

ГАЗЕТА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ
УКРАЇНИ

Голос України

До Дня металурга

Мелодія для скрипки і конвертера

▶ СТОР. 27

Офіційно

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про судоустрій і статус суддів

▶ СТОР. 11–22

Культура

Земля і Космос Івана–Валентина Задорожного

▶ СТОР. 28

№№ 132-133 (6386-6387) СУБОТА, 16 ЛИПНЯ 2016 РОКУ WWW.GOLOS.COM.UA

Вітання Голови Верховної Ради України з нагоди 26-ї річниці ухвалення Декларації про державний суверенітет України

Шановні співвітчизники!

Щиро вітаю вас з 26-ю річницею ухвалення Декларації про державний суверенітет України.

Цей документ — перший крок у нашій новітній історії до утвердження незалежності Української держави. Базові принципи Декларації стали правовим фундаментом для наступних основних законодавчих актів, серед яких — Акт проголошення незалежності України та Конституція.

Декларація увінчала тисячолітні традиції українського державотворення. Цей документ об'єднав українців на шляху до остаточного утвердження України як суверенної держави.

Нині, коли незалежність і державний суверенітет рідної Вітчизни ми знову захищаємо на полі бою, єдність нашого народу є надважливою. Впевнений, що спільними зусиллями ми здобудемо перемогу та утвердимо суверенітет України назавжди.

Вітаю всіх українців у всьому світі! Переможемо!

Андрій ПАРУБІЙ.

Голос України

Влада—Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР • № 136 • Неділя, 14 липня 1991 року • Ціна 10 коп.

16 липня — день незалежності. З святом вас!

ДЕРЖАВНИЙ міністр з питань оборони, національної безпеки і надзвичайних ситуацій УРСР Є. Марчук прийняв делегацію Міністерства закордонних справ Республіки Польщі.

Гості були ознайомлені з роботою Кабінету міністрів республіки, проблемами, що вирішуються сьогодні. Відзначалося, що Україна зацікавлена у дальшому розширенні взаємовигідних відносин з Польщею.

ВПЕРШЕ за роки Радянської влади на Закарпатті побудовано сучасну дитячу поліклініку. Розташована вона в Мукачеві.

Щодня новий медичний заклад може відвідати 480 юних пацієнтів. До їхніх послуг висококваліфіковані спеціалісти найрізноманітніших профілів. Крім звичайних застосовуватимуться і нетрадиційні методи лікування, голкорефлексотерапія, тощо.

При поліклініці діють також стаціонар на 40 ліжок, два критих басейни. А незабаром тут відчинить двері фітобар.

ВОНА І МИ

Будучи ще правовірним жовтенятком, я розпитував бабу про Велику Революцію.

І хоч вона вимовляла «ліворуція», точнішої повісті чути більш не доводилось.

— Ото бач — верби на шляху? — казала баба.— Вони виросли од пеньків тих верб, які посадив ще Потьомкін для Катерини. Ми самі їх і садили. А коли настала ліворуція, люди зраділи, закричали: «Ми граждани! Ми граждани!» і побігли, верби порубали, жито витоптали. А батюшка стоїть, дивиться й каже: «Как черті, как бесі...»

Історію цю я зумів оцінити далеко пізніше, співставивши з іншими історіями.

(Закінчення на 9-й сторінці).

Фото Івана ТИТАРЕНКА.

«Вважати 16 липня Днем проголошення незалежності...»

Нині всі знають, що 24 серпня — День незалежності України. А хто пам'ятає, що один раз, у 1991 році, ми відзначали це свято 16 липня? Адже, ухваливши Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада конституційною більшістю також постановила вважати 16 липня Днем незалежності України. «Зважаючи на волю українського народу та його одвічне прагнення до незалежності, підтверджуючи історичну вагомість прийняття Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 року, Верховна Рада постановляє: вважати 16 липня Днем проголошення незалежності України і щорічно відзначати його як державне свято», — гласила Постанова «Про День проголошення незалежності України».

Тож через рік, 16 липня 1991-го, наша газета вітала співвітчизників із найголовнішим державним святом, а в Києві відбулися урочисті збори з нагоди Дня незалежності. «Сьогодні ми зібралися вперше в своїй історії для відзначення свята Незалежності. Йшли ми до цього дня важко, йшли за покликом серця, за голосом громадського сумління і національного обов'язку, з великою і святою вірою у свій народ, в його право на свободу і незалежність. І цей день настав. 16 липня 1990 року Верховною Радою була прийнята Декларація про державний суверенітет», — сказав, звертаючись до велелюдного зібрання в Палаці «Україна», тодішній Голова Верховної Ради Леонід Кравчук.

▶ СТОР. 4

На знімку: у першу річницю прийняття Декларації про державний суверенітет України наша газета вітала співвітчизників із Днем незалежності.

ПАРЛАМЕНТСЬКА ХРОНІКА

Четверту сесію закрито

Але народних депутатів мобілізують, якщо доведеться приймати рішення на захист держави

Ранкове засідання 15 липня

Глава парламенту Андрій Парубій оголосив четверту сесію Верховної Ради восьмого скликання закритою. «Український законодавчий орган продемонстрував, що він може протистояти глобальним викликам під час війни, — підсумував він. — Бо найбільшим завданням Кремля у гібридній війні було кинути Україну в хаос безладдя і створити умови для перевиборів».

▶ СТОР. 2

ПОДІЯ

Потенціал слугуватиме співпраці

Президент України Петро Порошенко під час свого офіційного візиту до Баку закликав Прем'єр-міністра Азербайджану Артура Расізаде активно використовувати потенціал українських компаній для розвитку азербайджанської інфраструктури. Зокрема, йшлося про транспортування азербайджанських енергоносіїв територією України до країн ЄС. П. Порошенко відзначив, що наша держава володіє відповідним технологічним потенціалом для ефективної реалізації цього проекту.

▶ СТОР. 23

ВРОЖАЙ–2016

Оголосили про перший зібраний мільйон тонн зерна

Відбулося це 14 липня в Запоріжжі під час обласного форуму "Актуальні проблемні питання в аграрному секторі і шляхи їхнього вирішення". Голові Запорізької ОДА Костянтину Брилю було вручено традиційний в таких випадках пшеничний сніп. Утім, дехто угледів у цьому трохи передчасний піар.

На чому ж базуються сумніви? Станом на 12 липня (за даними департаменту агропромислового розвитку Запорізької ОДА) було намолочено 724 тисячі тонн зерна. Це з 25—26 червня, коли область увійшла в жнива. Тож навряд, щоб за два останні до форуму дні могли зібрати аж так багато, щоб вийшов мільйон. Та хай там як, а нікуди він від запоріжців не подінеться, і, найпевніше, що цього року буде також і другий мільйон. Принаймні є всі перспективи, **запевнює наш запорізький власкор Леонід СОСНИЦЬКИЙ.**

КОРОТКО

■ На 57 відсотків зріс імпорт автомобілів в Україну з початку року порівняно з аналогічним періодом минулого року **(Укравтопром).**

■ На складі однієї з кур'єрських служб в Ужгороді співробітники СБУ, фіскальної служби та прокуратури Закарпатської області виявили і вилучили понад півтисячі ящиків контрафактних цигарок і завантажений тютюновими виробами мікроавтобус. Орієнтовна вартість вилученого сягає 150 тис. дол., **передає наш власкор Василь НИТКА.**

■ Археологи у селі Глинське Зіньківського району (Полтавська обл.) виявили цікаві знахідки литовсько-руського періоду. Зокрема, у господарських ямах і похованнях знайдене наконечники стріл, золотоординські монети XIV ст., жіночі прикраси, **інформує наш власкор Василь НЕЇЖМАК.**

Україна у світовому рейтингу відкритості державних даних Global Open Data Index піднялася з 58-го на 54-те місце *(УНН)*

Четверту сесію закрито

Але народних депутатів мобілізують, якщо доведеться приймати рішення на захист держави

ПАРЛАМЕНТСЬКА ХРОНІКА

Ранкове засідання 15 липня

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Очільник парламенту поінформував, що під час сесії ухвалено 450 законодавчих актів. «Нагадаю, що тільки на цьому липневому тижні, коли всі говорили, що депутатів не буде в залі й не буде кому голосувати, у вівторок ми прийняли 12 рішень, а в четвер — 16, — сказав А. Парубій. — Це і є ілюстрацією дієздатності парламенту, це і є наша відповідь агресору в тому числі». За словами глави законодавчого органу, Путін, отримавши поразку в концепції «Русская вєсна», згідно з якою планувалося захопити половину України, ввів план №2, який передбачає загальнополітичну дестабілізацію і зупинку функціонування органів нашої державної влади. «Я все життя говорив, що найбільша диявольська вигадка диявола в тому, щоб переконати, що диявола не існує, — сказав він. — У 2007 році я казав, що наступними після Грузії будемо ми, закликаючи в цьому залі голосувати проти окупації Російської Федерації. На Майдані я говорив про можливу агресію Росії. Мені не вірили, аж поки танки не прийшли на нашу землю». За словами А. Парубія, нам важливо розуміти, хто наш ворог. А завдання цього ворога полягає в тому, щоб посварити народних депутатів у залі — людей, які разом були на Майдані та в АТО, які пліч-о-пліч стояли в окопах. «Ми всі гуртом, усі фракції продемонстрували, що цей план не має жодних шансів, не має перспектив, — сказав він. — Парламент у найважчі часи нашої держави був тим майданчиком, який дозволяв Україні виходити з криз — і після Помаранчевої революції, і після Революції Гідності».

А. Парубій висловив гордість тим, що, пройшовши випробування, український парламент працює і ухвалює закони для зміцнення оборони. А також демонструє готовність і далі боротися з корупцією — «найбільшим злом після Путіна». Адже під час цього скликання створено Антикорупційну прокуратуру та Національне антикорупційне бюро. Саме цей парламент після розслідування НАБу ухвалив рішення про арешт депутата Онищенка, якого звинувачують у розкраданні мільярдів. «Ми продемонстрували, що готові зламати всі схеми і ухвалювати закони, які раніше жодне скликання не наважувалося ухвалити, — підкреслив глава парламенту. — Наприклад, провести декомунізацію. Ми перейменували більше тисячі населених пунктів. Так ми продемонстрували, що вперше за багато років маємо понад три сотні голосів проукраїнських і проєвропейських депутатів. Це відповідь тим, хто говорить про недієздатність парламенту».

Євген Дейдей, Георгій Логвинський.

«Ми не завершуємо роботу в парламенті, — сказав А. Парубій. — Лише закриваємо пленарне засідання. Наступного тижня нас чекає робота в комітетах. Переконаний, що у разі загострення ситуації на сході ми швидко зберемо 150 підписів, щоб відкрити позачергову сесію. Упевнений — ми будемо мобілізовані, щоб приймати рішення на захист держави».

А, розпочавши засідання, глава парламенту поінформував, що в сесійній залі присутні представники Кабінету Міністрів на чолі з Прем'єр-міністром Володимиром Гройсманом та Генеральний прокурор Юрій Луценко. Останній висловив бажання звернутися до парламентаріїв із повідомленням. «Згідно із законом я дав відповідь, що ми завжди раді й готові вислухати Генпрокурора», — сказав Андрій Парубій та надав слово Юрію Луценку, який повідомив, що Головною військовою прокуратурою здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні, у якому серед іншого йдеться про обставини та причини виникнення Іловайської трагедії, яка сталася у серпні 2014 року. За його словами, на даний момент судова комплексна комісійна військова експертиза перебуває на завершальній стадії і її висновків можна очікувати в середині серпня. На основі документів експерти встановили, хто і як командував військами, хто віддавав і, головне, не віддав життєво важливих наказів. За словами Генпрокурора, народні депутати також можуть долучитися до встановлення істини. Для цього всім охочим необхідно оформити допуски до державної таємниці. У такий спосіб народні обранці зможуть ознайомитися з матеріалами справи. «Це дасть змогу без порушень закону донести об'єктивну істину без фальсифікацій», — зауважив Ю. Луценко. У відповідь на це очільник парламенту пообіцяв підготувати всі необхідні документи і перелік народних депутатів, які захочуть долучитися до процесу.

Після цього парламентарії перейшли до години запитань до уряду. Перший заступник міністра економічного розвитку і торгівлі Юлія Ковалів поінформувала, що минає 231-й день, відколи наша країна повністю припинила купувати російський газ. Це стало можливим завдяки тому, що блакитне паливо почали купувати не за політичними угодами, а за ринковою ціною. Відтак, «нині ніхто від нас не зможе вимагати політичної лояльності, чи поступок, які підривають суверенітет нашої країни», — зауважила урядовець. Формула ціни на газ тепер прив'язана до реальної ціни, за якою він купується, стверджує вона. За словами Ю. Ковалів, така ціна дозволяє не тільки повністю викорінити корупційні ризики, що виникали при різних цінах на газ для населення, промисловості та ТКЕ, а й уникнути дефіциту «Нафтогазу України».

Тож уряд мав лише два способи покриття різниці. Перший — через пряме фінансування НАК прямо з бюджету. У 2014 році на це довелося виділити 108 мільярдів гривень. Цьогоріч на це пішов би 171 мільярд, а це сума більша від тої, яку виділили на фінансування оборонної сфери. Інший спосіб — призначення адресних субсидій. Ю. Ковалів назвала такий варіант єдино правильним. Завдяки його впровадженню, каже вона, бюджет отримає додаткових 130 мільярдів гривень, які зможуть направити на армію, або для перекриття недостачі в Пенсійному фонді. Так, зауважила чиновниця, видатки на оборонну сферу цього року порівняно із 2014-м збільшилися вдвічі.

Перший заступник міністра особливо підкреслила: відчутний внесок в оці зекономлені 130 мільярдів вдалося внести, в тому числі, завдяки унеможливленню корупційних схем у газовому секторі. Встановлення єдиної ринкової ціни на газ стало поштовхом для стимулювання нашого власного видобутку газу, каже вона. Адже дешеві ціни рік за роком знищували власне виробництво, а ми в той час фінансували розвиток російського газовидобування. Ю. Ковалів озвучила амбітну мету Кабміну — зробити нашу країну до 2020 року повністю енергетично незалежною. Нині ми споживаємо втричі більше енергоносіїв, аніж могли б, стверджує вона. Тож великі сподівання в уряді покладають на програму енергоефективності.

Детальніше теми тарифів торкнувся міністр соціальної політики Андрій Рева. За його словами, основним гарантованим механізмом захисту в умовах переходу на ринкові ціни на енергоносії залишається програма житлових субсидій, наголосив А. Рева. З урахуванням моніторингу реального споживання енергоносіїв отримувачами субсидій, норма природного газу для населення для опалення знижена на 21 відсоток з 7 до 5,5 кубометра на квадратний метр площі на місяць опалювального сезону. Щоб стимулювати громадян до економного споживання послуг, частину невикористаних субсидій в еквіваленті вартості 100 кубічних метрів природного газу, або 150 кіловат-годин електричної енергії, можна буде зараховувати як оплату послуг на наступні розрахункові періоди.

Урядовець відзвітував про спрощені процедури призначення субсидій, які унеможливлюють наявність черг при ухваленні рішень, і про автоматизованість здійснення перерахунків. Він гарантував стабільність системи субсидіювання громадян. Після цього міністр перейшов до спростування міфів, які, за його словами, поширюються в суспільстві. Зокрема, він заперечив інформацію про те, що суму отриманих субсидій доведеться повертати в майбутньому або отримання допомоги від держави може перешкодити купівлі будинку. Це чутки, які не підтверджено жодним реальним випадком, каже він, а «субсидія є безповоротною державною допомогою». Не відповідає реальності й те, що нібито газ необхідно використати в повному обсязі, інакше субсидію перестануть надавати. Не можна стимулювати людей використовувати більше енергоресурсів, аніж їм потрібно, зауважив чиновник. Допомога, мовляв, надається в межах соціальних нормативів, і якщо норми не використано, заощаджені кошти залишаються на рахунках сім'ї.

Олексій Кириченко, Віктор Вовк.

Також А. Рева повідомив, що на підтримку держави можуть розраховувати і непрацюючі та бездітні — у таких випадках за основу розрахунків береться умовний дохід, який складається з двох мінімальних зарплат. Спростував чиновник і те, що субсидії не призначаються за наявності заборгованості з оплати комунальних послуг. Так було раніше, але тепер держава йде назустріч людям, накладаючи, щоправда, обов'язок платити хоч частину рахунку самотужки.

Жодних штрафів за помилки, допущені в декларації для оформлення пільг, не буде, запевнив міністр соціальної політики. Але одразу доповнив: санкції допустимі, якщо якусь інформацію приховали свідомо. Спростував він також інформацію про те, що допомогу не зможуть отримати батьки-пенсіонери, діти котрих зареєстровані в їхньому помешканні, але проживають в інших місцях. У такій ситуації зарадить документ, що підтверджує тимчасову відсутність осіб, або рішення комісії, яка обстежує умови проживання родини. На завершення урядовець звернувся до народних депутатів з інформацією про те, що навіть більшість із присутніх у залі парламентаріїв на основі своїх довідок про доходи зможуть оформити субсидії.

На початку засідання парламентарії вшанували пам'ять жертв теракту, який стався у Ніцці після святкування Дня взяття Бастилії. «Влада Франції вже класифікувала цей акт як терористичний, — сказав Голова Верховної Ради Андрій Парубій перед тим, як оголосити хвилину мовчання. — Український парламент висловлює співчуття французькому народу, всім загиблим та їхнім родинам. Тероризм не має національності. Щодня на Донбасі гинуть українські хлопці від рук кремлівських терористів. Це зло, яке ми маємо подолати».

З днем народження вітали народних депутатів Віталія Гудзенка та Артура Палатного.

Надія СМІЯН.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Більше фото тут — www.golos.com.ua

У нових паспортах штампа про шлюб не буде

Вечірнє засідання 14 липня

Верховна Рада ухвалила зміни до Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, на виконання зобов'язань України з лібералізації візового режиму з Європейським Союзом» (№ 3224), якими запроваджується біометричний паспорт громадянина України. З кількох спроб його підтримали 226 депутатів. Цей закон є частиною «безвізового» пакета законів, які Україна має ухвалити для запровадження безвізового режиму з ЄС.

Згідно з документом, паспорт у формі картки з електронним носієм видаватимуть громадянам України після досягнення 14 років, для неповнолітніх він оформлятиметься на чотири роки, а після досягнення повноліття — на 10 років. Для оформлення закордонного паспорта, дипломатичного, службового та низки інших документів використовуватимуть оцифровані відбитки пальців рук (наразі відбитки пальців у таких випадках беруть тільки за згодою власника). Водночас для оформлення паспорта громадянина України відбитки пальців братимуть лише за згодою власника. У паспорті не буде штампа про шлюб та розлучення.

Паспорт міститиме текст українською та англійською мовами.

У законі прописано порядок оформлення документів для постійного проживання громадян України за кордоном. Кожен громадянин України може мати не більше двох закордонних паспортів.

Як зауважив голова Комітету з питань інформатизації та зв'язку Олександра Данченко, під час доопрацювання законопроекту до другого читання надійшло 136 пропозицій від суб'єктів законодавчої ініціативи. За його словами, запровадження нової форми паспорта дасть змогу звести до мінімуму проходження процедури ідентифікації іншою особою. Крім того, це сприятиме підвищенню ефективності заходів національної безпеки в умовах військової агресії, наголосив доповідач. На думку розробників, право на відмову від внесення біометричної інформації забезпечуватиме дотримання конституційного принципу недискримінаційності, рівності громадян перед законом, незалежно від віросповідання. «Функціонування в державі єдиного зразка паспортних документів із високим ступенем захисту зведе до мінімуму можливість їх підробки», — підкреслив О. Данченко.

Законом також визначено підстави для тимчасового обмеження права громадян України на виїзд з України та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності з питань виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України.

Згідно із законом, документами, що дають право громадянину України на виїзд з України і в'їзд в Україну, є:

— паспорт громадянина України для виїзду за кордон;

— дипломатичний паспорт України;

— службовий паспорт України;

— посвідчення особи моряка;

— посвідчення члена екіпажу;

— посвідчення особи на повернення в Україну (дає право на в'їзд в Україну).

У передбачених міжнародними договорами України випадках замість документів, зазначених у частині першій цієї статті, для виїзду з України і в'їзду в Україну можуть використовуватися інші документи.

Парламент також ухвалив два закони, спрямовані на розвиток вітчизняної літакобудівної галузі, — у цілому «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для міжнародної кооперації суб'єктів літакобудування та розвитку вітчизняного літакобудування» (№ 4809) і за основу — «Про внесення змін до розділу XX Перехідні положення Податкового кодексу України щодо підтримки літакобудівної галузі». Проект закону «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо підтримки літакобудівної галузі» (№ 3458) відправлено на доопрацювання.

Олександра КУЧЕРЯВА.

Верховна Рада є найефективнішим майданчиком для змін у країні

Глава парламенту Андрій Парубій узяв участь у церемонії вручення інтернам 2015—2016 років сертифікатів Програми стажування у Верховній Раді.

«Це неоціненний досвід, який ви здобуваєте. У деяких американських фільмах кажуть: «Ніхто не вчить бути Президентом». Так само ніхто не вчить бути керівником парламенту і депутатом. Ці знання в Україні здобувалися переважно шляхом громадської, наукової діяльності, але бракувало весь час професійної підготовки людей, котрі завтра стануть законодавцями, членами їх команди, політологами. Я з інтернами працював на всіх етапах і в мене певний час усі помічники були інтернами. Дехто з них став політологом, журналістом, а дехто досі працює в командах народних депутатів. Упевнений, цей час, який ви провели тут, стане важливим фундаментом для побудови не тільки особистої кар'єри, а й того, щоб ви могли ці знання спрямувати для побудови нової України», — зазначив Голова Верховної Ради.

Парламент, за його словами, — це найбільш ефективний майданчик для зміни нашої країни. В усі часи випробувань молодої України Верховна Рада була тим майданчиком стабільності, котрий давав змогу перейти через випробування. «У Верховній Раді формується нова Україна. Ви і є нова Україна. Вас чекає цей парламент для того, щоб ви приходили сюди і змогли зробити його роботу кращою та ефективнішою, аніж навіть ми. Ви вільні, ви інші люди, виховані в незалежній Україні, і на вас велике сподівання. Бо тут іде війна не менш важлива, ніж війна на фронті», — наголосив А. Парубій.

Голова Верховної Ради України Андрій Парубій.

Надзвичайний і Повноважний Посол США в Україні Джеффрі Пайєтт** (ліворуч) **і виконуючий обов'язки керівника апарату Верховної Ради України Володимир Слишинський** (праворуч) **вручають Сертифікат учасника Тамарі Гуменюк із Хмельниччини.

Глава парламенту повідомив, що випускаються 90 інтернів, 13 з яких отримають сертифікати з відзнакою. «Це свідчить про те, що ви максимально повно взяли досвід і знання та максимально повно віддали свої вміння та навички. Цього року інтерни мали можливість долучитися до святкування 20-ї річниці Конституції та виступити з трибуни Верховної Ради», — зазначив він.

А. Парубій запевнив, що співпраця продовжуватиметься, адже Україна потребує професійних і чесних держслужбовців.

Упродовж восьми місяців молоді фахівці працювали в секретаріатах комітетів та підрозділах апарату парламенту, в секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, в адміністрації Президента, зокрема, брали участь у розробці законопроектів, громадських слухань, різноманітних круглих столів, займалися аналітичною роботою.

Сергій МЕЛЬНИК.

Фото Андрія НЕСТЕРЕНКА.

Більше фото тут — www.golos.com.ua

ДОВІДКОВО

Програма стажування діє з 1995 року за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку та сприяння Верховної Ради. За цей час її випускниками стали майже 1600 інтернів з усіх регіонів України. Приблизно третина з них залишилися працювати в органах державної влади або парламенті.

ВИБОРИ

До голосування — майже бойова готовність

Правоохоронці та представники влади Прикарпаття розповіли про готовність до проміжних виборів до Верховної Ради. Начальник головного управління Національної поліції області Віктор Шкутов **(на знімку)** повідомив, що для забезпечення прозорого перебігу волевиявлення та дотримання правопорядку у виборчому окрузі №85 буде задіяно 600 поліцейських та 166 працівників ДСНС. Їм допомагатимуть також 350 представників громадських формувань.

За його словами, на виборчих дільницях уже розгорнуто цілодобову роботу оперативних штабів. На місцях чергує вісім посилених слідчо-оперативних груп, до яких входять вибухотехнічний підрозділ та кінологічна служба. Начальник управління СБУ області Петро Дідух та заступник обласного прокурора Володимир Гулкевич нагадали про відповідальність за порушення виборчого законодавства. А заступник голови ОДА Ярослав Паранюк наголосив, що маємо докласти всіх зусиль, щоб голосування відбулося без правопорушень, бо прозорі та чесні вибори — це стабілізація всіх процесів, що відбуваються в Україні.

Нагадаємо, що 17 липня на Івано-Франківщині обиратимуть свого представника до Верховної Ради виборці 85-го округу (центр — місто Калуш) замість депутата Ігоря Насалика, котрий перейшов на роботу до Кабміну. Центральна виборча комісія зареєструвала рекордну, як для області, кількість кандидатів — 37 (на попередніх парламентських виборах 2012-го та позачергових 2014-го за депутатський мандат боролися лише по вісім кандидатів). Так само багато у списку самовисуванців, 19 з яких було зареєстровано ЦВК останнього дня, 21 червня, і які не мають жодного стосунку до Прикарпаття. Політичні експерти вважають їх технічними кандидатами та схиляються до думки, що на цих виборах буде дуже низька явка виборців. За словами голови обласного осередку КВУ Максима Лисюка, оскільки вибори відбуватимуться в літній період, а такої практики в області ще не було, то на виборчі дільниці можуть прийти лише 20—30 відсотків потенційного електорату.

Галина БРУХАЛЬ.

Івано-Франківська область.

Фото Миколи МАЦЮКА.

Без контролю за сектором безпеки не буває демократії

Необхідно посилити парламентський і цивільний контроль за сектором оборони — на цьому наголосила заступник Голови Верховної Ради України Оксана Сироїд на міжнародній конференції «Національні моделі демократичного контролю над секторами безпеки та оборони», присвяченій підходам, що використовуються державами—учасницями ОБСЄ для забезпечення демократичного контролю за збройними силами та службами безпеки.

«Цивільний контроль за сектором безпеки є цивілізаційним вибором, бо без демократичного цивільного контролю за сектором безпеки і оборони не буває демократії, верховенства права», — сказала О. Сироїд.

Заступник глави парламенту нагадала, що в конституціоналістській теорії є поняття, що «парламентський контроль за сектором безпеки і оборони є складовою конституційного права».

О. Сироїд зазначила, що, переживши з усіма українцями два роки у війні, зрозуміла, наскільки глибокий сенс закладено в цих твердженнях.

«Шлях війни показав нам усі переваги і слабкості українського сектору безпеки і оборони», — сказала О. Сироїд, підкресливши, що «безперечною перевагою були люди, спроможні продемонструвати унікальні якості і здібності в той момент, коли нам довелося стикнутися з агресією, з окупантом».

О. Сироїд констатувала, що «війна оголила повну інституційну неспроможність, фактичну руйнацію всіх інститутів, які були покликані забезпечувати сектор оборони».

«Сьогодні ми переживаємо наслідки руйнації сектору безпеки. Для того, щоб для руху вперед, треба визначити шлях для руху вперед, треба визначити дефіцити, розуміти, де нам бракує спроможності, і бути спокійними у визнанні цього», — сказала заступник глави парламенту. О. Сироїд також висловила думку, що слабкість інститутів в Україні пов'язана з тим, що ми переживаємо протистояння у цивільному контролі за сектором безпеки і оборони між парламентом і інститутом Президента.

Модератор, народний депутат Тарас Пастух, заступник Голови Верховної Ради Оксана Сироїд, старший співробітник Координатора проектів ОБСЄ в Україні Джефрі Ерліх.

«Вважалося, що це прерогатива інституту Президента, але контроль від імені народу може бути лише на рівні парламенту, який є представницьким органом. А Президент має високу почесну місію глави держави і не може здійснювати цивільного демократичного контролю, це є політичний контроль», — сказала вона.

О. Сироїд нагадала, що «сильний сектор системи оборони США забезпечений, у тому числі, і повним контролем його з боку Конгресу Сполучених Штатів». «Без забезпечення механізму належного парламентського контролю за сектором безпеки ми не маємо спроможних, забезпечених і сильних Збройних Сил України», — наголосила заступник Голови Верховної Ради.

Прес-служба апарату Верховної Ради України.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Більше фото тут — www.golos.com.ua

ПОВІДОМЛЕННЯ

У зв'язку з виключенням із списків вважати недійсними посвідчення помічників-консультантів:

народного депутата України Семенченка С.І.:

Жижияна Ігоря Андрійовича (номер посвідчення 129/13),

Морошана Віктора Михайловича (номер посвідчення 129/16).

народного депутата України Ревеги О.В.:

Гордійчука Олега Володимировича (номер посвідчення 432/14);

народного депутата України Стеценка Д.О.:

Гвоздьова Романа Валерійовича (номер посвідчення 426/15).

Управління кадрів.

«Вважати 16 липня Днем проголошення незалежності...»

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Присвячені річниці проголошення незалежності урочисті збори схвалили звернення до українського народу. «Століттями український народ ціною величезного напруження духовних і фізичних сил, ціною життя кращих синів і дочок виборював священне право бути господарем на своїй землі, самому вирішувати власну долю. Першим кроком до реалізації цієї мети стала Декларація про державний суверенітет України, яку без перебільшення можна вважати фундаментом побудови суверенної української держави», — наголошували учасники урочистих зборів та закликали усіх громадян республіки бути гідними високої місії побудови нової суверенної України.

Фундамент для побудови держави

Підставами для таких звернень були вагомі слова самого тексту Декларації, адже в ньому справді де-факто і де-юре було закріплено всі атрибути державної незалежності. Так, уже в преамбулі цього документа проголошено «державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах». У розділі про самовизначення української нації зазначається, що Україна як суверенна національна держава розвивається в існуючих кордонах на основі здійснення українською нацією свого невід'ємного права на самовизначення, є самостійною у вирішенні будь-яких питань свого державного життя, забезпечує верховенство Конституції та законів Республіки на своїй території. Якщо до цього додамо, що Декларація передбачала запровадження українського громадянства, власних Збройних Сил, формування власних банківської, включно із зовнішньоекономічним банком, цінової, фінансової, митної та податкової систем, власного держбюджету та, за необхідності, своєї грошової одиниці, то стає очевидно, що справді йшлося про становлення незалежної держави. Понад те, документ чітко визначав, що УРСР як суб'єкт міжнародного права здійснює безпосередні зносини з іншими державами, укладає з ними договори, обмінюється дипломатичними, консульськими та торговельними представництвами та загалом виступає рівноправним учасником міжнародного спілкування.

І тільки наприкінці тексту, як данина ще існуючому СРСР, містилося положення, що відносини УРСР з іншими радянськими республіками будуються на основі договорів, укладених на принципах рівноправності, взаємоповаги і невтручання у внутрішні справи. Мабуть, у тогочасних політичних реаліях без цієї ритуальної згадки справді не можна було обійтися, хоча вже у 1991 році все йшло до того, що Україна вслід за країнами Балтії відмовиться підписувати новий союзний договір. Але не варто забувати, що у 1990-му більшість у парламенті становили представники компартії, так звана група 239, якій протистояла вдвічі менша за кількістю опозиційна Народна рада. Гадаємо, що ключовий вплив на представників більшості, які зрештою підтримали Декларацію, справило те, що в самій Російській Федерації аналогічний документ було ухвалено ще 12 червня 1990 року, а також та обставина, що на той час понад півсотні народних депутатів-комуністів на чолі з Головою Верховної Ради та водночас першим секретарем ЦК КПУ Володимиром Івашком відбули до Москви для участі у XXVIII з'їзді КПРС. У цій ситуації Народна рада посилила тиск на президію з вимогою невідкладного розгляду та ухвалення Декларації. До цього також долучилася вулиця: окрім рухівських мітингів почали наростати протести шахтарів. Враховуючи це, Верховна Рада проголосувала за відкликання глави парламенту та інших народних депутатів з Москви. Тож коли Володимир Івашко надіслав заяву про відставку з посади Голови Верховної Ради, далі на засіданнях головував Перший заступник глави парламенту Іван Плющ, і процес розроблення документа фактично став цілодобовим.

16 липня 1990 року. Декларацію про державний суверенітет України прийнято!
Іван Плющ, Степан Хмара.

Фото Василя АРТЮШЕНКА.

Шість проектів і пошук компромісу

Та поки Верховна Рада вийшла на компромісний документ, було розглянуто низку альтернативних варіантів Декларації — вони передбачали і проголошення повної незалежності, і обмежений суверенітет.

Зокрема, у запропонованому президією Верховної Ради проекті Декларації Україна розглядалася як «суверенна держава у складі союзу з іншими республіками». Однак поряд із проголошенням, що земля, її надра, інші природні ресурси в межах території УРСР є виключною власністю народу республіки, йшлося й про те, що «підприємства, установи, організації та інші об'єкти, що належать СРСР», можуть розміщуватись на території УРСР та використовувати її природні ресурси». Схожим дуалізмом підходів були позначені й інші положення проекту, зокрема, поряд із твердженням, що УРСР самостійно формує свій бюджет, передбачалося, що республіка також братиме участь у формуванні союзного бюджету «на засадах, визначених союзним договором». А для забезпечення суверенних прав України в межах «оновленого союзу» пропонувалося записати, що Конституція союзу та закони, що вносять до неї зміни, набувають чинності на території республіки тільки після ратифікації Верховною Радою УРСР. Також застерігалося право вільного виходу з союзу.

Натомість у проекті Декларації народного депутата Сергія Головатого пропонувалося закріпити верховенство Конституції і законів УРСР на всій території республіки (а не пріоритет, як було записано в проекті президії). Відповідно, система та принципи діяльності органів законодавчої, виконавчої, прокурорської і судової влади мали визначатися лише Конституцією і законами України. Однією з визначальних ознак суверенітету та державності С. Головатий вважав наявність власних Збройних Сил та заперечував проти включення до тексту Декларації положення про новий союзний договір.

Народний депутат Юрій Гнаткевич назвав свій проект не «Декларація», а «Ухвала про державну незалежність УРСР». Він нагадав, що Україна у своїй історії двічі — у 1654-му та 1922 роках — укладала договори з Росією, проте нічого доброго з того не вийшло. Відтак він запропонував вилучити з проекту пункт про новий союзний договір та заявив, що «спочатку потрібно проголосити незалежність, самостійність української держави, а вже ця держава матиме право укладати договори».

Народний депутат Михайло Косів у своєму проекті пропонував записати, що «Конституція УРСР проголошує УРСР суверенною соціалістичною державою», та вважав неприпустимою подальшу наявність на нашій території якоїсь власності СРСР.

Пропонуючи свій варіант Декларації, народні депутати Сергій Семенець та Тетяна Яхеєва зазначили, що їхній проект структурно відповідає майбутній Конституції, тобто окреслює державний устрій України, політичну та економічну системи, зовнішньополітичні повноваження, участь у міжнародних зносинах та відносини держави і суспільства. Також вони вважали, що УРСР, незалежно від того, входитиме вона до нового союзу чи ні, повинна мати власні Конституційний Суд, Комітет державної безпеки (той, що існував, пропонувалося розпустити) та свій державний банк.

16 липня 1990 року. Київ. Люди біля будівлі Верховної Ради УРСР вітають прийняття Декларації про державний суверенітет України.

Фото з фондів Укрінформу.

Степан Хмара пропонував денонсувати союзний договір

Найрадикальніший підхід запропонував народний депутат Степан Хмара. У його варіанті взагалі йшлося не про проголошення, а про відновлення незалежної Української держави. До того ж на противагу проекту, поданому президією, у якому нагадувалося, що «у 1922 році Українська республіка разом з радянськими республіками (Росія, Білорусь та Закавказзя) об'єдналася у Союз РСР на основі союзного договору», С. Хмара пропонував записати, що «союзний договір у липні 1922 року, який де-факто став наслідком військової анексії Української Народної Республіки більшовицькою РРФСР, закріпив колоніальне становище України; що договір нав'язаний Україні в умовах окупації і стану війни РРФСР з УНР, уряд якої усунуто від влади військовою силою; що договір підписував маріонетковий уряд УРСР, який не мав уповноваження від народу України, а був створений окупаційною владою». Виходячи з цього, С. Хмара пропонував денонсувати союзний договір 1922 року, а економічні стосунки з іншими республіками здійснювати шляхом укладення прямих угод. Цілковито очевидним він вважав негайне створення власних Збройних Сил, органів держбезпеки, прокуратури, митної служби, незалежної фінансової системи, інституту республіканського громадянства, а також проект містив положення про зміну назви держави на Українську Республіку та підтвердження державного статусу прийнятої у 1918 році УНР національної символіки — синьо-жовтого прапора, герба-тризуба та національного гімну «Ще не вмерла України...».

Зрештою Верховна Рада 355 голосами «за» і 4 — «проти» ухвалила компромісний текст Декларації, який давав змогу рухатися до набуття повної державної незалежності. Хоча того ж таки 16 липня на вечірньому засіданні було вирішено вважати 16 липня Днем проголошення незалежності України.

І є всі підстави твердити: якби не ГКЧП, що стало каталізатором проголошення 24 серпня 1991 року незалежності України, то 16 липня досі було б найголовнішим державним святом. Адже за рік після ухвалення Декларації не тільки було реалізовано чимало її засадничих положень (зокрема, ухвалено Закон «Про економічну самостійність УРСР» та постанову про перехід у юрисдикцію УРСР підприємств та організацій союзного підпорядкування, а українські юнаки стали служити у війську на території республіки, розроблявся закон про громадянство), а й прийнято закон про заснування президентської посади та призначено на 1 грудня 1991 року вибори першого Президента України. Тоді ще ніхто не знав, що одночасно з виборами відбудеться Всеукраїнський референдум, який розставить усі крапки в питанні незалежності України.

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Ухвалили майже одноголосно

«Верховна Рада Української РСР, виражаючи волю народу України, прагнучи створити демократичне суспільство, виходячи з потреб всебічного забезпечення прав і свобод людини, шануючи національні права всіх народів, дбаючи про повноцінний політичний, економічний, соціальний і духовний розвиток народу України, визнаючи необхідність побудови правової держави, маючи на меті утвердити суверенітет і самоврядування народу України, проголошує державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах». Саме такими словами починається текст Декларації про державний суверенітет України — документа, що став першим кроком на шляху розбудови суверенної, незалежної Української держави, предтечею Акта проголошення незалежності України і основою для майбутньої Конституції нашої держави.

Народні депутати від Народної Ради Левко Горохівський, Олесь Шевченко, Левко Лук'яненко, Степан Хмара, Михайло Горинь, Богдан Ребрик, Ірина Калинець, В'ячеслав Чорновіл, Богдан Горинь, Генріх Алтунян після голосування за ухвалення Декларації про суверенітет.

Декларація про державний суверенітет України була майже одноголосно прийнята Верховною Радою Української РСР XII скликання 16 липня 1990 р. голосами 355 депутатів, проти виступили всього чотири, і один депутат утримався. Ухвалення відбувалося на тлі глибокої політичної та соціально-економічної кризи, поєднаної з нагальною потребою пошуку нового шляху розвитку республіки. Напружений соціально-політичний стан в УРСР кінця 80 рр. — на початку 90-х набув вибухового характеру, про що яскраво доводять документи, що зберігаються у фондах Центрального державного архіву громадських об'єднань України. Зокрема, в довідці-прогнозі, підготовленій ідеологічним відділом ЦК КПУ 26 травня 1990 р., про становище в Україні йдеться: *«Експрес-опитування громадської думки 24-26 травня свідчить про те, що ситуація в республіці в останні дні різко загострилася і набуває вибухованебезпечного характеру. Головними причинами цього є:*

— доповідь М. І. Рижкова на третій сесії Верховної Ради СРСР «Про економічне становище країни і концепцію переходу до регульованої ринкової економіки»;

— незадоволення різних верств населення ходом роботи сесії Верховної Ради Української РСР;

— дефіцит багатьох товарів першої необхідності, інфляційні процеси, «тіньова економіка», зростання злочинності, втрата віри в досягнення бажаних життєвих цілей за рахунок наполегливої і продуктивної праці;

— різка активізація діяльності антисоціальних і антирадянських угруповань УРП, СНУМу, ряду осередків Руху, пов'язана з пославленням протидії партійних комітетів, які зайняті підготовкою і проведенням обласних партійних конференцій.

Більшість зазначених факторів мали місце раніше, але вони не набували такої критичної маси і на швидку зміну соціально-політичної ситуації помітно не впливали, залишаючись протягом тривалого часу на одному рівні. Доповідь М. І. Рижкова дала різкий поштовх до злиття цих причин в єдиний швидко і активно діючий деструктивний потік, спрямований проти КПРС та державної влади.

Політична ситуація набуває все більш драматичного, небезпечного характеру. Джерелом накопичення негативної енергії, свого роду несанкціонованими мітингами стають масові черги за товарами першої необхідності».

Занепокоєння влади викликала, в першу чергу, ситуація в великих промислових містах та регіонах — Києві, Донбасі, західних областях, де антиурядові настрої були надпотужними, а загроза переходу від стихійного до організованого політичного руху, спрямованого проти Компартії та її лідерів, ставала все більш реальною. Правляча Комуністична партія України шаленими темпами втрачала підтримку населення, особливо серед активної її частини та молоді. За результатами соціологічного опитування, проведеного в червні 1990 р. ідеологічним відділом ЦК КПУ та спеціалістами Київської вищої партійної школи *«...13% членів КПУ найближчим часом планують вийти з її лав, а 9% взагалі виступають за розпуск Компартії...»*. Правляча партія була вже нездатна контролювати ситуацію ані всередині республіки, ба навіть в своєму осередку та стати на заваді поступу до втілення мрії багатьох поколінь українців про незалежну Українську державу.

Декларація про державний суверенітет визначала Українську РСР як суверенну національну державу, що розвивається в існуючих кордонах на основі здійснення українською нацією свого невід'ємного права на самовизначення. Вона не проголошувала вихід УРСР зі складу СРСР, проте проголосила верховенство Конституції та законів республіки над всесоюзними, закріпляла за народом право на володіння, користування і розпорядження національним багатством України, визнавала власністю народу весь економічний і науково-технічний потенціал, створений на території України. Декларацією запроваджувалося громадянство Української РСР, проте кожному громадянину гарантувалося право на збереження громадянства СРСР.

Ухвалення Декларації про суверенітет України викликало миттєву реакцію всього свідомого світового українства. Далі подається витяг із документа, що зберігається в Центральному державному архіві громадських об'єднань України та висвітлює позицію Державного центру Української Народної Республіки в екзилі (авторська стилістика, орфографія та пунктуація збережені).

Витяг із Становища Державного Центру УНР в справі Декларації Верховної Ради УССР про державний суверенітет України. Серпень 1990 р.

16-го липня 1990 року в столиці України Києві проголошено Декларацію Верховної Ради УССР про державний суверенітет України.

Цю декларацію депутати Верховної Ради УССР прийняли майже одноголосно. Це свідчить про політичну зрілість українського народу у найбільш кардинальній справі суверенності й незалежності України.

[...] Програму суверенізації України оцінюють в міжнародних колах як найбільш далекойдучу після балтицьких країн. На подібний шлях вступила недавно Білорусь, отже зросла кількість республік, що проголосили свій суверенітет.

В Україні і українською громадою за кордоном декларацію прийнято з великим ентузіазмом в надії, що коли б вона була проведена в життя, то вже небагато лишилося б до здійснення повної суверенности і незалежности України.

Державний центр Української Народної Республіки в екзилі з належною увагою проаналізував ситуацію в Україні у зв'язку із проголошеною декларацією і стверджує, що зміст цієї декларації і майже повна згідність у проголошенні її — є незаперечним доказом живучости українського народу і його безперервних стремлінь до своєї державної суверенности і незалежности України.

[...] Ми закликаємо всіх громадян України об'єднаним фронтом скріпити боротьбу за повну державну суверенність і незалежність України, що дасть свободу і добробут всім її громадянам.

Ми віримо, що вже в недалекому майбутньому український нарід матиме змогу у вільній і незалежній Україні вибирати свою державну владу демократичним способом. А тоді, згідно з постановами X сесії Української Національної Ради, Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі вважатиме свою роль закінченою і передасть свій мандат урядові в столиці незалежної демократичної держави — Києві.

Тим актом буде привернено той стан який IV Універсал Української Центральної Ради і Акт Соборности Української Народної Республіки забезпечили українському народові і всім громадянам України.

Ірина ЖУРЖА,
провідний науковий співробітник Центрального державного архіву громадських об'єднань України, кандидат історичних наук.

Фото надано Центральним державним архівом громадських об'єднань України.

ПОДРОБИЦІ

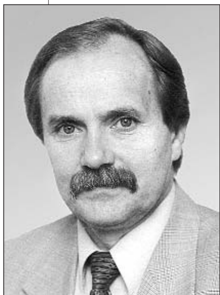
Сергій ГОЛОВАТИЙ, народний депутат України першого-шостого скликань:

— Декларація про державний суверенітет України — це перший крок на шляху до незалежності України. Вона ухвалювалася ще в радянські часи, коли Україна мала статус Української РСР у складі СРСР. 16 липня 1990 року Верховна Рада ухвалила Декларацію про державний суверенітет і чітко проголосила свій намір бути суверенною. Бо у складі Радянського Союзу суверенною не можна було бути, хіба що тільки на папері. У декларації з'явилися розділи, які стосувалися власності українського народу на свої ресурси, стосовно Збройних Сил, грошової одиниці. І те, що було визначено, що державний суверенітет України — це верховенство влади на своїй території, — це перший крок, перша цеглинка у державну незалежність. Без цього Україна залишалася б частиною СРСР.

Україна і сьогодні є незалежною, суверенною державою. І хоча ми втратили контроль над частиною території, наш суверенітет все одно поширюється на ту частину України. На тимчасово окупованій території — частині Донецької та Луганської областей, анексованому Криму — суверенітет не здійснюється, але держава Україна існує, продовжує існувати, як незалежна, суверенна держава, завданням якої є відновити дію державного суверенітету і на тій частині, яка окупована і анексована. Це завдання нинішньої і наступної влади — відновити дію Декларації про державний суверенітет, Конституції та законів України на всій території України.

Іван ЗАЄЦЬ, народний депутат України першого-четвертого та шостого скликань:

— Рівень суверенності держави залежить багато від чого — від позиції людей, від позиції влади, економічної спроможності. Абсолютного суверенітету немає, тим паче у глобалізованому світі. Але треба забезпечити певний критичний рівень суверенності.

Із прийняттям Декларації про державний суверенітет України ідея творення незалежної держави вперше оселилася у владних кабінетах. Раніше вона жила на велелюдних майданах України, на вулицях, але не у владних кабінетах. І це дало можливість здобути Україну мирним шляхом. Декларація — маніфестація наших прагнень до свободи, до своєї незалежності. Але Декларація стала і джерелом правового творення України і довго перебувала таким джерелом. У цьому теж велика заслуга Декларації. З іншого боку, Декларація окреслила шлях розвитку, це програма здобуття Україною незалежності. І ми багато років ішли саме за Декларацією у творенні своєї держави. Цінність Декларації також полягає в тому, що в ній сказано: українська держава твориться як держава національного типу, держава, де традиції та звичаї української нації кладуться в основу суспільного устрою при гарантуванні прав національних меншин. Перший розділ Декларації так і називається — «Самовизначення української нації». А в ньому наголошується, що держава захищає національний тип української державності.

На жаль, зараз влада не розуміє значення національної ідентичності, тому й не маємо сьогодні українocентричної гуманітарної політики. Сьогодні оця основа — традицій і звичаїв українських — розвивається якимись псевдоавангардизмами. І в цьому слабкість державотворчого процесу. Ментальність, традиції, культури, звичаї визначають розвиток держави. Якщо є єдність, розуміння, тоді можна провести й економічну реформу, інші реформи і жити нормальним життям. Значення Декларації про державний суверенітет — величезне. Це одна з вершинних перемог української нації. Саме через Декларацію ми заявили на повний голос, що хочемо мати державу, українську державу, і в ній показано, яким шляхом ітимемо до її здобуття.

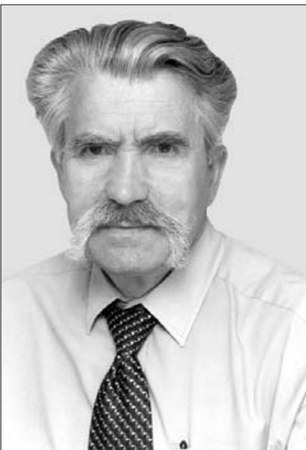
Левко ЛУК'ЯНЕНКО: «Коли я сидів у концтаборі, не думав, що Україна опиниться у таких тяжких умовах»

Як у далекому 1990 році ухвалювалася Верховною Радою Декларація про державний суверенітет України? Яке значення мав цей документ для подальшої історії нашої держави? Про це розмова з Левком Лук'яненком, учасником тодішніх подій, народним депутатом України першого, другого, четвертого та п'ятого скликань, українським дисидентом і політв'язнем часів СРСР, політиком та громадським діячем.

— Декларація про Державний суверенітет України ознаменувала прагнення українського народу до незалежності. Декларація ухвалювалася на хвилі демократизації та українізації всього життя, коли Радянський Союз і соціалістична система вже розвалювалися, а Варшавський договір розпустили. На той час народні депутати були вперше обрані не тільки від Компартії, а й від громадських організацій, були перші майже демократичні вибори. Коли ми потрапили до Верховної Ради, треба було розширювати демократію і змінювати закони, які суперечили демократичності. У тодішній Верховній Раді були патріотичні сили — група «Незалежність», створена на основі Української Гельсинської спілки, «Народна рада», до якої входило 120 народних депутатів. Ми намагалися дискутувати і з комуністами, розповідати їм, що вони — українці, і треба дбати не про «побудову комунізму», а про Україну. Адже в усьому світі комуністична ідея вже луснула, бо виявилася утопією і фантазією. І в суперечках та дискусіях комуністи поступово прислухалися до нас. На той час вони були відносно чесні, бо жили на зарплату, тоді ще не було бізнесу. Історична правда була на нашому боці. 15 травня ми прийшли до будинку Верховної Ради і через два місяці їх переорієнтували, «перевиховали», показали правду, і тому вони вже були готові проголосувати і проголосували за Декларацію.

Робота над Декларацією теж викликала суперечки, дискусії. Але ота атмосфера демократизації як напряму розвитку суспільства, яку проводив Горбачов у Москві, у центрі імперії, докочувалася і до Києва — це було заперечення диктаторських методів, розширення свободи. У такій загальній атмосфері перебудови і демократизації комуністи оглядалися на Москву, а нам, націоналістам, демократам, за два місяці вдалося їх настільки переконати, що вони проголосували абсолютною більшістю за Декларацію, реально за напрям руху України у бік незалежності.

Сама Декларація по суті є велика програма будівництва незалежної України. Вона оперує словом «суверенітет». Цей термін у ті часи — кінець 1980-х і початок 1990-х років — мав надзвичайно важливе значення. Цей термін видумали прибалти. І у боротьбі проти імперії термін «суверенітет» допоміг. Як? Литва, Латвія, Естонія проголошують економічний суверенітет. Україна теж проголошує економічний суверенітет. Якби Литва, наприклад, проголосила тоді одразу незалежність, то Москва пустила б танки і роздушила. Бо незалежність — то однозначно, категорично і рішуче. А суверенітет — це розмитий термін, який визначає, що республіка починає керувати економікою на своїй території. Це ще недостатній крок до виходу з імперії, а тому недостатньо, щоб пустити танки і роздушити. І Україна, як і прибалтійські країни, які пішли трохи попереду, теж ухвалила спочатку постанову про економічний суверенітет. І це Москва проковтнула, змирилася. Тому Декларація про державний суверенітет говорить не про самостійність і незалежність України, а про суверенітет. А поняття «незалежність» можна розділити на багато суверенітетів — політичний, економічний, у зовнішніх відносинах. Термін «незалежність» у нашій боротьбі у тодішніх умовах ми не могли одразу поставити і тому йшли до нього через проголошення різних суверенітетів. Остаточною, безперечно, була мета проголошення незалежності. Але через те, що в Москві боротьба за демократизацію і перебудову була дуже гостро, йшли крок за кроком. Декларація — документ хоч і не великий, але реально виклав програму будівництва незалежної України. Єдине, що наприкінці Декларації ще говорилося, що вона має стати основою для укладення нового союзного договору. Але це була данина, яка мала заспокоїти російських шовіністів, — у Верховній Раді їх було багато, вони служили Москві й були категорично проти незалежності. Це була поступка, щоб якось їх заспокоїти і примирити, послабити їхній опір тим рухам за незалежність, які ми тоді розгортали і нарощували.

— Ви віддали боротьбі за незалежність України багато років свого життя. Чи передбачали ви, перебуваючи в радянських концтаборах, що українська держава розвиватиметься саме так?

— Коли я сидів у концтаборі, не думав, що Україна після здобуття незалежності опиниться у таких складних і тяжких умовах. Бо ані я, ані мої побратими у боротьбі за незалежність у концтаборах не могли собі уявити, що Україна, проголосивши незалежність, буде під керівництвом комуністів. Адже комуністична партія — це передовий загін московського імперіалізму. Відтак незалежність є протилежна імперії, суперечить ідеології Компартії. І тому логічно ми вважали, що проголошення незалежності водночас означатиме усунення від влади Комуністичної партії. Без Компартії Україна розвивалася б, звичайно, зовсім по-іншому. Але вийшло так, що незалежність ми отримали в тому числі голосами комуністів. Нас було менше, їх більше. І без них ми не змогли б проголосувати за незалежність. І вони залишилися владою. А ми були у меншості, а потім опинилися в опозиції. Влада переходила від комуністичної України до незалежної України під керівництвом тих самих людей.

Чи могла Україна розвиватися інакше, аніж вона розвивається 25 років? Відповідь моя — ні, інакше розвиватися вона не могла. І не тому, що Лук'яненку чи Гельсинській спілці, чи академіку Юхновському, котрий був головою «Народної ради», не спадало щось інше на думку. Спадало, розуміли, але ми залишалися у меншості. А ота більшість трансформувалася із партійного політичного керівництва колонії СРСР — УРСР — у бандитські групи, клани, олігархат. І до сьогодні вони керують Україною, а не патріотичні сили.

— У 1990-х роках нам вдалося здобути незалежність безкровно, без війни. Чому нині нам доводиться знову виборювати, обстоювати суверенітет і незалежність України кров'ю, зі зброєю в руках?

— У 1991 році ми проголосували за незалежність і самостійність України. Я власною рукою написав «самостійність». Москва нам уже не присилала керівників, Україна сама формувала владу в Києві і в регіонах. Це був величезний знак оклику в нашій історії, бо за це боролися багато років. Але через те, що влада залишилася в руках комуністів, які були слугами московської імперії, були виховані Москвою в імперському дусі, вони керували всі 25 років Україною. І багато хто з них думав про повернення України під владу Москви, вони більше служили Москві, аніж Україні, продовжували далі душити нашу мову, культуру. Сила, яка після 1991 року керувала Україною, не була українською за духом, вона була промосковською, з мріями повернути Україну до Росії. І тепер Україна воює, бореться за справжню незалежність. Ця війна неминуча. Бо багато політиків вважають, що російська імперія без України неможлива. І коли політична еліта Москви переконалася, що Україна стає більш незалежною, посилюється соціальна база і політична незалежність, і якщо Росія не піде у наступ і не поверне Україну під владу Москви протягом кількох років, тоді справу програно й Україна вже ніколи не повернеться. Це було заплановано. А безпосереднім кроком, який штовхнув Москву до війни, були події уже у нас, в Україні, суперечність між народом і Януковичем. Наші внутрішні події стали сигналом для Путіна розпочати наступ на Україну з метою повернути її до імперії. Звичайно, те, що сталося з Януковичем, також готувала Москва. Є і ширший історичний аспект — Москва розуміла, що в Україні дедалі менше стає людей, які є її прихильниками, а у свідомості громадян дедалі більше проростає ідея самостійності України. І якщо не захопити Україну тепер, то потім уже буде пізно. Це так само, як і в 1991 році, коли на 20 серпня було заплановано підписання нового союзного договору, який робив Україну незалежною, а 19-го числа імперські сили пішли на реванш. Тоді путч прискорив проголошення незалежності та самостійності України, тепер війна Московії проти України прискорює справжнє здобуття незалежності України.

— Ви вірите, що ми переможемо і здолаємо воєнну агресію, як і радянську імперію?

— Я не просто вірю, а знаю! Я бачу так багато аргументів, які свідчать про одне — події, які нині відбуваються, готують другу фазу дезінтеграції російської імперії. Україна сім століть боролася за свою незалежність. Ніколи ми не мали світ як союзника. Навіть у період так званої петлюрівщини, бандерівщини світ України не розумів і не допомагав їй. А тепер уперше в історії цілий світ на боці України, на боці нашого національного прагнення до незалежності. Тому Москва неминуче розвалиться — відбудеться друга фаза дезінтеграції, і з такою самою неминучістю в Росії утворять свою національну державу, можливо, назвуть її Московією. І паралельно цей само процес буде процесом здобуття справжньої незалежності України.

— Дай Боже.

Розмовляла Юліана ШЕВЧУК.

ОФІЦІЙНО

Постанова Верховної Ради України

Про календарний план проведення п'ятої сесії Верховної Ради України восьмого скликання

Верховна Рада України **постановляє:**

Календарний план проведення п'ятої сесії Верховної Ради України восьмого скликання затвердити (додається).

Голова Верховної Ради України А. ПАРУБІЙ.

м. Київ,
7 липня 2016 року.
№ 1447-VIII.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН проведення п'ятої сесії Верховної Ради України восьмого скликання
вересень 2016 року — січень 2017 року

ВЕРЕСЕНЬ
тиждень з 05 по 09
05.09 Засідання Погоджувальної ради.
06.09 Відкриття сесії. Пленарні засідання.
07.09 Пленарне засідання. Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
08.09 Пленарні засідання.
09.09 Година запитань до Уряду. Пленарне засідання.
тиждень з 12 по 16
12—16.09 Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
тиждень з 19 по 23
19.09 Засідання Погоджувальної ради.
20.09 Пленарні засідання.
21.09 Пленарне засідання. Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
22.09 Пленарні засідання.
23.09 Година запитань до Уряду. Пленарне засідання.
тиждень з 26 по 30
26—30.09 Робота з виборцями.
ЖОВТЕНЬ
тиждень з 03 по 07
03.10 Засідання Погоджувальної ради.
04.10 Пленарні засідання.
05.10 Пленарне засідання. Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
06.10 Пленарні засідання.
07.10 Година запитань до Уряду. Пленарне засідання.
тиждень з 10 по 13
10—13.10 Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
тиждень з 17 по 21
17.10 Засідання Погоджувальної ради.
18.10 Пленарні засідання.
19.10 Пленарне засідання. Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
20.10 Пленарні засідання.
21.10 Година запитань до Уряду. Пленарне засідання.
тиждень з 24 по 28
Робота з виборцями.
ЛИСТОПАД
тиждень з 31.10 по 04.11
31.10 Засідання Погоджувальної ради.
01.11 Пленарні засідання.
02.11 Пленарне засідання. Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
03.11 Пленарні засідання.
04.11 Година запитань до Уряду. Пленарне засідання.
тиждень з 07 по 11
07—11.11 Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
тиждень з 14 по 18
14.11 Засідання Погоджувальної ради.
15.11 Пленарні засідання.
16.11 Пленарне засідання. Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
17.11 Пленарні засідання.
18.11 Година запитань до Уряду. Пленарне засідання.
тиждень з 21 по 25
21—25.11 Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
тиждень з 28.11 по 02.12
Робота з виборцями.
ГРУДЕНЬ
тиждень з 05 по 09
05.12 Засідання Погоджувальної ради.
06.12 Пленарні засідання.
07.12 Пленарне засідання. Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
08.12 Пленарні засідання.
09.12 Година запитань до Уряду. Пленарне засідання.
тиждень з 12 по 16
12—16.12 Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
тиждень з 19 по 23
19.12 Засідання Погоджувальної ради.
20.12 Пленарні засідання.
21.12 Пленарне засідання. Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
22.12 Пленарні засідання.
23.12 Година запитань до Уряду. Пленарне засідання.
тиждень з 26 по 30
Робота з виборцями.
СІЧЕНЬ
тиждень з 03 по 06
03—06.01 Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
тиждень з 10 по 13
10.01 Засідання Погоджувальної ради. Пленарне засідання. 1
1.01 Пленарне засідання. Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
12.01 Пленарні засідання.
13.01 Година запитань до Уряду. Пленарне засідання.
тиждень з 16 по 20
16.01 Засідання Погоджувальної ради.
17.01 Пленарні засідання.
18.01 Пленарне засідання. Робота в комітетах, комісіях, фракціях і групах.
19.01 Пленарні засідання.
20.01 Година запитань до Уряду. Пленарне засідання. Оголошення про час закриття сесії.
тиждень з 23 по 27
Робота з виборцями.

«Народ вимагав демократії, захисту, верховенства права»

Заступник голови Конституційної комісії, суддя Європейського суду з прав людини у відставці, народний депутат України попередніх скликань, доктор юридичних наук, професор Володимир БУТКЕВИЧ** (на знімку) **поділився з «Голосом України» своїми спогадами про конституційний процес.

Основа для нової Конституції

Через три з половиною місяця після прийняття Декларації про державний суверенітет України була створена Комісія з розробки нової Конституції Української РСР із 59 членів. 63 відсотки членів комісії становили керівники КПУ республіканського чи обласного рівня, із 45 народних депутатів—членів комісії лише 37 відсотків цілковито підтримали Декларацію про державний суверенітет України, в якій ішлося про те, що «Декларація є основою для нової Конституції». Трохи більш як 33 відсотки взагалі не голосували за Декларацію, а 29 відсотків голосували проти окремих розділів.

Лише окремі учасники «конституційних обговорень» проекту нової Конституції були офіційно запрошені до розробки її проекту (наприклад, М. Козюбра, А. Мацюк, Л. Юзьков). «Наукову квоту» заповнили перевірені в радянський час директори інститутів АН УРСР. Утім, навіть за такого складу комісія змогла напрацювати проект Конституції демократичного спрямування. Тому я знаходжу одне пояснення: народ вимагав демократії, захисту прав людини, верховенства права. Деякі народні зібрання, мітинги і демонстрації просто зашкалювалися такими вимогами. І тому можна сказати: членів цієї комісії вели вимоги народу до підготовки проекту Конституції.

Але нова влада — народна за формою, радянська за ментальністю — своїх позицій не здавала.

Незважаючи на досить активне обговорення проекту Конституції «в народі» і на міжнародних симпозіумах, на формально високу оцінку його з боку очільників держави, владу не зовсім влаштовував той темп демократизації, який випливав із проекту. Тут їй більше підходила роль радянських владних інститутів, приказка: тихше їдь, далі заїдеш.

Формальною підставою для "випускання пари" конституціоналістів-демократів стало обрання нового складу Верховної Ради, а звідси й обрання нової комісії з підготовки проекту Конституції. Про те, що нові очільники держави не збиралися дотримуватися ані схваленої раніше Верховною Радою УРСР Концепції нової Конституції України, ані напрацьованої попередньою Комісією з розробки нової Конституції УРСР (яка пройшла всенародне обговорення), свідчив сформований новий склад Конституційної комісії. Незважаючи на достатньо численну комісію (вона була скорочена до 40 осіб), до нового її складу ввійшли лише сім осіб із попереднього складу в 59 осіб (С. Головатий, О. Ємець, А. Корнєєв, В. Марченко, О. Мороз, В. Тацій і Л. Юзьков, який через серцевий напад помер 2 березня 1995 року).

Складалося враження, що під час формування Конституційної комісії плекалися надії реваншу за Декларацію про державний суверенітет України. Бо зі «старої» Конституційної комісії від парламенту до нової Конституційної комісії ввійшли лише два народні депутати — О. Мороз (за посадою) і В. Марченко, який за Декларацію не голосував. Методами голосування в нову Конституційну комісію не допустили активних ідеологів і послідовників незалежності України Л. Лук'яненка, В. Носова, В. Червонія, В. Чорновола, В. Шишкіна, І. Юхновського (О. Ємця Президент провів за своєю квотою).

Знову-таки так уже сталося, що від парламенту до Конституційної комісії було включено 50 відсотків представників комуністів і лівих сил, 37,5 відсотка — від демократичних сил. Решта підтримували то одних, то інших представників лівих сил.

Через терни до згоди

Уже з перших обговорень затвердженої 9 червня 1991 року Радою першого скликання Концепції нової Конституції України і винесеного 1 липня 1992 року на всенародне обговорення проекту Конституції України стало зрозуміло, що ці два документи ліві сили не влаштовували. Перший — через зміну назви держави і взагалі відхід від засад соціалізму, через, як їм здавалося, відсутність у ній керівної і спрямовуючої ролі Верховної Ради, через впровадження, на їхню думку, американської моделі виконавчої влади з Президентом і віце-президентом та ін. Другий — через визнання приватної власності (в тому числі і на землю), через проведення ідеології двопалатного парламенту (варіант однопалатного парламенту допускався як вихід, коли не пройде двопалатний), через недостатність повноважень парламенту і надмірність таких у Президента тощо.

Конституційна комісія Верховної Ради другого скликання пройшла декілька етапів підготовки нового проекту Конституції України:

1. Робота Конституційної комісії повним складом, яка переважно критикувала проект нової Конституції України, доповідь Президента України, голови Конституційної комісії України Л. Кравчука «Про проект нової Конституції України» на сесії Верховної Ради України 30 червня 1992 року.

Діставалося і Концепції нової Конституції, могли годинами дискутувати, що записати: «народ України» чи «український народ», «Верховна Рада» чи «Національні збори» і т. п.

2. Після того, як стало зрозуміло, що такі обговорення проекту Конституції триватимуть до безкінечності, було вирішено (Конституційною комісією) 23 листопада 1995 року утворити Робочу підкомісію Конституційної комісії з опрацювання проекту Конституції України у складі 10 членів. Від Верховної Ради України — В. Буткевич, С. Гмиря, І. Заєць, В. Стретович. Від Президента України — Ф. Бурчак, С. Головатий, О. Ємець, Л. Підпалов. Від судової влади — Д. Притика, В. Стефанюк. Вона мала обговорити, підготувати проект Конституції України і подати на схвалення Конституційної комісії. Розпорядженням співголів Конституційної комісії №227 від 24 листопада 1995 року відповідальними за організацію роботи Робочої підкомісії було призначено В. Буткевича і Л. Підпалова, які головували на засіданнях почергово.

Цікаво, що в Регламенті Робочої підкомісії вже не згадувалась ані раніше прийнята Концепція нової Конституції України, ані її проект, а йшлося про те, що новий проект має відповідати:

а) принципу пріоритетності прав людини;

б) принципу відповідності основним засадам конституційного ладу;

в) принципу розподілу влад;

г) принципу рівності (адекватності) важелів стримувань та противаг;

д) принципу забезпеченості (гарантії) дії відповідної норми Конституції;

е) принципу відповідності норми Конституції особливостям ментальності українського народу.

З незрозумілих причин ліві сили втратили інтерес до роботи Робочої підкомісії (очевидно, вони планували підключитися до обговорення проекту в Конституційній комісії і у Верховній Раді України), і лише активно працювали С. Гмиря та О. Мороз. П. Симоненко, В. Марченко, А. Косолапов надсилали свої пропозиції на обговорення. Від представників демократичного спрямування таких пропозицій було на кілька порядків більше, особливо активну участь у такий спосіб виявили В. Білоусенко, А. Бутейко, М. Горинь, Л. Косаківський, М. Костицький, О. Масельський, В. Тацій, І. Тимченко та ін. Народні депутати — представники лівих сил — не брали участі і в засіданні Робочої підкомісії, хоча за Регламентом вони могли це робити з правом дорадчого голосу. Певною мірою це дало змогу Робочій підкомісії досить оперативно, але не так, як доручала Конституційна комісія, завершити всю роботу за три тижні, а знадобилось три місяці попрацювати над проектом Конституції. І вже 27 лютого 1996 року він був одностайно схвалений, і мене було призначено доповідачем на Конституційній комісії. Доповідаючи, я, зокрема, зазначив, що Робоча підкомісія внесла поправки до 136 статей проекту, суттєво змінила преамбулу, 15 статей, прикінцеві і перехідні положення, вилучила вісім статей, сформулювала три нові, до 26 статей внесла редакційні зміни. У преамбулі, 162 статтях і перехідних положеннях запропонованого проекту сформульовано 630 нормативних положень. Я підкреслив, що не з усіх питань Робоча підкомісія дійшла повної згоди, зокрема, щодо двопалатного парламенту, повноважень Президента України щодо призначення Кабінету Міністрів України і його повноважень з питань місцевого самоврядування, стосовно порядку формування Конституційного Суду України та ін. Я категорично виступив проти повернення тексту проекту для доопрацювання в комісії, вважаючи, що це лише затягне процес прийняття Конституції. Після обговорення цієї доповіді Конституційна комісія прийняла 11 березня рішення схвалити проект Конституції України, доопра-цьований Робочою підкомісією, разом із зауваженнями і пропозиціями членів Конституційної комісії, та передала його на розгляд до Верховної Ради України.

Щоправда, за це проголосували 26 членів Конституційної комісії за 35 присутніх на засіданні. Фракція КПУ запропонувала: «відхилити проект і доручити парламенту формування нового складу Конституційної комісії».

3. Далі настав етап протиборства лівих демократичних сил у парламенті і за його межами. Комуністи пішли на затягування конституційного проекту до можливої перемоги Г. Зюганова на президентських виборах у Росії; вимагали від Президента винести проект чи основні його положення на референдум, оголосити нові вибори до Верховної Ради тощо.

«Я чекав підготовленого проекту, а ти приніс мені байстрюка»

О. Мороз заявив, що Конституційна комісія не є суб'єктом законодавчої ініціативи, а тому її рішення не мають юридичних наслідків для Верховної Ради; демократи вимагали негайно приступити до обговорення проекту. Щоправда, коли виявиться, що президентський задум стосовно нової Конституції України не проходить, їх ентузіазму поменшає, але станеться це на завершальному етапі, коли мова піде про остаточне прийняття Конституції: 28 червня 1996 року після проведення реєстрації о 4-й годині 16 хвилин у залі парламенту були відсутні 84 народні депутати, як провідні комуністи, так і провідні демократи.

Основна критика була спрямована на проект, який вважали «буржуазним», «антинародним», «недосконалим» і т.п., а в рамках парламенту — на мене як голову Робочої підкомісії від Верховної Ради за те, що нібито здав позиції пропрезидентським силам (хоча я був головним провідником антипрезидентських пропозицій). Голова Верховної Ради мені в розпачі заявив: я чекав від тебе проекту Конституції підготовленого, де б не було до чого причепитися, а ти приніс мені байстрюка. Перший заступник Голови Верховної Ради України виступив у «Голосі України» (28 травня 1996 року) з великою статтею, присвяченою Конституції України, в якій також розкритикував роботу «пана В. Буткевича в Робочій підкомісії».

Мета такої критики полягала в тому, щоб відволікти увагу від того, чому Верховна Рада оперативно не розпочала розгляд проекту, тому вона не формує відповідну спеціальну комісію. Водночас у Верховній Раді з метою уникнення критики за зволікання кипіла робота зі створення видимості серйозного ставлення до цього документа, але так, щоб усе повернути на первинні позиції. Перший заступник Голови Верховної Ради відправив Комісії з питань державного будівництва, діяльності Рад і самоврядування доручення: з'ясувати, наскільки проект Конституції відповідає тексту Концепції Конституції (хто і коли його посробляв, у документі не вказувалося). У такий само спосіб 24 комісіям Верховної Ради було спрямовано питання для відповіді, явно з метою затягування розгляду проекту Конституції. До честі комісій, майже всі вказали, що Верховна Рада має негайно розпочати розгляд проекту Конституції, і лише Комісія з питань молоді, спорту і туризму вважала, що це питання слід відкласти на два місяці, до травня 1996 року. Комісія з питань агропромислового комплексу, земельних ресурсів та соціального розвитку села вважала за необхідне окремі положення визнати неприйнятними. Усі решта висловилися, що в цьому немає потреби, а складні питання можна повирішувати на сесії під час обговорення.

Питання виникали навіть там, де їх не повинно було бути

Але тут з'явилися нові запитання: хто буде доповідати у Верховній Раді проект Конституції і коли? У мене збереглися десятки проектів документів, які підготовлено в той час, під ними десятки підписів народних депутатів (є й такі підписи: «сьогодні це пусте!..», «за», але із застереженням», що свідчать, наскільки бюрократично були «підковані» народні депутати)... Питання виникали навіть там, де їх не повинно було бути. Наприклад: хто доповість Верховній Раді про те, що проект Конституції підготовлено, і передасть його парламенту на розгляд. За логікою це мав зробити один із співголів Конституційної комісії (Президент Л. Кучма або Голова Верховної Ради України О. Мороз) або обидва разом, тим паче що вони проголосували за цей проект на Конституційній комісії. Але з'ясувалося, що Президент не зможе доповідати, бо тоді половина складу Верховної Ради проголосує проти проекту, бо вважатиме його пропрезидентським; Голова Верховної Ради не зможе, бо тоді друга половина зали парламенту проголосує проти його документа.

Член Комісії з питань державного будівництва, діяльності рад і самоврядування, член фракції «Комуністи України — за соціальну справедливість і народовладдя» В. Моісеєнко запропонував, щоб доповідав О. Ємець. Я цю кандидатуру також підтримував, бо знав Олександра Івановича ще коли він очолював Комісію з прав людини у Верховній Раді першого скликання. Це була високоосвічена, тактовна і, головне, об'єктивна людина. Він добре знав право, мав досвід політичного керівництва, любив Україну саме так, як колись закликав В. Сосюра. У захисті інтересів України він не йшов на компроміси. Як доповідач він підходив ще й тим, що знав проект Конституції в усіх його деталях. Він брав активну участь в обговоренні його положень, запропонував десятки різних пропозицій (з ким міг конкурувати хіба що О. Масельський, на жаль, сьогодні обох немає в живих), умів уважно вислухати навіть агресивно налаштованого опонента і спокійно, обґрунтовано відповісти на поставлене запитання. Отже, О. Ємець ідеально підходив на роль доповідача, але був великий сумнів, чи погодиться на це Президент. Під час підготовки проекту він не раз висловлював пропозиції, які розходилися з президентськими, і це за того, що був у Робочій підкомісії за квотою Президента України.

Сумніви опонентів підтвердилися, бо дуже оперативно Президент звільнив його з посади після прийняття Конституції під приводом переходу на роботу до Верховної Ради.

Була висловлена й думка, що оскільки Робоча підкомісія доручила В. Буткевичу доповідати про підготовлений проект Конституції на Конституційній комісії, який був нею схвалений, то він має доповідати і Верховній Раді. Але тут виникло питання юридичного характеру. Річ у тім, що депутати сприймали Конституційну комісію як Тимчасову спеціальну комісію, а за тодішнім Регламентом Верховної Ради (стаття 4.6.3.) голова постійної комісії Верховної Ради не міг бути обраний головою Тимчасової спеціальної комісії, а отже, і не міг від її імені доповідати. Колізія була вирішена з правової точки зору не зовсім легітимним, але впливовим зібранням народних депутатів. У відповідь на зволікання розгляду проекту Конституції у Верховній Раді десять депутатських груп і фракцій («Аграрники за реформи», «Державність», «Єдність», «Міжрегіональна депутатська група», Народний рух України, «Незалежні», «Реформи», Селянська партія, «Соціально-Ринковий вибір» і «Центр») вирішили самостійно обговорювати проект Конституції Конституційної комісії, поки Верховною Радою не буде офіційно створена Тимчасова спеціальна комісія з опрацювання проекту Конституції України. Таких обговорень вони провели дев'ять.

Тут не можна не згадати секретаря ради депутатських груп і фракцій Верховної Ради Валентини Дорожкіної, котрої, на жаль, уже також немає серед нас. Саме завдяки її наполегливій роботі збереглися в рукописному вигляді всі дев'ять протоколів засідання ради. Вона не була народним депутатом, але її внесок у прийняття Конституції значно вагоміший, ніж багатьох депутатів. Це вона внесла порядок у засідання, зупиняючи депутатський галас, нестриманість, а нерідко й розперезаність. Це вона навчила багатьох депутатів висловлюватися чітко і виразно (могла перервати реплікою: я не можу записати, що ви сказали, будь ласка, повторіть ще раз, але без зайвих емоцій).

Ми працювали з 10-ї години ранку до 18-ї години вечора, а вже наступного дня на столі перед кожним із нас лежав віддрукований В. Дорожкіною текст протоколу — понад десять сторінок. Прикро, що багато народних депутатів отримали за прийняття Конституції високі урядові нагороди (навіть ті, хто у відому «конституційну ніч» спокійно спав удома, але вранці встиг сфотографуватися з усіма), а про В. Дорожкіну держава не згадала.

На п'ятому засіданні (11 квітня 1996 року), коли було обговорено (і більшістю узгоджено) 114 статей проекту Конституції Конституційної комісії, знову виникло питання, хто доповідатиме проект Конституційної комісії на сесії Верховної Ради. Річ у тім, що з метою знівелювати роботу стихійно створеної координаційної ради Перший заступник Голови Верховної Ради дав доручення головам трьох комісій (В. Стретовичу, О. Стешенку і В. Буткевичу) підготувати на 17 квітня 1996 року до обговорення всі наявні й подані проекти Конституції. В. Гетьман справедливо висловив занепокоєння: «Наш проект може бути «похований», бо він не встигне пройти процедуру внесення до сесійної зали».

М. Карнаух запропонував підготувати проект постанови, за якою проект координаційної ради передати на доопрацювання до Робочої підкомісії Конституційної комісії. Далі, як записано в протоколі №5 засідання ради груп і фракцій: «В. Буткевич категорично заперечив те, щоб повернути наш узгоджений проект до Конституційної комісії. Тоді конституційний процес затягнеться до 1997 року. Коротший шлях — якщо рада фракцій передасть свій узгоджений проект до постійної комісії, комісія його розгляне. 17 квітня голова комісії поінформував про це Верховну Раду».

С. Довгань запропонував доручити В. Буткевичу представити проект на Верховній Раді. Його підтримав Г. Самофалов з уточненням. 16 квітня — розгляд на Президії та створення робочої групи з ради фракцій та голів трьох комісій Верховної Ради. 17 квітня В. Буткевич розповідає про проект.

Те, що пропозиція С. Довганя працювала на формальну сторону справи, а не вирішить її по суті, я чудово розумів. У той самий день, разом з І. Чижом і П. Симоненком, він підписав заяву Президії ЦК КПУ, політвиконкомів Соціалістичної і Селянської партій України та їх фракцій у Верховній Раді України «Щодо конституційного процесу в Україні», в якій вони починають з того, що «проект за своїм змістом є антинародний і у всякому випадку не може бути прийнятий як Конституція України» (опубліковано в «Голосі України» №69 (1319) за 12 квітня 1996 року).

(Продовження теми в наступному номері).

Із життєвих сценаріїв українських інтелектуалів другої половини XIX — початку XX ст.

(До 175-річчя від дня народження Михайла Драгоманова та 145-річчя — Лесі Українки)

Володимир ЛИТВИН.

У Новоград-Волинському літературно-меморіальному музеї Лесі Українки (до речі, статус якого чиновники прагнуть звести до місцевого рівня) майже фізично відчуваєш дух епохи та постатей, які його уособлюють. Звісно, перш за все нашої Лесі та її найближчого порадника і наставника Михайла Драгоманова. Саме це спонукало мене повернутися до їх листування, яке розкриває палітру думок, устремлінь та дій (спроб) українських інтелектуалів того часу. Зокрема, і особливо у питаннях, що й сьогодні є на вістрі українського життя.

Не будучи дослідником творчості Лесі Українки та Михайла Драгоманова, ризикнув запропонувати увазі читачів «Голосу України» вибрані місця з їх епістолярного спадку. На мою думку, вони зберігають свою особливу цінність для тих, хто переймається Україною, причинами та проблемами її важкого поступу, місця нашого народу в цьому мінливому світі.

Миколаївські часи, більше відомі як доба царювання російського імператора Миколи I, зазвичай сприймаються сучасними українськими гуманітаріями в похмурих барвах культурної стагнації неросійських народів Росії, ідеологічної реакції. Здебільшого з ними асоціюються уявлення, пов'язані з соціальними практиками закостенілого кріпосницького життя величезної сірої маси селянства на контраверсійному тлі розміреного й усталеного буття тодішнього дворянства, схильного до показного сибаритства, повсюдного неробства й банального гультяйства. Втім, багатоманітність і складність культурного та соціального буття строкатої російської монархії годі вкласти в якісь однозначні оціночні конотації, особливо коли йдеться про життя розмаїтих прошарків, верств і спільнот на околицях велетенської євразійської імперії.

Цьому провінційному імперському мірилу вартості відповідали й землі підросійської України, означуваної як **Малоросія** чи **Малоросійський край,** а місцеву аристократію відповідно іменували малоросійським дворянством. На перший погляд, місцеве панство, яке дедалі більше вбиралося у великоросійські культурні шати й прагнуло осягнути відповідні щаблі станової ієрархії, виглядало доволі монолітно, хоч і плекало ностальгійні спогади про славетне козацько-старшинське минуле пращурів. До того ж малоросійські аристократи повсякчас декларували непохитну імперську лояльність, а часом навіть прагнули довести свою більшу російськість, аніж самі великоруси. Згадаємо славнозвісну дискусію «південців» і «північан», що тривала від середини XVIII ст. і в різних формах перейшла у XIX ст. Недаремно ці полемічні змагання сучасники нарекли «борьбой за русское первородство».

Власне, з легкої руки Миколи Гоголя, образ лукавого, хитрого, а у чомусь кумедного й потішного «малороссиянина-хохла», який невідомо чим (хіба що чудернацькими вчинками та незвичними емоційно-психологічними реакціями!) відрізнявся від «старших братьев» — великорусів, глибоко ввійшов до російської суспільної свідомості. На відміну від глибокого психологізму, життєвого драматизму й внутрішнього багатства гоголівських персонажів, на сторінках багатьох тогочасних російських видань цей образ набув вульгарних, гротескних і примітивних рис, або як би сказали сьогодні — обрисів кітчу, наспіх вимальованого кричущими фарбами.

Такі уявлення віддзеркалювали кризу імперської ідентичності. Проте ці узвичаєнні культурні й суспільні стереотипи XIX ст. вкрай вибірково та викривлено репрезентували реальну соціокультурну палітру Малоросії, на теренах якої за кілька десятиліть до реформи 1861 р. розгорталися не дуже помітні, але важливі процеси.

Як не дивно, погляди українського панства дедалі частіше і частіше поверталися не до Москви, а до Європи! Післянаполеонівська Європа швидко трансформувала як свою індустріальну потугу, завдяки якій, скажімо, Велика Британія здобула статус світової робітні, так і засади політичного, соціального та культурного життя.

Ба більше, Європа государів-монархів та їх вірнопідданих відходила у минуле, перетворюючись на континент націй, національних держав і вільних громадян — найманих робітників. Водночас на європейських теренах швидко руйнувалися межі між різними станами, соціальними спільнотами та прошарками.

Соціальні практики й моделі, які поставали на перехресті багатоманітних відносин влади, праці і капіталу, не були ідеальними, а мали вигляд украй спотворених нечуваним визиском. Утім навіть дикі форми первісної капіталістичної експлуатації були більш життєздатними, ніж архаїчні моделі залежностей, і досить вигідно відрізнялися від кріпосницьких стосунків на обширах царської Росії. До того ж останні все дужче роз'їдалися іржею розмаїтих перехідних відносин, через які залежність селян від землевласника набувала строкатих і суперечливих, а то й химерних форм.

До віддалених куточків напівєвропейської і напівазійської імперії, яку навіть деякі російські мислителі розглядали як спадкоємницю ординських держав і відповідних утворень, передусім Золотої Орди, такі інтелектуальні, культурні погляди доходили з відчутним запізненням і сприймалися досить фрагментарно, вибірково. Проте і така рецепція відігравала специфічну роль каталізатора-прискорювача процесів соціальної диференціації та розсіяння, що розгорнулися ще на зламі XVIII—XIX ст. Відтак ілюзорний «моноліт» малоросійського панства з кожним новим десятиліттям дедалі більше розпадався на різноманітні прошарки дрібного дворянства, яке за своїм становищем зближувалося з іншими соціальними верствами.

Отож привид великих реформ початку 1860 рр., які нині означують у руслі викликів і передумов «запізнілої модернізації», витав над Російською імперією ще в попередню Миколаївську добу, заявивши про себе на повний голос в часи Кримської війни 1853—1856 рр.

Загалом модернізаційні віяння, хоч і в опосередкованому та викривленому вигляді, розпочали свою неквапливу ходу задовго до славетної, й водночас — провальної, оборони Севастополя. Часом вони набували химерного, відверто бутафорського й епатажного вигляду.

Найважливіше те, що за миколаївщини руйнувався розмірений напівкамеральний спосіб буття дрібних верств малоросійської аристократії, яка дедалі частіше і частіше вступала у тісні та різноманітні контакти з навколишнім соціальним світом. Кращі представники цього дрібного українського панства торували шлях до світоглядних трансформацій і культурних переоцінок. Якщо раніше дрібне дворянство впродовж десятиліть епізодично підглядало із «вузьких і зашорених щілин» за буттям інших станів, то тепер у всіх подробицях, особливостях і нюансах відкривало для себе інший соціальний світ зі строкатими взаєминами та неоднозначними цінностями.

Це відкриття спричинило не тільки тяжкі психологічні зрушення й складні світоглядні колізії, а й спонукало до пошуку модерних інтелектуальних і культурних засад, які із плином часу могли продукувати новітні рефлексії і візії. Але такі засади не могли бути запозичені ані з Москви, ані з С.-Петербургу — сакралізованих імперських твердинь Росії, а тільки із Заходу, хоча обидві російські столиці слугували «транзитними», перехідними осередками прозахідних інтелектуальних новацій і культурних взірців для багатьох провінцій імперії.

6/18 вересня 1841 р. у повітовому місті Гадячі, колишньому полковому місті старої Гетьманщини, у сім'ї «дрібних паничів» народився Михайло Драгоманов.

Згадаймо, що майбутній наддніпрянський інтелектуал походив із самобутньої родини, в якій у багатьох представників ще у молоді роки виявилися політичні та соціальні зацікавлення, виразні інтелектуальні й культурні вподобання. Приміром, Яків Драгоманов, рідний дядько майбутнього українського політичного мислителя, був членом Товариства з'єднаних слов'ян, яке сповідувало ідеї слов'янського федералізму. Саме тому федералістський ідеал М. Драгоманова, про походження якого досі дискутують науковці, від юнацьких років опинився в епіцентрі інтелектуальних устремлінь і світоглядних настанов цього мислителя.

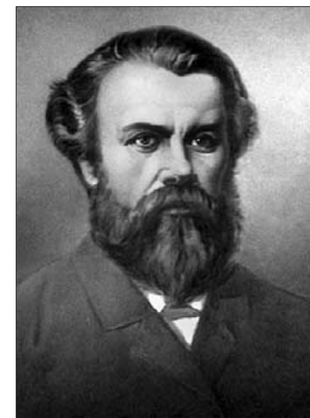
Найбільшу роль у первісному світоглядному формуванні Михайла Драгоманова відіграв його батько — дрібний дворянин і літератор, який виступав як дорадник і оборонець полтавського незаможного люду. За спогадами М. Драгоманова, батько «був в одвертій війні зо всім повітовим магнатством і урядом, писав на його «бумаги» всякому малому людству: козакам, міщанам, а то й кріпакам, що іноді всмілювалися «доказувать свои права на вольность»».

Видається, що саме батько відкрив синові розмаїття навколишнього людського моря, яке не зводилося до банальної бінарної опозиції **ми — вони**, що побутувала у виховних практиках тодішнього панства. Натомість Петро Драгоманов продемонстрував синові складність соціальних і культурних барв, відтінків і тонів, прищепив незмінну повагу до людської особистості, незалежно від її походження, місця у становій ієрархії, освіти, національної та конфесійної належності, майнового стану тощо. Пізніше, згадуючи часи молодості, М. Драгоманов зауважував, що «коли почалася агітація за емансипацію» селян, то вона «наповнила всю мою душу».

Батькова наука доволі швидко принесла свої плоди. Один із перших юнацьких конфліктів М. Драгоманова, який мало не закінчився його виключенням із Полтавської гімназії й міг перешкодити здобути вищу освіту в університеті Св. Володимира, був спричинений публічною образою людської гідності, до якої вдався один із гімназійних викладачів.

Сухий протокол засідання педагогічної ради Полтавської губернської гімназії від 24 лютого 1859 р. про наслідки розслідування справи щодо поведінки учня VII класу у доволі стислому способі зафіксував інформацію про цей конфлікт: «19 лютого наглядач шляхетного при гімназії пансіону Казначеєв, збираючись вести учнів до церкви, наказав учневі III класу Івахненку одягнути мундир, але коли той не захотів вдягати мундира й доводив, що можна йти і в куртці, то наглядач сказав йому: «Йди, дурень, одягайся, ще тобі рано пускатися у такі розсуди». Присутній при цьому учень VII класу Драгоманов звернувся до наглядача зі словами: «не смійте лаятися». (За свідченням Драгоманова: а лаятися не можна, за показанням свідків: «Олексію Олександровичу, Ви не маєте права лаятися»). Потім Івахненко пішов одягатися, й, повернувшись через 10 хвилин неодягненим, знов став доводити, що все одно він піде в куртці; наглядач же запевняв його, що оскільки день високоурочистий, то необхідно одягти мундир. Слухаючи цю розмову, Драгоманов іронічно сміявся. Наглядач, звертаючись до нього, зауважив: «що безглуздо ж дозволяти сміятися над законами й на такі урочисті випадки дозволяти нав'язувати свої погляди». (За свідченням Драгоманова, сміх його був викликаний комізмом пояснення й зауваження йому наглядача полягло просто в слові «глупо»). Драгоманов на це відповів: якщо Ви ще раз насмілитеся так висловлюватися, то я Вам дам по фізіономії. (За свідченням Драгоманова й учнів різниці немає). За рапортом розмова на цьому й припинилася».

Здавалося б, дріб'язковість і мимовільний характер цього гімназійного епізоду аж надто впадає в око, тим паче, якщо взяти до уваги юнацький вік й емоційний запал М. Драгоманова — одного з найкращих учнів Полтавської гімназії. Та його сучасникам справа видавалася доволі небезпечною, позаяк гімназист VII класу де-факто піддав сумніву найважливіші засади буття мундирної, чиновницької, казенної й імперської Росії з її показною, повсякденною та традиційною зневагою до окремої особистості. Адже на обширах імперії офіційно налаштована й ідеологічно засліплена маса, котра діяла відповідно до Високого монаршого повеління чи неписаних адміністративно-чиновницьких настанов, вирішувала все, а людська індивідуальність — нічого!

Михайло ДРАГОМАНОВ.

На щастя, тому негативному, а можливо, й руйнівному повороту, який міг статися у життєвому сценарії М. Драгоманова, запобіг тодішній ліберальний попечитель Київського учбового округу, славетний лікар-хірург М. Пирогов. У листі від 14 березня 1859 р. до директора Полтавської гімназії він зауважив: «Вина Драгоманова така, що він обов'язково має бути усунений із закладу; але його треба звільнити за проханням, не перешкоджаючи вступу до університету і гімназійне начальство виявило б незрівнянно більше педагогічного такту, якби воно само звернулося до мене, не допускаючи до цього учнів з проханням про пом'якшення покарання Драгоманова».

Виступаючи у 1861 р. на прощальному бенкеті з нагоди проводів у відставку попечителя Київського учбового округу М. Пирогова, студент М. Драгоманов наступним чином схарактеризував його ліберальні устремління й заходи: «Вы внушили начальствующим, что возведение мелочей в нравственную обязанность дает превратное понятие о самой нравственности, что уважение заслуживается, а не требуется, что оно должно быть взаимно. Вы распространили в наших гимназиях понятие о законности».

Ці зауваги молодого М. Драгоманова безперечно виказували його інтелектуальні зацікавлення й симпатії у дусі ліберальних прав і свобод, які на той час пов'язувалися з тими гарантіями, котрі надавали людській особистості постулати та норми європейського конституціоналізму. В автобіографічних споминах він відзначав, що саме цей виступ на бенкеті з проводами М. Пирогова розворушив його «політичні інстинкти».

Загалом М. Драгоманов зберіг вдячні і теплі спогади про інших наставників-полтавців, яких згадав добрим словом. Це були — історик-соціолог Олександр Стронін, завдяки якому талановитий юнак захопився ідеями першого позитивізму та історією Західної Європи, й латиніст Казимир Полевич, котрий на все життя прищепив йому зацікавлення класичною спадщиною, зокрема минувшиною Давньої Греції та Давнього Риму. Мабуть, не випадково молодшу доньку М. Драгоманова, яка народилася 1877 р. уже на еміграції, нарекли з очевидними символічними античними асоціаціями — Аріадною.

Чи варто дивуватися, що перші університетські студії М. Драгоманова були пов'язані з античною історією й культурою?! Проте загальний діапазон його інтелектуальних пошуків і культурних зацікавлень справді вражає: модерні політичні течії й доктрини (як-от: соціалізм, лібералізм, анархізм), новації у філософії та соціології, передусім, пов'язані з першою хвилею позитивізму, що у 1860 рр. нарешті досягла просторів Російської імперії; фольклористичні й етнографічні студії, що сполучалися з докладним студіюванням античної доби. Уже впродовж студентського періоду заяскравіли громадські й педагогічні практики М. Драгоманова, який брав активну участь у роботі перших недільних шкіл 1859-1862 рр.

Навіть цей неповний перелік зацікавлень і занять М. Драгоманова виказує універсальність і, водночас, дивовижність інтелектуальних сполучень та культурницьких устремлінь молодого адепта Кліо. Сьогодні важко пояснити неймовірне поєднання ідей анархізму, лібералізму та соціалізму у цілісному світосприйнятті, що властиве М. Драгоманову. Тому закономірно сучасників бентежили, інколи — дратували погляди та вчинки молодого діяча.

Згадаймо, що вже на еміграції М. Драгоманов категорично і рішуче засудив терористичні акти російських революціонерів-народників, передусім царевбивство імператора Олександра II, що сталося 1 березня 1881 р. Для українського діяча цінність життя та прав кожної особистості мали найбільшу вагу на терезах громадсько-суспільних вартостей. Ця наскрізна морально-етична настанова єднала М. Драгоманова-мислителя з кращими взірцями європейської гуманістичної думки модерної доби.

«Мы ответили русской газете, что согласно много раз высказанному нами убеждению, ч и с т о е д е л о т р е б у е т и ч и с т ы х средств (розбивка М. Драгоманова. — **Авт**.), и что мы, без всяких оговорок, одобряем всякое открытое напа-

Найбільшу роль у первісному світоглядному формуванні Михайла Драгоманова відіграв його батько

дение на систему, царящую в России; что мы приветствуем всякую попытку вооруженной защиты своей личности и своего жилища от разбойников Третьего Отделения. Но мы никогда не будем проповедовать тайного убийства, даже убийства шпиона, начальника тайной полиции, тирана», — категорично заявив М. Драгоманов. Ця принципова оцінка революційного терору спричинила гостру публічну полеміку і, зрештою, зумовила фактичний розрив з радикальними осередками російського народницького руху.

У своїх перших студіях історії, присвячених часово далекій античності, молодий дослідник М. Драгоманов повсякчас порушував злободенні питання сучасного життя. Його перша пробна лекція 1864 р., прочитана на історико-філологічному факультеті Київського університету, мала промовисту назву — «О состоянии женщины в первый век Римской империи». Ця лекція, а особливо опублікований текст, породжували у слухачів порівняння зі станом емансипації жіноцтва в Росії, закладали підвалини гендерної історії.

Ще масштабніші паралелі між античністю й XIX ст. простежуються у його магістерській дисертації — «Вопрос об историческом значении Римской империи и П. К. Тацит». Позитивістські віяння, насамперед візія щодо поступу та його представлення на ниві культури, науки, історії, проступає лейтмотивом у всьому тексті. «Идея о прогрессе не только разбила идеализацию прошлого и дала возможность спокойней отнестись к настоящему, но заставила исследователей истории развития народа и человечества вникать во внутренние причины исторических явлений и перемен — культурные, экономические, социальные, политические, и ослабила таким образом понятие о случайности в истории или приписывание личностям большего значения, чем они имели в действительности. Только с признанием идеи прогресса признание известной правильности и законообразности в исторических явлениях нашло себе твердую основу», — стверджував автор магістерської дисертації.

Ці роздуми викликали злісні інвективи опонентів, які не сприймали позитивістські настанови молодого дослідника античної історії. Негативну реакцію викликала і позитивна оцінка М. Драгомановим відомої статті про причини падіння давнього Риму М. Чернишевського, який на той час був політичним злочинцем і каторжанином. Таким чином, М. Драгоманов здобув досить небезпечне на ті часи реноме, що однозначно пов'язувало його не тільки з неблагонадійними особами та «шкідливими» європейськими новими ідеями, а й з українським національним рухом.

З цієї сумнівною в очах російської влади репутацією М. Драгоманов 1870 р. виїхав за кордон, де планував пробути два роки, але пробув три. В Європі він студіював академічні праці, але більше — тодішнє західноєвропейське життя. Приміром, у Берліні слухав знаменитий курс лекцій із античності визначного німецького історика, філолога та політика, майбутнього лауреата Нобелівської премії з літератури (1902) Теодора Моммзена.

Тут його захопив той драматичний перебіг подій франко-прусської війни 1870—1871 рр., який кардинально змінив політичну мапу тодішньої Європи. Неприємно вражений прусським чванством і войовничістю, М. Драгоманов далекоглядно припустив, що останні колись можуть спричинити страшну, нещадну та велику європейську війну.

Він відвідав і познайомився з культурним життя низки великих міст, як-от: Відень, Гейдельберг, Львів, Прага, Флоренція, Цюріх та ін. Цей незабутній досвід європейських мандрів не тільки однозначно скріпив інтелектуальні устремління та світоглядні настанови, а й остаточно ствердив репутацію М. Драгоманова як політично неблагонадійної особи, якому адресували здебільшого безпідставні звинувачення й погрози.

Повернення М. Драгоманова восени 1873 р. до Києва спричинило амбівалентні почування й настрої, пов'язані зі споглядянням не дуже обнадійливих реалій громадського та культурного життя. З одного боку, у підросійській Україні набирав сили і підносився громадівський рух, але, з другого, збагачений європейським досвідом, він був вражений його архаїзмом й однобічністю.

Ці настрої й думки добре репрезентовані в автобіографічних спогадах М. Драгоманова, в яких означено загальну ситуацію середини 1870 рр.: «величезна одсталість од європейських ідей наукових і політичних, та претензія вирішать всі справи самим-но національним духом, як то робили московські слов'янофіли. На моє здивування студенти українського гуртка, навіть більш здатні й учені, не знали чужих мов і через те, мріючи бути вільними од «московської» цивілізації, справді не могли стати вище од неї, і опинялись навіть нижче російських радикалів, які так саме були не здатні черпати ідеї безпосереднє з Європи, але котрі все ж читали Міля, Маркса, Лясаля й інш., хоча у російських перекладах. Це все здавалось мені тим більш ненормальним, що, по-моєму, найзначніша частина одзнак України од Московії пояснується тим, що до XVIII віці Україна була більш зв'язана з Західною Європою й хоча поволі (через татар), а все таки йшла разом з З.[ахідною] Європою у суспільному й культурному поступі».

Повернення М. Драгоманова до Європи (на цей раз — на еміграцію) було зумовлене не тільки крахом його планів продовжити у підросійській Україні повноцінну академічну кар'єру, а й неможливістю розгорнути масштабну громадсько-політичну та культурну діяльність. М. Драгоманов був упевнений, що лише європейські дороговкази можуть стати саме тією рятівною ниткою Аріадни, яка дозволить уторувати шлях до вселюдського поступу й звільнити українців з полону рабства й пітьми.

У січні 1876 р. на проводи брата до Києва приїхала рідна сестра М. Драгоманова — Ольга Косач, більше відома нашим сучасникам за літературним псевдонімом як Олена Пчілка. Вона привезла своїх маленьких дітей — сина Михайла та Ларису (майбутню поетесу Лесю Українку), якій незабаром мало виповнитися лише п'ять років.

Ці майже символічні проводи М. Драгоманова, що виїхав спершу до Відня, а згодом перебрався до Женеви, ніби у кривому дзеркалі відобразили долю кількох поколінь українських інтелектуалів кінця XIX та майже всього XX ст. Яскраві й талановиті особистості, сповнені ідей та енергії, які мали обійняти високі кафедри, писати фундаментальні наукові праці та витончені художні твори, продукувати нові концепти й цінності на Батьківщині, були викинуті з українського академічного та культурного життя, зазнали тривалих років еміграційного поневіряння на чужині. Більшості з них так і не судилося повернутися на рідну землю і вдома реалізувати свої таланти.

Незважаючи на кордони та негласний поліційний нагляд, Драгоманови і Косачі утримували епістолярний зв'язок. У 1878 р. батьки Лариси зустрічалися з М. Драгомановим на Всесвітній виставці у Парижі, яка мала нечуваний на ті часи успіх: її відвідало понад 12 млн. осіб.

Постать рідного дядька Михайла незримо й повсякчасно була присутня у родині Косачів, в якій зростала майбутня поетеса. В одному з листів 1892 р. (на той момент уже виповнилося шістнадцять років від того символічного прощання у Києві) Леся Українка з певністю констатувала: «не знаю, де я більше живу, — чи в Колодяжному, чи в Софії?.. Для мене ж Ви і вся Ваша родина зовсім не «міф». Ці рефлексії, «думки вголос», красномовно свідчать про ту особливу роль, яку відігравав дядько Михайло в духовному й інтелектуальному становленні самобутньої поетеси.

Леся УКРАЇНКА.

Космополіт-європеїст і ліберал-соціаліст М. Драгоманов став своєрідним орієнтиром для надзвичайно талановитої дівчинки, яка у дев'ятирічному віці зробила першу пробу поетичного пера. Зазначимо, що, попри постійні зустрічі та контакти, різноманітні громадсько-політичні плани, наукові і науково-популярні твори, якими постійно опікувався чи писав М. Драгоманов, посеред негараздів і проблем невлаштованого й тривожного емігрантського побуту він регулярно цікавився справами своєї племінниці. На початку 1877 р. надіслав їй на день народження книжку про життя маленьких мешканців Савойї — історичної області біля підніжжя Альп у південно-східній Франції, за що маленька Леся дякувала Драгомановим та порівнювала героїв книжки з мешканцями Женеви.

Значна частина листування цих визначних постатей не збереглася, проте навіть ті листи, що дійшли до нашого часу, доволі рельєфно репрезентують образ маленької поетеси, для якої рідний дядько був духовним провідником і наставником.

У листах наприкінці 1880 рр. Леся докладно звіряє дядькові свої плани та розповідає про поточні справи, зокрема про самоосвіту. Під його впливом вона студіює європейські мови (англійську, французьку, німецьку, італійську, грецьку, латинську), що з дитячих років стало своєрідною ідеєю фікс Лариси Косач і тісно поєднувалося з думкою про громадсько-культурне призначення інтелігенції — служити українському народові. На заваді здійсненню такої масштабної самоосвітньої програми не стала навіть страшна, у подальшому — фатальна хвороба, яку діагностували із великим запізненням, лише влітку 1883 р.

У листі до М. П. Драгоманова від 24 грудня 1889 р. дівчина оповідала дядькові про останні життєві негаразди та творчі плани, які плекала зі своїм рідним братом Михайлом: «Миша, дознавшись, що я пишу до Вас, просить повітать Вас од його і передать Вам дещо. Він просить написать Вам, що серед киян молодих остатнього часу починає ширитись європеїзм; вони починають учити європейські мови і інтересуватись європейською літературою. Доказом сього може служити те, що ми (молодіж) задумали видати цілу серію перекладів найкращих творів європейських і російських авторів. Ті переклади, про котрі я писала, що мені треба їх зробити, підуть теж у те видання. Найгірш діло стоїть в нас з англійськими авторами, бо сю мову дуже мало хто знає, хоч деякі і збираються зайнятись нею. Бувши в Одесі, я хотіла учитись по-англійськи і навіть вже знайшла собі, учительку, але той проклятий масаж усе мені перебив. Тепер прийдеться учитись самій, хоч се і трудно. По-італьянськи я вже трохи підучилась сама і коли дістану собі книжок та словаря, то, може, й про перекладання можна буде подумати. «В ожидании будущих благ» надолужаю французьким та німецьким».

Звернімо увагу: ці рядки писала тяжкохвора дівчина, якій у травні 1888 р. у Варшаві виготовили спеціальний протез для правої ноги, щоби вона могла хоч якось пересуватися без сторонньої допомоги. Більше того, після невдалого масажу в Одесі літом 1889 р. Леся найбільше переймалася тим, що лікарі їй узагалі заборонять читати, писати та грати на фортепіано.

Особа племінниці, її тяжке життя та незвичайна обдарованість неодноразово проступають у листуванні М. Драгоманова з М. Павликом, якого вважали одним із його найближчих товаришів. У листі до М. Драгоманова від 25 жовтня 1887 р. М. Павлик наголошує: «От донька (Леся Українка. — **Авт.**) має до віршів справжній талант, якби тільки й вона вибилася з русалочного світу на світ соціальний. Тілько ж, така вже несчасна доля теп.[ерешніх] жінок, що вони сього останнього світа навіть не можуть зрозуміти, як слід...».

Та незабаром М. Павлик був настільки приголомшений зустріччю з молодою поетесою, що кардинально змінює попередню думку та визнає за Лесею Українкою не тільки неймовірний творчий хист, а й незвичайне розуміння громадського буття. Відтак у листі до М. Драгоманова від 25 січня 1891 р. він зауважує: «Леся так просто ошоломила мене своїм образуванням та тонким розумом. Я думав, що вона тілько в крузі своїх поезій, аж воно далеко не так. На свій вік це геніальна жінка. Тим більше жаль, що, бідна, не живе, а мучиться. Що би то чоловік дав, як би такій людині помочи. Та ба, на це мало і з богом битися! Ми говорили з нею дуже довго, і в кожнім її слові я бачив розум та глибоке розуміння поезії, освіти й людського життя». Своє захоплення поетичним талантом племінниці М. Драгоманова М. Павлик виявляв і пізніше, зокрема у листі від 12 квітня 1894 р.

Від кінця 1880-х рр. Леся повсякчас плекала різні плани побачитися з М. Драгомановим за кордоном — відвідати Болгарію чи перетнутися у Відні, куди їй рекомендували поїхати на операцію. У листі до дядька від 18 грудня 1890 р. молода поетеса писала: «Якби тільки то від мене залежало, то я б уже давно з Одеси стругнула в Болгарію — по-моєму, звідти вже недалеко. Я тепер так розволочилась, їздячи раз у раз, що мені нігде не здається далеко. Справді, мені якось аж дивно, що я ніяк не можу з Вами побачитись, і чогось мені здається, чи не вдалося би як у Відні зобачитись. Багато хтіла б я з Вами поговорити, багато розпитати і для себе, й для других, бо якось у листах все не те — що листи! Однак, здається, се нагадує речення: «Письма пишут только аптекаря», і людині з літературного роду і не подобало б так говорити».

Листи Лесі Українки до Михайла Драгоманова виявляють її неабияке інтелектуальне й культурне зростання, оскільки авторка порушувала кардинальні проблеми тодішнього літературного і громадського життя. Так, у світлі власних поетичних творів вона замислювалася над низкою злободенних проблем — таких як, зокрема, формування української літературної мови, регіональне, етнографічне та культурне розмаїття українства, призначення інтелігенції та її культурно-просвітницьких функцій, популяризація наукових знань, доля народницької спадщини, які поєднувалися з власними почуваннями та переживаннями, зумовленими тяжкою хворобою та майбутньою невідомістю, особливо щодо справжньої ціни часу в житті інтелектуала тощо.

«Дехто теж нарікав, що я ховаюсь від «народних» тем і складу мови народної, лізу в літературщину та «інтелігентствую», але тут, певне, вся біда в тому, що я інакше розумію слова «народність», «літературність» та «інтелігенція», ніж як їх розуміють мої критики. Ну, та es ist eine alte Geschichte (нім. це стара історія. — **Авт.**) і, певне, вона Вам так вже спприкрилась досі, але мене жаль бере, що у нас на Україні ніяк не скінчаться одвічні сії спори, та й як мають скінчитись, коли сперечники одно одного не розуміють. Мені вже самій страх обридли оці теми: чи треба писать чисто народним чи не чисто народним складом, тенденційно чи нетенденційно, чи Галичина та Волинь все одно що Україна, чи ні, чи треба писать наукові праці по-українськи, чи краще, може, по-російськи, і т. і. Отак люди, певне, варитимуть сю воду, поки вона вже сама не википить до решти. Шкода тільки, що невідь над чим стільки часу люди уводять, та видно, що не для всіх він такий дорогий, той час. Та от я бачу, що і я не знала ціни часові та марнувала його без пуття, а тепер мені все здається, що він від мене втікає, і не знаю, як би його затримати», — з величезним болем і гіркотою зазначала дев'ятнадцятирічна поетка у листі до свого дядька.

Подорож Лесі Українки до Відня у березні 1891 р., де їй зробили чергове обстеження та протезування, викликала в неї справжній шок. Особливо вразили її соціальні й культурні контрасти між звичайним повсякденним буттям простих віденців та її земляків у підросійській Україні чи в Галичині. Причому ці враження затьмарили навіть фізичні страждання під час переїзду та лікування.

У листі до М. Драгоманова від 17 березня 1891 р. вона так описала свої перші враження та рефлексії, так би мовити з обмеженої перспективи «сидячого становища» хворої людини: «Сидячи тут, поки робиться моє діло, розглядаюсь я собі на тую Європу та європейців; певне, що не все можна отак, сидячи збоку, побачити, але все ж хоч дещо. Перше враження було таке, ніби я приїхала в якийсь інший світ — кращий світ, вільніший. Мені тепер ще тяжче буде у своєму краї, ніж досі було. Мені сором, що ми такі невільні, що носимо кайдани і спимо під ними спокійно. Отже, я прокинулась, і тяжко мені, і жаль, і болить... Потім трохи затемнилось те ясне враження, але з самого початку сей контраст межи нашим та тутешнім життям сливе осліпив мене».

Згаданий контраст спонукав Лесю до переоцінки й ревізії багатьох подій і явищ, з-поміж яких була українсько-польська угода 1890 р., з якої розпочалася «нова ера», що мала/обіцяла принести порозуміння між поляками й українцями на обширах Галичини. «Те, що у нас на Україні здавалось мені потрібним, добрим, конечним, те саме, примірявши до тутешнього життя, здалось мені таким нужденним, дурним, непотрібним або й шкідливим, — відзначала поетеса. — Ота знакомита «угода» наробила чимало шуму у нас на Україні, бо то собі люди наші думали: от буде благодать! І дві руські гімназії, і урядова кореспонденція (ба навіть урядова газета!) по-нашому, і оборона уряду проти поляків, та що! Навіть самі поляки вже будуть за нами, то тепер нам уже й «сам чорт не брат!». Воно правда, що для України то й «написи на поштових скриньках» були б великим поступом, але тут то хіба тільки плакати можна над таким поступом. Та мені тепер такою нещасною, легкодухою та дурною видається ота «угода», що мені аж сором за галичан, як вони могли намислитись на таку дурницю. Збили тільки не в пору колотнечу, внесли лишню сварку, розбрат, і зопсували виборчу справу, та й собі нічого не придбали. Що ж до народовців, то мені (та й не одній мені) їхні криві дороги, quasi патріотичні вигукування та поклони урядові дуже обридли, навіть не через те, щоб я раніше не знала, наскільки такий спосіб поступування шкодить цілій нашій справі, — одного часу мене запевняли, що для нас і нема інших дорог, як тільки криві, — але просто саме почуття правди одвертало мене від такого «лояльного патріотизму».

За кожним рядком наведених міркувань Лесі Українки простежується емоційне обурення, що чергується з неприхованою іронією та насамкінець виказує гірке розчарування як галицькими, так і наддніпрянськими діячами. Вона точно і раціонально оцінювала наслідки цього «порозуміння»: «зіпсували виборчу справу» та «нічого не придбали». В іншому листі до М. Драгоманова вона метафорично означує «т. зв. нову еру» як «галицьку біду».

Та й інші галицькі «справи» й «дії», особливо громадсько-політичні, видавалися їй доволі сумнівними та слизькими, про що вона неодноразово писала М. Драгоманову. «Ет, коли в яке галицьке діло не вступи, то аж ноги в'язнуть, таке воно завжди неподібне виходить. Завжди вони якихсь клинів, сіток, інтриг наставлять, і коли, після довгого перериву, глянути у їхні справи, то аж голова заморочиться від трудності орієнтування в них. Через те, я думаю, нема тяжчої та маруднішої роботи, як робота українського галицького публіциста, і приступатись до неї треба з міцною головою та твердою вдачею. Не знаю, хто настояще винен у такому стані, тільки він дуже тяжкий і заморочний. А то, либонь, виробилась потроху і вдача ледача у наших закордонних братів та й сестер».

Відзначимо, що оцінки і коментарі Лесі щодо культурних явищ і політичних подій суголосні з думками М. Драгоманова. Приміром, вона іронізує над обмеженістю «казенної науки» (у текстах М. Драгоманова зазвичай уживається вислів «імперська наука», що протиставляється вільній європейській думці), із неприхованим скептицизмом сприймає філософські розшуки, що поєднані з містицизмом і теологією, позаяк розглядає їх як марнотратство часу й розумових сил і т. п.

Про такі надмірні «інтелектуальні» потуги вона з іронією, проте загалом дуже точно, оповідає М. Драгоманову у листі від 5 липня 1892 р.: «Більшість молодих інтелігентних людей сидить по великих містах, учиться і «виробляє собі світогляд» у безконечних спорах на російський лад (до білого світу, з криком до сліз), може, вони коли вивчаться, може, вироблять, врешті, той світогляд, та тільки се довга

Листи, що дійшли до нашого часу, доволі рельєфно репрезентують образ маленької поетеси

Із життєвих сценаріїв українських інтелектуалів другої половини XIX — початку XX ст.

(До 175-річчя від дня народження Михайла Драгоманова та 145-річчя — Лесі Українки)

справа, надто при таких методах самоосвіти, і шкода, що багато сили іде, власне, на метод, а не на самоосвіту саму». Ці зауваги молодої поетеси несподівано поєднують високу емоційну тональність із раціональною розважливістю і критичним прямуванням думки.

У листуванні Лесі та М. Драгоманова вражає та відверта й висока інтелектуальність, з якою вони спілкувалися між собою, незважаючи на різницю у віці та життєвому досвіді. Дядько міг без жодних пояснень посварити племінницю, приміром, за «темний» і «безладний» лист, або закинути їй «невиразність» думок, «безкультурність» й «азійщину» у листуванні (скажімо, за невчасну відповідь на його кореспонденцію), вказати на помилковість або суперечливість суджень і т. п. Він доволі критично оцінював переклади Лесі, зокрема виступав супроти «ліберальних вільностей» у перекладацькій справі, які заступали точність і довершеність у роботі. Часом М. Драгоманов висловлював невдоволення і деякими поезіями Лесі, які вона надсилала до часописів. Натомість племінниця не завжди погоджувалася із закидами дядька й могла відкинути його зауваги. «Чого Ви се так на мене напались? Далебі, не по правді Ви вчинили! Я написала свій останній лист, зовсім не запізнившись, але ми розлічили, що наші листи не застануть Вас в Парижі, отож ми і послали їх до Софії. Се, як бачу тепер, був великий промах, але ж тільки промах, а зовсім не російщина-азіатщина, безкультурність, варварство і т. і.», — відповідала Леся в одному з листів 1892 р.

В іншому листі від 15 жовтня 1893 р. вона зовсім відкидала претензії дядька: «Як Ви мене зв'ялили, як Ви мене вразили своїм останнім листом! І де Ви їх берете, такі вразливі слова? Отже, щоб Ви знали, то на сей раз ми зовсім-зовсім не заслужили такої догани від Вас. Не знаю, що сталося з нашим листом, що Ви його не отримали в Відні, ми, здається, його послали завчасу».

Леся мала свою думку і щодо перекладів, хоч і визнавала більшу компетентність і досвідченість дядька. Так, у листі від 15 вересня 1894 р. вона захищала свою позицію, наголошуючи, що переклади популярних видань для «селян і дітей», варто робити більш «ліберальними», себто більш простими і вільними у представленні змісту, ніж академічних студій. Крім того, племінниця прохала дядька подивитися на коректуру, радилася з ним щодо перекладу окремих фрагментів із творів зарубіжних авторів, просила порекомендувати праці з того, чи іншого питання, зокрема з фольклористики, етнографії.

Молода поетка, яка, безперечно, захоплювалася М. Драгомановим як особистістю й літератором, повсякчас ставила питання: **як?** і **чому?** Ці питання в епістолярії, часом сформульовані гостро й точно, тяжіють до відкриття різних смислів людського буття, що почасти нагадують її запитальні мотиви у лірико-філософській поезії.

Утім, вона не вдовольнялася простими відповідями, а її захоплення постаттю дядька не перетворювалося на обожнювання. Леся не дотримувалася світських умовностей і правил тодішнього епістолярного жанру й навіть іронізувала над ними. «Оце, не чекаючи Вашого листа, пишу сама. Та вже ж нам не подоба рахуватись листами, наче ті великі пани візитами», — так розпочинається її лист до М. Драгоманова від 2 січня 1892 р.

Недаремно сучасні дослідники епістолярію Лесі Українки слушно наголошують на абсолютній відкритості поетеси у межах цього жанру і навіть відзначають, що її листи позбавлені слідів будь-якого маскування, зокрема адекватно та точно передають емоційні стани й комунікативні ролі. У випадку з М. Драгомановим до відвертості Лесі долучалася величезна симпатія і відчуття духовної спорідненості з дядьком.

За усієї толерантності, невтомне чортеня «сиділо» у натурах обох українських інтелектуалів, яке примушувало їх постійно сумніватися та розмірковувати, а в якийсь момент, коли заторкувалися морально-етичні цінності, перетворювало їх на дуже непоступливих, вкрай упертих і навіть їдких опонентів.

Ці риси якось незвичайно поєднувалися з величезною творчою та емоційною уявою. Леся Українка в одному з листів відзначала, що вона, на щастя чи на недолю, має надзвичайну силу фантазії, яку називають німецьким словом Einbildungskraft.

Впадає в око разюча схожість між сприйняттям оточенням юного Драгоманова наприкінці 1850-х рр., якого називали enfant gate (французьк. балувана дитина), та ставленням до молодої Лесі Українки, яку нарекли enfant terrible (французьк. жахлива дитина).

Варто відзначити, що тяжкохвора Леся повсякчас хотіла бути корисною своєму дядькові. Зокрема, у листі до М. Драгоманова від 30 серпня 1892 р. вона наголошувала: «Притому прошу Вас, дядьку, не забувати, що я готова завжди служити Вам своєю роботою, чи то в перекладах, чи то в оригінальних творах. Було б мені дуже мило, коли б я могла бути Вам у чому-небудь справжньою помічницею».

Загалом епістолярій між племінницею і дядьком — представниками двох генерацій українських діячів — демонструє не тільки очевидну спадковість ідей і мотивів, іноді навіть дивовижний унісон їх настроїв і почувань, попри відмінні умови та терени культурно-громадської праці, а й фантастичне зростання Лесі Українки як інтелектуалки. Наприклад, лист племінниці до М. Драгоманова від 9 лютого 1894 р. виявляє її напрочуд зрілу, багато в чому прозірливу оцінку українського руху початку 1890-х рр., особливо, якщо взяти до уваги, що дописувачем була поетеса двадцяти трьох років.

«У нас велика біда, що багато людей думають, що досить говорити по укр.[аїнськи] (а надто вже коли писати дещицю), щоб мати право на назву патріота, робітника на рідній ниві, чоловіка з певними переконаннями і т. п. Така легкість репутації приманює многих. Що тепер можна у нас почути таку фразу: «Як се? От Ви казали, що NN дурень і тупиця, а він же так чудово говорить по-нашому!». «Говорить по-нашому» — се вже ценз! А послухати часом, що тільки він говорить по-нашому, то, може б, краще, якби він говорив по-китайськи. От, напр.[иклад], «переконання» декого з баранячого стану: одурити москаля, одурити австріяка (німця), одурити поляка, щоб вони нам самі своїми руками жар загребли, а потім їх на тому жару присмажити (так, наче б сі три народи справді тільки на шашлик годились). Мені приходилось самій чути і читати подібні «політичні profession de foi (французьк. символ віри, світогляд. — **Авт.**)». Або, напр.[иклад], таке: коли між простими людьми ходять легенди про те, ніби моск.[овський] уряд закопує голодних людей живцем в землю, то такі легенди слід не розбивати, а підтримувати і розширювати, щоб дискредитувати ворогів. Кого вони думають тим дискредитувати?!», — риторично з неприхованим обуренням і сарказмом запитує Леся Українка.

За цими спостереженнями проступає не тільки особа з гармонійним і цільним світоглядом, а й людина з високими морально-етичними засадами, яка не хотіла сприймати або, принаймні, замовчувати вияви національного чванства своїх земляків, їхньої неповаги до інших народів. Як тут не згадати гуманістичний європеїзм М. Драгоманова з його незмінною толерантністю і високою повагою до будь-яких варіацій національного життя, який він зумів донести і прищепити своїй племінниці.

Згаданий лист Лесі насвітлює потужні трансформаційні процеси, які циркулювали в українському русі кінця XIX ст., пов'язані насамперед із кризою старої українофільської свідомості. Власне, йшлося про появу перших паростків перетворення українофіла-симпатика, українофіла-культурника на політичного українця.

У сучасній гуманітаристиці цей процес кваліфікують як перехід із культурної до політичної фази національного руху за відомою стадіальною схемою чеського історика Мирослава Гроха. Емоційні роздуми племінниці М. Драгоманова репрезентують цікаву можливість подивитися та осягнути ніби «зсередини», як розгорталися такі складні світоглядні колізії.

«Простіть, що я, може, обридла Вам і розстроїла нерви такими дурницями, але ж після сього Ви, може, краще зрозумієте, які в сих людей мозки. Наслухавшись таких милих розмов від людей, що звуть себе патріотами та укр[аїно]філами, боїшся, як вогню, коли б хто тебе не назвав сими іменнями і таким способом не загнав у баранячу кошару. Наш добрий друг назвав раз мене і моїх кількох товаришів «постыдными дезертирами» за те, що ми зреклися назви українофілів, але що ж робить, коли її страшно носити тепер, щоб не уподобитись крученому барану в християнському стаді. «Ви, — казав друг, — повинні боронити честь старої корогви, а не зрікатися її!» Ми ж думаєм, що краще зробити нову корогву, ніж латати стару, і ради того латання рискувати власною честю. Ті люди, що колись тримали сю корогву, заснули і в сні не почули, як корогва випала їм з рук і попала в баранячі копита, люди сплять і тепер і не думають вертати собі своєї корогви, чого ж ради ми будем за неї коп'я переломляти? Ну, я дам спокій сій розмові, а то щось дуже довго виходить, а вже пора кінчать та й спать лягать. За Вашу ідею, що мусить бути одна правда і для мужика, і для пана, я завжди стояла і буду стояти, а наскільки прислужуся їй ділом, се залежатиме від моїх сил і таланту», — відзначає Леся у вказаному листі.

Кінцівка цього листа особливо прикметна. Цей фрагмент тексту Лесі Українки не тільки демонструє роздуми поета щодо свого громадського призначення, місця у національно-культурному русі, у якому назрівали тектонічні зрушення, а й фактично відкрито, у приступному вигляді виказує відданість відомій конституційній програмі М. Драгоманова. Наріжним каменем цієї конституційної візії була тотальна емансипація, себто рівність для всіх станів величезної Російської імперії, які з підданих царя-батюшки мали перетворитися на повноправних громадян.

В одній із поезій — «Роберт Брюс, король шотландський», присвяченій дядьку Михайлу, мотиви якої, вочевидь, були навіяні студією про початки конституціоналізму у Західній Європі — «Старі хартії вільності», яку тоді опрацьовував М. Драгоманов, є напрочуд цінні рядки:

Спогадаймо давнюю давнину,
Спогадаймо повість незабутню?
Про далеку вільную країну,
Про стару Шотландію славутню.

Давня повість! і на байку схожа, —
Є в ній певні справи, єсть і мрії,
Але ж правда, наче зірка гожа,
Сипле скрізь проміння золотії.

Про плани написати цю поему Леся згадувала у листі до дядька від 30 серпня 1892 р. Поряд із цим племінниця інформувала М. Драгоманова про творчі експерименти, задуми й проекти. Приміром, вона повідомляла про тривалі нічні посиденьки аж до вранішньої зорі над написанням повісті, розповідала про українські переклади німецьких авторів — Гете та Г. Гайне, ділилася особистими враженнями від читання французьких літературних новинок тощо. Вочевидь між племінницею та дядьком зберігалися не тільки повне духовне порозуміння, а довірливі й дружні стосунки.

У травні 1894 р. Леся Українка приїхала до Болгарії, проте незабаром М. Драгоманов із дружиною був змушений виїхати на лікування до Парижа. Тому Леся Українка відпочивала разом із двоюрідними сестрами — Лідією і Аріадною Драгомановими — поблизу Софії. Подружжя Драгоманових повернулося до Болгарії лише восени 1894 р.

За нещадною іронією долі, безпосереднє спілкування Лесі зі своїм духовним наставником припало на найскладніший і найдраматичніший час його життя, коли до фіналу земного буття залишалося менше року. В кількох листах, написаних 1894 р. із Софії до Парижа, племінниця відверто й безапеляційно висловила намір стати послідовницею М. Драгоманова і пророчо передбачила громадську реакцію на його майбутній ювілей.

«Хутко, дядьку, справлятимуть люди інші Ваші роковини, тоді, сподіваюсь, буде видно, що на Україні живуть не самі вороги Ваші, а я і раніше знала, що там більше є прихильних Вам людей (поміж молоддю), ніж ворожих. Правда, у нас треба довго ждати, щоб стало видно, хто який і що думає, — тому виною наша інертність і лінивство, а, окрім того, ще й обставини, з якими далеко не всякий вміє боротись, але ж, запевно, вічно так не буде. Що ж до мене, то я хочу бути Вашою ученицею і заслужити собі право зватись так, а коли на мене впаде частина тих прикрощів та інкримінацій, які дістаються Вам, то я об тім не буду журитись нітрохи. Шкода тільки, що товаришів у мене трохи мало, ну, та все ж не буду одна в полі. Врешті і один в полі єсть коли не воїн, то все ж робітник, а се, може, більш стоїть, ніж воїнське званіє!», — зазначала Леся Українка у листі до подружжя Драгоманових від 3 вересня 1894 р.

Незважаючи на лихі обставини і проблеми зі здоров'ям, поетеса намагалася підтримати пригнічену дружину М. Драгоманова. У листах вона називала її «дядиною» і навіть прагнула перебрати на себе частину обов'язків і клопотів родини Драгоманових.

«Простіть, мені, здається, що у Вас (і у Ради теж трошки) єсть наклін бачити речі в темнішому світлі, ніж вони єсть. Не журіться приїздом в Софію і роботою по приїзді — ми з Радою (Аріадною, молодшою дочкою М. П. Драгоманова. — **Авт.**) постараємось зробити половину сеї роботи ще до приїзду, та й потім будем помагати скрізь, де зуміємо. Я ж тепер вже не така розварена, як була при Вас», — зазначала Леся у листі до Л. М. Драгоманової від 29 вересня 1894 р.

Прикметна комунікативна риса Лесі Українки виявилася у тонкому розумінні людської природи, до якої вона зверталася з морально-етичного боку. Адже тяжкохвора з дитячих літ, вона зазнала пекельних духовних мук і страждань, а відтак була надзвичайно чутливою до оцінок і коментарів фізичного стану людини, особливо такої близької, якою був для неї дядько Михайло.

Наприклад, вона гостро докоряла М. Павлику за те, що він безцеремонно й категорично повідав широкому читацькому загалу інформацію про безнадійне становище здоров'я М. Драгоманова, невиліковну на той час недугу — аневризму аорти. Відтак Леся Українка, котра тоді була в гостинах у родини Драгоманових у Софії, в університеті якого викладав її дядько, зауважила у листі до М. Павлика від 8 червня 1895 р.: «Іще одно: прикро вдарили нас у Вашій примітці до статті Лук.[іяновича] слова про те, що Драгоманов «смертельно хорий», я бачила, що дядька се засмутило, навіщо писати, а надто друкувати такі речі, хоч би вони й були справедливі? Власне, з такими хорими треба бути обережніш, вони такі вражливі. Вам, може, й прикро, що я встряваю з моїми увагами; але простіть, я хочу як ліпше для Вас і для дядька; дядько, прочитавши сі слова, сказав мені: «Оце вже Павлик мене ховає...». Се мені було гірко».

Ймовірно, М. Драгоманов навзаєм дуже добре відчував украй напружений психологічний і фізичний стан своєї племінниці, яка під час перебування у Софії намагалася приховати свої страждання від хворого дядька. Тим більше, що вона завжди була достатньо відвертою у листуванні з М. Драгомановим у попередні роки. Зокрема, у вищезгаданому листі до нього від 18 грудня 1890 р. Леся з гіркотою прокоментувала злий фатум своєї долі: «Мені часом здається, що з мене вийшов би далеко кращий музика, ніж поет, та тільки біда, що «натура утяла мені кепський жарт»... Шкода, справді, що я не фаталістка, або не «толстовка».

Ці настрої та почування, мабуть, були близькі та зрозумілі М. Драгоманову, який уже кілька років мужньо боровся з невиліковною хворобою. У листі до І. Франка від 22 жовтня 1894 р., який просив нагально вислати деякі книги, М. Драгоманов із неприхованим роздратуванням відповів, що ані він з аортою, ані Леся з ногою фізично не спроможні серед того домашнього хаосу й безладу, в якому мешкала родина у Софії, віднайти потрібні видання.

Та все ж у листопаді-грудні 1894 р., попри чергове сезонне загострення своєї хвороби, племінниця разом із В. Дебогорієм-Мокрієвичем намагалася хоч якось упорядкувати велику бібліотеку М. Драгоманова, більша частина якої, так і не була розібрана після переїзду родини до Софії.

На обширах Болгарії — у далекій Софії 8/20 червня 1895 р. Лесі Українці довелося пережити смерть М. Драгоманова пліч-о-пліч із його родиною. У листі від 25 червня того ж року до батька вона написала: «Передай як-небудь мамі і напиши, як вона се прийме. Ми всі немов без голови. Прости, я більш не можу писать, нехай потім».

І після смерті М. Драгоманов залишався для Лесі Українки найповажнішим моральним та інтелектуальним авторитетом.

Незважаючи на складне, часто-густо непередбачуване життя тяжкохворої, поетеса прагнула вшанувати його пам'ять. Зокрема, вона зверталася до вченого-сходознавця, професора Флорентійського університету Анжело де Губернатіса із проханням надати їй інформацію про публікації М. Драгоманова в італійській пресі. Про цю спробу віднайти маловідомі статті дядька вона згадувала у листі до М. Павлика від 22 січня 1903 р. Натомість останній тримався думки, що Леся Українка мала неодмінно стати охоронцем-дослідником архіву М. Драгоманова, який планували перевезти до Львова. Та ці наміри й плани з багатьох особистих і суспільно-політичних причин та обставин так і не були реалізовані.

Немовби повторюючи або наслідуючи трагічні віхи життєвого сценарію Михайла Драгоманова Леся Українка померла передчасно на чужині — 19 липня/1 серпня 1913 р. у селищі Сурамі (Грузія), коли їй було лише сорок два роки.

* * *

2016 р. українство відзначає дві ювілейні річниці — 175-річчя від дня народження Михайла Драгоманова та 145-ліття від дня народження Лесі Українки. У світлі нашого буремного, пореволюційного і воєнного часу постаті та спадщина обох українських інтелектуалів різних поколінь мають символічне значення. Нині, можливо, як ніколи раніше, ідеї і цінності європеїзму — європейської цивілізації, непорушної свободи, конституційних прав і гарантій як окремої особи, так і всього громадянства, які плекали й обстоювали у своїй творчості політичний мислитель та учений Михайло Драгоманов і поет та громадсько-культурний діяч Леся Українка, стали визначальними для майбутнього України та українського народу.

Володимир ЛИТВИН,
академік НАН України.

Між племінницею та дядьком зберігалися не тільки повне духовне порозуміння, а і довірливі й дружні стосунки

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про судоустрій і статус суддів

Цей Закон визначає організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і забезпечує право кожного на справедливий суд.

Розділ I
ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Стаття 1. Судова влада

1. Судова влада в Україні відповідно до конституційних засад поділу влади здійснюється незалежними та безсторонніми судами, утвореними законом.

2. Судову владу реалізовують судді та, у визначених законом випадках, присяжні шляхом здійснення правосуддя у рамках відповідних судових процедур.

Стаття 2. Завдання суду

1. Суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 3. Система судоустрою України

1. Суди України утворюють єдину систему.

2. Створення надзвичайних та особливих судів не допускається.

Стаття 4. Законодавство про судоустрій і статус суддів

1. Судоустрій і статус суддів в Україні визначаються Конституцією України та законом.

2. Зміни до цього Закону можуть вноситися виключно законами про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Стаття 5. Здійснення правосуддя

1. Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами та відповідно до визначених законом процедур судочинства.

2. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Особи, які привласнили функції суду, несуть відповідальність, установлену законом.

3. Народ бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних.

Стаття 6. Незалежність судів

1. Здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від будь-якого незаконного впливу. Суди здійснюють правосуддя на основі Конституції і законів України та на засадах верховенства права.

2. Звернення до суду громадян, організацій чи посадових осіб, які відповідно до закону не є учасниками судового процесу, щодо розгляду конкретних справ судом не розглядаються, якщо інше не передбачено законом.

3. Втручання у здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб, неповага до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб з метою дискредитації суду або впливу на безсторонність суду, заклики до невиконання судових рішень забороняються і мають наслідком відповідальність, установлену законом.

4. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи повинні утримуватися від заяв та дій, що можуть підірвати незалежність судової влади.

5. Для захисту професійних інтересів суддів та вирішення питань внутрішньої діяльності судів відповідно до цього Закону діє суддівське самоврядування.

Стаття 7. Право на справедливий суд

1. Кожному гарантується захист його прав, свобод та інтересів у розумні строки незалежним, безстороннім і справедливим судом, утвореним законом.

2. Іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи мають право на судовий захист в Україні нарівні з громадянами і юридичними особами України.

3. Доступність правосуддя для кожної особи забезпечується відповідно до Конституції України та в порядку, встановленому законами України.

Стаття 8. Право на повноважний суд

1. Ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його справи в суді, до юрисдикції якого вона віднесена процесуальним законом.

2. Суддя розглядає справи, одержані згідно з порядком розподілу судових справ, установленим відповідно до закону. На розподіл судових справ між суддями не може впливати бажання судді чи будь-яких інших осіб.

Стаття 9. Рівність перед законом і судом

1. Правосуддя в Україні здійснюється на засадах рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак.

2. Суд створює такі умови, за яких кожному учаснику судового процесу гарантується рівність у реалізації наданих процесуальних прав та у виконанні процесуальних обов'язків, визначених процесуальним законом.

Стаття 10. Професійна правнича допомога при реалізації права на справедливий суд

1. Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, визначених законом, держава забезпечує надання професійної правничої допомоги безоплатно.

2. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав та особи, яка надає правничу допомогу.

3. Для надання професійної правничої допомоги діє адвокатура. Забезпечення права на захист від кримінального обвинувачення та представництво в суді здійснюються адвокатом, за винятком випадків, установлених законом.

4. Витрати учасників судового процесу на професійну правничу допомогу відшкодовуються в порядку, визначеному законом.

Стаття 11. Гласність і відкритість судового процесу

1. Судові рішення, судові засідання та інформація щодо справ, які розглядаються судом, є відкритими, крім випадків, установлених законом. Ніхто не може бути обмежений у праві на отримання в суді усної або письмової інформації про результати розгляду його судової справи. Будь-яка особа має право на вільний доступ до судового рішення в порядку, встановленому законом.

2. Інформація про суд, який розглядає справу, сторони спору та предмет позову, дату надходження позовної заяви, апеляційної, касаційної скарги, заяви про перегляд судового рішення, стадії розгляду справи, місце, дату і час судового засідання, рух справи з одного суду до іншого є відкритою та має бути невідкладно оприлюдненою на офіційному веб-порталі судової влади України, крім випадків, установлених законом.

3. Розгляд справ у судах відбувається відкрито, крім випадків, установлених законом. У відкритому судовому засіданні мають право бути присутніми будь-які особи. У разі вчинення особою дій, що свідчать про неповагу до суду або учасників судового процесу, така особа за вмотивованим судовим рішенням може бути видалена із зали судового засідання.

4. Особи, присутні в залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених законом. Трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду.

Проведення в залі судового засідання фотозйомки, відеозапису, а також трансляція судового засідання повинні здійснюватися без створення перешкод у веденні засідання і здійсненні учасниками судового процесу їхніх процесуальних прав. Суд може визначити місце в залі судових засідань, з якого має проводитися фотозйомка, відеозапис.

5. Розгляд справи у закритому судовому засіданні допускається за вмотивованим рішенням суду виключно у випадках, визначених законом.

6. При розгляді справ перебіг судового процесу фіксується технічними засобами в порядку, встановленому законом.

7. Учасникам судового процесу на підставі судового рішення забезпечується можливість брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції у порядку, встановленому законом. Обов'язок забезпечити проведення відеоконференції покладається на суд, який отримав судове рішення про проведення відеоконференції, незалежно від спеціалізації та інстанції суду, який прийняв таке рішення.

8. Судові засідання проводяться виключно в спеціально обладнаному для цього приміщенні суду - залі засідань, яке придатне для розміщення сторін та інших учасників судового процесу і дає змогу реалізовувати надані їм процесуальні права і виконувати процесуальні обов'язки.

Стаття 12. Мова судочинства і діловодства в судах

1. Судочинство і діловодство в судах України проводяться державною мовою.

2. Суди забезпечують рівність прав громадян у судовому процесі за мовною ознакою.

3. Суди використовують державну мову в процесі судочинства та гарантують право громадян на використання ними в судовому процесі рідної мови або мови, якою вони володіють.

Стаття 13. Обов'язковість судових рішень

1. Судове рішення, яким закінчується розгляд справи в суді, ухвалюється іменем України.

2. Судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, фізичними і юридичними особами та їх об'єднаннями на всій території України. Обов'язковість урахування (преюдиційність) судових рішень для інших судів визначається законом.

3. Контроль за виконанням судового рішення здійснює суд у межах повноважень, наданих йому законом.

4. Невиконання судових рішень має наслідком юридичну відповідальність, установлену законом.

5. Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.

6. Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права. Суд має право відступити від правової позиції, викладеної Верховним Судом, тільки з одночасним наведенням відповідних мотивів.

7. Судові рішення не можуть бути переглянуті іншими органами чи особами поза межами судочинства, за винятком рішень про амністію та помилування.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи не можуть приймати рішення, які скасовують судові рішення або зупиняють їх виконання.

8. Судові рішення інших держав, рішення міжнародних арбітражів, рішення міжнародних судових установ та аналогічні рішення інших міжнародних організацій щодо вирішення спорів є обов'язковими до виконання на території України за умов, визначених законом, а також відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 14. Право на перегляд справи та оскарження судового рішення

1. Учасники судового процесу та інші особи мають право на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках - на касаційне оскарження судового рішення.

Стаття 15. Склад суду та його визначення

1. Справи в судах розглядаються суддею одноособово, а у випадках, визначених процесуальним законом, - колегією суддів, а також за участю присяжних.

2. Суддя, який розглядає справу одноособово, діє як суд.

3. У судах функціонує Єдина судова інформаційна (автоматизована) система.

4. Визначення судді або колегії суддів для розгляду конкретної справи здійснюється Єдиною судовою інформаційною (автоматизованою) системою у порядку, визначеному процесуальним законом.

5. Справи розподіляються з урахуванням спеціалізації суддів, навантаження кожного судді, заборони брати участь у перегляді рішень для судді, який брав участь в ухваленні судового рішення, про перегляд якого порушується питання (крім перегляду за нововиявленими обставинами), перебування суддів у відпустці, відсутності у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, відрядження, а також інших передбачених законом випадків, через які суддя не може здійснювати правосуддя або брати участь у розгляді судових справ.

6. У разі розгляду справи за участю присяжних їх персональний склад визначається за допомогою Єдиної судової інформаційної (автоматизованої) системи, якщо інше не встановлено законом.

7. Відомості про результати розподілу зберігаються в автоматизованій системі та мають бути захищені від несанкціонованого доступу та втручання.

8. Несанкціоноване втручання в роботу автоматизованої системи та в розподіл справ між суддями має наслідком відповідальність, встановлену законом.

9. Автоматизована система не застосовується для визначення судді (складу колегії суддів, якщо справа розглядається колегіально) для розгляду конкретної справи виключно в разі настання обставин, які об'єктивно унеможливили її функціонування та тривають понад п'ять робочих днів. Особливості розподілу судових справ у таких випадках визначаються Положенням про Єдину судову інформаційну (автоматизовану) систему.

10. Положення про Єдину судову інформаційну (автоматизовану) систему затверджується Вищою радою правосуддя за поданням Державної судової адміністрації України та після консультацій з Радою суддів України.

Стаття 16. Символи судової влади

1. Символами судової влади є державні символи України - Державний Герб України і Державний Прапор України.

2. Суддя здійснює правосуддя в мантії та з нагрудним знаком. Зразки мантії та нагрудного знака затверджуються Радою суддів України.

3. Суд як державний орган має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

Розділ II
СУДОУСТРІЙ

Глава 1. Організаційні основи судоустрою

Стаття 17. Система судоустрою

1. Судоустрій будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності.

2. Найвищим судом у системі судоустрою є Верховний Суд.

3. Систему судоустрою складають:

1) місцеві суди;

2) апеляційні суди;

3) Верховний Суд.

Для розгляду окремих категорій справ відповідно до цього Закону в системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди.

4. Єдність системи судоустрою забезпечується:

1) єдиними засадами організації та діяльності судів;

2) єдиним статусом суддів;

3) обов'язковістю для всіх судів правил судочинства, визначених законом;

4) єдністю судової практики;

5) обов'язковістю виконання на території України судових рішень;

6) єдиним порядком організаційного забезпечення діяльності судів;

7) фінансуванням судів виключно з Державного бюджету України;

8) вирішенням питань внутрішньої діяльності судів органами суддівського самоврядування.

Стаття 18. Спеціалізація судів

1. Суди спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення.

2. У випадках, визначених законом, а також за рішенням зборів суддів відповідного суду може запроваджуватися спеціалізація суддів з розгляду конкретних категорій справ.

3. У місцевих загальних судах та апеляційних судах діє спеціалізація суддів із здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх.

4. Судді (суддя), уповноважені здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, обираються з числа суддів відповідного суду зборами суддів цього суду за пропозицією голови суду або за пропозицією будь-якого судді цього суду, якщо пропозиція голови суду не була підтримана, на строк не більше трьох років і можуть бути переобрані повторно.

5. Кількість суддів, уповноважених здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, визначається окремо для кожного суду зборами суддів цього суду.

6. Суддею, уповноваженим здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, може бути обрано суддю зі стажем роботи суддею не менше десяти років, досвідом здійснення кримінального провадження в суді і високими морально-діловими та професійними якостями. У разі відсутності в суді суддів з необхідним стажем роботи суддя, уповноважений здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, обирається з числа суддів, які мають найбільший стаж роботи на посаді судді.

7. Судді, уповноважені здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, не звільняються від виконання обов'язків судді відповідної інстанції, проте здійснення ними таких повноважень враховується при розподілі судових справ та має пріоритетне значення.

Стаття 19. Порядок утворення і ліквідації суду

1. Суд утворюється і ліквідовується законом.

2. Проект закону про утворення чи ліквідацію суду вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя.

3. Місцезнаходження, територіальна юрисдикція і статус суду визначаються з урахуванням принципів територіальності, спеціалізації та інстанційності.

4. Підставами для утворення чи ліквідації суду є зміна визначеної цим Законом системи судоустрою, необхідність забезпечення доступності правосуддя, оптимізації видатків державного бюджету або зміна адміністративно-територіального устрою.

5. Утворення суду може відбуватися шляхом створення нового суду або реорганізації (злиття, поділу) судів.

6. Кількість суддів у суді визначає Державна судова адміністрація України за погодженням з Вищою радою правосуддя з урахуванням судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів.

7. Максимальна кількість суддів Верховного Суду встановлюється цим Законом.

8. Суд є юридичною особою, якщо інше не визначено законом.

Стаття 20. Порядок обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад

1. Адміністративними посадами в суді є посади голови суду та заступника (заступників) голови суду.

2. Голова місцевого суду, його заступник, голова апеляційного суду, його заступники, голова вищого спеціалізованого суду, його заступники обираються на посади зборами суддів відповідного суду з числа суддів цього суду.

3. Голова місцевого суду, його заступник, голова апеляційного суду, його заступники, голова вищого спеціалізованого суду, його заступники обираються на посади зборами суддів шляхом таємного голосування більшістю від кількості суддів відповідного суду строком на три роки, але не більш як на строк повноважень судді, у порядку, визначеному законом.

4. Голова місцевого суду, його заступник, голова апеляційного суду, його заступники, голова вищого спеціалізованого суду, його заступники можуть бути достроково звільнені з посади за ініціативою не менш як однієї третини від загальної кількості суддів відповідного суду шляхом таємного голосування не менш як двома третинами суддів цього суду.

5. Підставою для звільнення судді з адміністративної посади є його заява або триваюче незадовільне виконання обов'язків голови суду, заступника голови суду відповідно, систематичне або грубе одноразове порушення закону при їх виконанні.

6. Суддя, якого достроково звільнено з адміністративної посади в суді (крім звільнення з адміністративної посади за його заявою), не може бути обраний на будь-яку адміністративну посаду в судах протягом двох років з дня такого дострокового звільнення.

7. Звільнення з посади судді, припинення його повноважень як судді, а також закінчення строку, на який суддю обрано на адміністративну посаду в суді, припиняє його повноваження на адміністративній посаді.

8. Голову Верховного Суду та його заступника обирає на посаду та звільняє з посади Пленум Верховного Суду у порядку, встановленому цим Законом.

9. Суддя, обраний на адміністративну посаду, не може обіймати одну адміністративну посаду відповідного суду більш як два строки поспіль, якщо інше не передбачено законом.

10. У суді, кількість суддів у якому перевищує десять суддів, може бути обраний один заступник голови суду, а в суді, кількість суддів у якому перевищує тридцять суддів, - не більше двох заступників голови суду.

11. Обрання судді на адміністративну посаду без додержання вимог закону не допускається.

12. Перебування судді на адміністративній посаді в суді не звільняє його від здійснення повноважень судді відповідного суду, передбачених цим Законом.

Глава 2. Місцеві суди

Стаття 21. Види і склад місцевих судів

1. Місцевими загальними судами є окружні суди, які утворюються в одному або декількох районах чи районах у містах, або у місті, або у районі (районах) і місті (містах).

2. Місцевими господарськими судами є окружні господарські суди.

3. Місцевими адміністративними судами є окружні адміністративні суди, а також інші суди, визначені процесуальним законом.

4. Місцевий суд складається з суддів місцевого суду, з числа яких призначається голова суду та, у визначених законом випадках, заступник або заступники голови суду.

5. З числа суддів місцевого загального суду обираються слідчі судді (суддя), які здійснюють повноваження з судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні в порядку, визначеному процесуальним законом.

6. Кількість слідчих суддів визначається окремо для кожного суду зборами суддів цього суду.

7. Слідчі судді (суддя) обираються зборами суддів цього суду за пропозицією голови суду або за пропозицією будь-якого судді цього суду, якщо пропозиція голови суду не була підтримана, на строк не більше трьох років і можуть бути переобрані повторно. До обрання слідчого судді відповідного суду його повноваження здійснює найстарший за віком суддя цього суду.

8. Слідчий суддя не звільняється від виконання обов'язків судді першої інстанції, проте здійснення ним повноважень із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні враховується при розподілі судових справ та має пріоритетне значення.

Стаття 22. Повноваження місцевого суду

1. Місцевий суд є судом першої інстанції і здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним законом.

2. Місцеві загальні суди розглядають цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

3. Місцеві господарські суди розглядають справи, що виникають із господарських правовідносин, а також інші справи, віднесені законом до їх юрисдикції.

4. Місцеві адміністративні суди розглядають справи адміністративної юрисдикції (адміністративні справи).

ЗАКІНЧЕННЯ НА 12—22-Й СТОР.

5. Юрисдикція місцевих судів щодо окремих категорій справ, а також порядок їх розгляду визначаються законом.

Стаття 23. Суддя місцевого суду

1. Суддя місцевого суду здійснює правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом, а також інші повноваження, визначені законом.

Стаття 24. Голова місцевого суду

1. Голова місцевого суду:

1) представляє суд як орган державної влади у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами;

2) визначає адміністративні повноваження заступника голови місцевого суду;

3) контролює ефективність діяльності апарату суду, погоджує призначення на посаду керівника апарату суду, заступника керівника апарату суду, а також вносить подання про застосування до керівника апарату суду, його заступника заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства;

4) видає на підставі акта про призначення судді на посаду, переведення судді, звільнення судді з посади, а також у зв'язку з припиненням повноважень судді відповідний наказ;

5) повідомляє Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Державну судову адміністрацію України, а також через веб-портал судової влади про вакантні посади суддів у суді у триденний строк з дня їх утворення;

6) забезпечує виконання рішень зборів суддів місцевого суду;

7) організовує ведення в суді судової статистики та інформаційно-аналітичне забезпечення суддів з метою підвищення якості судочинства;

8) сприяє виконанню вимог щодо підвищення кваліфікації суддів місцевого суду;

9) вносить на розгляд зборів суду пропозиції щодо кількості та персонального складу слідчих суддів;

10) здійснює інші повноваження, визначені законом.

2. Голова місцевого суду з питань, що належать до його адміністративних повноважень, видає накази і розпорядження.

3. У разі відсутності голови місцевого суду його адміністративні повноваження здійснює один із заступників голови суду за визначенням голови суду, за відсутності такого визначення - заступник голови суду, який має більший стаж роботи на посаді судді, а в разі відсутності заступника голови суду - суддя цього суду, який має більший стаж роботи на посаді судді.

Стаття 25. Заступник голови місцевого суду

1. Заступник голови місцевого суду здійснює адміністративні повноваження, визначені головою суду.

Глава 3. Апеляційні суди

Стаття 26. Види і склад апеляційних судів

1. Апеляційні суди діють як суди апеляційної інстанції, а у випадках, визначених процесуальним законом, - як суди першої інстанції, з розгляду цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення.

2. Апеляційними судами з розгляду цивільних і кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення є апеляційні суди, які утворюються в апеляційних округах.

3. Апеляційними судами з розгляду господарських справ, апеляційними судами з розгляду адміністративних справ є відповідно апеляційні господарські суди та апеляційні адміністративні суди, які утворюються у відповідних апеляційних округах.

4. У складі апеляційного суду можуть утворюватися судові палати з розгляду окремих категорій справ.

5. Судову палату очолює секретар судової палати, який обирається з числа суддів цього суду строком на три роки.

6. Рішення про утворення судової палати, її склад, а також про обрання секретаря судової палати приймаються зборами суддів апеляційного суду за пропозицією голови суду.

7. Секретар судової палати:

1) організовує роботу відповідної палати;

2) контролює здійснення аналізу та узагальнення судової практики у справах, віднесених до компетенції палати;

3) інформує збори суддів апеляційного суду про діяльність судової палати.

Стаття 27. Повноваження апеляційного суду

1. Апеляційний суд:

1) здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним законом;

2) аналізує судову статистику, вивчає та узагальнює судову практику, інформує про результати узагальнення судової практики відповідні місцеві суди, Верховний Суд;

3) надає місцевим судам методичну допомогу в застосуванні законодавства;

4) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Стаття 28. Суддя апеляційного суду

1. Суддею апеляційного суду може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя в апеляційному суді, а також відповідає одній із таких вимог:

1) має стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років;

2) має науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше сім років;

3) має досвід професійної діяльності адвоката щодо здійснення представництва в суді та/або захисту від кримінального обвинувачення щонайменше сім років;

4) має сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) відповідно до вимог, визначених пунктами 1-3 цієї частини, щонайменше сім років.

2. Суддя апеляційного суду здійснює правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом, а також інші повноваження, визначені законом.

Стаття 29. Голова апеляційного суду

1. Голова апеляційного суду:

1) представляє суд як орган державної влади у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами;

2) визначає адміністративні повноваження заступників голови апеляційного суду;

3) контролює ефективність діяльності апарату суду, погоджує призначення на посади керівника апарату суду, заступника керівника апарату суду, вносить подання про застосування до керівника апарату суду, його заступника заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства;

4) видає на підставі акта про призначення судді на посаду, переведення судді, звільнення судді з посади, а також у зв'язку з припиненням повноважень судді відповідний наказ;

5) повідомляє Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Державну судову адміністрацію України, а також через веб-портал судової влади про вакантні посади суддів в апеляційному суді у триденний строк з дня їх утворення;

6) забезпечує виконання рішень зборів суддів апеляційного суду;

7) організовує ведення та аналіз судової статистики, організовує вивчення та узагальнення судової практики, інформаційно-аналітичне забезпечення суддів з метою підвищення якості судочинства;

8) сприяє виконанню вимог щодо підтримання кваліфікації суддів апеляційного суду та підвищення їхнього професійного рівня;

9) здійснює повноваження слідчого судді та призначає з числа суддів апеляційного суду суддів (суддю) для здійснення таких повноважень у випадках, визначених процесуальним законом;

10) здійснює інші повноваження, визначені законом.

2. Голова апеляційного суду з питань, що належать до його адміністративних повноважень, видає накази і розпорядження.

3. У разі відсутності голови апеляційного суду його адміністративні повноваження здійснює один із заступників голови суду за визначенням голови суду, за відсутності такого визначення - заступник голови суду, який має більший стаж роботи на посаді судді, а в разі відсутності заступника голови суду - суддя цього суду, який має більший стаж роботи на посаді судді.

Стаття 30. Заступник голови апеляційного суду

1. Заступник голови апеляційного суду здійснює адміністративні повноваження, визначені головою суду.

Глава 4. Вищі спеціалізовані суди

Стаття 31. Види і склад вищих спеціалізованих судів

1. У системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди як суди першої інстанції з розгляду окремих категорій справ.

2. Вищими спеціалізованими судами є:

1) Вищий суд з питань інтелектуальної власності;

2) Вищий антикорупційний суд.

3. Вищі спеціалізовані суди розглядають справи, які віднесені до їх юрисдикції процесуальним законом.

4. У складі вищого спеціалізованого суду можуть утворюватися судові палати.

5. Рішення про утворення судової палати, її склад, а також про обрання секретаря судової палати приймаються зборами суддів відповідного вищого спеціалізованого суду за пропозицією голови суду.

6. Судову палату очолює секретар судової палати, який обирається з числа суддів цього суду строком на три роки.

7. Секретар судової палати:

1) організовує роботу відповідної палати;

2) контролює здійснення аналізу та узагальнення судової практики у справах, віднесених до компетенції палати;

3) інформує збори суддів відповідного вищого спеціалізованого суду про діяльність судової палати.

Стаття 32. Повноваження вищого спеціалізованого суду

1. Вищий спеціалізований суд:

1) здійснює правосуддя як суд першої інстанції у справах, визначених процесуальним законом;

2) аналізує судову статистику, вивчає та узагальнює судову практику, інформує про результати узагальнення судової практики Верховний Суд;

3) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Стаття 33. Суддя вищого спеціалізованого суду

1. Суддею Вищого суду з питань інтелектуальної власності може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Вищому суді з питань інтелектуальної власності, а також відповідає одній із таких вимог:

1) має стаж роботи на посаді судді не менше трьох років;

2) має досвід професійної діяльності представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) щонайменше п'ять років;

3) має досвід професійної діяльності адвоката щодо здійснення представництва в суді у справах щодо захисту прав інтелектуальної власності щонайменше п'ять років;

4) має сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) відповідно до вимог, визначених пунктами 1-3 цієї частини, щонайменше п'ять років.

2. Суддею Вищого антикорупційного суду може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Вищому антикорупційному суді, а також відповідає іншим вимогам, встановленим законом.

3. Суддя вищого спеціалізованого суду здійснює правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом, а також інші повноваження, визначені законом.

Стаття 34. Голова вищого спеціалізованого суду

1. Голова вищого спеціалізованого суду:

1) представляє суд як орган державної влади у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, а також із судовими органами інших держав та міжнародними організаціями;

2) визначає адміністративні повноваження заступників голови вищого спеціалізованого суду;

3) контролює ефективність діяльності апарату суду, погоджує призначення на посади керівника апарату суду, заступника керівника апарату суду, вносить подання про застосування до керівника апарату суду, його заступника заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства;

4) видає на підставі акта про призначення судді на посаду, переведення судді, звільнення судді з посади, а також у зв'язку з припиненням повноважень судді відповідний наказ;

5) повідомляє Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Державну судову адміністрацію України, а також через веб-портал судової влади про вакантні посади суддів у суді у триденний строк з дня їх утворення;

6) забезпечує виконання рішень зборів суддів вищого спеціалізованого суду;

7) організовує ведення та аналіз судової статистики, організовує вивчення та узагальнення судової практики, інформаційно-аналітичне забезпечення суддів з метою підвищення якості судочинства;

8) сприяє виконанню вимог щодо підтримання кваліфікації суддів вищого спеціалізованого суду та підвищення їхнього професійного рівня;

9) здійснює інші повноваження, визначені законом.

2. Голова вищого спеціалізованого суду з питань, що належать до його адміністративних повноважень, видає накази і розпорядження.

3. У разі відсутності голови вищого спеціалізованого суду його адміністративні повноваження здійснює один із заступників голови суду за визначенням голови суду, за відсутності такого визначення - заступник голови суду, який має більший стаж роботи на посаді судді, а в разі відсутності заступника голови суду - суддя цього суду, який має більший стаж роботи на посаді судді.

Стаття 35. Заступник голови вищого спеціалізованого суду

1. Заступник голови вищого спеціалізованого суду здійснює адміністративні повноваження, визначені головою суду.

Глава 5. Верховний Суд

Стаття 36. Верховний Суд - найвищий суд у системі судоустрою України

1. Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

2. Верховний Суд:

1) здійснює правосуддя як суд касаційної інстанції, а у випадках, визначених процесуальним законом, - як суд першої або апеляційної інстанції, в порядку, встановленому процесуальним законом;

2) здійснює аналіз судової статистики, узагальнення судової практики;

3) надає висновки щодо проектів законодавчих актів, які стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних із функціонуванням системи судоустрою;

4) надає висновок про наявність чи відсутність у діяннях, у яких звинувачується Президент України, ознак державної зради або іншого злочину; вносить за зверненням Верховної Ради України письмове подання про неспроможність виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я;

5) звертається до Конституційного Суду України щодо конституційності законів, інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції України;

6) забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом;

7) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Стаття 37. Склад та структура Верховного Суду

1. До складу Верховного Суду входять судді у кількості не більше двохсот.

2. У складі Верховного Суду діють:

1) Велика Палата Верховного Суду;

2) Касаційний адміністративний суд;

3) Касаційний господарський суд;

4) Касаційний кримінальний суд;

5) Касаційний цивільний суд.

3. До складу кожного касаційного суду входять судді відповідної спеціалізації.

4. У кожному касаційному суді утворюються судові палати з розгляду окремих категорій справ з урахуванням спеціалізації суддів.

Кількість та спеціалізація судових палат визначаються рішенням зборів суддів касаційного суду з урахуванням вимог частин п'ятої та шостої цієї статті та судового навантаження.

5. У Касаційному адміністративному суді обов'язково створюються окремі палати для розгляду справ щодо:

1) податків, зборів та інших обов'язкових платежів;

2) захисту соціальних прав;

3) виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян.

6. У Касаційному господарському суді обов'язково створюються окремі палати для розгляду справ щодо (про):

1) банкрутство;

2) захисту прав інтелектуальної власності, а також пов'язаних з антимонопольним та конкурентним законодавством;

3) корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів.

7. Інші палати у касаційних судах створюються за рішенням зборів суддів касаційного суду.

8. У Верховному Суді діє Пленум Верховного Суду для вирішення питань, визначених Конституцією України та цим Законом. Склад і порядок діяльності Пленуму Верховного Суду визначаються цим Законом.

Стаття 38. Суддя Верховного Суду

1. Суддею Верховного Суду може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Верховному Суді, а також відповідає одній із таких вимог:

1) має стаж роботи на посаді судді не менше десяти років;

2) має науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше десять років;

3) має досвід професійної діяльності адвоката щодо здійснення представництва в суді та/або захисту від кримінального обвинувачення щонайменше десять років;

4) має сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) відповідно до вимог, визначених пунктами 1-3 цієї частини, щонайменше десять років.

2. Суддя Верховного Суду:

1) здійснює правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом;

2) бере участь у розгляді питань, що виносяться на засідання Пленуму Верховного Суду;

3) аналізує судову практику, бере участь у її узагальненні;

4) бере участь у розгляді питань, що виносяться на збори суддів відповідного касаційного суду, та здійснює інші повноваження, визначені законом.

Стаття 39. Голова Верховного Суду

1. Верховний Суд очолює Голова Верховного Суду, якого обирає на посаду та звільняє з посади шляхом таємного голосування Пленум Верховного Суду з числа суддів Верховного Суду в порядку, встановленому цим Законом.

2. Голова Верховного Суду:

1) представляє Верховний Суд як найвищий суд у системі судоустрою України у зносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, а також із судовими органами інших держав та міжнародними організаціями;

2) визначає адміністративні повноваження заступника Голови Верховного Суду;

3) скликає Пленум Верховного Суду; вносить на розгляд Пленуму подання щодо обрання на посаду секретаря Пленуму; виносить на розгляд Пленуму питання та головує на його засіданнях;

4) контролює ефективність діяльності апарату Верховного Суду, погоджує призначення на посаду керівника апарату суду, вносить подання про застосування до керівника апарату суду заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства;

5) інформує Пленум Верховного Суду про діяльність Верховного Суду;

6) здійснює інші повноваження, визначені законом.

3. Голова Верховного Суду з питань, що належать до його адміністративних повноважень, видає накази і розпорядження.

4. Голова Верховного Суду за посадою входить до складу Вищої ради правосуддя.

5. У разі відсутності Голови Верховного Суду його адміністративні повноваження здійснює заступник Голови Верховного Суду. У разі відсутності заступника Голови Верховного Суду адміністративні повноваження Голови Верховного Суду здійснює суддя, який має більший стаж роботи на посаді судді Верховного Суду.

Стаття 40. Порядок обрання Голови Верховного Суду

1. Пленум Верховного Суду обирає Голову Верховного Суду на посаду та звільняє його з посади більшістю голосів від загального складу Пленуму шляхом таємного голосування.

2. Голова Верховного Суду обирається з числа суддів Верховного Суду строком на чотири роки з правом обіймати посаду Голови Верховного Суду не більше двох строків поспіль.

3. Голова Верховного Суду не може одночасно обіймати будь-яку іншу адміністративну посаду.

4. Пленум Верховного Суду з питання обрання Голови Верховного Суду скликається не пізніше одного місяця з дня припинення повноважень попереднього Голови Верховного Суду.

5. Звільнення з посади судді Верховного Суду та припинення його повноважень, закінчення строку, на який суддю обрано Головою Верховного Суду, припиняє його повноваження як Голови Верховного Суду.

6. Повноваження Голови Верховного Суду також припиняються достроково внаслідок висловлення йому недовіри Пленумом Верховного Суду.

7. Процедура обрання на посаду Голови Верховного Суду та звільнення його з посади встановлюється Регламентом Пленуму Верховного Суду, що затверджується Пленумом. Зміна регламентної процедури менше ніж за шість місяців до закінчення строку повноважень Голови Верховного Суду не допускається.

Стаття 41. Порядок дострокового звільнення з посади Голови Верховного Суду

1. Голова Верховного Суду може бути достроково звільнений з посади з підстав, встановлених законом.

2. Порядок дострокового припинення повноважень Голови Верховного Суду внаслідок висловлення йому недовіри Пленумом Верховного Суду визначається виключно цією статтею. Регламент Пленуму Верховного Суду щодо цього порядку не застосовується.

3. Питання про висловлення недовіри Голові Верховного Суду розглядається Пленумом Верховного Суду за поданням не менш як однієї третини від складу Пленуму Верховного Суду, скріпленим їх підписами. Подання має бути вмотивованим.

4. Для проведення Пленуму Верховного Суду з питання висловлення недовіри Голові Верховного Суду судді, визначені у частині третій цієї статті, створюють організаційний комітет та призначають його голову і заступника, про що складається протокол.

5. Організаційний комітет забезпечує підготовку і проведення Пленуму Верховного Суду з питання висловлення недовіри Голові Верховного Суду у двадцятиденний термін з дня його створення. Учасники засідання Пленуму Верховного Суду повідомляються організаційним комітетом про день і час скликання Пленуму Верховного Суду та питання, що виноситься на його розгляд, з надсиланням відповідних матеріалів у порядку, встановленому цим Законом. Внесення до порядку денного Пленуму Верховного Суду інших питань, крім висловлення недовіри Голові Верховного Суду, забороняється.

6. Засідання Пленуму Верховного Суду з питання висловлення недовіри Голові Верховного Суду є повноважним за умови присутності на ньому більше половини суддів від складу Пленуму Верховного Суду. На засіданні Пленуму Верховного Суду головує голова організаційного комітету, а в разі його відсутності - заступник голови організаційного комітету.

7. Головуючий виносить на затвердження Пленуму Верховного Суду пропозиції щодо секретаря засідання Пленуму Верховного Суду, персонального складу лічильної комісії, а також форми бюлетеня та протоколу голосування, які затверджуються відкритим голосуванням.

8. Питання про висловлення недовіри Голові Верховного Суду розглядається за участю Голови Верховного Суду або без його участі. Голова Верховного Суду по суті порушених питань може також надати письмові пояснення, які висвітлюються ним або уповноваженою ним особою на засіданні Пленуму Верховного Суду.

9. Організаційний комітет визначає порядок проведення засідання і процедуру голосування з урахуванням вимог цього Закону і здійснює контроль за їх дотриманням.

10. Рішення про висловлення недовіри Голові Верховного Суду приймається шляхом таємного голосування більшістю голосів від складу Пленуму Верховного Суду.

11. Рішення про висловлення недовіри Голові Верховного Суду

оформлюється Постановою Пленуму Верховного Суду, яка підписується головуючим та секретарем засідання, обраним Пленумом Верховного Суду за пропозицією головуючого.

12. Висловлення недовіри Голові Верховного Суду не позбавляє його повноважень судді Верховного Суду. У разі дострокового припинення повноважень Голови Верховного Суду обрання Голови Верховного Суду здійснюється в порядку, встановленому цим Законом.

13. Питання про недовіру Голові Верховного Суду не може повторно ініціюватися протягом року з дня його розгляду на засіданні Пленуму Верховного Суду.

14. Порядок звільнення з посади Голови Верховного Суду з підстав, не пов'язаних із висловленням йому недовіри Пленумом Верховного Суду, визначається законом та Регламентом Пленуму Верховного Суду.

Стаття 42. Голова касаційного суду

1. Касаційний суд очолює його голова.

2. Голову касаційного суду обирають шляхом таємного голосування збори суддів відповідного касаційного суду з числа суддів цього суду.

3. Голова касаційного суду обирається строком на чотири роки з правом обіймати посаду голови такого касаційного суду не більше двох строків поспіль.

4. Голова касаційного суду може бути достроково звільнений з посади за ініціативою не менш як однієї третини від загальної кількості суддів відповідного касаційного суду шляхом таємного голосування більшістю голосів суддів відповідного касаційного суду.

5. Звільнення з посади судді та припинення його повноважень, а також закінчення строку, на який суддю обрано головою відповідного касаційного суду, припиняє його повноваження як голови цього суду.

6. Голова касаційного суду:

1) представляє касаційний суд перед органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами з питань діяльності цього суду;

2) визначає адміністративні повноваження заступників голови касаційного суду;

3) контролює ефективність діяльності структурного підрозділу апарату Верховного Суду, який здійснює організаційне забезпечення діяльності відповідного касаційного суду, погоджує призначення на посаду та звільнення з посади керівника цього підрозділу - заступника керівника апарату Верховного Суду, вносить подання про заохочення або накладення на нього дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства;

4) повідомляє Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Державну судову адміністрацію України, а також через веб-портал судової влади про вакантні посади суддів у касаційному суді у триденний строк з дня їх утворення;

5) скликає збори суддів касаційного суду; вносить на розгляд зборів питання та головує на їх засіданнях;

6) інформує збори суддів касаційного суду про стан правосуддя у відповідній судовій спеціалізації та практику вирішення окремих категорій справ;

7) забезпечує виконання рішень зборів суддів касаційного суду;

8) організовує ведення та аналіз судової статистики в касаційному суді, вивчення судової практики, інформаційно-аналітичне забезпечення суддів з метою підвищення якості судочинства;

9) сприяє виконанню вимог щодо підтримання кваліфікації суддів касаційного суду, підвищення їхнього професійного рівня;

10) здійснює інші повноваження, визначені законом.

7. Голова касаційного суду з питань, що належать до його адміністративних повноважень, видає накази і розпорядження.

8. У разі відсутності голови касаційного суду його адміністративні повноваження здійснює один із заступників голови касаційного суду за визначенням голови касаційного суду, за відсутності такого визначення - заступник голови касаційного суду, який має більший стаж роботи на посаді судді, а в разі відсутності заступника голови касаційного суду - суддя цього суду, який має більший стаж роботи на посаді судді.

9. Заступник голови касаційного суду здійснює адміністративні повноваження, визначені головою касаційного суду.

Стаття 43. Заступник Голови Верховного Суду, заступник голови касаційного суду

1. Пленум Верховного Суду може обрати заступника Голови Верховного Суду за пропозицією Голови Верховного Суду.

Заступник Голови Верховного Суду обирається на посаду строком на чотири роки та звільняється з посади Пленумом Верховного Суду. Рішення про його обрання на посаду та про звільнення з посади приймається більшістю голосів від загального складу Пленуму Верховного Суду шляхом таємного голосування.

Заступник Голови Верховного Суду може бути достроково звільнений з посади у порядку, встановленому Регламентом Пленуму Верховного Суду.

2. Звільнення з посади судді та припинення його повноважень, закінчення строку, на який суддю обрано заступником Голови Верховного Суду, припиняє його повноваження як заступника Голови Верховного Суду.

3. Збори суддів касаційного суду можуть обрати заступника голови касаційного суду. Заступник голови касаційного суду обирається на посаду строком на чотири роки за пропозицією голови касаційного суду з числа секретарів судових палат відповідного касаційного суду та звільняється з посади зборами суддів такого касаційного суду.

Рішення про обрання на посаду та про звільнення з посади заступника голови касаційного суду приймається більшістю голосів суддів відповідного касаційного суду шляхом таємного голосування.

4. Заступник голови касаційного суду може бути достроково звільнений з посади за пропозицією голови касаційного суду або не менш як однієї третини від загальної кількості суддів відповідного касаційного суду шляхом таємного голосування більшістю голосів суддів відповідного касаційного суду.

5. Звільнення з посади судді та припинення його повноважень, закінчення строку, на який суддю обрано заступником голови відповідного касаційного суду, припинення повноважень секретаря судової палати, припиняє його повноваження як заступника голови цього суду.

Стаття 44. Судові палати касаційного суду

1. Судові палати касаційного суду:

1) здійснюють правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом;

2) аналізують судову статистику та вивчають судову практику;

3) здійснюють інші повноваження, визначені законом.

2. Персональний склад судових палат та кількість суддів у судових палатах визначаються зборами суддів відповідного касаційного суду.

3. Судову палату очолює секретар судової палати, який:

1) організовує роботу відповідної судової палати та головує на її засіданнях;

2) організовує аналіз судової статистики, вивчення судової практики;

3) інформує збори суддів касаційного суду про діяльність судової палати;

4) здійснює інші повноваження, визначені законом.

4. Секретар судової палати обирається на посаду строком на чотири роки та звільняється з посади більшістю голосів суддів відповідної судової палати шляхом таємного голосування.

5. У разі відсутності секретаря судової палати його обов'язки виконує суддя палати, який має найбільший стаж роботи на посаді судді відповідного касаційного суду.

Стаття 45. Велика Палата Верховного Суду

1. Велика Палата Верховного Суду є постійно діючим колегіальним органом Верховного Суду, до складу якого входить двадцять один суддя Верховного Суду.

2. Велика Палата Верховного Суду:

1) у визначених законом випадках діє як суд касаційної інстанції з метою забезпечення однакового застосування норм права касаційними судами;

2) діє як суд апеляційної інстанції у справах, розглянутих Верховним Судом як судом першої інстанції;

3) аналізує судову статистику та вивчає судову практику, здійснює узагальнення судової практики;

4) здійснює інші повноваження, визначені законом.

3. Судді Верховного Суду обираються до Великої Палати зборами суддів відповідних касаційних судів з числа суддів таких касаційних судів.

4. Кожен касаційний суд у складі Верховного Суду обирає по п'ять суддів до Великої Палати Верховного Суду. До складу Великої Палати Верховного Суду також входить Голова Верховного Суду за посадою.

5. Суддя Верховного Суду, обраний до Великої Палати, здійснює повноваження судді Великої Палати Верховного Суду протягом трьох років (крім Голови Верховного Суду), але не більше двох строків поспіль.

6. Суддя Верховного Суду, обраний до Великої Палати, а також Голова Верховного Суду не здійснюють правосуддя у відповідному касаційному суді.

7. Суддя Верховного Суду, обраний до Великої Палати, не може бути обраний на будь-які адміністративні посади, окрім посади Секретаря Великої Палати Верховного Суду.

8. Секретар Великої Палати Верховного Суду обирається з числа суддів Великої Палати строком на три роки та звільняється з посади Великою Палатою шляхом таємного голосування більшістю голосів.

9. Звільнення з посади судді та припинення його повноважень, закінчення строку, на який суддю обрано Секретарем Великої Палати Верховного Суду чи до Великої Палати, припиняє його повноваження як Секретаря Великої Палати Верховного Суду.

10. Секретар Великої Палати:

1) організовує роботу Великої Палати і головує на її пленарних засіданнях;

2) організовує аналіз судової статистики, вивчення і узагальнення судової практики;

3) інформує Пленум Верховного Суду про діяльність Великої Палати;

4) здійснює інші повноваження, визначені законом.

11. Засідання Великої Палати Верховного Суду вважається правомочним, якщо на ньому присутні не менше ніж дві третини її складу.

Стаття 46. Пленум Верховного Суду

1. Пленум Верховного Суду є колегіальним органом, до складу якого входять усі судді Верховного Суду.

2. Пленум Верховного Суду:

1) обирає на посади та звільняє з посад Голову Верховного Суду та заступника Голови Верховного Суду у порядку, встановленому цим Законом;

2) обирає з числа суддів Верховного Суду за поданням Голови Верховного Суду та увільняє від виконання обов'язків секретаря Пленуму Верховного Суду;

3) заслуховує інформацію Голови Верховного Суду про його діяльність, Секретаря Великої Палати Верховного Суду про діяльність Палати;

4) надає висновки щодо проектів законодавчих актів, які стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних із функціонуванням системи судоустрою України;

5) приймає рішення про звернення до Конституційного Суду України з питань конституційності законів та інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції України;

6) надає висновок про наявність чи відсутність у діяннях, в яких звинувачується Президент України, ознак державної зради або іншого злочину; вносить за зверненням Верховної Ради України письмове подання про неспроможність виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я;

7) затверджує Регламент Пленуму Верховного Суду;

8) затверджує Положення про Науково-консультативну раду при Верховному Суді та її склад;

9) затверджує склад редакційної колегії офіційного друкованого органу Верховного Суду;

10) затверджує бюджетний запит Верховного Суду;

11) розглядає та вирішує інші питання, віднесені законом до його повноважень.

3. Засідання Пленуму Верховного Суду є повноважним за умови присутності на ньому не менше двох третин від складу Пленуму, крім випадків, встановлених цим Законом.

4. На засідання Пленуму можуть бути запрошені представники органів державної влади, наукових установ, громадських організацій, засобів масової інформації та інші особи.

5. Пленум Верховного Суду скликається Головою Верховного Суду в разі потреби або на вимогу не менш як четвертої частини від складу суддів Верховного Суду, але не рідше одного разу на три місяці. У разі відсутності Голови Верховного Суду Пленум скликається заступником Голови Верховного Суду.

6. Про день і час скликання Пленуму Верховного Суду та питання, що виносяться на його розгляд, учасники засідання Пленуму повідомляються не пізніш як за п'ять робочих днів до засідання. У цей же строк надсилаються матеріали щодо питань, які виносяться на розгляд Пленуму.

7. Засідання Пленуму веде Голова Верховного Суду. У разі відсутності Голови Верховного Суду засідання Пленуму веде заступник Голови Верховного Суду.

8. Порядок роботи Пленуму Верховного Суду встановлюється цим Законом та прийнятим відповідно до нього Регламентом Пленуму Верховного Суду.

9. Пленум Верховного Суду приймає з розглянутих питань постанови. Постанови Пленуму Верховного Суду підписуються головуючим на засіданні Пленуму та секретарем Пленуму і публікуються в офіційному друкованому органі та розміщуються на веб-сайті Верховного Суду.

10. Секретар Пленуму Верховного Суду організовує роботу секретаріату Пленуму, підготовку засідань Пленуму, забезпечує ведення протоколу та контролює виконання постанов, прийнятих Пленумом Верховного Суду.

11. Особливості проведення Пленуму Верховного Суду з розгляду окремих питань, у тому числі щодо процедури скликання, повноважності засідання, порядку роботи, процедури голосування, порядку прийняття рішень та підписання постанов, прийнятих Пленумом Верховного Суду, встановлюються законом.

Стаття 47. Науково-консультативна рада та офіційний друкований орган Верховного Суду

1. Науково-консультативна рада утворюється при Верховному Суді з числа висококваліфікованих фахівців у сфері права для підготовки наукових висновків з питань діяльності Верховного Суду, що потребують наукового забезпечення.

2. Порядок організації та діяльності Науково-консультативної ради визначається положенням, що затверджується Пленумом Верховного Суду.

3. Верховний Суд має офіційний друкований орган, в якому публікуються матеріали судової практики Верховного Суду та інші матеріали. Офіційний друкований орган може видаватися в електронному вигляді.

Розділ III
СУДДІ ТА ПРИСЯЖНІ

Глава 1. Загальні положення статусу судді

Стаття 48. Незалежність судді

1. Суддя у своїй діяльності щодо здійснення правосуддя є незалежним від будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання.

2. Суддя здійснює правосуддя на основі Конституції і законів України, керуючись при цьому принципом верховенства права. Втручання у діяльність судді щодо здійснення правосуддя забороняється і має наслідком відповідальність, установлену законом.

3. Суддя не зобов'язаний давати жодних пояснень щодо суті справ, які перебувають у його провадженні, крім випадків, установлених законом.

4. Суддя зобов'язаний звернутися з повідомленням про втручання в його діяльність як судді щодо здійснення правосуддя до Вищої ради правосуддя та до Генерального прокурора.

5. Незалежність судді забезпечується:

1) особливим порядком його призначення, притягнення до відповідальності, звільнення та припинення повноважень;

2) недоторканністю та імунітетом судді;

3) незмінюваністю судді;

4) порядком здійснення правосуддя, визначеним процесуальним законом, таємницею ухвалення судового рішення;

5) забороною втручання у здійснення правосуддя;

6) відповідальністю за неповагу до суду чи судді;

7) окремим порядком фінансування та організаційного забезпечення діяльності судів, установленим законом;

8) належним матеріальним та соціальним забезпеченням судді;

9) функціонуванням органів суддівського врядування та самоврядування;

10) визначеними законом засобами забезпечення особистої безпеки судді, членів його сім'ї, майна, а також іншими засобами їх правового захисту;

11) правом судді на відставку.

6. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, а також фізичні і юридичні особи та їх об'єднання зобов'язані поважати незалежність судді і не посягати на неї.

7. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу визначених Конституцією України та законом гарантій незалежності судді.

Стаття 49. Недоторканність та імунітет судді

1. Суддя є недоторканним. Без згоди Вищої ради правосуддя суддю не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку суду, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Суддю не може бути притягнуто до відповідальності за ухвалене ним судове рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку.

2. Суддя, затриманий за підозрою у вчиненні діяння, за яке встановлена кримінальна чи адміністративна відповідальність, повинен бути негайно звільнений після з'ясування його особи, за винятком:

1) якщо Вищою радою правосуддя надано згоду на затримання судді у зв'язку з таким діянням;

2) затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, якщо таке затримання є необхідним для попередження вчинення злочину, відвернення чи попередження наслідків злочину або забезпечення збереження доказів цього злочину.

3. Суддя не може бути підданий приводу чи примусово доставлений до будь-якого органу чи установи, крім суду, за винятком випадків, зазначених у частині другій цієї статті.

4. Судді може бути повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення лише Генеральним прокурором або його заступником.

5. Суддя може бути тимчасово відсторонений від здійснення правосуддя на строк не більше двох місяців у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора або його заступника в порядку, встановленому законом. Рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя ухвалюється Вищою радою правосуддя.

6. Продовження строку тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності здійснюється в тому ж порядку на строк не більше двох місяців. Клопотання про продовження строку такого відсторонення судді від здійснення правосуддя подається Генеральним прокурором або його заступником не пізніше десяти днів до закінчення строку, на який суддю було відсторонено. Вимоги до клопотання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності встановлюються процесуальним законом.

7. У разі ухвалення органом, що розглядає справи про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів, рішення про застосування до судді дисциплінарного стягнення у виді подання про звільнення судді з посади, такий суддя автоматично тимчасово відсторонюється від здійснення правосуддя до ухвалення рішення про його звільнення з посади Вищою радою правосуддя.

8. Суддя на час тимчасового відсторонення від здійснення правосуддя позбавляється права на отримання доплат до посадового окладу судді.

9. Проведення стосовно судді оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитися лише з дозволу суду, здійснюється на підставі судового рішення, ухваленого за клопотанням Генерального прокурора або його заступника, керівника регіональної прокуратури або його заступника.

10. Кримінальне провадження щодо обвинувачення судді у вчиненні кримінального правопорушення, а також прийняття рішення про проведення стосовно судді оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, застосування запобіжних заходів не може здійснюватися тим судом, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді.

У разі якщо згідно із загальними правилами визначення юрисдикції кримінальне провадження стосовно судді має здійснюватися або рішення про проведення стосовно судді оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій або застосування запобіжних заходів має ухвалюватися тим судом, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, кримінальне провадження або ухвалення рішення про проведення оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій здійснюється судом, найбільш територіально наближеним до суду, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, іншої адміністративно-територіальної одиниці (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва чи Севастополя).

11. За шкоду, завдану судом, відповідає держава на підставах та в порядку, встановлених законом.

Стаття 50. Відповідальність за неповагу до суду чи судді

1. Прояв неповаги до суду чи судді з боку осіб, які є учасниками процесу або присутні в судовому засіданні, має наслідком відповідальність, установлену законом.

Стаття 51. Посвідчення судді

1. Судді, голови судів та їх заступники, судді у відставці мають посвідчення, зразки яких затверджуються Радою суддів України.

2. Посвідчення судді, голови суду, заступника голови суду, судді у відставці підписує Президент України.

3. Посвідчення Голови Верховного Суду та заступника Голови Верховного Суду підписує секретар Пленуму Верховного Суду.

4. Вручення посвідчення здійснює особа, яка його підписала, або за її дорученням інша особа.

Глава 2. Суддя

Стаття 52. Статус судді

1. Суддею є громадянин України, який відповідно до Конституції України та цього Закону призначений суддею, займає штатну суддівську посаду в одному з судів України і здійснює правосуддя на професійній основі.

2. Судді в Україні мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судоустрою чи адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді.

Стаття 53. Незмінюваність судді

1. Судді гарантується перебування на посаді судді до досягнення ним шістдесяти п'яти років, крім випадків звільнення судді з посади або припинення його повноважень відповідно до Конституції України та цього Закону.

2. Суддю не може бути переведено до іншого суду без його згоди, крім переведення:

1) у разі реорганізації, ліквідації або припинення роботи суду;

2) у порядку дисциплінарного стягнення.

Стаття 54. Вимоги щодо несумісності

1. Перебування на посаді судді несумісне із зайняттям посади в будь-якому іншому органі державної влади, органі місцевого самоврядування та з представницьким мандатом. Перебування на посаді судді також несумісне із наявністю заборони такій особі обіймати посади, щодо яких здійснюється очищення влади в порядку, визначеному Законом України «Про очищення влади».

2. Суддя не може поєднувати свою діяльність із підприємницькою, адвокатською діяльністю, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу (крім викладацької, наукової чи творчої), а також входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

3. Особи, які є власниками акцій або володіють іншими корпоративними правами чи мають інші майнові права або інший майновий інтерес у діяльності будь-якої юридичної особи, що має на меті отримання прибутку, зобов'язані передати такі акції (корпоративні права) або інші відповідні права в управління незалежній третій особі (без права надання інструкцій такій особі щодо розпорядження такими акціями, корпоративними або іншими правами, або щодо реалізації

прав, які з них виникають) на час перебування на посаді судді. Суддя може отримувати відсотки, дивіденди та інші пасивні доходи від майна, власником якого він є.

4. Суддя не може належати до політичної партії чи професійної спілки, виявляти прихильність до них, брати участь у політичних акціях, мітингах, страйках. Перебуваючи на посаді, суддя не може бути кандидатом на виборні посади в органах державної влади (крім судової) та органах місцевого самоврядування, а також брати участь у передвиборній агітації.

5. У разі призначення судді членом Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України він відряджається для роботи в цих органах на постійній основі. За членами цих органів - суддями зберігаються гарантії матеріального, соціального та побутового забезпечення, визначені законодавством для суддів.

6. Суддю за його заявою може бути відряджено для роботи у Національній школі суддів України, а суддю, обраного головою чи заступником голови Ради суддів України, - до Ради суддів України, із збереженням розміру суддівської винагороди за основним місцем роботи та встановлених законом доплат.

7. Суддя повинен дотримуватися вимог щодо несумісності, визначених законодавством у сфері запобігання корупції. Відрядження на роботу до Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Національної школи суддів України, Ради суддів України не вважається сумісництвом.

Стаття 55. Відрядження як тимчасове переведення судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації

1. У зв'язку з неможливістю здійснення правосуддя у відповідному суді, виявленням надмірного рівня судового навантаження у відповідному суді, припиненням роботи суду у зв'язку зі стихійним лихом, військовими діями, заходами щодо боротьби з тероризмом або іншими надзвичайними обставинами, за рішенням Вищої ради правосуддя, ухваленим на підставі подання Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, суддя може бути, за його згодою, відряджений до іншого суду того самого рівня і спеціалізації для здійснення правосуддя.

2. Відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації здійснюється на строк, який визначається Вищою радою правосуддя, але не більше ніж на один рік. Суддя, строк відрядження якого закінчився, повертається на роботу до суду, з якого був відряджений.

3. У разі припинення роботи суду у зв'язку зі стихійним лихом, військовими діями, заходами щодо боротьби з тероризмом або іншими надзвичайними обставинами суддя, якого було відряджено з такого суду, має бути переведений на постійне місце роботи до закінчення строку відрядження.

4. Суддя, який відряджений до іншого суду того самого рівня і спеціалізації, здійснює правосуддя та отримує суддівську винагороду в суді, до якого його відряджено.

5. Порядок відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації затверджується Вищою радою правосуддя за поданням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, погодженим з Державною судовою адміністрацією України.

Стаття 56. Права та обов'язки судді

1. Права судді, пов'язані зі здійсненням правосуддя, визначаються Конституцією України, процесуальним та іншими законами.

2. Суддя має право брати участь у суддівському самоврядуванні.

3. Судді можуть утворювати громадські об'єднання та брати участь у них з метою захисту своїх прав та інтересів, підвищення професійного рівня.

4. Суддя може бути членом національних або міжнародних асоціацій та інших організацій, що мають на меті захист інтересів суддів, утвердження авторитету судової влади в суспільстві або розвиток юридичної професії та науки.

5. Суддя має право підвищувати свій професійний рівень та проходити з цією метою відповідну підготовку.

6. Суддя повинен додержуватися присяги.

7. Суддя зобов'язаний:

1) справедливо, безсторонньо та своєчасно розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотриманням засад і правил судочинства;

2) дотримуватися правил суддівської етики, у тому числі виявляти та підтримувати високі стандарти поведінки у будь-якій діяльності з метою укріплення суспільної довіри до суду, забезпечення впевненості суспільства в чесності та непідкупності суддів;

3) подавати декларацію доброчесності судді та декларацію родинних зв'язків судді;

4) виявляти повагу до учасників процесу;

5) не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом, у тому числі таємницю нарадчої кімнати і закритого судового засідання;

6) виконувати вимоги та дотримуватися обмежень, установлених законодавством у сфері запобігання корупції;

7) подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

8) систематично розвивати професійні навички (уміння), підтримувати свою кваліфікацію на належному рівні, необхідному для виконання повноважень у суді, де він обіймає посаду;

9) звертатися з повідомленням про втручання в його діяльність як судді щодо здійснення правосуддя до Вищої ради правосуддя та до Генерального прокурора упродовж п'яти днів після того, як йому стало відомо про таке втручання;

10) підтверджувати законність джерела походження майна у зв'язку з проходженням кваліфікаційного оцінювання або в порядку дисциплінарного провадження щодо судді, якщо обставини, що можуть мати наслідком притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, викликають сумнів у законності джерела походження майна або доброчесності поведінки судді.

8. Суддя проходить підготовку у Національній школі суддів України не менше ніж раз на три роки.

9. Суддя до звільнення з посади або припинення його повноважень не може бути нагороджений державними нагородами, а також будь-якими іншими нагородами, відзнаками, грамотами. Суддя може бути нагороджений державними нагородами лише за проявлену ним особисту мужність і героїзм в умовах, пов'язаних із ризиком для життя.

Стаття 57. Присяга судді

1. Особа, призначена на посаду судді, набуває повноважень судді після складення присяги судді такого змісту:

«Я, (ім'я та прізвище), вступаючи на посаду судді, урочисто присягаю Українському народові об'єктивно, безсторонньо, неупереджено, незалежно, справедливо та кваліфіковано здійснювати правосуддя від імені України, керуючись принципом верховенства права, підкоряючись лише закону, чесно і сумлінно здійснювати повноваження та виконувати обов'язки судді, дотримуватися етичних принципів і правил поведінки судді, не вчиняти дій, що порочать звання судді або підривають авторитет правосуддя».

2. Суддя складає присягу під час урочистої церемонії у присутності Президента України. До участі в церемонії запрошуються Голова Верховного Суду, Голова Ради суддів України, Голова Вищої ради правосуддя та Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

3. Текст присяги підписується суддею і зберігається в його суддівському досьє.

Стаття 58. Етика судді

1. Питання етики суддів визначаються Кодексом суддівської етики, що затверджується з'їздом суддів України за пропозицією Ради суддів України.

Стаття 59. Моніторинг способу життя судді

1. З метою встановлення відповідності рівня життя судді наявному у нього та членів його сім'ї майну і одержаним ними доходам, проводиться моніторинг способу життя судді відповідно до закону.

2. Моніторинг способу життя судді може бути проведений на вимогу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради правосуддя та в інших випадках, визначених законом.

3. Орган, який відповідно до закону здійснює моніторинг способу життя судді, зобов'язаний надіслати відповідну інформацію за результатами моніторингу невідкладно після завершення його проведення, але не пізніше тридцяти днів з моменту отримання відповідної вимоги.

4. Результати моніторингу способу життя судді можуть також використовуватися для оцінки дотримання суддею правил суддівської етики.

5. Інформація, отримана за результатами моніторингу способу життя судді, включається до суддівського досьє.

Стаття 60. Повна перевірка декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

1. Повна перевірка декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, яка подається суддею, здійснюється відповідно до закону центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику, та полягає у з'ясуванні достовірності задекларованих відомостей, точності оцінки задекларованих активів, перевірці на наявність конфлікту інтересів та ознак незаконного збагачення.

2. Повна перевірка декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, здійснюється щодо кожного судді щонайменше один раз на п'ять років, а також за відповідним запитом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України або Вищої ради правосуддя.

Стаття 61. Декларація родинних зв'язків судді

1. Суддя зобов'язаний щорічно до 1 лютого подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України декларацію родинних зв'язків за формою, що визначається Комісією.

2. У декларації родинних зв'язків судді зазначаються такі відомості:

1) прізвище, ім'я, по батькові судді, місце його роботи та займана посада;

2) прізвища, імена, по батькові осіб, з якими у судді є родинні зв'язки, місця їх роботи (проходження служби), займані ними посади, якщо такі особи є або протягом останніх п'яти років були:

а) членами Вищої ради правосуддя, Вищої ради юстиції, працівниками секретаріату Вищої ради правосуддя, Вищої ради юстиції;

б) членами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, працівниками секретаріату або інспекторами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

в) членами Тимчасової спеціальної комісії з перевірки суддів судів загальної юрисдикції;

г) суддями, працівниками апарату суду;

ґ) суддями Конституційного Суду України, працівниками секретаріату Конституційного Суду України;

д) членами Громадської ради доброчесності;

е) прокурорами, працівниками правоохоронних органів (органів правопорядку), адвокатами, нотаріусами;

є) посадовими особами Державної судової адміністрації України, її територіальних управлінь;

ж) Президентом України;

з) Главою Адміністрації Президента України або його заступниками;

и) Секретарем Ради національної безпеки і оборони України або його заступниками;

і) народними депутатами України, депутатами Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, міської, районної у місті, сільської, селищної ради;

ї) членами Кабінету Міністрів України, керівниками або заступниками керівників центральних органів виконавчої влади, у тому числі зі спеціальним статусом, членами Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

й) керівниками або заступниками керівника Національного антикорупційного бюро України, членами Національного агентства з питань запобігання корупції;

к) Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини;

л) членами Рахункової палати;

м) членами Центральної виборчої комісії;

н) членами Правління чи Ради Національного банку України;

о) членами Антимонопольного комітету України, національних комісій регулювання природних монополій, а також Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку;

п) головами або заступниками голови місцевих державних адміністрацій;

р) міськими, сільськими, селищними головами або їх заступниками.

3. Декларація родинних зв'язків судді є відкритою для загального доступу через оприлюднення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

4. За відсутності доказів іншого відомості, подані суддею у декларації родинних зв'язків, вважаються достовірними.

5. У разі одержання інформації, що може свідчити про недостовірність (у тому числі неповноту) відомостей, поданих суддею у декларації родинних зв'язків, Вища кваліфікаційна комісія суддів України проводить перевірку зазначеної декларації.

6. Неподання, несвоєчасне подання декларації родинних зв'язків суддею або подання в ній завідомо недостовірних (у тому числі неповних) відомостей мають наслідком дисциплінарну відповідальність, установлену цим Законом.

7. Притягнення судді до дисциплінарної відповідальності за неподання, несвоєчасне подання декларації родинних зв'язків або за подання в ній завідомо недостовірних (у тому числі неповних) відомостей не звільняє суддю від обов'язку подати відповідну декларацію з достовірними відомостями.

8. До осіб, з якими у судді є родинні зв'язки, для цілей цієї статті належать:

1) особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суддею (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких із суддею не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі з суддею;

2) незалежно від зазначених у пункті 1 умов - чоловік, дружина, а також родичі кожного з подружжя чи родичі осіб, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі з суддею (батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, брат, сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, двоюрідний брат, двоюрідна сестра, усиновлювач, усиновлений).

Стаття 62. Декларація доброчесності судді

1. Суддя зобов'язаний щорічно до 1 лютого подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України декларацію доброчесності за формою, що визначається Комісією.

2. Декларація доброчесності судді складається з переліку тверджень, правдивість яких суддя повинен задекларувати шляхом їх підтвердження або непідтвердження.

3. У декларації доброчесності судді зазначаються прізвище, ім'я, по батькові судді, його місце роботи, займана посада та твердження про:

1) відповідність рівня життя судді наявному в нього та членів його сім'ї майну і одержаним ними доходам;

2) своєчасне та повне подання декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та достовірність задекларованих у них відомостей;

3) невчинення корупційних правопорушень;

4) відсутність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності;

5) сумлінне виконання обов'язків судді та дотримання ним присяги;

6) невтручання у правосуддя, яке здійснюється іншими суддями;

7) проходження перевірки суддів відповідно до Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» та її результати;

8) відсутність заборон, визначених Законом України «Про очищення влади».

Декларація доброчесності судді може містити інші твердження, метою яких є перевірка доброчесності судді.

4. Декларація доброчесності судді є відкритою для загального доступу через оприлюднення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

5. За відсутності доказів іншого твердження судді у декларації доброчесності вважаються достовірними.

6. У разі одержання інформації, що може свідчити про недостовірність (в тому числі неповноту) тверджень судді у декларації доброчесності, Вища кваліфікаційна комісія суддів України проводить відповідну перевірку.

7. Неподання, несвоєчасне подання декларації доброчесності суддею або декларування в ній завідомо недостовірних (у тому числі неповних) тверджень мають наслідком дисциплінарну відповідальність, встановлену цим Законом.

Глава 3. Присяжний

Стаття 63. Статус присяжного

1. Присяжним є особа, яка у випадках, визначених процесуальним законом, та за її згодою вирішує справи у складі суду разом із суддею або залучається до здійснення правосуддя.

2. Присяжні виконують обов'язки, визначені пунктами 1, 2, 4 - 6 частини сьомої статті 56 цього Закону.

Стаття 64. Список присяжних

1. Для затвердження списку присяжних територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням до відповідних місцевих рад, які формують і затверджують у кількості, зазначеній у поданні, список громадян, які постійно проживають на територіях, на які поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, відповідають вимогам статті 65 цього Закону і дали згоду бути присяжними.

2. Список присяжних для розгляду господарських справ затверджується в порядку, визначеному законом, з числа осіб, які відповідають вимогам статті 65 цього Закону і дали згоду бути присяжними.

3. У разі неприйняття місцевою радою (місцевими радами) протягом двох місяців з моменту отримання подання рішення про затвердження списку присяжних територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням щодо затвердження списку присяжних до відповідної обласної ради.

4. Список присяжних затверджується на три роки і переглядається в разі необхідності для заміни осіб, які вибули зі списку, за поданням територіального управління Державної судової адміністрації України.

5. Після затвердження списку присяжних такий список передається до відповідного окружного суду, в тому числі в електронній формі. Інформацію, що міститься у зазначеному списку, не може бути використано для цілей, що не пов'язані із добором присяжних.

Стаття 65. Вимоги до присяжного

1. Присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, якщо інше не визначено законом.

2. Не включаються до списків присяжних громадяни:

1) визнані судом обмежено дієздатними або недієздатними;

2) які мають хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню обов'язків присяжного;

3) які мають незняту чи непогашену судимість;

4) народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України, судді, прокурори, працівники правоохоронних органів (органів правопорядку), військовослужбовці, працівники апаратів судів, інші державні службовці, посадові особи органів місцевого самоврядування, адвокати, нотаріуси, члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради правосуддя;

5) особи, на яких протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення;

6) громадяни, які досягли шістдесяти п'яти років;

7) особи, які не володіють державною мовою.

3. Особа, включена до списку присяжних, зобов'язана повідомити суд про обставини, що унеможливлюють її участь у здійсненні правосуддя, у разі їх наявності.

Стаття 66. Підстави і порядок увільнення від виконання обов'язків присяжного

1. За наявності обставин, зазначених у частині другій статті 65 цього Закону, голова суду повинен увільнити особу, яку було включено до списку присяжних, від виконання обов'язків присяжного.

2. Голова суду також увільняє від виконання обов'язків присяжного:

1) особу, яка перебуває у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, у відпустці по догляду за дитиною, а також особу, яка має дітей дошкільного чи молодшого шкільного віку або утримує дітей-інвалідів або членів сім'ї похилого віку;

2) керівника або заступника керівника органу місцевого самоврядування;

3) особу, яка через свої релігійні переконання вважає для себе неможливою участь у здійсненні правосуддя;

4) іншу особу, якщо голова суду визнає поважними причини, на які вона посилається.

3. Особу, зазначену в частині другій цієї статті, увільняють від виконання обов'язків присяжного за її заявою, поданою до початку виконання цих обов'язків.

4. Увільнення від виконання обов'язків присяжного внаслідок відводу (самовідводу) у конкретній справі здійснюється в порядку, встановленому процесуальним законом або за поданням головуючого судді.

Стаття 67. Залучення присяжних до виконання обов'язків у суді

1. Суд залучає присяжних до здійснення правосуддя у порядку черговості на строк не більше одного місяця на рік, крім випадків, коли продовження цього строку зумовлено необхідністю закінчити розгляд справи, розпочатий за їхньою участю.

2. Добір осіб для запрошення до участі у здійсненні правосуддя як присяжних здійснюється за допомогою автоматизованої системи.

3. Письмове запрошення для участі у здійсненні правосуддя суд надсилає присяжному не пізніше ніж за сім днів до початку судового засідання. Запрошення містить інформацію про права та обов'язки присяжного, вимоги до нього, а також підстави для увільнення від виконання обов'язків. Одночасно із запрошенням надсилається письмове повідомлення для роботодавця про залучення особи як присяжного.

4. Залучення присяжних до виконання обов'язків у суді та їх виклик здійснюються в порядку, визначеному процесуальним законом.

5. Роботодавець зобов'язаний увільнити присяжного від роботи на час виконання ним обов'язків зі здійснення правосуддя. Відмова в увільненні від роботи вважається неповагою до суду.

6. Присяжний зобов'язаний вчасно з'явитися на запрошення суду для участі в судовому засіданні. Неприбуття в судове засідання без поважних причин вважається неповагою до суду.

Стаття 68. Гарантії прав присяжних

1. Присяжним за час виконання ними обов'язків у суді виплачується винагорода, розрахована виходячи з посадового окладу судді місцевого суду з урахуванням фактично відпрацьованого часу в порядку, визначеному Державною судовою адміністрацією України. Присяжним відшкодовуються витрати на проїзд і наймання житла, а також виплачуються добові. Зазначені виплати здійснюються за рахунок коштів бюджетної програми на здійснення правосуддя територіальними управліннями Державної судової адміністрації України за рахунок коштів Державного бюджету України.

2. За присяжними на час виконання ними обов'язків у суді за місцем основної роботи зберігаються всі гарантії та пільги, визначені законом. Час виконання присяжним обов'язків у суді зараховується до всіх видів трудового стажу. Звільнення присяжного з роботи або переведення на іншу роботу без його згоди під час виконання ним обов'язків у суді не допускається.

3. На присяжних поширюються гарантії незалежності і недоторканності суддів, установлені законом, на час виконання ними обов'язків із здійснення правосуддя. За обґрунтованим клопотанням присяжного заходи безпеки щодо нього можуть уживатися і після закінчення виконання цих обов'язків.

Розділ IV
ПОРЯДОК ЗАЙНЯТТЯ ПОСАДИ СУДДІ

Стаття 69. Вимоги до кандидатів на посаду судді

1. На посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, доброчесним та володіє державною мовою.

2. Не може бути призначений суддею громадянин, який:

1) визнаний судом обмежено дієздатним або недієздатним;

2) має хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню функцій зі здійснення правосуддя;

3) має незняту чи непогашену судимість.

3. Не може претендувати на посаду судді особа, до якої згідно із законом застосовується заборона обіймати відповідну посаду.

4. Не може претендувати на посаду судді також особа, яку було раніше звільнено з посади судді за вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, порушення вимог щодо несумісності, порушення обов'язку підтвердити законність джерела походження майна або у зв'язку із набранням законної сили обвинувальним вироком щодо такої особи, крім випадків визнання в судовому порядку протиправним рішення про звільнення з цих підстав або скасування обвинувального вироку суду.

5. Не може претендувати на посаду судді також особа, яку було раніше звільнено з посади судді за результатами кваліфікаційного оцінювання.

6. Для цілей цього Закону вважається:

1) вищою юридичною освітою - вища юридична освіта ступеня магістра (або прирівняна до неї вища освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста), здобута в Україні, а також вища юридична освіта відповідного ступеня, здобута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку;

2) стажем професійної діяльності у сфері права - стаж професійної діяльності особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти;

3) науковим ступенем - науковий ступінь у сфері права, здобутий у вищому навчальному закладі України (університеті, академії чи інституті, крім вищих військових навчальних закладів) або аналогічному вищому навчальному закладі іноземної держави. Науковий ступінь, здобутий у вищому навчальному закладі іноземної держави, повинен бути визнаний в Україні в установленому законодавством порядку;

4) стажем наукової роботи - стаж професійної діяльності у сфері права на посадах наукових (науково-педагогічних) працівників у вищому навчальному закладі України (університеті, академії чи інституті, крім вищих військових навчальних закладів) чи аналогічному вищому навчальному закладі іноземної держави.

Стаття 70. Порядок добору та призначення на посаду судді

1. Добір та призначення на посаду судді здійснюється в порядку, визначеному цим Законом, та включає такі стадії:

1) рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про оголошення добору кандидатів на посаду судді з урахуванням прогнозованої кількості вакантних посад суддів;

2) розміщення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України на своєму офіційному веб-сайті оголошення про проведення добору кандидатів на посаду судді.

В оголошенні має бути зазначено кінцевий термін подання документів до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, що не може бути меншим ніж 30 днів із дати розміщення оголошення, а також прогнозована кількість вакантних посад суддів на наступний рік;

3) подання особами, які виявили намір стати суддею, до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відповідної заяви та документів, визначених статтею 71 цього Закону;

4) здійснення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України перевірки відповідності осіб, які звернулися із заявою для участі в доборі, установленим цим Законом вимогам до кандидата на посаду судді на основі поданих документів;

5) допуск Вищою кваліфікаційною комісією суддів України осіб, які за результатами перевірки на час звернення відповідають установленим цим Законом вимогам до кандидата на посаду судді, до участі у доборі та складенні відбіркового іспиту;

6) складення особою, допущеною до участі у доборі, відбіркового іспиту;

7) встановлення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України результатів відбіркового іспиту та їх оприлюднення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

8) проведення стосовно осіб, які успішно склали відбірковий іспит, спеціальної перевірки в порядку, визначеному законодавством про запобігання корупції, з урахуванням особливостей, визначених статтею 74 цього Закону;

9) проходження кандидатами, які успішно склали відбірковий іспит та пройшли спеціальну перевірку, спеціальної підготовки; отримання свідоцтва про проходження спеціальної підготовки;

10) складення кандидатами, які пройшли спеціальну підготовку, кваліфікаційного іспиту та встановлення його результатів;

11) зарахування Вищою кваліфікаційною комісією суддів України кандидатів на посаду судді за результатами кваліфікаційного іспиту до резерву на заміщення вакантних посад судді, визначення їх рейтингу, оприлюднення списку кандидатів на посаду судді, включених до резерву та рейтингового списку, на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

12) оголошення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України відповідно до кількості вакантних посад судді у місцевих судах конкурсу на заміщення таких посад;

13) проведення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України конкурсу на заміщення вакантної посади судді на основі рейтингу кандидатів, які взяли участь у такому конкурсі, та внесення рекомендації Вищій раді правосуддя щодо призначення кандидата на посаду судді;

14) розгляд Вищою радою правосуддя рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та ухвалення рішення щодо кандидата на посаду судді;

15) видання указу Президента України про призначення на посаду судді - у разі внесення Вищою радою правосуддя подання про призначення судді на посаду.

2. Добір кандидатів на посаду судді, які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки, проводиться з особливостями, визначеними рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Стаття 71. Заява кандидата на посаду судді до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Для участі у доборі кандидат на посаду судді подає:

1) письмову заяву про участь у доборі кандидатів на посаду судді;

2) копію паспорта громадянина України;

3) анкету кандидата на посаду судді, що містить інформацію про нього;

4) мотиваційний лист, у якому викладаються мотиви бути суддею;

5) декларацію родинних зв'язків кандидата на посаду судді;

6) копію диплома про вищу юридичну освіту (з додатками), здобуту в Україні, копії документів про вищу юридичну освіту, здобуту за кордоном, разом із копіями документів, що підтверджують їх визнання в Україні, а також копії документів про науковий ступінь, вчене звання (за наявності);

7) копію трудової книжки, послужного списку (за наявності);

8) довідку медичної установи про стан здоров'я кандидата з висновком щодо його придатності до роботи на посаді, пов'язаній із виконанням функцій держави;

9) письмову згоду на збирання, зберігання, обробку та використання інформації про кандидата з метою оцінки його готовності до роботи на посаді судді;

10) згоду на проведення щодо нього спеціальної перевірки відповідно до закону;

11) декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у порядку, встановленому законодавством про запобігання корупції;

12) копію військового квитка (для військовослужбовців або військовозобов'язаних);

13) заяву про проведення перевірки, визначеної Законом України «Про очищення влади».

2. Форма і зміст заяви про участь у доборі кандидатів на посаду судді, анкети кандидата на посаду судді затверджуються Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та розміщуються на її офіційному веб-сайті.

3. Вимагати від кандидата надання документів, не визначених цією статтею, забороняється.

4. Приймання документів завершується в день, визначений в оголошенні як кінцевий термін їх подання. Заяви, що надійшли після зазначеного строку, не розглядаються.

5. До добору кандидатів на посаду судді допускаються особи, які подали всі необхідні документи, визначені частиною першою цієї статті, та відповідають установленим цим Законом вимогам до кандидата на посаду судді на день подання заяви про участь у доборі.

6. Особи, які не подали всіх необхідних документів та/або подали документи, що не відповідають вимогам, до добору не допускаються. У разі недопуску особи до добору кандидатів на посаду судді Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює вмотивоване рішення.

Стаття 72. Порядок проведення добору кандидатів на посаду судді

1. Добір кандидатів на посаду судді полягає у проходженні особами, допущеними до добору, відбіркового іспиту, організації проведення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України щодо осіб спеціальної перевірки в порядку, встановленому законодавством у сфері запобігання корупції, з урахуванням особливостей, визначених цим Законом, а також у проходженні спеціальної підготовки та складенні кваліфікаційного іспиту.

2. Вища кваліфікаційна комісія суддів України зобов'язана забезпечити прозорість відбіркового та кваліфікаційного іспитів. На кожному з цих етапів та під час перевірки робіт можуть бути присутніми представники засобів масової інформації, громадських об'єднань, судді, адвокати, представники органів суддівського самоврядування, а також кожний кандидат на посаду судді, який брав участь у складенні відповідного іспиту.

Стаття 73. Відбірковий іспит

1. Відбірковий іспит проводиться Вищою кваліфікаційною комісією суддів України у формі анонімного тестування з метою перевірки рівня загальних теоретичних знань кандидата на посаду судді у сфері права, володіння ним державною мовою, особистих морально-психологічних якостей кандидата.

2. Вища кваліфікаційна комісія суддів України на своєму офіційному веб-сайті повідомляє кандидатів на посаду судді, допущених до відбіркового іспиту, про дату, час і місце його проведення не пізніш як за десять днів до визначеної дати іспиту.

3. Невідкладно після закінчення відбіркового іспиту Вища кваліфікаційна комісія суддів України у присутності кандидатів на посаду судді забезпечує перевірку робіт і визначає з урахуванням прогнозованої кількості вакантних посад прохідний бал, що не може бути нижчим 75 відсотків максимально можливого балу відповідного відбіркового іспиту.

4. Результати відбіркового іспиту оприлюднюються на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не пізніше наступного дня після проведення іспиту.

5. За результатами відбіркового іспиту Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює попереднє рішення про допуск осіб, які успішно склали відбірковий іспит, до наступного етапу добору і оприлюднює це рішення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

6. Порядок складення відбіркового іспиту та методика оцінювання результатів визначаються положенням, що затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

Стаття 74. Проведення спеціальної перевірки щодо кандидата на посаду судді

1. Для проведення спеціальної перевірки Вища кваліфікаційна комісія суддів України не пізніше трьох робочих днів після ухвалення попереднього рішення про допуск осіб, які успішно склали відбірковий іспит, до наступного етапу добору надсилає до уповноважених органів запити про перевірку відповідних відомостей щодо вказаних осіб. Зазначені запити підписує голова або заступник голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

2. На підставі одержаної інформації Вища кваліфікаційна комісія суддів України готує довідку про результати проведення спеціальної перевірки.

3. Фізичні та юридичні особи мають право подавати до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України інформацію щодо кандидатів на посаду судді.

4. За результатами спеціальної перевірки Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює рішення про направлення осіб, які відповідають установленим до кандидата на посаду судді вимогам, для проходження спеціальної підготовки в Національній школі суддів України.

5. У разі одержання інформації, що може свідчити про невідповідність кандидата на посаду судді установленим цим Законом вимогам, Вища кваліфікаційна комісія суддів України розглядає її на своєму засіданні із запрошенням такого кандидата. Кандидат на посаду судді має право ознайомитися з цією інформацією, надати відповідні пояснення, спростувати та заперечити її.

6. За результатами розгляду інформації Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює вмотивоване рішення про припинення подальшої участі у доборі кандидата на посаду судді.

Стаття 75. Повна перевірка декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, поданої кандидатом на посаду судді

1. Повна перевірка декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, поданої кандидатом на посаду судді, здійснюється відповідно до закону центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику, та полягає у з'ясуванні достовірності задекларованих відомостей, точності оцінки задекларованих активів, перевірці на наявність конфлікту інтересів та ознак незаконного збагачення.

2. Повна перевірка такої декларації здійснюється протягом тридцяти днів з дня її подання кандидатом на посаду судді.

Стаття 76. Декларація родинних зв'язків кандидата на посаду судді

1. Кандидат на посаду судді зобов'язаний подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України декларацію родинних зв'язків за формою, що визначається Комісією.

2. У декларації родинних зв'язків кандидата на посаду судді зазначаються відомості, визначені частиною другою статті 61 цього Закону.

3. Декларація родинних зв'язків кандидата на посаду судді є відкритою для загального доступу через оприлюднення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

4. За відсутності доказів іншого відомості, подані кандидатом на посаду судді у декларації родинних зв'язків, вважаються достовірними.

5. У разі одержання інформації, що може свідчити про недостовірність (у тому числі неповноту) відомостей, поданих кандидатом на посаду судді у декларації родинних зв'язків, Вища кваліфікаційна комісія суддів України проводить перевірку зазначеної декларації та розглядає її на своєму засіданні із запрошенням такого кандидата. Кандидат на посаду судді має право ознайомитися з цією інформацією, надати відповідні пояснення, спростувати та заперечити її.

6. Якщо за результатами розгляду інформації Вища кваліфікаційна комісія суддів України дійде висновку про недостовірність (у тому числі неповноту) відомостей, поданих кандидатом на посаду судді у декларації родинних зв'язків, Комісія ухвалює вмотивоване рішення про припинення подальшої участі в доборі та призначенні кандидата на посаду судді.

7. До осіб, з якими у кандидата на посаду судді є родинні зв'язки, належать особи, визначені в частині восьмій статті 61 цього Закону.

Стаття 77. Спеціальна підготовка кандидата на посаду судді

1. Спеціальна підготовка кандидата на посаду судді включає теоретичну та практичну підготовку судді в Національній школі суддів України.

2. Програму, навчальний план та порядок проходження спеціальної підготовки кандидатами на посаду судді затверджує Вища кваліфікаційна комісія суддів України за рекомендацією Національної школи суддів України.

3. Спеціальна підготовка проводиться протягом дванадцяти місяців (якщо інший строк не визначений рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України) за рахунок коштів Державного бюджету України.

4. На період проходження кандидатом підготовки за ним зберігається основне місце роботи, виплачується стипендія в розмірі посадового окладу помічника судді місцевого суду. Строк проходження спеціальної підготовки в Національній школі суддів України зараховується до стажу професійної діяльності у сфері права.

5. За результатами спеціальної підготовки кандидати отримують свідоцтво установленого Вищою кваліфікаційною комісією суддів України зразка. Проходженням кандидатом спеціальної підготовки вважається успішне виконання програми підготовки.

6. Національна школа суддів України надсилає матеріали щодо кандидатів, які пройшли спеціальну підготовку, до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України для складення кваліфікаційного іспиту.

7. У разі порушення кандидатом на посаду судді порядку проходження спеціальної підготовки, що призвело до його відрахування, припинення кандидатом проходження такої підготовки за власною ініціативою, неуспішного виконання кандидатом на посаду судді програми спеціальної підготовки він повинен відшкодувати кошти, витрачені на його підготовку. Кандидат на посаду судді зобов'язаний відшкодувати кошти, витрачені на його спеціальну підготовку, також у разі, якщо він без поважних причин не з'явився для складення кваліфікаційного іспиту або протягом трьох років з дня зарахування до резерву не подав заяву про участь у конкурсі на зайняття вакантної посади судді чи за власним бажанням виключений із резерву.

Стаття 78. Кваліфікаційний іспит

1. Кваліфікаційний іспит є атестуванням особи, яка пройшла спеціальну підготовку і виявила намір бути рекомендованою для призначення на посаду судді.

2. Кваліфікаційний іспит полягає у виявленні належних теоретичних знань та рівня професійної підготовки кандидата на посаду судді, у тому числі отриманого за результатами спеціальної підготовки, а також ступеня його здатності здійснювати правосуддя.

3. Кваліфікаційний іспит проводиться шляхом складення кандидатом на посаду судді письмового анонімного тестування та виконання анонімно письмового практичного завдання з метою виявлення рівня знань, практичних навичок та умінь у застосуванні закону та веденні судового засідання.

4. Кваліфікаційний іспит проводиться Вищою кваліфікаційною комісією суддів України у спеціально обладнаному для цього приміщенні. Перебіг кваліфікаційного іспиту фіксується за допомогою технічних засобів відео- та звукозапису. На кожному його етапі та під час оцінювання результатів можуть бути присутніми представники засобів масової інформації, професійних організацій правників, а також правозахисних організацій.

5. Порядок складення кваліфікаційного іспиту, методика оцінювання кандидатів визначаються положенням, що затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

6. Результати кваліфікаційного іспиту дійсні протягом трьох років з дня складення іспиту.

7. Якщо особа набрала менше 75 відсотків максимально можливого балу кваліфікаційного іспиту, вона вважається такою, що не склала кваліфікаційний іспит.

8. Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит, може бути допущена до складення такого іспиту повторно не раніше ніж через рік. Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит повторно, може бути допущена до наступного іспиту не раніш як через два роки.

9. Вища кваліфікаційна комісія суддів України визначає рейтинг кандидатів на посаду судді відповідно до кількості набраних кандидатами балів за результатами кваліфікаційного іспиту. У рейтингу також окремо відображаються бали із завдань, якими перевіряють здатність кандидата бути суддею за відповідними спеціалізаціями.

10. Вища кваліфікаційна комісія суддів України зараховує до резерву на заміщення вакантних посад суддів тих кандидатів, які набрали не менше 75 відсотків максимально можливого балу кваліфікаційного іспиту.

11. Інформація про результати кваліфікаційного іспиту і місце кандидата на посаду судді за рейтингом є загальнодоступною та оприлюднюється на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

12. Порушення процедури проведення кваліфікаційного іспиту щодо кандидата на посаду судді може бути оскаржено в порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України.

Стаття 79. Проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді

1. Конкурс на зайняття вакантної посади судді проводиться відповідно до цього Закону та положення про проведення конкурсу.

2. Положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

3. Для проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює рішення про його оголошення, розміщує відповідну інформацію на своєму офіційному веб-сайті і веб-порталі судової влади та публікує її у визначених нею друкованих засобах масової інформації не пізніш як за місяць до дня проведення конкурсу.

4. Загальний порядок подання заяви для участі у конкурсі та умови його проведення визначаються Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

5. Інформація про подання заяви для участі у конкурсі на заміщення конкретної вакантної посади судді оприлюднюється на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

6. В оголошенні про конкурс зазначаються найменування судів, де є вакантні посади суддів, кількість таких посад, умови проведення конкурсу, дата, час і місце його проведення.

7. Заяви для участі у конкурсі на зайняття вакантної посади судді подаються до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України у встановлений Комісією строк.

8. Вища кваліфікаційна комісія суддів України проводить конкурс на зайняття вакантних посад суддів місцевого суду на основі рейтингу кандидатів на посаду судді та суддів, які виявили намір бути переведеними до іншого місцевого суду, за результатами кваліфікаційних іспитів, складених у межах процедури добору суддів чи в межах процедури кваліфікаційного оцінювання відповідно.

9. Вища кваліфікаційна комісія суддів України проводить конкурс на зайняття вакантних посад суддів апеляційного суду чи суддів Верховного Суду на основі рейтингу учасників за результатами кваліфікаційного оцінювання.

10. Конкурс на зайняття вакантної посади судді Верховного Суду проводиться щодо вакантної посади у відповідному касаційному суді.

11. Вища кваліфікаційна комісія суддів України проводить конкурс на зайняття вакантних посад суддів вищого спеціалізованого суду на основі рейтингу учасників за результатами кваліфікаційного оцінювання.

12. Конкурс на зайняття вакантної посади судді полягає у визначенні учасника конкурсу, який має вищу позицію за рейтингом.

13. У разі однакової позиції за рейтингом серед кандидатів на посаду судді та суддів, які виявили намір бути переведеними до іншого місцевого суду, перевага надається учаснику, який набрав більшу кількість балів із виконаного під час кваліфікаційного іспиту практичного завдання, а за однакової кількості балів - учаснику, який є суддею. За однакових результатів у конкурсі учасників, які є суддями, перевага надається тому учаснику, який має більший стаж роботи на посаді судді. У разі якщо учасники не мають стажу роботи на посаді судді або мають однаковий стаж роботи на посаді судді, перевага надається учаснику, який має більший стаж професійної діяльності у сфері права.

14. У разі однакової позиції за рейтингом, визначеним за результатами кваліфікаційного оцінювання для участі у конкурсі на посаду судді апеляційного суду чи Верховного Суду, перевага надається учаснику, який набрав більшу кількість балів із виконаного під час іспиту, проведеного в межах процедури кваліфікаційного оцінювання, практичного завдання, а за однакової кількості балів - учаснику, який має більший стаж роботи на посаді судді. У разі якщо учасники не мають стажу роботи на посаді судді або мають однаковий стаж роботи на посаді судді, перевага надається учаснику, який має більший стаж професійної діяльності у сфері права.

15. У разі однакової позиції за рейтингом, визначеним за результатами кваліфікаційного оцінювання для участі у конкурсі на посаду судді Вищого суду з питань інтелектуальної власності, перевага надається учаснику, який набрав більшу кількість балів із виконаного під час іспиту, проведеного в межах процедури кваліфікаційного оцінювання, практичного завдання, а за однакової кількості балів - учаснику, який є суддею.

16. Критерії визначення переможця конкурсу на посаду судді Вищого антикорупційного суду визначаються законом.

17. За результатами конкурсного добору Вища кваліфікаційна комісія суддів України надсилає до Вищої ради правосуддя відповідно до кількості вакантних посад суддів рекомендації про призначення кандидатів суддями.

18. Відповідно до внесеної Вищою кваліфікаційною комісією суддів України рекомендації Вища рада правосуддя на своєму засіданні розглядає питання про призначення кандидата на посаду судді та в разі ухвалення позитивного рішення вносить подання Президентові України про призначення судді на посаду.

19. Вища рада правосуддя може відмовити у внесенні Президентові України подання про призначення судді на посаду виключно з таких підстав:

1) наявність обґрунтованого сумніву щодо відповідності кандидата критерію доброчесності чи професійної етики або інших обставин, які можуть негативно вплинути на суспільну довіру до судової влади у зв'язку з таким призначенням;

2) порушення визначеного законом порядку призначення на посаду судді.

Підстави, зазначені у пункті 1 цієї частини, Вища рада правосуддя визначає, керуючись власною оцінкою обставин, пов'язаних із кандидатом на посаду судді, та його особистих якостей.

20. У разі відмови у внесенні Президентові України подання про призначення судді на посаду Вища рада правосуддя ухвалює вмотивоване рішення, яке може бути оскаржено до Верховного Суду у порядку, встановленому процесуальним законом.

21. Рішення Вищої ради правосуддя про відмову у внесенні Президентові України подання про призначення судді на посаду може бути оскаржене та скасоване виключно з таких підстав:

1) склад Вищої ради правосуддя, який ухвалив відповідне рішення, не мав повноважень його ухвалювати;

2) рішення не підписано членом Вищої ради правосуддя, який брав участь у його ухваленні;

3) рішення не містить посилання на визначені законом підстави відмови у внесенні Президентові України подання про призначення судді на посаду або мотивів, з яких Вища рада правосуддя прийшла до відповідних висновків.

22. Кандидат на посаду судді, якому Вищою радою правосуддя відмовлено у внесенні подання про призначення його суддею, без нового проходження процедури добору не може бути повторно зарахований до резерву.

Стаття 80. Призначення на посаду судді

1. Призначення на посаду судді здійснюється Президентом України на підставі та в межах подання Вищої ради правосуддя, без перевірки додержання встановлених цим Законом вимог до кандидатів на посаду судді та порядку проведення добору чи кваліфікаційного оцінювання кандидатів.

Будь-які звернення щодо кандидата на посаду судді не перешкоджають його призначенню на посаду. Викладені в таких зверненнях факти можуть бути підставою для порушення Президентом України перед компетентними органами питання про проведення в установленому законом порядку перевірки цих фактів.

2. Президент України видає указ про призначення судді не пізніше тридцяти днів із дня отримання відповідного подання Вищої ради правосуддя.

Стаття 81. Порядок призначення на посаду судді вищого спеціалізованого суду або Верховного Суду за спеціальною процедурою

1. Спеціальною процедурою призначення на посаду судді вищого спеціалізованого суду або Верховного Суду для цілей цього Закону вважається процедура призначення на посаду судді відповідного суду осіб, які відповідають одній із вимог, визначених частиною першою чи другою статті 33, частиною першою статті 38 цього Закону відповідно.

2. На посаду судді Верховного Суду за спеціальною процедурою може бути призначена особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Верховному Суді, а також відповідає одній із вимог, визначених частиною першою статті 38 цього Закону.

3. На посаду судді відповідного вищого спеціалізованого суду за спеціальною процедурою може бути призначена особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у відповідному суді та з відповідною спеціалізацією, а також відповідає одній із вимог, визначених частиною першою чи другою статті 33 цього Закону.

4. З метою допуску до проходження кваліфікаційного оцінювання для участі у конкурсі на посаду судді вищого спеціалізованого суду або Верховного Суду за спеціальною процедурою кандидат на посаду судді подає до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України:

1) письмову заяву про проведення кваліфікаційного оцінювання;

2) документи, визначені пунктами 2-13 частини першої статті 71 цього Закону;

3) документи, які підтверджують дотримання однієї з вимог, визначених частиною першою чи другою статті 33, частиною першою статті 38 цього Закону відповідно.

5. Вища кваліфікаційна комісія суддів України:

1) на підставі поданих документів встановлює відповідність особи вимогам до кандидата на посаду судді вищого спеціалізованого суду або Верховного Суду та формує його досьє;

2) проводить спеціальну перевірку в порядку, визначеному законом, щодо осіб, які відповідають вимогам до кандидата на посаду судді вищого спеціалізованого суду або Верховного Суду;

3) проводить кваліфікаційне оцінювання кандидата на посаду судді вищого спеціалізованого суду або Верховного Суду, який успішно пройшов спеціальну перевірку;

4) за результатами кваліфікаційного оцінювання кандидата на посаду судді вищого спеціалізованого суду або Верховного Суду ухвалює рішення про підтвердження або непідтвердження здатності такого кандидата здійснювати правосуддя у відповідному суді та визначає його рейтинг для участі у конкурсі.

6. Якщо за результатами проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді у вищому спеціалізованому суді або Верховному Суді Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює рішення про внесення рекомендації Вищій раді правосуддя щодо призначення кандидата на посаду судді, така рекомендація разом із відповідними матеріалами направляється Вищій раді правосуддя для розгляду.

7. Вища рада правосуддя розглядає питання про внесення Президентові України подання про призначення судді на посаду у вищий спеціалізований суд або Верховний Суд та ухвалює відповідне рішення.

Стаття 82. Переведення судді до іншого суду

1. Суддя може бути переведений, в тому числі тимчасово шляхом відрядження, на посаду судді до іншого суду Вищою радою правосуддя в порядку, передбаченому законом.

2. Переведення судді на посаду судді до іншого суду здійснюється на підставі та в межах рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, внесеної за результатами конкурсу на заміщення вакантної посади судді, проведеного в порядку, визначеному статтею 79 цього Закону.

3. Переведення судді на посаду судді до іншого суду того самого рівня може здійснюватися без конкурсу тільки у випадках реорганізації, ліквідації або припинення роботи суду, в якому такий суддя обіймає посаду судді.

4. Переведення судді до іншого суду в порядку дисциплінарної відповідальності здійснюється на підставі подання органу, який ухвалив рішення про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Розділ V
КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ СУДДІ

Глава 1. Кваліфікаційне оцінювання суддів

Стаття 83. Завдання та підстави кваліфікаційного оцінювання

1. Кваліфікаційне оцінювання проводиться Вищою кваліфікаційною комісією суддів України з метою визначення здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді за визначеними законом критеріями.

2. Критеріями кваліфікаційного оцінювання є:

1) компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо);

2) професійна етика;

3) доброчесність.

3. Кваліфікаційне оцінювання за критерієм професійної компетентності проводиться з урахуванням принципів інстанційності та спеціалізації.

4. Підставами для призначення кваліфікаційного оцінювання є:

1) заява судді (кандидата на посаду судді) про проведення кваліфікаційного оцінювання, у тому числі для участі у конкурсі;

2) рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про призначення кваліфікаційного оцінювання судді у випадках, визначених законом.

5. Порядок та методологія кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення затверджуються Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

Стаття 84. Проведення кваліфікаційного оцінювання

1. Вища кваліфікаційна комісія суддів України протягом трьох місяців з дня надходження відповідної письмової заяви ухвалює рішення про призначення кваліфікаційного оцінювання, крім випадку проведення кваліфікаційного оцінювання у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення чи інших випадків, визначених законом.

2. За результатами проведення кваліфікаційного оцінювання Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює одне з рішень, визначених цим Законом.

3. Суддя (кандидат на посаду судді) може звернутися до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з відповідною заявою про проведення його кваліфікаційного оцінювання не раніше ніж через один рік з дня ухвалення рішення Комісією за результатами останнього кваліфікаційного оцінювання.

4. Кваліфікаційне оцінювання проводиться прозоро та публічно, у присутності судді (кандидата на посаду судді), який оцінюється, та будь-яких заінтересованих осіб. У розгляді питання про кваліфікаційне оцінювання судді можуть бути присутніми представники органу суддівського самоврядування.

5. У разі виявлення під час проведення кваліфікаційного оцінювання фактів, що можуть мати наслідком дисциплінарну відповідальність судді, Вища кваліфікаційна комісія суддів України може звернутися до органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо судді, для вирішення питання про відкриття дисциплінарної справи чи відмову в її відкритті.

У разі звернення до органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо судді, для вирішення питання про відкриття дисциплінарної справи чи відмову в її відкритті або надходження під час проведення кваліфікаційного оцінювання до органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо судді, скарги щодо поведінки судді, яка може мати наслідком дисциплінарну відповідальність судді, Вища кваліфікаційна комісія суддів України має право зупинити проведення кваліфікаційного оцінювання цього судді.

6. Якщо в процесі кваліфікаційного оцінювання судді Вищій кваліфікаційній комісії суддів України стане відомо про обставини, що можуть свідчити про порушення суддею законодавства у сфері запобігання корупції, Комісія негайно повідомляє про це спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції. Вища кваліфікаційна комісія суддів України має право зупинити проведення кваліфікаційного оцінювання цього судді до отримання відповіді від спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

7. У разі порушення кримінального провадження щодо судді Вища кваліфікаційна комісія суддів України має право зупинити проведення кваліфікаційного оцінювання цього судді до набрання законної сили вироком суду або припинення кримінального провадження.

Стаття 85. Етапи кваліфікаційного оцінювання

1. Кваліфікаційне оцінювання включає такі етапи:

1) складення іспиту;

2) дослідження досьє та проведення співбесіди.

Рішення про черговість етапів проведення кваліфікаційного оцінювання ухвалює Вища кваліфікаційна комісія суддів України.

2. Іспит є основним засобом встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) критерію професійної компетентності та проводиться шляхом складення анонімного письмового тестування та виконання практичного завдання з метою виявлення рівня знань, практичних навичок та умінь у застосуванні закону, здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді та з відповідною спеціалізацією.

Порядок проведення іспиту та методика встановлення його результатів затверджуються Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

Тестові та практичні завдання іспиту складаються з урахуванням принципів інстанційності та спеціалізації.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України зобов'язана забезпечити прозорість іспиту. На кожному етапі та під час оцінювання результатів можуть бути присутніми будь-які заінтересовані особи.

3. Для цілей формування суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) Вища кваліфікаційна комісія суддів України може ухвалити рішення про запровадження та проведення інших тестувань з метою перевірки особистих морально-психологічних якостей, загальних здібностей, а також про застосування інших засобів встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання.

Рішення Комісії про запровадження та проведення інших тестувань не може встановлюватися індивідуально щодо певного судді чи групи суддів.

4. Суддівське досьє має містити:

1) копії всіх заяв судді, пов'язаних з його кар'єрою, та доданих до них документів;

2) копії всіх рішень, прийнятих щодо судді Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, Вищою радою правосуддя, Вищою радою юстиції, органами суддівського самоврядування, Президентом України або іншими органами, які приймали відповідні рішення;

3) інформацію про результати участі судді у конкурсах на зайняття посади судді;

4) інформацію про результати проходження в Національній школі суддів України спеціальної підготовки кандидата на посаду судді, підготовки судді упродовж перебування на посаді судді;

5) інформацію про результати кваліфікаційного оцінювання судді та регулярної оцінки судді упродовж перебування на посаді;

6) інформацію про здійснення викладацької діяльності;

7) інформацію про зайняття суддею адміністративних посад з копіями відповідних рішень;

8) інформацію про обрання (призначення) судді до органів суддівського самоврядування, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради правосуддя, Вищої ради юстиції;

9) інформацію про ефективність здійснення судочинства суддею, зокрема:

а) загальну кількість розглянутих справ;

б) кількість скасованих судових рішень та підстави їх скасування;

в) кількість рішень, що стали підставою для винесення рішень міжнародними судовими установами та іншими міжнародними організаціями, якими встановлено порушення Україною міжнародно-правових зобов'язань;

г) кількість змінених судових рішень та підстави їх зміни;

ґ) дотримання строків розгляду справ;

д) середню тривалість виготовлення тексту вмотивованого рішення;

е) судове навантаження порівняно з іншими суддями у відповідному суді, регіоні з урахуванням інстанційності, спеціалізації суду та судді;

10) інформацію про дисциплінарну відповідальність судді, зокрема:

а) кількість скарг на дії судді;

б) кількість дисциплінарних проваджень та їх результати;

11) інформацію щодо дотримання суддею правил професійної етики:

а) відповідність витрат і майна судді та членів його сім'ї, а також близьких осіб задекларованим доходам, у тому числі копії відповідних декларацій, поданих суддею відповідно до законодавства у сфері запобігання корупції;

б) інші дані щодо відповідності судді вимогам законодавства у сфері запобігання корупції;

в) дані щодо відповідності поведінки судді правилам суддівської етики;

12) інформацію щодо відповідності судді критерію доброчесності, зокрема, відповідність витрат і майна судді та членів його сім'ї задекларованим доходам, у тому числі копії відповідних декларацій, поданих суддею відповідно до цього Закону та законодавства у сфері запобігання корупції;

13) декларації родинних зв'язків судді та декларації доброчесності судді;

14) результати тестувань щодо відповідності судді критеріям кваліфікаційного оцінювання (у разі їх проведення);

15) результати застосування інших засобів встановлення відповідності судді критеріям кваліфікаційного оцінювання (у разі їх застосування);

16) висновок Громадської ради доброчесності (у разі його наявності);

17) інші відомості та дані, на підставі яких може встановлюватися відповідність судді критеріям кваліфікаційного оцінювання, а також будь-яку іншу інформацію щодо судді, визнану рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України такою, що підлягає включенню до суддівського досьє.

5. Досьє кандидата на посаду судді має містити:

1) документи, подані кандидатом на посаду судді відповідно до частини четвертої статті 81 цього Закону;

2) інформацію щодо відповідності кандидата на посаду судді критерію професійної етики;

3) матеріали проведення спеціальної перевірки та іншу інформацію щодо відповідності кандидата на посаду судді критерію доброчесності, зокрема, відповідність витрат і майна кандидата на посаду судді та членів його сім'ї задекларованим доходам, у тому числі копії декларацій, поданих відповідно до цього Закону та законодавства у сфері запобігання корупції;

4) іншу інформацію та матеріали, визначені пунктами 6, 13-17 частини четвертої цієї статті.

6. Формування і ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) здійснюються в автоматизованій системі. Оригінали окремих документів, за рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, можуть додатково зберігатися у паперовій формі.

Формування і ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) здійснюються у порядку, визначеному Вищою кваліфікаційною комісією суддів України після консультацій із Радою суддів України.

7. Суддівське досьє (досьє кандидата на посаду судді) є відкритим для загального доступу на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, за винятком:

1) відомостей про місця проживання або перебування, дати народження фізичних осіб, їх адрес, номерів телефонів чи інших засобів зв'язку, адрес електронної пошти, реєстраційних номерів облікових карток платників податків, серій та номерів паспортів, військових квитків, місцезнаходження об'єктів власності (крім області, району, населеного пункту, де знаходиться об'єкт), реєстраційних номерів транспортних засобів;

2) відомостей про результати проведення тестувань з метою перевірки особистих морально-психологічних якостей судді (кандидата на посаду судді), загальних здібностей судді (кандидата на посаду судді), а також медичних відомостей;

3) будь-яких відомостей та даних щодо неповнолітніх дітей, крім відомостей щодо майна, майнових прав, активів, інших об'єктів декларування, що перебувають у їх власності відповідно до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, яка подається суддею (кандидатом на посаду судді);

4) інформації, що містить державну таємницю.

Доступ до матеріалів суддівського досьє (крім вказаних вище в частині сьомій цієї статті) як до публічної інформації здійснюється виключно через веб-сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

8. Повний та безпосередній доступ до суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) мають члени та уповноважені працівники секретаріатів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя відповідно, а також уповноважені працівники Державної судової адміністрації України.

Судді (кандидату на посаду судді) забезпечується доступ для перегляду його досьє в повному обсязі.

9. Співбесіда полягає в обговоренні результатів дослідження досьє.

10. За результатами одного етапу кваліфікаційного оцінювання судді Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює рішення щодо допуску судді до іншого етапу кваліфікаційного оцінювання.

Стаття 86. Отримання інформації під час проведення кваліфікаційного оцінювання

1. Для формування суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) і проведення кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді) Вища кваліфікаційна комісія суддів України має право безоплатно отримувати інформацію та копії документів і матеріалів (у тому числі з обмеженим доступом) щодо судді (кандидата на посаду судді) та членів його сім'ї або близьких осіб від будь-яких осіб, які є власниками або розпорядниками інформації (документів, матеріалів), що запитуються. Такі особи зобов'язані протягом десяти днів з дня отримання запиту надати інформацію (документи, матеріали), що запитується.

2. У разі зберігання інформації (документів, матеріалів) у власника (розпорядника) інформації в електронній формі до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України вона надається в електронній формі (за наявності технічної можливості).

3. Вища кваліфікаційна комісія суддів України має право скеровувати запити, видавати спільні накази з власниками або розпорядниками інформації, що запитується.

4. Особа, яка отримала запит Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (крім органу державної влади), може відмовити у наданні інформації (документів), яка містить державну, професійну таємницю, таємницю досудового розслідування, банківську таємницю або таємницю про стан здоров'я. Розкриття такої таємниці здійснюється на вимогу Комісії за судовим рішенням у порядку та на підставах, визначених законом.

5. У разі необхідності направлення запиту, вказаного в частині першій цієї статті, Вища кваліфікаційна комісія суддів України має право зупинити проведення кваліфікаційного оцінювання на період, необхідний для отримання відповідної інформації. В залежності від значення інформації, неповнота або недостовірність якої була виявлена при проведенні кваліфікаційного оцінювання, Вища кваліфікаційна комісія суддів України може внести подання Вищій раді правосуддя про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя до закінчення кваліфікаційного оцінювання.

6. У разі внесення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України зазначеного у частині п'ятій цієї статті подання, воно підлягає невідкладному розгляду Вищою радою правосуддя.

7. Ненадання Вищій кваліфікаційній комісії суддів України інформації, а також надання завідомо недостовірних відомостей мають наслідком притягнення винних осіб до відповідальності, встановленої законом.

Стаття 87. Громадська рада доброчесності

1. Громадська рада доброчесності утворюється з метою сприяння Вищій кваліфікаційній комісії суддів України у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності для цілей кваліфікаційного оцінювання.

2. Громадська рада доброчесності складається з двадцяти членів.

3. Членами Громадської ради доброчесності можуть бути представники правозахисних громадських об'єднань, науковці-правники, адвокати, журналісти, які є визнаними фахівцями у сфері своєї професійної діяльності, мають високу професійну репутацію та відповідають критерію політичної нейтральності та доброчесності.

4. Не можуть бути членами Громадської ради доброчесності:

1) особи, визнані судом недієздатними або обмежено дієздатними;

2) особи, які мають судимість, не погашену або не зняту в установленому законом порядку;

3) особи, на яких протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією;

4) особи, які протягом останніх п'яти років працювали (проходили службу) в органах прокуратури, Міністерства внутрішніх справ України, поліції, інших правоохоронних органах (органах правопорядку), податкової міліції, Служби безпеки України, митних органах, Національному антикорупційному бюро України, Національному агентстві з питань запобігання корупції;

5) особи, які протягом останніх п'яти років перебували на державній службі;

6) особи, які є суддями або суддями у відставці.

5. Громадська рада доброчесності здійснює свою діяльність у чотирьох колегіях, до кожної з яких входить п'ять членів Ради.

Колегія Громадської ради доброчесності діє від імені Ради.

6. Громадська рада доброчесності:

1) збирає, перевіряє та аналізує інформацію щодо судді (кандидата на посаду судді);

2) надає Вищій кваліфікаційній комісії суддів України інформацію щодо судді (кандидата на посаду судді);

3) надає, за наявності відповідних підстав, Вищій кваліфікаційній

комісії суддів України висновок про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності, який додається до досьє кандидата на посаду судді або до суддівського досьє;

4) делегує уповноваженого представника для участі у засіданні Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді);

5) має право створити інформаційний портал для збору інформації щодо професійної етики та доброчесності суддів, кандидатів на посаду судді.

7. Для здійснення повноважень, зазначених у цій статті, членам Громадської ради доброчесності надається право безоплатного та повного доступу до відкритих державних реєстрів.

8. Член Громадської ради доброчесності зобов’язаний відмовитися від участі у розгляді питання про надання висновку про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності у таких випадках:

1) якщо він перебуває у дружніх чи інших особистих стосунках із суддею чи кандидатом на посаду судді;

2) якщо він причетний до справ, які розглядав чи розглядає такий суддя;

3) за наявності іншого конфлікту інтересів або обставин, що викликають сумнів у його неупередженості.

9. Члени Громадської ради доброчесності призначаються зборами представників громадських об’єднань строком на два роки і можуть бути призначені повторно.

10. Збори представників громадських об’єднань скликаються Головою Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Оголошення про скликання зборів оприлюднюється на офіційному веб-сайті Комісії.

11. У зборах представників громадських об’єднань беруть участь громадські організації або громадські спілки, які протягом щонайменше останніх двох років, що передують дню проведення зборів, здійснюють діяльність, спрямовану на боротьбу з корупцією, захист прав людини, підтримку інституційних реформ, в тому числі реалізують проекти у цих сферах.

12. У зборах представників громадських об’єднань не можуть брати участь громадські організації або громадські спілки, які здійснювали чи здійснюють діяльність із залученням міжнародної технічної допомоги, донорами якої є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, установи, організації чи підприємства країни, яка визнана Верховною Радою України агресором, або фінансувалися ними.

13. Для участі у зборах громадські об’єднання у п’ятнадцятиденний строк з дня оприлюднення оголошення про скликання зборів представників громадських об’єднань подають:

1) заяву довільної форми, підписану керівником громадського об’єднання, із зазначенням особи, уповноваженої представляти громадське об’єднання на зборах;

2) копію статуту та виписку з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців;

3) копії звітів за результатами виконання проектів із залученням міжнародної технічної допомоги (за наявності);

4) рекомендаційний лист від міжнародної організації з бездоганною репутацією про успішний досвід співпраці або від виконавця проекту міжнародної технічної допомоги;

5) копії звітів за результатами фінансового аудиту не менше двох реалізованих проектів із залученням міжнародної технічної допомоги або копію звіту за результатами аудиту діяльності громадського об’єднання;

6) біографічну довідку представника громадського об’єднання;

7) біографічну довідку кандидата (кандидатів) до складу Громадської ради доброчесності, якого (яких) висуває громадське об’єднання, а також мотиваційний лист кандидата та декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, щодо такого кандидата за його підписом.

14. Питання про відповідність громадського об’єднання вимогам до участі у зборах представників громадських об’єднань вирішує Вища кваліфікаційна комісія суддів України у десятиденний строк з дня отримання заяви та доданих до неї документів.

15. Перелік громадських об’єднань, які відповідають вимогам для участі у зборах представників громадських об’єднань, копії поданих ними документів, а також перелік кандидатів до складу Громадської ради доброчесності оприлюднюються на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

16. Час і місце проведення зборів представників громадських об’єднань визначаються Головою Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, який направляє громадським об’єднанням відповідні запрошення для участі у зборах. Повідомлення про час і місце проведення зборів представників громадських об’єднань не пізніше ніж за десять днів до їх проведення оприлюднюється на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

17. Збори представників громадських об’єднань вважаються правомочними за умови участі в них не менше п’яти громадських об’єднань.

Збори представників громадських об’єднань проводяться відкрито.

18. Порядок проведення зборів представників громадських об’єднань визначається рішенням зборів.

19. Громадська рада доброчесності вважається правомочною за умови призначення щонайменше десяти її членів.

20. Перелік призначених членів Громадської ради доброчесності у п’ятиденний строк з дня завершення роботи зборів представників громадських об’єднань направляється до секретаріату Вищої кваліфікаційної комісії суддів України для оприлюднення на офіційному веб-сайті Комісії.

Стаття 88. Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює мотивоване рішення про підтвердження або непідтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді.

2. Суддя (кандидат на посаду судді), який не згодний із рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо його кваліфікаційного оцінювання, може оскаржити це рішення в порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України.

3. Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, ухвалене за результатами проведення кваліфікаційного оцінювання, може бути оскаржене та скасоване виключно з таких підстав:

1) склад членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, який провів кваліфікаційне оцінювання, не мав повноважень його проводити;

2) рішення не підписано будь-ким із складу членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, який провів кваліфікаційне оцінювання;

3) суддя (кандидат на посаду судді) не був належним чином повідомлений про проведення кваліфікаційного оцінювання - якщо було ухвалено рішення про непідтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді з підстав неявки для проходження кваліфікаційного оцінювання;

4) рішення не містить посилання на визначені законом підстави його ухвалення або мотивів, з яких Комісія дійшла відповідних висновків.

Глава 2. Підготовка судді та його регулярне оцінювання

Стаття 89. Підготовка судді для підтримання його кваліфікації

1. Суддя зобов’язаний проходити підготовку для підтримання кваліфікації в Національній школі суддів України.

2. Суддя проходить підготовку для підтримання кваліфікації не рідше одного разу на три роки. Час такої підготовки не може бути меншим 40 академічних годин упродовж кожних трьох років перебування на посаді судді.

3. Національна школа суддів України проводить підготовку суддів для підтримання кваліфікації відповідно до необхідності вдосконалення їхніх знань, вмінь і навичок залежно від досвіду роботи суддів, рівня і спеціалізації суду, де вони працюють, а також з урахуванням їхніх індивідуальних потреб.

З цією метою Національна школа суддів України організовує тренінги, що є обов’язковими в межах підготовки, а також тренінги, які суддя має право обрати залежно від своїх потреб.

Стаття 90. Завдання та порядок регулярного оцінювання судді

1. Регулярне оцінювання судді упродовж перебування на посаді проводиться з метою виявлення індивідуальних потреб судді щодо вдосконалення, стимулювання його до підтримання кваліфікації на належному рівні та професійного зростання.

2. Регулярне оцінювання судді проводиться:

1) викладачами (тренерами) Національної школи суддів України за результатами підготовки шляхом заповнення анкети;

2) іншими суддями відповідного суду шляхом анкетування;

3) самим суддею шляхом заповнення анкети самооцінки;

4) громадськими об’єднаннями шляхом незалежного оцінювання роботи судді в судових засіданнях.

3. За результатами кожного тренінгу під час підготовки судді викладач (тренер) заповнює щодо судді анкету оцінювання, що містить:

1) оцінку:

а) оволодіння суддею знаннями, вміннями, навичками;

б) акуратності і своєчасності виконання завдань;

в) аналітичних здібностей, спроможності оцінювати інформацію;

г) вміння взаємодіяти з колегами (спроможності вести переговори, працювати в команді, працювати під тиском тощо);

ґ) комунікаційних навичок (навичок складення документів, усного мовлення тощо);

д) сильних сторін судді;

2) рекомендації судді щодо напрямів самовдосконалення або проходження додаткового навчання.

4. Національна школа суддів України ознайомлює суддю з анкетою не пізніше п’яти днів після закінчення відповідного тренінгу. Суддя протягом десяти днів після одержання анкети має право надіслати свої заперечення щодо результатів оцінювання. За результатами розгляду заперечень судді викладач (тренер) має право протягом п’яти днів заповнити нову анкету оцінювання. Анкета оцінювання роботи судді за результатами кожного тренінгу, заперечення судді щодо результатів оцінювання, а також анкета за результатами розгляду заперечень включаються до суддівського досьє.

5. Громадські об’єднання мають право організовувати незалежне оцінювання роботи судді у відкритих судових засіданнях. Результати незалежного оцінювання роботи судді в судовому засіданні фіксуються в анкеті, що містить інформацію про тривалість розгляду справи, дотримання суддею правил судочинства і прав учасників процесу, культуру спілкування, рівень неупередженості судді, рівень задоволення поведінкою судді учасниками процесу, зауваження щодо ведення процесу, інші відомості. Заповнена анкета незалежного оцінювання роботи судді в судовому засіданні може бути включена до суддівського досьє.

6. Порядок, методологію оцінювання та самооцінювання судді затверджує Вища кваліфікаційна комісія суддів України.

Стаття 91. Значення результатів регулярного оцінювання

1. Результати регулярного оцінювання можуть враховуватися під час розгляду питання про проведення конкурсу на зайняття посади у відповідному суді.

Глава 3. Вища кваліфікаційна комісія суддів України

Стаття 92. Статус Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Вища кваліфікаційна комісія суддів України є державним органом суддівського врядування, який на постійній основі діє у системі правосуддя України.

2. Вища кваліфікаційна комісія суддів України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, самостійний баланс та рахунки в органах Державної казначейської служби України.

3. Порядок роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України визначається цим Законом.

4. Вища кваліфікаційна комісія суддів України більшістю голосів від її складу, визначеного законом, затверджує регламент, що визначає порядок роботи Комісії в межах, установлених цим Законом.

5. Вища кваліфікаційна комісія суддів України має офіційний веб-сайт та офіційний друкований орган, які є офіційними джерелами інформації про роботу Комісії. Офіційний друкований орган може видаватися в електронному вигляді.

Стаття 93. Повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Вища кваліфікаційна комісія суддів України:

1) веде облік даних про кількість посад суддів у судах, у тому числі вакантних;

2) проводить добір кандидатів для призначення на посаду судді, у тому числі організовує проведення щодо них спеціальної перевірки відповідно до закону та приймає кваліфікаційний іспит;

3) вносить до Вищої ради правосуддя рекомендацію про призначення кандидата на посаду судді;

4) вносить рекомендацію про переведення судді відповідно до цього Закону, крім переведення як дисциплінарної санкції;

5) визначає потреби у державному замовленні на професійну підготовку кандидатів на посаду судді у Національній школі суддів України;

6) затверджує форму і зміст заяви про участь у доборі кандидатів на посаду судді, анкети кандидата на посаду судді, порядок складення відбіркового іспиту та методику оцінювання його результатів, порядок проходження спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, порядок складення кваліфікаційного іспиту та методику оцінювання кандидатів, положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, порядок формування і ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) та інші процедури виконання Комісією її функцій;

7) проводить кваліфікаційне оцінювання;

8) забезпечує ведення суддівського досьє, досьє кандидата на посаду судді;

9) бере у межах компетенції участь у міжнародному співробітництві, у тому числі встановлює зв’язки з іноземними закладами, установами та організаціями, проектами міжнародної технічної допомоги, є бенефіціаром, реципієнтом міжнародної технічної допомоги, головним розпорядником міжнародної допомоги від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій;

10) здійснює інші повноваження, визначені законом.

2. Вища кваліфікаційна комісія суддів України для здійснення своїх повноважень має право витребувати та одержувати необхідну інформацію від суддів, судів, Державної судової адміністрації України, органів суддівського самоврядування, інших органів та установ у системі правосуддя, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, об’єднань громадян та окремих фізичних осіб. Ненадання такої інформації на вимогу Комісії має наслідком відповідальність, установлену законом.

3. Члени та уповноважені працівники секретаріату Вищої кваліфікаційної комісії суддів України мають безпосередній доступ до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, користуються державними, у тому числі урядовими, засобами зв’язку і комунікацій, мережами спеціального зв’язку та іншими технічними засобами.

4. Обробка інформації здійснюється членами та уповноваженими працівниками Комісії із дотриманням законодавства про захист персональних даних та забезпеченням таємниці, що охороняється законом.

5. Доступ до інформації, що містить державну таємницю, здійснюється в порядку, встановленому законодавством про захист державної таємниці.

Стаття 94. Склад Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. До складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України обираються (призначаються) шістнадцять членів, які є громадянами України, мають повну вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права не менше п’ятнадцяти років.

2. До Вищої кваліфікаційної комісії суддів України обираються (призначаються):

1) з’їздом суддів України - вісім членів Комісії з числа суддів, які мають стаж роботи на посаді судді щонайменше десять років, або суддів у відставці;

2) з’їздом представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ - два члени Комісії;

3) з’їздом адвокатів України - два члени Комісії;

4) Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини - два члени Комісії з числа осіб, які не є суддями;

5) Головою Державної судової адміністрації України - два члени Комісії з числа осіб, які не є суддями.

3. Організаційними формами діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України є засідання у складі колегій, палат або у пленарному складі Комісії - залежно від питань, визначених цим Законом та Регламентом Комісії.

4. Колегія Вищої кваліфікаційної комісії суддів України формується не менше ніж з трьох членів Комісії.

5. У складі Вищої кваліфікаційної комісії суддів України діють дві палати. До кожної палати входять по вісім членів Комісії. У кожній палаті забезпечується рівне представництво членів Комісії, які є суддями чи суддями у відставці.

6. Голова Комісії та його заступник не можуть одночасно перебувати у складі однієї палати.

7. У разі необхідності Комісія може ухвалити рішення про залучення членів однієї палати до роботи іншої палати.

8. Строк повноважень члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України становить чотири роки з дня обрання (призначення). Одна і та сама особа не може здійснювати повноваження два строки поспіль.

9. За членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, який є суддею або державним службовцем, на час здійснення повноважень зберігаються посада, статус і місце роботи.

10. Члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України на час здійснення повноважень відряджаються до Комісії та не можуть виконувати будь-яку іншу оплачувану роботу, крім викладацької, творчої та наукової.

Члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, обрані з’їздом суддів України, не можуть здійснювати правосуддя.

Члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, які є адвокатами, на час виконання повноважень членів Комісії повинні зупинити адвокатську діяльність та участь в органах адвокатського самоврядування.

11. На членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України поширюються вимоги та обмеження, встановлені законодавством у сфері запобігання корупції.

12. Члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України повинні у своїй діяльності та поза її межами дотримуватися найвищих стандартів етичної поведінки, в тому числі принципів та правил етики, які застосовуються до суддів.

13. Члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не мають права суміщати свою посаду з будь-якими посадами в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, органах професійного самоврядування, зі статусом народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, міської, районної у місті, сільської, селищної ради, підприємницькою діяльністю, будь-якою іншою оплачуваною роботою або отримувати винагороду (крім здійснення викладацької, наукової і творчої діяльності та отримання винагороди за неї), а також входити до складу керівного органу чи наглядової ради юридичної особи, що має на меті одержання прибутку.

14. Особи, які є власниками акцій або володіють іншими корпоративними правами чи мають інші майнові права або інший майновий інтерес у діяльності будь-якої юридичної особи, що має на меті отримання прибутку, зобов’язані передати такі акції (корпоративні права) або інші відповідні права в управління незалежній третій особі (без права надання інструкцій такій особі щодо розпорядження такими акціями, корпоративними або іншими правами, або щодо реалізації прав, які з них виникають) на час перебування на посаді члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України може отримувати відсотки, дивіденди та інші пасивні доходи від майна, власником якого він є.

15. Вплив на членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України у будь-який спосіб забороняється.

16. Не можуть бути членами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України:

1) особи, визнані судом недієздатними або обмежено дієздатними;

2) особи, які мають судимість, не погашену або не зняту в установленому законом порядку;

3) особи, на яких протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов’язаного з корупцією;

4) особи, які були членами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України або Вищої ради юстиції до набрання чинності Законом України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні»;

5) особи, які перебувають на адміністративних посадах у судах;

6) особи, які не відповідають вимогам цього Закону щодо несумісності з іншими видами діяльності та не усунули таку невідповідність протягом розумного строку, але не більш як протягом тридцяти днів із дня виникнення обставин, які призводять до порушення вимог щодо несумісності.

Перебування особи на посаді члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України також несумісне із наявністю заборони такій особі обіймати посади, щодо яких здійснюється очищення влади в порядку, передбаченому Законом України «Про очищення влади».

17. Вища кваліфікаційна комісія суддів України може залучати до своєї діяльності органи суддівського самоврядування, суддів, суддів у відставці, адвокатів, науковців за їхньою згодою для виконання допоміжних і консультативних функцій на громадських засадах, без делегування повноважень Вищої кваліфікаційної комісії суддів України чи її членів.

Стаття 95. Порядок формування Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Вища кваліфікаційна комісія суддів України формується на основі принципів верховенства права, публічності та політичної нейтральності в порядку, визначеному цим Законом.

2. У разі необхідності обрання члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з’їздом суддів України або з’їздом адвокатів України, або з’їздом представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ орган, який скликає з’їзд, не пізніше ніж за сорок п’ять днів повідомляє секретаріат Комісії про дату та місце проведення з’їзду.

3. Не пізніше наступного робочого дня після надходження повідомлення про дату та місце проведення з’їзду секретаріат Комісії оприлюднює оголошення на своєму веб-сайті, в якому зазначаються:

1) дата і місце проведення з’їзду;

2) інформація про початок прийняття документів від кандидатів на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

4. Особа, яка відповідає вимогам, визначеним цим Законом до членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, та має намір бути обраною членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з’їздом суддів України або з’їздом адвокатів України, або з’їздом представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ, звертається до секретаріату Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не пізніше ніж за тридцять днів до дати проведення відповідного з’їзду із заявою про намір бути обраним членом Комісії відповідним з’їздом.

Форма заяви затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

5. Разом із заявою про намір бути обраним членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відповідна особа подає:

1) автобіографію;

2) мотиваційний лист, в якому викладаються мотиви бути обраним членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

3) копію документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України;

4) копію трудової книжки (за наявності);

5) декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

6) копії документів про освіту, вчені звання та наукові ступені;

7) довідку медичної установи про стан здоров’я кандидата із висновком щодо його придатності до роботи на посаді, пов’язаній із виконанням функцій держави;

8) копію військового квитка (для військовослужбовців або військовозобов’язаних);

9) письмову згоду на обробку персональних даних та оприлюднення копій документів, визначених цією статтею, крім копій документів, визначених пунктами 3, 7, 8 цієї частини;

10) письмову заяву про відсутність обмежень щодо членства у Вищій кваліфікаційній комісії суддів України, а також про відповідність вимогам щодо несумісності або зобов’язання виконувати вимоги щодо несумісності у разі обрання членом Комісії;

11) заяву про проведення перевірки, визначеної Законом України «Про очищення влади»;

12) згоду на проведення спеціальної перевірки відповідно до закону.

6. У разі якщо особа виявила бажання бути обраною членом Вищої

кваліфікаційної комісії суддів України з'їздом суддів України, секретаріат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України зобов'язаний також установити наявність статусу судді.

7. Секретаріат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України приймає документи у хронологічному порядку надходження заяв та не пізніше наступного робочого дня оприлюднює отриману інформацію разом із копіями поданих документів, крім документів, які визначені пунктами 3, 7, 8 частини п'ятої цієї статті, на своєму веб-сайті.

8. Прийом документів завершується о 24 годині останнього дня строку, визначеного частиною четвертою цієї статті.

Секретаріат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не має права відмовити в прийнятті документів з інших підстав, ніж закінчення зазначеного строку.

9. Не пізніше наступного дня після завершення прийому документів секретаріат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України формує:

1) перелік кандидатів - суддів та суддів у відставці;

2) перелік кандидатів, які не є суддями або суддями у відставці.

Ці переліки невідкладно оприлюднюються на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та публікуються у газеті «Голос України», а також невідкладно надсилаються органу, який скликає відповідний з'їзд.

10. Секретаріат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України забезпечує проведення спеціальної перевірки стосовно кандидатів.

11. Голосування на відповідному з'їзді проводиться виключно стосовно кандидатів у члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, які подали документи у порядку, встановленому цим Законом, та які обрані делегатами такого з'їзду.

Голосування також проводиться щодо кандидатів для призначення членами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, які подали документи у порядку, визначеному цим Законом, та висунуті безпосередньо на з'їзді не менше ніж 20 відсотками обраних делегатів з'їзду.

12. Кожен із кандидатів для обрання членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України має право виступити перед делегатами відповідного з'їзду до початку голосування. Рішенням відповідного з'їзду може бути встановлене розумне обмеження часу для виступу, однакове для всіх кандидатів. Кандидат надає делегатам відповідного з'їзду за їх запитом будь-яку інформацію про себе, крім інформації, яка стосується його приватного життя і щодо якої відсутні розумні підстави вважати, що вона може бути важливою для визначення здатності кандидата належним чином виконувати обов'язки члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, а також інформації, яка становить державну таємницю.

13. Після виступів кандидатів та обговорення кандидатур проводиться голосування. Обраним на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України вважається кандидат, який за результатами таємного голосування отримав більшість голосів обраних делегатів відповідного з'їзду.

Якщо за результатами голосування член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не обраний, проводиться повторне голосування щодо двох кандидатів, які набрали більшу кількість голосів відносно інших кандидатів, щодо кожної вакантної посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

14. За результатами голосування головуючим і секретарем відповідного з'їзду підписується рішення про обрання членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

15. Порядок скликання з'їзду суддів України визначається цим Законом. Порядок проведення з'їзду суддів України визначається Радою суддів України та рішеннями з'їзду.

16. Порядок скликання з'їзду адвокатів України визначається Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Порядок проведення з'їзду адвокатів України визначається Радою адвокатів України та рішеннями з'їзду.

17. У з'їзді представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ беруть участь по два представники від кожного вказаного навчального закладу та наукової установи.

18. Для цілей цього Закону до участі у з'їзді представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ для обрання членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України допускаються представники:

1) вищих навчальних закладів (університетів, академій чи інститутів, крім вищих військових навчальних закладів), які мають у своєму складі навчальні підрозділи, що на день проведення з'їзду здійснюють підготовку фахівців із ступенем вищої освіти «магістр» протягом щонайменше десяти років, та мають ліцензований обсяг на підготовку фахівців зі ступенем вищої освіти «магістр» щонайменше сімдесят п'ять осіб;

2) науково-дослідних установ, які на день проведення з'їзду перебувають у віданні Національної академії наук України, національних галузевих академій наук, пройшли державну атестацію та здійснюють наукову діяльність у сфері права як основну щонайменше десять років.

19. Час і місце проведення з'їзду представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ визначаються Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, а у разі неможливості ухвалення рішення Комісією через відсутність достатньої кількості обраних членів Комісії - центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Повідомлення про час і місце проведення з'їзду не пізніше ніж за сорок п'ять днів до його проведення публікується у газеті «Голос України» та оприлюднюється на веб-сайті Комісії або центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки, якщо ним визначені час і місце проведення з'їзду, а також невідкладно надсилається навчальним закладам та науковим установам, які делегують своїх представників на з'їзд.

20. З'їзд має проводитися в приміщенні навчального закладу або наукової установи.

21. Порядок проведення з'їзду визначається рішенням з'їзду.

22. Для вирішення організаційно-технічних питань підготовки з'їзду представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ може бути створено організаційний комітет з їх представників у кількості до десяти осіб. Запрошення до участі в роботі організаційного комітету надсилає орган, який скликає з'їзд. До складу організаційного комітету не можуть входити посадові особи центрального органу виконавчої влади у сфері освіти та науки.

23. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Державної судової адміністрації України призначають члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з числа суддів у відставці або інших осіб, які не є суддями, за результатами проведення публічного конкурсу.

24. До складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не можуть бути обрані (призначені) народні депутати України поточного скликання Верховної Ради України, члени Кабінету Міністрів України, голови судів, їх заступники, секретарі судових палат, їх заступники, члени Ради суддів України, Вищої ради правосуддя, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, особи, які притягувалися до відповідальності за вчинення корупційного діяння, а також особи, які були членами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України або Вищої ради юстиції до набрання чинності Законом України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні».

25. Вища кваліфікаційна комісія суддів України вважається повноважною за умови обрання до її складу не менше восьми членів.

Стаття 96. Звільнення члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з посади

1. Підставами для звільнення члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з посади є:

1) подання заяви про звільнення з посади члена Комісії за власним бажанням;

2) неспроможність виконувати свої повноваження за станом здоров'я при наявності медичного висновку, підтвердженого судом;

3) виявлення обставин щодо його невідповідності вимогам, визначеним у частині першій статті 94 цього Закону;

4) суттєве порушення вимог, установлених законодавством у сфері запобігання корупції;

5) неприйняття участі у роботі Комісії протягом одного календарного місяця поспіль без поважних причин або неодноразова відмова від голосування з питань, що розглядаються.

2. Рішення про звільнення члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з посади з підстав, визначених пунктами 1, 2 частини першої цієї статті, ухвалює Комісія у пленарному складі на найближчому засіданні після отримання заяви або судового рішення відповідно.

Процедура розгляду та ухвалення рішення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України про звільнення її члена ініціюється Головою та заступником Голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відповідно до вимог Регламенту.

3. Рішення про звільнення члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з посади з підстав, визначених пунктами 3-5 частини першої цієї статті, ухвалюється органом, що обрав (призначив) члена Комісії.

4. У разі встановлення підстав для звільнення члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з посади, визначених пунктами 3-5 частини першої цієї статті, Комісія може своїм рішенням внести до органу, що його обрав (призначив), подання щодо звільнення з посади відповідного члена Комісії. З дня ухвалення рішення Комісії про внесення зазначеного подання такий член Комісії відсторонюється від посади, а його повноваження зупиняються до прийняття рішення відповідним органом.

5. Член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, стосовно якого Комісією ухвалено рішення про звільнення з посади або щодо внесення подання про звільнення з посади, не бере участі у голосуванні щодо такого рішення.

Стаття 97. Припинення повноважень члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Повноваження члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України припиняються у разі:

1) закінчення строку, на який його обрано (призначено);

2) набрання законної сили обвинувальним щодо нього вироком суду;

3) припинення громадянства України або набуття громадянства іншої держави;

4) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим, недієздатним або обмежено дієздатним;

5) смерті члена Комісії;

6) звільнення з посади судді (крім виходу судді у відставку) або припинення повноважень судді з підстав, визначених Конституцією України.

2. Повноваження члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з підстав, визначених частиною першою цієї статті, припиняються з настанням відповідної події.

Стаття 98. Організація роботи та засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Вища кваліфікаційна комісія суддів України пленарним складом обирає таємним голосуванням більшістю голосів від загального складу Голову Вищої кваліфікаційної комісії суддів України і заступника Голови, які є головами палат, та секретарів палат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Головує на цьому засіданні член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, який має найбільший стаж професійної діяльності у сфері права.

2. Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України організовує роботу Комісії, визначає обов'язки заступника Голови, веде засідання Комісії, здійснює підготовку засідань Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та організовує діловодство.

3. Обов'язки Голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів України в разі його відсутності виконує заступник Голови Комісії, а за відсутності заступника Голови - член Комісії, обраний за квотою з'їзду суддів України, який має більший стаж роботи на посаді судді.

4. Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України видає накази, розпорядження та доручення, які є обов'язковими до виконання.

5. Секретарі палат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України здійснюють підготовку засідань палат та несуть відповідальність за організацію діловодства у цих палатах.

6. Для здійснення розподілу справ у Вищій кваліфікаційній комісії суддів України діє автоматизована система визначення члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, який проводить підготовку до розгляду і доповідає справу.

Положення про автоматизовану систему визначення членів Комісії для підготовки до розгляду і доповіді справ затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

7. Голови палат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України організовують роботу палат та ведуть засідання палат. Обов'язки голів палат у разі їх відсутності виконують члени палат, призначені за квотою з'їзду суддів України, які мають більший стаж роботи на посаді судді.

8. Вища кваліфікаційна комісія суддів України затверджує Регламент, в якому регулюються відповідно до цього Закону процедурні питання її діяльності.

9. Засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, її палат та колегій проводяться відкрито, крім випадків, установлених законом.

10. Засідання Комісії, її палат є повноважним, якщо в ньому бере участь більшість від складу Комісії або палати відповідно.

Засідання колегії є повноважним, якщо у ньому беруть участь всі члени колегії.

11. Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України визначає дату, час і місце проведення засідання Комісії, перелік питань, що виносяться на засідання, і не пізніш як за десять днів до засідання повідомляє про це особу, щодо якої має розглядатися питання, та оприлюднює цю інформацію на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (крім засідань з організаційних питань).

12. Голови палат Комісії визначають дату, час і місце проведення засідань відповідних палат, перелік питань, що виносяться для розгляду на засіданні, і не пізніш як за десять днів до засідання повідомляють про це осіб, щодо яких має розглядатися питання, та оприлюднюють цю інформацію на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

13. Секретаріат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України повідомляє про дату, час і місце проведення засідання відповідної колегії не пізніш як за десять днів до такого засідання осіб, щодо яких має розглядатися питання, та оприлюднює цю інформацію на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Стаття 99. Права члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України має право:

1) знайомитися з матеріалами, поданими на розгляд Комісії, відповідної палати, членом якої він є, колегії, брати участь у їх дослідженні та перевірці;

2) наводити свої мотиви та міркування, а також подавати додаткові документи з питань, що розглядаються;

3) вносити пропозиції щодо проекту рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з будь-яких питань та голосувати «за» або «проти» того чи іншого рішення;

4) висловлювати письмово окрему думку щодо рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

5) здійснювати інші повноваження, встановлені законом.

Стаття 100. Відвід члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не має права брати участь у розгляді питання та ухваленні рішення і підлягає відводу (самовідводу), якщо наявні дані про конфлікт інтересів або обставини, що викликають сумнів у його безсторонності.

За наявності таких обставин член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України повинен заявити самовідвід. Із тих самих підстав відвід члену Комісії можуть заявити особи, щодо яких або за поданням яких розглядається питання.

2. Відвід має бути вмотивованим і поданим до початку розгляду питання у формі письмової заяви. Головуючий на засіданні зобов'язаний ознайомити із заявою про відвід члена Комісії, якому заявлено відвід.

3. Рішення про відвід (самовідвід) ухвалюється більшістю голосів членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, які беруть участь у засіданні. Голосування проводиться за відсутності члена Комісії, щодо якого вирішується питання про відвід (самовідвід).

Стаття 101. Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України у пленарному складі ухвалюється більшістю від установленого цим Законом складу Комісії. Голосування проводиться за відсутності особи, щодо якої вирішується питання, та інших осіб, які не є членами Комісії.

2. Рішення палати Вищої кваліфікаційної комісії суддів України ухвалюється більшістю від складу палати з урахуванням членів іншої палати в разі їх залучення до участі в розгляді відповідного питання.

3. Рішення колегії Вищої кваліфікаційної комісії суддів України ухвалюється більшістю голосів.

4. Палати та колегії Вищої кваліфікаційної комісії суддів України ухвалюють свої рішення від імені Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, зазначаючи склад палати чи колегії, який розглядав конкретну справу.

5. Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, палат та колегій Комісії викладаються у письмовій формі. У рішенні зазначаються дата і місце ухвалення рішення, склад Комісії (палати, колегії), питання, що розглядалося, мотиви ухваленого рішення.

Рішення підписується головуючим і членами Комісії (палати, колегії), які брали участь у його ухваленні.

6. За наявності окремої думки члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України вона викладається у письмовій формі і додається до справи, про що головуючий повідомляє на засіданні.

7. Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України можуть бути оскаржені до суду з підстав, установлених цим Законом.

8. Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо надання рекомендацій можуть бути оскаржені тільки разом із рішенням, ухваленим за відповідною рекомендацією.

9. У разі наявності окремої думки двох або більше членів палати Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, які брали участь у розгляді питання та ухваленні рішення відповідною палатою, Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України має право винести таке питання на розгляд Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, на якому у порядку, встановленому регламентом, ухвалюється остаточне рішення по суті питання.

Стаття 102. Забезпечення діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Організаційне забезпечення діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України здійснює секретаріат.

2. Положення про секретаріат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

3. Для здійснення членами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України своїх повноважень у складі секретаріату Вищої кваліфікаційної комісії суддів України діє служба інспекторів у кількості сорока восьми інспекторів.

4. Гранична чисельність працівників Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з урахуванням визначеної цим Законом кількості членів Комісії та інспекторів затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

5. Працівники секретаріату Вищої кваліфікаційної комісії суддів України призначаються на посади та звільняються з посад Головою Вищої кваліфікаційної комісії суддів України у порядку, встановленому законодавством про державну службу, з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

6. Інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України призначаються на посади та звільняються з посад Головою Вищої кваліфікаційної комісії суддів України за пропозицією відповідного члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

7. Розмір винагороди члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, який не є суддею, встановлюється у розмірі посадового окладу судді Верховного Суду з коефіцієнтом 1,5.

Розмір винагороди члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, який є суддею, дорівнює сумі його суддівської винагороди, якщо така сума перевищує розмір посадового окладу судді Верховного Суду з коефіцієнтом 1,5.

8. Виплата винагороди членам Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, заробітної плати працівникам секретаріату та інспекторам Комісії провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України.

Стаття 103. Служба інспекторів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

1. Служба інспекторів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України формується з числа осіб, які мають повну вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права понад п'ять років.

У разі призначення судді у відставці інспектором Комісії за ним зберігається пенсія або довічне грошове утримання, а також інші гарантії, визначені цим Законом.

2. Інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України діють виключно за дорученням члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відповідно до актів, що регулюють діяльність Комісії.

3. За дорученням члена Комісії інспектори:

1) попередньо аналізують матеріали справ щодо кваліфікаційного оцінювання;

2) виконують інші завдання в межах повноважень члена Комісії, визначених цим Законом.

4. Службу інспекторів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України очолює керівник служби інспекторів Комісії, який підпорядковується безпосередньо Голові Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Глава 4. Національна школа суддів України

Стаття 104. Статус і структура Національної школи суддів України

1. Національна школа суддів України є державною установою із спеціальним статусом у системі правосуддя, яка забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для системи правосуддя та здійснює науково-дослідну діяльність. На Національну школу суддів України не поширюється законодавство про вищу освіту.

2. Національна школа суддів України утворюється при Вищій кваліфікаційній комісії суддів України і здійснює свою діяльність відповідно до цього Закону та статуту, затвердженого Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

3. Національну школу суддів України очолює ректор, якого призначає на посаду і звільняє з посади Вища кваліфікаційна комісія суддів України.

4. Проректорів Національної школи суддів України призначає на посади і звільняє з посад Вища кваліфікаційна комісія суддів України за поданням ректора Національної школи суддів України. Ректор Національної школи суддів України надає Вищій кваліфікаційній комісії суддів України пропозиції щодо кандидатур на заміщення відповідних вакантних посад проректорів.

5. Розміри посадових окладів працівників Національної школи суддів України не можуть бути меншими, ніж відповідні розміри посадових окладів працівників Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

6. Національна школа суддів України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням, самостійний баланс і рахунки в органах Державної казначейської служби України та може мати регіональні відділення.

Стаття 105. Завдання Національної школи суддів України

1. Національна школа суддів України здійснює:

1) спеціальну підготовку кандидатів на посаду судді;

2) підготовку суддів, у тому числі обраних на адміністративні посади в судах;

3) періодичне навчання суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації;

4) проведення курсів навчання, визначених кваліфікаційним або дисциплінарним органом, для підвищення кваліфікації суддів, які тимчасово відсторонені від здійснення правосуддя;

5) підготовку працівників апаратів судів та підвищення рівня їхньої кваліфікації;

6) проведення наукових досліджень з питань удосконалення судового устрою, статусу суддів і судочинства;

7) вивчення міжнародного досвіду організації та діяльності судів;

8) науково-методичне забезпечення діяльності судів, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя.

Розділ VI
ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУДДІ

Стаття 106. Підстави дисциплінарної відповідальності судді

1. Суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження з таких підстав:

1) умисне або внаслідок недбалості:

а) незаконна відмова в доступі до правосуддя (у тому числі незаконна відмова в розгляді по суті позовної заяви, апеляційної, касаційної скарги тощо) або інше істотне порушення норм процесуального права під час здійснення правосуддя, що унеможливило учасниками судового процесу реалізацію наданих їм процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків або призвело до порушення правил щодо юрисдикції або складу суду;

б) незазначення в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору;

в) порушення засад гласності і відкритості судового процесу;

г) порушення засад рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості;

ґ) незабезпечення обвинуваченому права на захист, перешкоджання реалізації прав інших учасників судового процесу;

д) порушення правил щодо відводу (самовідводу);
2) безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом, зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень;
3) допущення суддею поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях моралі, чесності, непідкупності, відповідності способу життя судді його статусу, дотримання інших норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду, прояв неповаги до інших суддів, адвокатів, експертів, свідків чи інших учасників судового процесу;
4) умисне або у зв'язку з очевидною недбалістю допущення суддею, який брав участь у ухваленні судового рішення, порушення прав людини і основоположних свобод;
5) розголошення суддею таємниці, що охороняється законом, у тому числі таємниці нарадчої кімнати, або інформації, що стала відомою судді під час розгляду справи у закритому судовому засіданні;
6) неповідомлення суддею Вищої ради правосуддя та Генерального прокурора про випадок втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя, у тому числі про звернення до нього учасників судового процесу чи інших осіб, включаючи осіб, уповноважених на виконання функцій держави, з приводу конкретних справ, що перебувають у провадженні судді, якщо таке звернення здійснено в інший, ніж передбачено процесуальним законодавством, спосіб упродовж п'яти днів після того, як йому стало відомо про такий випадок;
7) неповідомлення або несвоєчасне повідомлення Ради суддів України про реальний чи потенційний конфлікт інтересів судді (крім випадків, коли конфлікт інтересів врегульовується в порядку, визначеному процесуальним законом);
8) втручання у процес здійснення правосуддя іншими суддями;
9) неподання або несвоєчасне подання для оприлюднення декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в порядку, встановленому законодавством у сфері запобігання корупції;
10) зазначення в декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, завідомо неправдивих відомостей або умисне незазначення відомостей, визначених законодавством;
11) використання статусу судді з метою незаконного отримання ним або третіми особами матеріальних благ або іншої вигоди, якщо таке правопорушення не містить складу злочину або кримінального проступку;
12) допущення суддею недоброчесної поведінки, у тому числі здійснення суддею або членами його сім'ї витрат, що перевищують доходи такого судді та доходи членів його сім'ї; встановлення невідповідності рівня життя судді задекларованим доходам; непідтвердження суддею законності джерела походження майна;
13) ненадання інформації або надання завідомо недостовірної інформації на законну вимогу члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та/або члена Вищої ради правосуддя;
14) непроходження курсу підвищення кваліфікації в Національній школі суддів України відповідно до направлення, визначеного органом, що здійснює дисциплінарне провадження щодо суддів, або непроходження подальшого кваліфікаційного оцінювання для підтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді, або непідтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді за результатами цього кваліфікаційного оцінювання;
15) визнання судді винним у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, у випадках, установлених законом;
16) неподання або несвоєчасне подання декларації родинних зв'язків суддею в порядку, визначеному цим Законом;
17) подання у декларації родинних зв'язків судді завідомо недостовірних (у тому числі неповних) відомостей;
18) неподання або несвоєчасне подання декларації доброчесності суддею в порядку, визначеному цим Законом;
19) декларування завідомо недостовірних (у тому числі неповних) тверджень у декларації доброчесності судді.
2. Скасування або зміна судового рішення не має наслідком дисциплінарну відповідальність судді, який брав участь у його ухваленні, крім випадків, коли скасоване або змінене рішення ухвалено внаслідок умисного порушення норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків.
Стаття 107. Звернення з дисциплінарною скаргою щодо судді
1. Право на звернення зі скаргою щодо дисциплінарного проступку судді (дисциплінарною скаргою) має будь-яка особа. Громадяни здійснюють зазначене право особисто або через адвоката, юридичні особи - через адвоката, органи державної влади та органи місцевого самоврядування - через своїх керівників або представників.
Адвокат зобов'язаний перевірити факти, які можуть тягнути за собою дисциплінарну відповідальність судді, до подання відповідної дисциплінарної скарги.
2. Дисциплінарна скарга подається у письмовій формі та повинна містити такі відомості:
1) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) скаржника, його місце проживання (перебування) або місцезнаходження, поштовий індекс, номери засобів зв'язку;
2) прізвище, ім'я, по батькові та посада судді (суддів), щодо якого (яких) подано скаргу;
3) конкретні відомості про наявність у поведінці судді ознак дисциплінарного проступку, який відповідно до частини першої статті 106 цього Закону може бути підставою для дисциплінарної відповідальності судді;
4) посилання на фактичні дані (свідчення, докази), що підтверджують зазначені скаржником відомості.
Дисциплінарна скарга підписується скаржником із зазначенням дати її підписання.
3. Вища рада правосуддя затверджує та розміщує на офіційному веб-порталі судової влади зразок дисциплінарної скарги.
4. Не допускається зловживання правом звернення до органу, уповноваженого здійснювати дисциплінарне провадження, у тому числі ініціювання питання відповідальності судді без достатніх підстав, використання такого права, як засобу тиску на суддю у зв'язку зі здійсненням ним правосуддя.
5. За подання адвокатом завідомо безпідставної дисциплінарної скарги такий адвокат може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності згідно із законом.
6. Дисциплінарну справу щодо судді не може бути порушено за скаргою, що не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку судді, а також за анонімними заявами та повідомленнями.
7. У разі наявності обставин, що спричиняють виникнення сумнівів у існуванні або достовірності підпису особи, яка подала дисциплінарну скаргу, відповідний орган Вищої ради правосуддя має право запросити таку особу для підтвердження скарги.
8. У випадку неодноразового подання особою очевидно безпідставних дисциплінарних скарг Вища рада правосуддя має право ухвалити рішення про залишення без розгляду протягом одного року наступних скарг цієї особи.
Стаття 108. Орган, що здійснює дисциплінарне провадження щодо судді
1. Дисциплінарне провадження щодо судді здійснюють дисциплінарні палати Вищої ради правосуддя у порядку, визначеному Законом України «Про Вищу раду правосуддя», з урахуванням вимог цього Закону.
Стаття 109. Дисциплінарні стягнення стосовно судді
1. До суддів може застосовуватися дисциплінарне стягнення у виді:
1) попередження;
2) догани - з позбавленням права на отримання доплат до посадового окладу судді протягом одного місяця;
3) суворої догани - з позбавленням права на отримання доплат до посадового окладу судді протягом трьох місяців;
4) подання про тимчасове (від одного до шести місяців) відсторонення від здійснення правосуддя - з позбавленням права на отримання доплат до посадового окладу судді та обов'язковим направленням судді до Національної школи суддів України для проходження курсу підвищення кваліфікації, визначеного органом, що здійснює дисциплінарне провадження щодо суддів, та подальшим кваліфікаційним оцінюванням для підтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді;
5) подання про переведення судді до суду нижчого рівня;
6) подання про звільнення судді з посади.
2. Під час обрання виду дисциплінарного стягнення стосовно судді враховуються характер дисциплінарного проступку, його наслідки, особа судді, ступінь його вини, наявність інших дисциплінарних стягнень, інші обставини, що впливають на можливість притягнення судді до дисциплінарної відповідальності. Дисциплінарне стягнення застосовується з урахуванням принципу пропорційності.
3. Дисциплінарне стягнення, визначене пунктом 1 частини першої цієї статті, не застосовується у разі вчинення суддею проступків, визначених пунктами 16-19 частини першої статті 106 цього Закону.
4. Дисциплінарні стягнення, визначені пунктами 1-3 частини першої цієї статті, не застосовуються у разі вчинення суддею проступків, визначених пунктами 3, 10-12, 14, 15 частини першої статті 106 цього Закону.
5. У разі ухвалення рішення про застосування до судді дисциплінарного стягнення, що не дозволяє судді здійснювати правосуддя у відповідному суді, суддя тимчасово відстороняється від здійснення правосуддя у цьому суді з дня ухвалення рішення про застосування до нього дисциплінарного стягнення.
6. За наявності непогашених дисциплінарних стягнень до судді має бути застосовано більш суворе дисциплінарне стягнення.
7. Суддя, який має непогашене дисциплінарне стягнення, не може брати участі в конкурсі на зайняття посади в іншому суді.
8. Дисциплінарне стягнення у виді подання про звільнення судді з посади застосовується у разі:
1) вчинення суддею істотного дисциплінарного проступку, грубого чи систематичного нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді;
2) порушення суддею обов'язку підтвердити законність джерела походження майна.
9. Істотним дисциплінарним проступком або грубим нехтуванням обов'язками судді, що є несумісним зі статусом судді або виявляє його невідповідність займаній посаді, може бути визнаний, зокрема, будь-який з таких фактів:
1) суддя допустив поведінку, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, у тому числі в питаннях моралі, чесності, непідкупності, відповідності способу життя судді його статусу, дотримання інших етичних норм та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду;
2) суддя вчинив дисциплінарний проступок, маючи непогашене дисциплінарне стягнення (крім попередження чи догани), або має два непогашених дисциплінарних стягнення;
3) установлено факт недоброчесної поведінки судді, у тому числі здійснення суддею або членами його сім'ї витрат, що перевищують доходи такого судді та доходи членів його сім'ї, законність джерел яких підтверджена; встановлення невідповідності рівня життя судді задекларованим ним та членами його сім'ї майну і доходам; використання статусу судді з метою незаконного отримання ним або третіми особами матеріальних благ або іншої вигоди;
4) суддю визнано судом винним у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією;
5) суддя не виконав вимоги рішення органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо судді, ухваленого на підставі пункту 4 частини першої цієї статті, або за результатами кваліфікаційного оцінювання, призначеного відповідно до пункту 4 частини першої цієї статті, суддя не підтвердив здатність здійснювати правосуддя у відповідному суді;
6) суддя умисно не подав декларацію доброчесності чи декларацію родинних зв'язків у встановлені строки або умисно задекларував недостовірні (в тому числі неповні) твердження у декларації доброчесності;
7) суддя допустив інше грубе порушення закону, що підриває суспільну довіру до суду.
10. Рішення про внесення Вищій раді правосуддя подання про звільнення судді з підстави, визначеної пунктом 2 частини восьмої цієї статті, може бути ухвалено, у разі якщо на вимогу органу, що здійснює дисциплінарне провадження, суддя не підтвердив законність джерела походження майна.
11. Дисциплінарне стягнення до судді застосовується не пізніше трьох років із дня вчинення проступку без урахування часу тимчасової непрацездатності або перебування судді у відпустці чи здійснення відповідного дисциплінарного провадження.
12. У разі якщо рішенням Європейського суду з прав людини встановлені факти, які можуть бути підставою для застосування дисциплінарного стягнення до судді, зазначений строк обраховується з дня набуття таким рішенням Європейського суду з прав людини статусу остаточного.
13. Інформація про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності оприлюднюється на офіційному веб-сайті Вищої ради правосуддя та на веб-сайті суду, в якому працює суддя. Ця інформація повинна містити дані про суддю, якого притягнуто до дисциплінарної відповідальності, про накладене дисциплінарне стягнення та копію рішення органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо суддів, про накладення такого стягнення.
Стаття 110. Погашення дисциплінарного стягнення
1. Суддя вважається таким, що не має дисциплінарного стягнення, якщо:
1) протягом шести місяців з дня ухвалення рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді попередження його не буде піддано новому дисциплінарному стягненню та підстава для нового стягнення не матиме місця протягом вказаного строку;
2) протягом одного року з дня ухвалення рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді догани його не буде піддано новому дисциплінарному стягненню та підстава для нового стягнення не матиме місця протягом вказаного строку;
3) протягом вісімнадцяти місяців з дня ухвалення рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді суворої догани його не буде піддано новому дисциплінарному стягненню та підстава для нового стягнення не матиме місця протягом вказаного строку;
4) протягом двох років з дня ухвалення рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді подання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя його не буде піддано новому дисциплінарному стягненню та підстава для нового стягнення не матиме місця протягом вказаного строку, а також за умови успішного проходження курсу підвищення кваліфікації, визначеного органом, що здійснює дисциплінарне провадження щодо суддів, та подальшого підтвердження здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді за результатами кваліфікаційного оцінювання;
5) протягом трьох років з дня ухвалення рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді подання про переведення судді до суду нижчого рівня суддю не буде піддано новому дисциплінарному стягненню та підстава для нового стягнення не матиме місця протягом вказаного строку; однак суддя не може бути повернутий на посаду до попереднього суду лише в результаті такого погашення.
Стаття 111. Оскарження рішення у дисциплінарній справі стосовно судді
1. Суддя може оскаржити рішення про притягнення його до дисциплінарної відповідальності з підстав та в порядку, визначеному Законом України «Про Вищу раду правосуддя».

Розділ VII
ЗВІЛЬНЕННЯ СУДДІ З ПОСАДИ ТА ПРИПИНЕННЯ ЙОГО ПОВНОВАЖЕНЬ

Глава 1. Звільнення судді з посади
Стаття 112. Загальні умови звільнення судді з посади
1. Суддя може бути звільнений з посади виключно з підстав, визначених частиною шостою статті 126 Конституції України.
2. Рішення про звільнення судді з посади ухвалює Вища рада правосуддя у порядку, встановленому Законом України «Про Вищу раду правосуддя».
Стаття 113. Звільнення судді з посади за станом здоров'я
1. Суддя звільняється з посади у разі неспроможності здійснювати повноваження за станом здоров'я за наявності медичного висновку, що надається медичною комісією, утвореною спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я, за зверненням Вищої ради правосуддя.
2. Визнавши, що стан здоров'я судді не дає змоги протягом тривалого часу або постійно здійснювати йому свої повноваження, Вища рада правосуддя ухвалює рішення про звільнення судді з посади.
Стаття 114. Звільнення судді з посади у разі порушення ним вимог щодо несумісності
1. Суддя звільняється з посади у разі порушення ним вимог щодо несумісності за рішенням, ухваленим Вищою радою правосуддя.
Стаття 115. Звільнення судді з посади у разі вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубого чи систематичного нехтування обов'язками
1. Відповідно до пункту 3 частини шостої статті 126 Конституції України вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, є підставою для звільнення судді з посади.
2. Факти, що свідчать про вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, мають бути встановлені Вищою радою правосуддя (її відповідним органом).
Стаття 116. Звільнення судді з посади за його заявою про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням
1. Суддя, який має стаж роботи на посаді судді не менше двадцяти років, що визначається відповідно до статті 137 цього Закону, має право подати заяву про відставку.
2. Суддя має право у будь-який час перебування на посаді незалежно від мотивів подати заяву про звільнення з посади за власним бажанням.
3. Заява про відставку, заява про звільнення з посади за власним бажанням подається суддею до Вищої ради правосуддя, яка протягом одного місяця з дня надходження відповідної заяви ухвалює рішення про звільнення судді з посади.
4. Суддя здійснює свої повноваження до ухвалення рішення про його звільнення.
5. За суддею, звільненим за його заявою про відставку, зберігається звання судді та гарантії недоторканності, встановлені для судді до його виходу у відставку.
Стаття 117. Звільнення судді з посади у зв'язку з незгодою на переведення до іншого суду у разі ліквідації чи реорганізації суду, в якому суддя обіймає посаду
1. Відмова від переведення до іншого суду (в тому числі ухилення від виконання рішення про переведення) у разі ліквідації чи реорганізації суду, в якому суддя обіймає посаду, є підставою для звільнення судді за рішенням, ухваленим Вищою радою правосуддя.
Стаття 118. Звільнення судді з посади у зв'язку з порушенням обов'язку підтвердити законність джерела походження майна
1. Відповідно до пункту 6 частини шостої статті 126 Конституції України порушення суддею обов'язку підтвердити законність джерела походження майна є підставою для звільнення судді з посади.
2. Порушення суддею обов'язку підтвердити законність джерела походження майна може бути встановлене:
1) у межах дисциплінарного провадження щодо суддів - Вищою радою правосуддя (її органами);
2) у межах кваліфікаційного оцінювання судді - Вищою кваліфікаційною комісією суддів України;
3) судом при розгляді відповідної справи.
Глава 2. Припинення повноважень судді
Стаття 119. Припинення повноважень судді
1. Повноваження судді припиняються виключно з підстав, визначених частиною сьомою статті 126 Конституції України.
Стаття 120. Припинення повноважень судді у зв'язку з досягненням суддею шістдесяти п'яти років
1. Повноваження судді припиняються з наступного дня після досягнення ним шістдесяти п'яти років.
2. Про наявність підстави для припинення повноважень судді голова суду, в якому суддя обіймав посаду, не пізніш як за місяць до дня, зазначеного в частині першій цієї статті, повідомляє Вищу раду правосуддя, Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Державну судову адміністрацію України. До повідомлення додаються документи на підтвердження факту досягнення суддею шістдесяти п'яти років.
3. Суддя не може здійснювати правосуддя з наступного дня після досягнення ним шістдесяти п'яти років.
Стаття 121. Припинення повноважень судді у зв'язку з припиненням громадянства України або набуття суддею громадянства іншої держави
1. Повноваження судді припиняються у разі припинення його громадянства відповідно до Закону України «Про громадянство України» або набуття суддею громадянства іншої держави - з дня припинення громадянства України або набуття громадянства іншої держави.
2. Набуттям громадянства іншої держави для цілей цієї статті визнається:
1) отримання суддею статусу громадянина іншої держави в результаті дій, вчинених таким суддею або від його імені за його дорученням або за його згодою для створення відповідних правових наслідків;
2) у разі якщо суддею отриманий статус громадянина іншої держави в силу закону або іншим чином без його згоди, - невчинення суддею дій для позбавлення статусу громадянина іншої держави протягом десяти днів з дня, коли судді стало відомо про отримання такого статусу.
Стаття 122. Припинення повноважень судді у зв'язку з набранням законної сили рішенням суду про визнання судді безвісно відсутнім або оголошення померлим, визнання недієздатним або обмежено дієздатним
1. Суд, який ухвалив рішення про визнання особи, яка є суддею, безвісно відсутньою або оголошення її померлою, визнання недієздатною або обмежено дієздатною, негайно повідомляє про це Вищу раду правосуддя, Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Державну судову адміністрацію України.
2. Повноваження судді припиняються з дня набрання таким рішенням законної сили.
Стаття 123. Припинення повноважень судді у зв'язку зі смертю судді
1. Повноваження судді припиняються у разі його смерті.
2. Про наявність підстави для припинення повноважень судді голова суду, в якому суддя обіймав посаду, повідомляє Вищу раду правосуддя, Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Державну судову адміністрацію України. До повідомлення додаються документи на підтвердження факту смерті.
Стаття 124. Припинення повноважень судді у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком щодо судді за вчинення ним злочину
1. Суд, який ухвалив обвинувальний вирок щодо особи, яка є суддею, негайно повідомляє про це Вищу раду правосуддя, Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Державну судову адміністрацію України.
2. Повноваження судді припиняються з дня набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього. Такий суддя втрачає визначені законом гарантії незалежності і недоторканності судді, право на грошове, в тому числі суддівську винагороду, та інше забезпечення.
Стаття 125. Припинення трудових відносин із суддею внаслідок припинення повноважень
1. Припинення повноважень судді є підставою для припинення трудових відносин судді із відповідним судом, про що голова суду видає наказ.

Розділ VIII
СУДДІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Глава 1. Загальні засади суддівського самоврядування
Стаття 126. Завдання суддівського самоврядування
1. Для захисту професійних інтересів суддів та вирішення питань внутрішньої діяльності судів в Україні діє суддівське самоврядування - самостійне колективне вирішення зазначених питань суддями.
2. Суддівське самоврядування є однією з гарантій забезпечення незалежності суддів. Діяльність органів суддівського самоврядування має сприяти створенню належних організаційних та інших умов для забезпечення нормальної діяльності судів і суддів, утверджувати незалежність суду, забезпечувати захист суддів від втручання в їхню діяльність, а також підвищувати рівень роботи з кадрами у системі судів.
3. До питань внутрішньої діяльності судів належать питання організаційного забезпечення судів та діяльності суддів, соціальний захист суддів та їхніх сімей, а також інші питання, що безпосередньо не пов'язані зі здійсненням правосуддя.

4. До завдань суддівського самоврядування належить вирішення питань щодо:
1) забезпечення організаційної єдності функціонування органів судової влади;
2) зміцнення незалежності судів, суддів, захист професійних інтересів суддів, у тому числі захист від втручання в їхню діяльність;
3) участі у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів та контроль за додержанням установлених нормативів такого забезпечення;
4) обрання суддів на адміністративні посади в судах у порядку, встановленому цим Законом;
5) призначення суддів Конституційного Суду України;
6) обрання суддів до складу Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України в порядку, встановленому законом.

Стаття 127. Організаційні форми суддівського самоврядування
1. Організаційними формами суддівського самоврядування є збори суддів, Рада суддів України, з’їзд суддів України.
2. Суддівське самоврядування в Україні здійснюється через:
1) збори суддів місцевого суду, апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду, Пленум Верховного Суду;
2) Раду суддів України;
3) з’їзд суддів України.
3. Порядок здійснення суддівського самоврядування визначається відповідно до Конституції України цим Законом та іншими законами, а також регламентами і положеннями, що приймаються органами суддівського самоврядування згідно з Конституцією України та цим Законом.

Глава 2. Органи суддівського самоврядування

Стаття 128. Збори суддів
1. Збори суддів - зібрання суддів відповідного суду, на якому вони обговорюють питання внутрішньої діяльності цього суду та приймають колективні рішення з обговорюваних питань.
2. Збори суддів скликаються головою відповідного суду за власною ініціативою або на вимогу не менше третини загальної кількості суддів цього суду.
3. Збори суддів скликаються у разі необхідності, але не рідше одного разу на три місяці.
4. Збори суддів є повноважними, якщо на них присутні не менше двох третин кількості суддів цього суду. У голосуванні беруть участь лише судді цього суду.
На збори суддів можуть запрошуватися працівники апарату суду, судді у відставці, представники громадських об’єднань, журналісти, інші особи.
5. Збори суддів:
1) обговорюють питання щодо внутрішньої діяльності суду чи роботи конкретних суддів або працівників апарату суду та приймають з цих питань рішення, що є обов’язковими для суддів та працівників цього суду;
2) визначають спеціалізацію суддів з розгляду конкретних категорій справ;
3) визначають рівень навантаження на суддів відповідного суду з урахуванням виконання ними адміністративних або інших обов’язків;
4) заслуховують звіти суддів, які обіймають адміністративні посади в цьому суді, та керівника апарату суду;
5) звертаються з поданням про притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката, прокурора, посадової особи органу державної влади чи органу місцевого самоврядування за вчинення дій або бездіяльності, що порушують гарантії незалежності суду та судді;
6) здійснюють інші повноваження, визначені цим Законом.
6. Збори суддів кожного суду (крім місцевих загальних судів) обирають таємним голосуванням делегатів на з’їзд суддів України.
7. Збори суддів кожного місцевого загального суду обирають таємним голосуванням делегатів на спільні збори суддів місцевих загальних судів в Автономній Республіці Крим, кожній області, містах Києві та Севастополі за принципом: один делегат від десяти суддів. У разі якщо в суді менше десяти суддів, від суду делегується один делегат.
Спільні збори суддів місцевих загальних судів в Автономній Республіці Крим, кожній області, містах Києві та Севастополі проводяться для обрання таємним голосуванням делегатів на з’їзд суддів України.
Порядок скликання і проведення спільних зборів суддів місцевих загальних судів визначає Рада суддів України.
Делегатом на спільні збори суддів місцевих загальних судів не може бути обраний суддя, який займає адміністративну посаду в суді.
8. Збори суддів можуть звертатися з пропозиціями щодо питань діяльності суду до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які зобов’язані розглянути ці пропозиції протягом п’ятнадцяти днів і дати відповідь по суті.
9. Збори суддів можуть обговорювати питання щодо практики застосування законодавства, розробляти відповідні пропозиції щодо вдосконалення такої практики та законодавства. Збори суддів місцевого, апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду можуть вносити відповідні пропозиції на розгляд до Верховного Суду.
10. Збори суддів місцевих загальних судів у порядку, встановленому цим Законом, обирають слідчих суддів.
11. Збори суддів приймають рішення більшістю голосів суддів, присутніх на зборах, відкритим голосуванням, якщо не буде прийнято рішення про проведення таємного голосування. Рішення про обрання делегатів на спільні збори суддів місцевих загальних судів приймаються таємним голосуванням.
12. Виконання рішень зборів суддів за дорученням зборів покладається на голову відповідного суду або його заступника.

Стаття 129. З’їзд суддів України
1. Найвищим органом суддівського самоврядування є з’їзд суддів України.
2. З’їзд суддів України:
1) заслуховує звіти Ради суддів України про виконання завдань органів суддівського самоврядування щодо забезпечення незалежності судів і суддів, стан організаційного та фінансового забезпечення діяльності судів;
2) заслуховує інформацію Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про її діяльність;
3) заслуховує інформацію Голови Державної судової адміністрації України про її діяльність, зокрема щодо організаційного, фінансового та матеріально-технічного забезпечення діяльності органів судової влади;
4) призначає суддів Конституційного Суду України відповідно до Конституції і законів України;
5) обирає членів Вищої ради правосуддя та приймає рішення про звільнення їх з посади члена Вищої ради правосуддя відповідно до Конституції і законів України;
6) обирає членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та приймає рішення про звільнення їх з посади відповідно до цього Закону;
7) звертається з пропозиціями щодо вирішення питань діяльності судів до органів державної влади та їх посадових осіб;
8) обирає Раду суддів України;
9) розглядає інші питання суддівського самоврядування відповідно до закону.
3. З’їзд суддів України приймає рішення, що є обов’язковими для всіх органів суддівського самоврядування та всіх суддів.

Стаття 130. Порядок скликання з’їзду суддів України
1. Черговий з’їзд суддів України скликається Радою суддів України один раз на два роки. Позачерговий з’їзд суддів України може бути скликаний за рішенням Ради суддів України.
2. У разі необхідності збори суддів можуть звертатися до Ради суддів України з пропозицією щодо скликання позачергового з’їзду суддів України. Рада суддів України зобов’язана скликати позачерговий з’їзд суддів України на вимогу зборів суддів не менше однієї п’ятої всіх судів.
3. Рада суддів України, яка скликає з’їзд суддів України в порядку, визначеному частиною першою цієї статті, схвалює попередній перелік питань, що виносяться на обговорення з’їзду, та визначає дату і місце проведення з’їзду. У разі скликання з’їзду суддів України на вимогу зборів суддів до попереднього переліку питань мають бути включені всі питання, що є предметом зазначеної вимоги.
4. На з’їзд суддів України можуть бути запрошені інші особи, крім делегатів. Запрошені особи не беруть участі в голосуванні під час прийняття рішень з’їзду суддів України.
5. У разі якщо Рада суддів України не скликає з’їзд суддів України у строки, визначені частинами першою та другою цієї статті, такий з’їзд може бути скликаний на вимогу зборів суддів не менше однієї п’ятої всіх судів без участі Ради суддів України.
У такому разі ініціатори скликання з’їзду суддів України утворюють організаційний комітет із скликання з’їзду суддів України, що має повноваження Ради суддів України щодо скликання з’їзду. Організаційний комітет невідкладно публікує інформацію про його утворення в газетах «Голос України» та «Урядовий кур’єр» і призначає дату проведення з’їзду суддів не раніш як через два місяці з дня утворення організаційного комітету.
6. Оголошення про скликання з’їзду суддів України та питання, що виносяться на його розгляд, мають бути опубліковані в газетах «Голос України» та «Урядовий кур’єр» не пізніш як за тридцять днів до початку роботи з’їзду, а у разі скликання відповідно до частини другої цієї статті позачергового з’їзду на вимогу зборів суддів - за п’ятнадцять днів до початку роботи з’їзду.
7. У разі якщо з’їзд суддів скликається для обрання членів Вищої ради правосуддя або Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, оголошення має бути опубліковане не пізніш як за сорок п’ять днів до початку роботи з’їзду.

Стаття 131. Обрання делегатів на з’їзд суддів України
1. Збори суддів кожного суду (крім місцевого загального суду, вищого спеціалізованого суду та Верховного Суду) обирають на з’їзд суддів України по одному делегату від двадцяти суддів, які працюють у цьому суді. У разі якщо в суді працює менше двадцяти суддів, від суду делегується один делегат.
2. Делегатів на з’їзд суддів України від суддів місцевих загальних судів обирають спільні збори суддів у кожній області, Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі за принципом: один делегат від двадцяти суддів у загальній кількості суддів місцевих загальних судів у кожній області, Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі.
3. Збори суддів вищих спеціалізованих судів обирають на з’їзд суддів України по три делегати з числа суддів цих судів.
4. Пленум Верховного Суду обирає на з’їзд суддів України дванадцять делегатів з числа суддів Верховного Суду.
5. Делегати на з’їзд суддів України обираються таємним голосуванням на альтернативній основі, при вільному висуненні кандидатур для обрання з числа суддів відповідних судів або суддів у відставці, незалежно від їх місця роботи до виходу у відставку.
6. Делегатами на з’їзд суддів України не можуть бути обрані судді, які займають адміністративні посади в судах, судді, які є членами Вищої ради правосуддя або Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Стаття 132. Порядок проведення з’їзду суддів України
1. З’їзд суддів України є повноважним за умови присутності на ньому не менше двох третин загальної кількості обраних делегатів.
2. З’їзд суддів України відкриває голова Ради суддів України, а в разі його відсутності - найстарший за віком член Ради суддів України.
3. З’їзд суддів України обирає шляхом відкритого голосування президію з’їзду в кількісному складі, що визначається рішенням з’їзду. Президія організовує роботу з’їзду суддів України.
4. З’їзд суддів України обговорює і затверджує порядок денний та регламент роботи з’їзду, обирає лічильну комісію, секретаріат та інші робочі органи з’їзду.
5. Хід роботи з’їзду суддів України протоколюється.
6. Рішення з’їзду суддів України приймаються більшістю голосів від числа обраних делегатів відкритим або таємним голосуванням. Рішення з питань, зазначених у пунктах 4-6, 8 частини другої статті 129 цього Закону, приймаються з’їздом шляхом таємного голосування.
7. Інші питання порядку проведення з’їзду суддів України регулюються регламентом з’їзду суддів України, прийнятим з’їздом.

Стаття 133. Рада суддів України
1. У період між з’їздами суддів України вищим органом суддівського самоврядування є Рада суддів України.
2. Раду суддів України обирає з’їзд суддів України. До складу Ради суддів України входять:
1) одинадцять суддів від місцевих загальних судів;
2) чотири судді від місцевих адміністративних судів;
3) чотири судді від місцевих господарських судів;
4) чотири судді від апеляційних судів з розгляду цивільних, кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення;
5) два судді від апеляційних адміністративних судів;
6) два судді від апеляційних господарських судів;
7) по одному судді від вищих спеціалізованих судів;
8) чотири судді Верховного Суду.
3. Пропозиції щодо кандидатур до складу Ради суддів України можуть вносити судді, які беруть участь у з’їзді суддів України.
4. Не можуть бути обраними до Ради суддів України судді, які обіймають адміністративні посади в судах або є членами Вищої ради правосуддя чи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. У разі обрання члена Ради суддів України на адміністративну посаду в суді його повноваження у Раді суддів України припиняються.
5. Члени Ради суддів України на засіданні Ради обирають зі свого складу таємним голосуванням голову Ради суддів України, його заступника та секретаря.
6. Рада суддів України у період між з’їздами суддів України організовує виконання рішень з’їзду суддів України та контроль за їх виконанням, а також вирішує питання про скликання з’їзду суддів України.
7. Повноваження та порядок роботи Ради суддів України визначаються цим Законом та положенням про Раду суддів України, затвердженим з’їздом суддів України.
8. Рада суддів України:
1) розробляє та організовує виконання заходів щодо забезпечення незалежності судів і суддів, поліпшення стану організаційного забезпечення діяльності судів;
2) розглядає питання правового захисту суддів, соціального захисту суддів та їхніх сімей, приймає відповідні рішення з цих питань;
3) здійснює контроль за організацією діяльності судів, заслуховує з цих питань Голову Державної судової адміністрації України, його заступників, керівників структурних підрозділів і територіальних управлінь Державної судової адміністрації України;
4) звертається з пропозиціями щодо питань діяльності судів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
5) затверджує зразки посвідчень судді, судді у відставці;
6) здійснює контроль за додержанням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суддів, Голови чи членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Голови Державної судової адміністрації України чи його заступників; приймає рішення про врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів у діяльності зазначених осіб (у разі якщо такий конфлікт не може бути врегульований у порядку, визначеному процесуальним законом);
7) здійснює інші повноваження, визначені цим Законом.
9. Рішення Ради суддів України, прийняті в межах визначених цим Законом повноважень, на наступний день після їх прийняття оприлюднюються на офіційному веб-порталі судової влади.
Рішення Ради суддів України, прийняті в межах визначених цим Законом повноважень, є обов’язковими для всіх органів суддівського самоврядування, крім з’їзду суддів України. Рішення Ради суддів України може бути скасовано з’їздом суддів України або в судовому порядку.
10. У разі виникнення у судді (крім випадків, коли конфлікт інтересів врегульовується в порядку, визначеному процесуальним законом), Голови чи члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Голови Державної судової адміністрації України, його заступника реального чи потенційного конфлікту інтересів вони зобов’язані не пізніше наступного робочого дня з моменту виникнення такого конфлікту інтересів у письмовій формі повідомити про це Раду суддів України.
11. Орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій, об’єднань громадян, яким направлено звернення Ради суддів України з питань забезпечення безпеки суддів, зобов’язані розглянути таке звернення протягом десяти днів з дня його отримання і вжити заходів щодо усунення загроз безпеці суддів.

Стаття 134. Забезпечення діяльності органів суддівського самоврядування
1. Забезпечення роботи з’їзду суддів України, спільних зборів суддів місцевих загальних судів, діяльності Ради суддів України здійснюється Державною судовою адміністрацією України та її територіальними управліннями за рахунок коштів Державного бюджету України згідно з вимогами розділу XI цього Закону.

Розділ IX
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДДІВ

Стаття 135. Суддівська винагорода
1. Суддівська винагорода регулюється цим Законом та не може визначатися іншими нормативно-правовими актами.
2. Суддівська винагорода виплачується судді з дня зарахування його до штату відповідного суду, якщо інше не встановлено цим Законом. Суддівська винагорода складається з посадового окладу та доплат за:
1) вислугу років;
2) перебування на адміністративній посаді в суді;
3) науковий ступінь;
4) роботу, що передбачає доступ до державної таємниці.
3. Базовий розмір посадового окладу судді становить:
1) 30 мінімальних заробітних плат - судді місцевого суду;
2) 50 мінімальних заробітних плат - судді апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду;
3) 75 мінімальних заробітних плат - судді Верховного Суду.
4. До базового розміру посадового окладу, визначеного частиною третьою цієї статті, додатково застосовуються такі регіональні коефіцієнти:
1) 1,1 - якщо суддя здійснює правосуддя у суді, що розташований у населеному пункті з кількістю населення щонайменше сто тисяч осіб;
2) 1,2 - якщо суддя здійснює правосуддя у суді, що розташований у населеному пункті з кількістю населення щонайменше п’ятсот тисяч осіб;
3) 1,25 - якщо суддя здійснює правосуддя у суді, що розташований у населеному пункті з кількістю населення щонайменше один мільйон осіб.
5. Суддям виплачується щомісячна доплата за вислугу років у розмірі: за наявності стажу роботи більше 3 років - 15 відсотків, більше5 років - 20 відсотків, більше 10 років - 30 відсотків, більше15 років - 40 відсотків, більше 20 років - 50 відсотків, більше 25 років - 60 відсотків, більше 30 років - 70 відсотків, більше 35 років - 80 відсотків посадового окладу.
6. Суддям, які обіймають посади заступника голови суду, секретаря судової палати, секретаря Пленуму Верховного Суду, секретаря Великої Палати Верховного Суду, виплачується щомісячна доплата в розмірі 5 відсотків посадового окладу судді відповідного суду, голові суду - 10 відсотків посадового окладу судді відповідного суду.
7. Суддям виплачується щомісячна доплата за науковий ступінь кандидата (доктора філософії) або доктора наук із відповідної спеціальності в розмірі відповідно 15 і 20 відсотків посадового окладу судді відповідного суду.
8. Суддям виплачується щомісячна доплата за роботу, яка передбачає доступ до державної таємниці, у розмірі залежно від ступеня секретності інформації: відомості та їх носії, що мають ступінь секретності «Цілком таємно», - 10 відсотків посадового окладу судді відповідного суду; відомості та їх носії, що мають ступінь секретності «Таємно», - 5 відсотків посадового окладу судді відповідного суду.
9. Обсяги видатків на забезпечення виплати суддівської винагороди здійснюються за окремим кодом економічної класифікації видатків.
10. Суддя, який не здійснює правосуддя (крім випадків тимчасової непрацездатності, перебування судді у щорічній оплачуваній відпустці), не має права на отримання доплат до посадового окладу.

Стаття 136. Відпустка
1. Суддям надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю 30 робочих днів з виплатою, крім суддівської винагороди, допомоги на оздоровлення в розмірі посадового окладу. Суддям, які мають стаж роботи більше 10 років, надається додаткова оплачувана відпустка тривалістю 15 календарних днів.

Стаття 137. Стаж роботи судді
1. До стажу роботи на посаді судді зараховується робота на посаді:
1) судді судів України, арбітра (судді) арбітражних судів України, державного арбітра колишнього Державного арбітражу України, арбітра відомчих арбітражів України, судді Конституційного Суду України;
2) члена Вищої ради правосуддя, Вищої ради юстиції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
3) судді в судах та арбітрів у державному і відомчому арбітражах колишнього СРСР та республік, що входили до його складу.

Стаття 138. Забезпечення житлових умов судді
1. Після призначення на посаду суддя, який потребує поліпшення житлових умов, забезпечується службовим житлом за місцем знаходження суду органами місцевого самоврядування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Стаття 139. Забезпечення потреб судді, пов’язаних з його діяльністю
1. Суддя забезпечується за рахунок коштів Державного бюджету України мантією та нагрудним знаком.
2. Суддя забезпечується окремим кабінетом, робочим місцем та необхідними для роботи засобами.

Стаття 140. Державний захист суддів та членів їхніх сімей
1. Судді, члени їхніх сімей та їхнє майно перебувають під особливим захистом держави. Служба судової охорони, органи правопорядку зобов’язані вживати необхідних заходів для забезпечення безпеки судді, членів його сім’ї, збереження їхнього майна, якщо від судді надійде відповідна заява.
2. Вчинені у зв’язку зі службовою діяльністю судді посягання на його життя і здоров’я, знищення чи пошкодження його майна, погроза вбивством, насильством чи пошкодженням майна судді, образа чи наклеп на нього, а також посягання на життя і здоров’я членів його сім’ї (батьків, дружини, чоловіка, дітей), погроза їм вбивством, пошкодженням майна мають наслідком відповідальність, установлену законом.
3. Суддя має право на забезпечення засобами захисту, які йому надаються Службою судової охорони, утвореною відповідно до цього Закону.

Стаття 141. Соціальне страхування судді
1. Обов’язкове державне страхування життя і здоров’я суддів здійснюється за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України відповідно до Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування».

Розділ X
СТАТУС СУДДІ У ВІДСТАВЦІ

Стаття 142. Пенсія або щомісячне довічне грошове утримання судді у відставці
1. Судді, який вийшов у відставку, після досягнення чоловіками віку 62 років, жінками - пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування», виплачується пенсія на умовах, визначених зазначеним Законом, або за його вибором щомісячне довічне грошове утримання. До досягнення зазначеного віку право на пенсію за віком або щомісячне довічне грошове утримання мають чоловіки 1955 року народження і старші після досягнення ними такого віку:
1) 61 рік - які народилися з 1 січня 1954 року по 31 грудня 1954 року;
2) 61 рік 6 місяців - які народилися з 1 січня 1955 року по 31 грудня 1955 року.
2. Суддя у відставці, який не досяг віку, встановленого частиною першою цієї статті, отримує щомісячне довічне грошове утримання. При досягненні таким суддею віку, встановленого частиною першою цієї статті, за ним зберігається право на отримання щомісячного довічного грошового утримання або, за його вибором, призначається пенсія на умовах, визначених Законом України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування».
3. Щомісячне довічне грошове утримання виплачується судді в розмірі 50 відсотків суддівської винагороди судді, який працює на відповідній посаді. За кожний повний рік роботи на посаді судді понад 20 років розмір щомісячного довічного грошового утримання збільшується на два відсотки грошового утримання судді.
4. У разі зміни розміру складових суддівської винагороди судді, який працює на відповідній посаді, здійснюється перерахунок раніше призначеного щомісячного довічного грошового утримання.
5. Пенсія або щомісячне довічне грошове утримання судді виплачується незалежно від заробітку (прибутку), одержуваного суддею після виходу у відставку. Щомісячне довічне грошове утримання суддям виплачується органами Пенсійного фонду України за рахунок коштів Державного бюджету України.

Стаття 143. Вихідна допомога судді у зв’язку з відставкою
1. Судді, який вийшов у відставку, виплачується вихідна допомога в розмірі 3 місячних суддівських винагород за останньою посадою.
2. У разі якщо суддя, відставка якого була припинена у зв’язку з

повторним призначенням на посаду, знову подасть заяву про відставку, виплата вихідної допомоги не здійснюється.

Стаття 144. Медичне обслуговування та санаторно-курортне лікування суддів та членів їхніх сімей

1. Суддя та члени його сім'ї мають право на безоплатне медичне обслуговування у державних закладах охорони здоров'я. Члени сім'ї судді можуть обслуговуватися в тих медичних закладах, де обслуговується суддя.

Стаття 145. Припинення відставки судді

1. Відставка судді припиняється в разі:

1) повторного призначення його на посаду;

2) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього за вчинення умисного злочину;

3) припинення його громадянства або набуття ним громадянства іншої держави;

4) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим.

2. Припинення відставки судді є підставою для припинення виплати йому щомісячного довічного грошового утримання, що було нараховано у зв'язку з відставкою.

3. У разі припинення відставки судді з підстави, визначеної пунктом 2 частини першої цієї статті, пенсія судді нараховується на загальних підставах.

4. Рішення про припинення відставки судді приймається Вищою радою правосуддя.

Розділ XI
ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУДІВ

Глава 1. Загальні питання забезпечення діяльності судів

Стаття 146. Особливості забезпечення функціонування судової влади

1. Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів відповідно до Конституції України.

2. Забезпечення функціонування судової влади передбачає:

1) окреме визначення у Державному бюджеті України видатків на утримання судів не нижче рівня, що забезпечує можливість повного і незалежного здійснення правосуддя відповідно до закону;

2) законодавче гарантування повного і своєчасного фінансування судів;

3) гарантування достатнього рівня соціального забезпечення суддів.

3. Видатки на утримання судів визначаються з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя.

Стаття 147. Система забезпечення функціонування судової влади

1. В Україні діє єдина система забезпечення функціонування судової влади - судів, органів суддівського врядування, інших державних органів та установ системи правосуддя.

2. Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Державна судова адміністрація України та Національна школа суддів України, інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування беруть участь в організаційному забезпеченні діяльності судів у випадках і порядку, визначених цим та іншими законами.

3. Державна судова адміністрація України забезпечує виконання рішень про утворення чи припинення (ліквідацію) судів.

4. Державна судова адміністрація України може встановлювати скорочені строки для процедур припинення судів як юридичних осіб за умови виконання нею цивільних зобов'язань ліквідованого суду на підставі вимог кредиторів, заявлених у визначений законом строк.

5. Для здійснення дій щодо реєстрації новоутвореного суду як юридичної особи та представництва такого суду як органу державної влади у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами Державна судова адміністрація України приймає рішення про призначення тимчасово виконуючого обов'язки керівника апарату новоутвореного суду. Тимчасово виконуючий обов'язки керівника апарату суду здійснює вказані повноваження керівника суду як юридичної особи до моменту призначення, обрання чи переведення на посаду судді такого суду щонайменше одного судді та продовжує здійснювати виконання обов'язків керівника апарату суду до призначення відповідного керівника апарату суду згідно з процедурами, визначеними законодавством про державну службу, з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

6. У разі ліквідації суду, що здійснює правосуддя на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (відповідних адміністративно-територіальних одиниць), та утворення нового суду, який забезпечує здійснення правосуддя на цій території, суд, що ліквідується, припиняє здійснення правосуддя з дня опублікування в газеті «Голос України» повідомлення голови новоутвореного суду про початок роботи новоутвореного суду.

7. У зв'язку зі стихійним лихом, військовими діями, заходами щодо боротьби з тероризмом або іншими надзвичайними обставинами робота суду може бути припинена за рішенням Вищої ради правосуддя, що ухвалюється за поданням Голови Верховного Суду.

Стаття 148. Засади фінансування судів

1. Фінансування всіх судів в Україні здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

2. Видатки загального фонду Державного бюджету України на утримання судів належать до захищених статей видатків Державного бюджету України.

3. Функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення діяльності судів здійснюють:

1) Верховний Суд - щодо фінансового забезпечення його діяльності;

2) Державна судова адміністрація України - щодо фінансового забезпечення діяльності всіх інших судів, діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, органів суддівського самоврядування, Національної школи суддів України, Служби судової охорони та Державної судової адміністрації України;

3) Вища рада правосуддя - щодо фінансового забезпечення її діяльності.

4. Функції розпорядника бюджетних коштів щодо місцевих судів здійснюють територіальні управління Державної судової адміністрації України.

5. Видатки на утримання судів у Державному бюджеті України визначаються окремим рядком щодо Верховного Суду, Вищої ради правосуддя, а також у цілому щодо апеляційних, місцевих та вищих спеціалізованих судів.

6. Видатки кожного місцевого та апеляційного суду всіх видів та спеціалізації, вищого спеціалізованого суду, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, органів суддівського самоврядування, Національної школи суддів України, Служби судової охорони та Державної судової адміністрації України визначаються у Державному бюджеті України в окремому додатку.

7. Видатки на утримання судів у Державному бюджеті України не можуть бути скорочені в поточному фінансовому році.

8. Контроль за додержанням вимог цього Закону щодо фінансування судів здійснюється у порядку, встановленому законом.

9. Особливості підготовки і розгляду проекту закону про Державний бюджет України в частині фінансування судів, інших органів та установ у системі правосуддя визначаються законом.

Стаття 149. Порядок фінансування судів

1. Суди фінансуються згідно з кошторисами і щомісячними розписами видатків, затвердженими відповідно до вимог цього Закону, у межах річної суми видатків, визначених Державним бюджетом України на поточний фінансовий рік, у порядку, встановленому Бюджетним кодексом України.

Стаття 150. Державна служба в системі правосуддя, оплата праці та соціальні гарантії

1. Призначення на посади державних службовців, працівників, які виконують функції з обслуговування, оплата праці та соціальні гарантії працівників апаратів місцевих, апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів та Національної школи суддів України, апарату Верховного Суду, секретаріатів Вищої ради правосуддя і Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України регулюються нормами законодавства про державну службу з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

2. При Вищій раді правосуддя діє Комісія з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя, яка утворюється відповідно до закону.

Комісія з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя здійснює повноваження Комісії з питань вищого корпусу державної служби, визначені Законом України «Про державну службу», щодо питань державної служби в системі правосуддя.

3. Особливості проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя визначаються Положенням, яке затверджується Вищою радою правосуддя за поданням Державної судової адміністрації України після консультацій з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби.

Зазначене Положення встановлює особливості призначення на посаду державного службовця у випадках, визначених цим Законом.

4. Розмір посадового окладу працівника апарату суду, посада якого віднесена до найнижчої за умовами оплати праці посади державної служби, установлюється в розмірі, встановленому законодавством про державну службу.

Розмір посадових окладів інших працівників апарату суду збільшується на відповідний коефіцієнт пропорційно посадовим окладам працівників, посади яких віднесені до попередньої за умовами оплати праці посади державної служби в такому суді з урахуванням юрисдикцій державних органів.

5. Розмір посадового окладу працівника секретаріату Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України, посада якого віднесена до найнижчої за умовами оплати праці посади державної служби, установлюється на рівні відповідного працівника апарату Верховного Суду, працівника територіального управління Державної судової адміністрації України - на рівні відповідного працівника апарату апеляційного суду.

6. Схема посадових окладів із визначенням коефіцієнтів для державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Державної судової адміністрації України.

7. Головні розпорядники коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення діяльності судів забезпечують здійснення судами видатків на поховання та увічнення пам'яті суддів, у тому числі суддів у відставці, у межах видатків, передбачених для судів у державному бюджеті на відповідний рік.

8. У кошторисах Верховного Суду, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Державної судової адміністрації України передбачаються кошти на представницькі витрати.

Глава 2. Державна судова адміністрація України

Стаття 151. Статус Державної судової адміністрації України

1. Державна судова адміністрація України є державним органом у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади у межах повноважень, установлених законом.

2. Державна судова адміністрація України підзвітна Вищій раді правосуддя у межах, визначених законом.

3. Державна судова адміністрація України має територіальні управління. Рішення про утворення територіальних управлінь та визначення їх кількості приймається Державною судовою адміністрацією України за погодженням з Вищою радою правосуддя.

4. Правовий статус посадових осіб Державної судової адміністрації України, її територіальних управлінь визначається Законом України «Про державну службу».

5. Державна судова адміністрація України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, самостійний баланс та рахунки в органах Державної казначейської служби України.

6. Положення про Державну судову адміністрацію України та типове положення про її територіальне управління затверджуються Вищою радою правосуддя після консультацій з Радою суддів України.

Стаття 152. Повноваження Державної судової адміністрації України

1. Державна судова адміністрація України:

1) представляє суди у відносинах із Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою України під час підготовки проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік у межах повноважень, визначених цим Законом;

2) забезпечує належні умови діяльності судів, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Національної школи суддів України та органів суддівського самоврядування в межах повноважень, визначених цим Законом;

3) вивчає практику організації діяльності судів, розробляє і вносить у встановленому порядку пропозиції щодо її вдосконалення;

4) вивчає кадрові питання апарату судів, прогнозує потребу у спеціалістах, здійснює замовлення на підготовку відповідних спеціалістів;

5) забезпечує необхідні умови для підвищення кваліфікації працівників апарату судів, створює систему підвищення кваліфікації;

6) організовує роботу з ведення судової статистики, діловодства та архіву; контролює стан діловодства в судах;

7) готує бюджетний запит;

8) організовує комп'ютеризацію судів для здійснення судочинства, діловодства, інформаційно-нормативного забезпечення судової діяльності та забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційної (автоматизованої) системи; забезпечує суди необхідними технічними засобами фіксування судового процесу в межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України на фінансування відповідних судів;

9) забезпечує впровадження електронного суду; здійснює заходи щодо організації обміну електронними документами між судами та іншими державними органами і установами;

10) забезпечує ведення Єдиного державного реєстру судових рішень та Реєстру електронних адрес органів державної влади, їх посадових та службових осіб, забезпечує функціонування системи відеоконференц-зв'язку для участі осіб у засіданні суду в режимі відеоконференції;

11) взаємодіє з відповідними органами та установами, в тому числі інших держав, з метою вдосконалення організаційного забезпечення діяльності судів;

12) розробляє та затверджує за погодженням із Вищою радою правосуддя Типове положення про апарат суду;

13) організовує діяльність служби судових розпорядників;

14) контролює діяльність Служби судової охорони;

15) затверджує положення про бібліотеку суду;

16) здійснює управління об'єктами державної власності, що належать до сфери управління Державної судової адміністрації України;

17) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Стаття 153. Голова Державної судової адміністрації України

1. Державну судову адміністрацію України очолює Голова Державної судової адміністрації України.

2. Голова Державної судової адміністрації України призначається на посаду і звільняється з посади Вищою радою правосуддя.

Призначення Голови Державної судової адміністрації України здійснюється на конкурсній основі.

3. Голова Державної судової адміністрації України не має права суміщати свою службову діяльність з іншою роботою, крім викладацької, наукової і творчої діяльності у позаробочий час, входити до складу керівного органу чи наглядової ради господарської організації, що має на меті одержання прибутку.

4. Голова Державної судової адміністрації України:

1) керує діяльністю Державної судової адміністрації України, несе персональну відповідальність за виконання покладених на неї завдань;

2) організовує роботу Державної судової адміністрації України;

3) вносить на розгляд Вищої ради правосуддя подання щодо визначення граничної чисельності працівників Державної судової адміністрації України, у тому числі її територіальних управлінь;

4) утворює відповідні конкурсні комісії з проведення конкурсу на зайняття вакантних посад категорії «Б» і «В» державної служби в судах, органах та установах системи правосуддя;

5) призначає на посади та звільняє з посад працівників Державної судової адміністрації України; призначає за погодженням голів відповідних судів керівників апаратів апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів, Верховного Суду, їх заступників та звільняє їх з посад;

6) за поданням голови відповідного суду застосовує до керівників апаратів апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду, Верховного Суду, їх заступників заохочення або накладає дисциплінарні стягнення;

7) за поданням голови відповідного суду присвоює керівникам апаратів апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду, Верховного Суду, їх заступникам ранги державного службовця згідно із законодавством про державну службу;

8) затверджує положення про територіальне управління Державної судової адміністрації України та положення про структурні підрозділи Державної судової адміністрації України;

9) встановлює посадові оклади працівників Державної судової адміністрації України, присвоює їм ранги державного службовця, застосовує заохочення та накладає дисциплінарні стягнення відповідно до закону;

10) звітує про діяльність Державної судової адміністрації України перед Вищою радою правосуддя, інформує про діяльність Державної судової адміністрації України з'їзд суддів України та Раду суддів України щодо питань організаційно-матеріального забезпечення діяльності судів відповідної судової спеціалізації;

11) бере участь у підготовці пропозицій до проекту Державного бюджету України щодо фінансування судової влади;

12) затверджує структуру, штатний розпис Державної судової адміністрації України та її територіальних управлінь;

13) здійснює інші визначені законом повноваження.

5. Голова Державної судової адміністрації України з питань, що належать до його повноважень, видає накази.

6. Голова Державної судової адміністрації України має заступників, які призначаються на посаду та звільняються з посади Вищою радою правосуддя відповідно до законодавства про державну службу.

Призначення заступника Голови Державної судової адміністрації України здійснюється на конкурсній основі.

7. Заступники Голови Державної судової адміністрації України виконують функції, визначені Головою Державної судової адміністрації України. Голова Державної судової адміністрації України розподіляє повноваження між заступниками Голови Державної судової адміністрації України.

8. Голова Державної судової адміністрації України вносить на розгляд Вищої ради правосуддя подання щодо визначення граничної чисельності працівників Державної судової адміністрації України, у тому числі її територіальних управлінь.

Стаття 154. Територіальні органи Державної судової адміністрації України

1. Територіальними органами Державної судової адміністрації України є територіальні управління Державної судової адміністрації України.

2. Територіальне управління Державної судової адміністрації України очолює начальник, який призначається на конкурсній основі на посаду і звільняється з посади Головою Державної судової адміністрації України.

3. Начальник територіального управління Державної судової адміністрації України має заступника, який призначається на конкурсній основі на посаду і звільняється з посади Головою Державної судової адміністрації України.

4. Начальник територіального управління Державної судової адміністрації України призначає за погодженням голови місцевого суду на посаду керівника апарату місцевого суду, заступника керівника апарату місцевого суду та звільняє їх з посади, застосовує за поданням голови місцевого суду до них заохочення або накладає дисциплінарні стягнення відповідно до закону; присвоює керівнику апарату місцевого суду, його заступнику ранги державного службовця відповідно до законодавства про державну службу.

5. Структура і штатний розпис територіального управління Державної судової адміністрації України затверджуються Головою Державної судової адміністрації України за поданням начальника територіального управління Державної судової адміністрації України.

6. Територіальне управління Державної судової адміністрації України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, самостійний баланс і рахунки в органах Державної казначейської служби України.

7. Територіальні управління Державної судової адміністрації України здійснюють свою діяльність відповідно до положення про них, що затверджується Головою Державної судової адміністрації України на підставі типового положення про територіальне управління Державної судової адміністрації України.

Глава 3. Апарат суду, служби організаційного забезпечення роботи та охорони суду

Стаття 155. Апарат суду

1. Організаційне забезпечення роботи суду здійснює його апарат, який очолює керівник апарату.

2. Положення про апарат суду розробляється на підставі типового положення про апарат суду та затверджується зборами суддів відповідного суду.

Типове положення про апарат суду затверджує Державна судова адміністрація України за погодженням із Вищою радою правосуддя.

3. Керівник апарату суду несе персональну відповідальність за належне організаційне забезпечення суду, суддів та судового процесу, функціонування Єдиної судової інформаційної (автоматизованої) системи, інформує збори суддів про свою діяльність. Збори суддів можуть висловити недовіру керівнику апарату суду, що має наслідком звільнення його з посади.

4. Керівника апарату місцевого суду, його заступника призначає за погодженням голови відповідного суду на посаду та звільняє з посади начальник відповідного територіального управління Державної судової адміністрації України, а керівників апаратів апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду, Верховного Суду, їх заступників призначає за погодженням голови відповідного суду на посаду та звільняє з посади Голова Державної судової адміністрації України.

5. Керівник апарату суду призначає на посаду та звільняє з посади працівників апарату суду, застосовує до них заохочення та накладає дисциплінарні стягнення. Добір працівників апарату суду здійснюється на конкурсній основі.

6. Правовий статус працівників апарату суду визначається Законом України «Про державну службу» з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

7. Структура і штатна чисельність апаратів місцевих судів за погодженням із головою суду затверджуються відповідним територіальним управлінням Державної судової адміністрації України, апаратів апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів - Державною судовою адміністрацією України за погодженням з головою суду в межах видатків на утримання відповідного суду.

8. В апаратах судів можуть створюватися управління, відділи, що здійснюють свої функції на підставі положень, які затверджуються керівником апарату відповідного суду.

9. Апаратом суду забезпечується ведення особових справ суддів у порядку, визначеному Державною судовою адміністрацією України за погодженням з Радою суддів України.

10. В апараті суду утворюється канцелярія, яка щоденно протягом робочого часу суду забезпечує прийняття та реєстрацію документів, що подаються до відповідного суду. Канцелярія також виконує інші завдання, визначені положенням, затвердженим керівником апарату відповідного суду.

11. До штату апарату судів входять також секретарі судового засідання, наукові консультанти та судові розпорядники. Наукові консультанти повинні мати науковий ступінь.

Стаття 156. Особливості апарату Верховного Суду

1. Організаційне забезпечення діяльності Верховного Суду здійснюється апаратом Верховного Суду.

2. Положення про апарат, структура і штатний розпис апарату Верховного Суду затверджуються Пленумом Верховного Суду за поданням Голови Верховного Суду.

3. Апарат Верховного Суду очолює керівник апарату. Заступники керівника апарату Верховного Суду очолюють структурні підрозділи апарату Верховного Суду, які здійснюють організаційне забезпечення діяльності касаційних судів.

4. Керівник апарату Верховного Суду представляє Верховний Суд як юридичну особу.

5. Матеріали, пов'язані з діяльністю Верховного Суду, зберігаються в його архіві.

Стаття 157. Помічники суддів

1. Кожний суддя має помічника, статус і умови діяльності якого визначаються цим Законом та Положенням про помічника судді, затвердженим Радою суддів України.

2. Помічником судді може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту і вільно володіє державною мовою. Помічники суддів Верховного Суду повинні також мати стаж професійної діяльності у сфері права не менше трьох років.

3. Судді самостійно здійснюють добір помічників. Помічник судді призначається на посаду та звільняється з посади керівником апарату відповідного суду за поданням судді.

4. Помічники суддів з питань підготовки справ до розгляду підзвітні лише відповідному судді.

Стаття 158. Бібліотека суду

1. Для забезпечення судів нормативно-правовими актами, спеціальною науковою літературою, матеріалами судової практики в кож-

ПОЧАТОК НА 11—21-Й СТОР.

ному суді може створюватися бібліотека суду. Фонди бібліотеки формують друковані видання та комп'ютерні бази даних.

2. Положення про бібліотеку суду затверджується Державною судовою адміністрацією України.

Стаття 159. Служба судових розпорядників

1. У кожному суді діє служба судових розпорядників. Судові розпорядники забезпечують додержання особами, які перебувають у суді, встановлених правил, виконання ними розпоряджень головуючого в судовому засіданні.

2. Судові розпорядники призначаються на посаду і звільняються з посади керівником апарату відповідного суду.

3. Судові розпорядники забезпечуються однострієм, зразки якого затверджуються Головою Державної судової адміністрації України за погодженням із Радою суддів України.

4. Судові розпорядники керуються у своїй діяльності цим Законом, вимогами процесуального закону, відповідними правилами та інструкціями, розпорядженнями голови суду та судді.

5. Порядок створення та діяльності служби судових розпорядників визначається положенням, що затверджується Головою Державної судової адміністрації України за погодженням із Вищою радою правосуддя.

Стаття 160. Забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в судах

1. Підтримання громадського порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, а також охорону приміщень суду, органів та установ системи правосуддя, виконання функцій щодо державного забезпечення особистої безпеки суддів та членів їхніх сімей, працівників суду, забезпечення безпеки учасників судового процесу здійснює Служба судової охорони.

2. Служба судової охорони утворюється та діє відповідно до Положення, затвердженого Вищою радою правосуддя за поданням Державної судової адміністрації України.

Положення про Службу судової охорони затверджується Вищою радою правосуддя після консультацій з Міністерством внутрішніх справ України.

3. Працівники Служби судової охорони забезпечуються за рахунок держави однострієм і знаками розрізнення.

4. Фінансування Служби судової охорони здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

5. Працівники Служби судової охорони під час виконання службових обов'язків мають право застосовувати зброю, заходи фізичного впливу та спеціальні засоби в порядку та випадках, визначених законами України «Про Національну поліцію» та «Про охоронну діяльність».

Розділ XII
ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», крім пунктів 39 та 48 цього розділу, які набирають чинності з дня, наступного за днем опублікування цього Закону.

2. Визнати таким, що втратив чинність з дня набрання чинності цим Законом, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., №№ 41-45, ст. 529; 2015 р., №№ 18-20, ст. 132 із наступними змінами), крім положень, зазначених у пунктах 7, 23, 25, 36 цього розділу.

3. Районні, міжрайонні, районні у містах, міські, міськрайонні суди продовжують здійснювати свої повноваження до утворення та початку діяльності місцевого окружного суду, юрисдикція якого розповсюджується на відповідну територію.

Апеляційні суди, утворені до набрання чинності цим Законом, продовжують здійснювати свої повноваження до утворення апеляційних судів у відповідних апеляційних округах. Такі апеляційні суди у відповідних апеляційних округах мають бути утворені та розпочати здійснювати правосуддя не пізніше трьох років з дня набрання чинності цим Законом.

4. Протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

1) утворюється Верховний Суд у порядку та у складі, що визначені цим Законом;

2) призначаються судді Верховного Суду за результатами конкурсу, проведеного відповідно до цього Закону.

5. Верховний Суд створюється на матеріально-технічній базі Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України.

6. Верховний Суд України, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищий господарський суд України, Вищий адміністративний суд України діють у межах їх повноважень, визначених процесуальним законом, до початку роботи Верховного Суду у складі, визначеному цим Законом, та до набрання чинності відповідним процесуальним законодавством, що регулює порядок розгляду справ Верховним Судом у складі, визначеному цим Законом.

7. З дня початку роботи Верховного Суду у складі, визначеному цим Законом, Верховний Суд України, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищий господарський суд України, Вищий адміністративний суд України припиняють свою діяльність та ліквідуються у встановленому законом порядку. До припинення діяльності статус, структура, повноваження, порядок роботи, права, обов'язки, гарантії суддів цих судів визначаються Законом України «Про судоустрій і статус суддів» (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., №№ 41-45, ст. 529; 2015 р., №№ 18-20, ст. 132 із наступними змінами).

8. День початку роботи Верховного Суду у складі, визначеному цим Законом, визначається рішенням його Пленуму, що публікується на веб-порталі судової влади та в газеті «Голос України».

9. Верховний Суд розпочинає роботу за умови призначення щонайменше шістдесяти п'яти суддів Верховного Суду за результатами конкурсу, проведеного відповідно до цього Закону.

10. Кількість посад у кожному з касаційних судів визначається з урахуванням вимог цього Закону щодо палат, які обов'язково створюються у касаційному суді, порядку формування Великої Палати Верховного Суду та з урахуванням інших визначених законом вимог.

11. Не пізніше ніж через п'ять днів з дня призначення шістдесят п'ятого судді Верховного Суду, за принципом рівного представництва від кожного касаційного суду створюється організаційний комітет, який скликає Пленум Верховного Суду в тридцятиденний строк.

12. Не пізніше ніж через десять днів з дня початку роботи Верховного Суду судді кожного касаційного суду проводять збори для вирішення питань внутрішньої діяльності касаційного суду відповідно до цього Закону та обрання суддів до Великої Палати Верховного Суду.

13. Проведення конкурсу на посади суддів Верховного Суду у відповідних касаційних судах має бути розпочато не пізніше двох місяців з дня набрання чинності цим Законом.

14. Судді Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України мають право брати участь у конкурсі на посади суддів Верховного Суду у відповідних касаційних судах у порядку, визначеному цим Законом.

У разі якщо кандидати з числа суддів мають однакову позицію за рейтингом, визначеним за результатами кваліфікаційного оцінювання для участі у конкурсі на посаду судді Верховного Суду, при всіх інших рівних умовах перевага надається судді, який має більший стаж роботи в судах касаційної інстанції чи Верховному Суді України.

15. Вищий суд з питань інтелектуальної власності утворюється та проведення конкурсу на посади суддів у цьому суді має бути оголошено протягом дванадцяти місяців з дня набрання чинності цим Законом.

16. Вищий антикорупційний суд утворюється та проведення конкурсу на посади суддів у цьому суді має бути оголошено протягом дванадцяти місяців з дня набрання чинності законом, який визначає спеціальні вимоги до суддів цього суду.

17. Повноваження суддів, призначених на посаду строком на п'ять років до набрання чинності цим Законом, припиняються із закінченням строку, на який їх було призначено. Судді, повноваження яких припинилися у зв'язку із закінченням такого строку, можуть бути призначені на посаду судді за результатами конкурсу, що проводиться в порядку, встановленому цим Законом.

18. Судді, обрані на посади голови суду або заступника голови суду до набрання чинності цим Законом, здійснюють повноваження голови суду, заступника голови суду до закінчення строку, на який їх обрано.

19. Участь кандидатів на посаду судді, які на шістдесятий день з дня набрання чинності цим Законом не відповідають вимогам для призначення на посаду судді відповідно до Конституції України, у процедурах добору чи призначення припиняється.

20. Відповідність займаній посаді судді, якого призначено на посаду строком на п'ять років або обрано суддею безстроково до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», оцінюється колегіями Вищої кваліфікаційної комісії суддів України в порядку, визначеному цим Законом.

Виявлення за результатами такого оцінювання невідповідності судді займаній посаді за критеріями компетентності, професійної етики або доброчесності чи відмова судді від такого оцінювання є підставою для звільнення судді з посади за рішенням Вищої ради правосуддя на підставі подання відповідної колегії Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

21. Вища кваліфікаційна комісія суддів України завершує процедури кваліфікаційного оцінювання, розпочаті до набрання чинності цим Законом, за правилами, які діяли на день початку такого кваліфікаційного оцінювання. Судді, які за результатами цих процедур підтвердили свою здатність правосуддя у відповідному суді, не проходять процедуру кваліфікаційного оцінювання для підтвердження відповідності займаній посаді.

22. Право на отримання суддівської винагороди у розмірах, визначених цим Законом, мають судді, які за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердили відповідність займаній посаді (здатність здійснювати правосуддя у відповідному суді) або призначені на посаду за результатами конкурсу, проведеного після набрання чинності цим Законом.

23. До проходження кваліфікаційного оцінювання суддя отримує суддівську винагороду, визначену відповідно до положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., №№ 41-45, ст. 529; 2015 р., №№ 18-20, ст. 132 із наступними змінами).

24. Розмір посадового окладу судді, крім зазначеного у пункті - 23 цього розділу, становить:

1) з 1 січня 2017 року:

а) для судді місцевого суду - 15 мінімальних заробітних плат;

б) для судді апеляційного суду та вищого спеціалізованого суду - 25 мінімальних заробітних плат;

в) для судді Верховного Суду - 75 мінімальних заробітних плат;

2) з 1 січня 2018 року:

а) для судді місцевого суду - 20 мінімальних заробітних плат;

б) для судді апеляційного суду та вищого спеціалізованого суду - 30 мінімальних заробітних плат;

3) з 1 січня 2019 року:

а) для судді місцевого суду - 25 мінімальних заробітних плат;

б) для судді апеляційного суду та вищого спеціалізованого суду - 40 мінімальних заробітних плат;

4) з 1 січня 2020 року:

а) для судді місцевого суду - 30 мінімальних заробітних плат;

б) для судді апеляційного суду та вищого спеціалізованого суду - 50 мінімальних заробітних плат.

25. Право на отримання щомісячного довічного грошового утримання у розмірі, визначеному цим Законом, має суддя, який за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердив відповідність займаній посаді (здатність здійснювати правосуддя у відповідному суді), або призначений на посаду судді за результатами конкурсу, проведеного після набрання чинності цим Законом, та пропрацював на посаді судді щонайменше три роки з дня прийняття щодо нього відповідного рішення за результатами такого оцінювання або конкурсу.

В інших випадках, коли суддя іде у відставку після набрання чинності цим Законом, розмір щомісячного довічного грошового утримання становить 80 відсотків суддівської винагороди, обчисленої відповідно до положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., №№ 41-45, ст. 529; 2015 р., №№ 18-20, ст. 132 із наступними змінами). За кожний повний рік роботи на посаді судді понад 20 років розмір щомісячного довічного грошового утримання збільшується на два відсотки грошового утримання судді, але не може бути більшим ніж 90 відсотків суддівської винагороди судді, обчисленої відповідно до зазначеного Закону.

26. Члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, обрані (призначені) на посади до набрання чинності цим Законом, продовжують здійснювати свої повноваження до закінчення строку, на який їх обрано (призначено).

27. Протягом тридцяти днів з дня набрання чинності цим Законом Уповноважений Верховної Ради України з прав людини та Голова Державної судової адміністрації України призначають додатково по одному члену Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

28. Протягом сорока п'яти днів з дня набрання чинності цим Законом Вища кваліфікаційна комісія суддів України повинна прийняти рішення щодо формування та персонального складу її палат.

29. Кандидати на посаду судді, які були зараховані до резерву на заміщення вакантних посад суддів та включені до рейтингового списку, у разі якщо закінчення трирічного строку припало на період одного року до набрання чинності цим Законом, а також кандидати, щодо яких на день набрання чинності цим Законом внесені рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, але яких не призначено на посаду судді, мають право взяти участь у доборі на посаду судді у порядку, встановленому цим Законом, без складання відбіркового іспиту та проходження спеціальної підготовки. Такі кандидати повторно складають кваліфікаційний іспит та беруть участь у конкурсі на зайняття посади судді відповідно до результатів такого іспиту.

30. Матеріали та рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про обрання суддів безстроково, щодо яких на день набрання чинності цим Законом Верховною Радою України рішення не прийнято, направляються Верховною Радою України до Вищої ради правосуддя протягом десяти днів з дня набрання ним чинності. Вища рада правосуддя на своєму засіданні у пленарному складі вирішує питання щодо кожного судді про його призначення або відмову у призначенні з одночасним поверненням матеріалів Вищій кваліфікаційній комісії суддів України.

31. Заяви (скарги) щодо поведінки суддів місцевих та апеляційних судів, отримані Вищою кваліфікаційною комісією суддів України до набрання чинності цим Законом, передаються для розгляду Вищій раді правосуддя, якщо на день набрання чинності цим Законом Комісією не прийнято рішення про відкриття або відмову у відкритті дисциплінарної справи.

Якщо на день набрання чинності цим Законом Вищою кваліфікаційною комісією суддів України прийнято рішення про відкриття дисциплінарної справи, така справа розглядається колегіями Комісії, визначеними за її рішеннями, у порядку, що діяв на день відкриття дисциплінарної справи. Ухвалюючи рішення за результатами розгляду таких дисциплінарних справ, Вища кваліфікаційна комісія суддів України застосовує дисциплінарні стягнення, визначені цим Законом.

32. Заяви (скарги) щодо поведінки суддів Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України, а також дисциплінарні справи, порушені Вищою радою юстиції до набрання чинності цим Законом, рішення стосовно яких не прийнято, передаються дисциплінарним органам Вищої ради правосуддя для розгляду та прийняття рішень. Ухвалюючи рішення за результатами розгляду таких дисциплінарних справ, дисциплінарні органи Вищої ради правосуддя застосовують дисциплінарні стягнення, визначені цим Законом. Дисциплінарні справи, відкриті до набрання чинності цим Законом, розглядаються дисциплінарними органами Вищої ради правосуддя у порядку, який діяв на день відкриття дисциплінарної справи.

33. Заяви, які передані Тимчасовою спеціальною комісією з перевірки суддів судів загальної юрисдикції Вищій раді юстиції відповідно до частини п'ятої статті 2 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», дисциплінарні органи Вищої ради правосуддя розглядають у порядку та строки, встановлені законом для здійснення дисциплінарного провадження. За результатами розгляду таких заяв застосовуються дисциплінарні стягнення, визначені цим Законом.

34. Пункт 10 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., №№ 18-20, ст. 132) визнати таким, що втратив чинність з дня набрання чинності цим Законом.

Суддя, який був прикріплений до іншого суду за рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, має право на отримання посадового окладу за період з дня закінчення строку такого прикріплення до дня прийняття Вищою кваліфікаційною комісією суддів України рішення про його відрядження.

Суддя, який був прикріплений до іншого суду за рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відповідно до пункту 10 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», вважається прикріпленим до такого суду до дня прийняття Вищою кваліфікаційною комісією суддів України рішення про його відрядження. Строк такого прикріплення не може перевищувати шість місяців з дня набрання чинності цим Законом.

35. Голова Державної судової адміністрації України, заступники Голови Державної судової адміністрації України продовжують виконувати свої повноваження до призначення Голови Державної судової адміністрації України та його заступників відповідно до цього Закону.

36. З дня набрання чинності цим Законом та до внесення відповідних змін до законодавства про Конституційний Суд України фінансове забезпечення функціонування та діяльності Конституційного Суду України, розмір суддівської винагороди суддів Конституційного Суду України, розмір щомісячного довічного грошового утримання судді Конституційного Суду України визначаються відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., №№ 41-45, ст. 529; 2015 р., №№ 18-20, ст. 132 із наступними змінами).

До стажу роботи, що дає судді Конституційного Суду України право на відставку і виплату вихідної допомоги, зараховується також стаж іншої практичної, наукової, педагогічної роботи за фахом та стаж державної служби.

37. Списки присяжних мають бути сформовані відповідно до процедури, передбаченої цим Законом, протягом шести місяців з дня набрання ним чинності. До списків присяжних дозволяється включати громадян, обраних народними засідателями.

38. До початку функціонування автоматизованої системи формування і ведення суддівських досьє (досьє кандидатів на посаду судді) такі досьє можуть формуватися і вестися у паперовій формі.

39. Тимчасово, на період до початку виконання в повному обсязі повноважень Служби судової охорони, підтримання громадського порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, а також охорону приміщень суду, органів та установ системи правосуддя, виконання функцій щодо державного забезпечення особистої безпеки суддів та членів їхніх сімей, працівників суду, забезпечення безпеки учасників судового процесу здійснюється підрозділами Національної поліції України та Національної гвардії України.

40. Положення цього Закону застосовуються з урахуванням норм розділу XV «Перехідні положення» Конституції України.

41. Вищій кваліфікаційній комісії суддів України:

1) протягом тридцяти днів з дня набрання чинності цим Законом затвердити форми декларацій родинних зв'язків судді та кандидата на посаду судді, форму декларації доброчесності судді, а також оприлюднити затверджені форми декларацій на офіційному веб-сайті Комісії;

2) у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом здійснити організаційно-технічні заходи, необхідні для заповнення декларації родинних зв'язків судді (кандидата на посаду судді) та декларації доброчесності судді на офіційному веб-сайті Комісії відповідно до цього Закону;

3) протягом двох місяців з дня набрання чинності цим Законом забезпечити початок функціонування автоматизованої системи формування і ведення суддівських досьє (досьє кандидатів на посаду судді).

42. Судді зобов'язані подати до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України декларацію родинних зв'язків судді та декларацію доброчесності судді:

1) судді Верховного Суду України, судді вищих спеціалізованих судів - протягом шістдесяти днів з дня набрання чинності цим Законом;

2) судді апеляційних судів - протягом дев'яноста днів з дня набрання чинності цим Законом;

3) судді місцевих судів - протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом.

43. До виконання Вищою кваліфікаційною комісією суддів України підпункту 2 пункту 41 цього розділу декларації родинних зв'язків судді (кандидата на посаду судді) та декларації доброчесності судді подаються у паперовій формі.

44. Вищій раді правосуддя:

1) разом з Міністерством внутрішніх справ України за поданням Державної судової адміністрації України у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом затвердити тимчасовий порядок забезпечення охорони судів, органів та установ системи правосуддя, а також підтримання громадського порядку в них;

2) у двомісячний строк з дня набрання чинності цим Законом затвердити Положення про Службу судової охорони за поданням Державної судової адміністрації України після консультацій з Міністерством внутрішніх справ України, а також призначити керівника Служби судової охорони за поданням Державної судової адміністрації України.

45. Кабінету Міністрів України:

1) протягом року з дня набрання чинності цим Законом забезпечити розміщення Верховного Суду у приміщеннях, що вивільняються у зв'язку з ліквідацією Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України;

2) у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

а) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

б) забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

3) передбачати у проектах законів України про Державний бюджет України на 2017 та наступні роки видатки, пов'язані з реалізацією положень цього Закону;

4) у двомісячний строк з дня набрання чинності цим Законом затвердити вичерпний перелік судів, органів та установ системи правосуддя, охорона яких здійснюється підрозділами Національної поліції України та Національної гвардії України.

46. Державній судовій адміністрації України:

1) забезпечити створення Єдиної судової інформаційної (автоматизованої) системи, яка забезпечує автоматизований документообіг у судах, між судами, між судами та органами суддівського врядування, Державною судовою адміністрацією України, захищене зберігання та автоматизовану аналітичну обробку статистичної інформації про діяльність судді, суду, судів відповідних рівнів та юрисдикцій, даних щодо суддів, які включаються до суддівського досьє тощо;

2) забезпечити виконання в повному обсязі Службою судової охорони повноважень, передбачених цим Законом, не пізніше 1 січня 2018 року.

47. До початку функціонування Єдиної судової інформаційної (автоматизованої) системи визначення судді або колегії суддів для розгляду конкретної справи здійснюється автоматизованою системою документообігу суду.

48. З дня, наступного за днем опублікування цього Закону:

1) Вища рада юстиції може відмовити у внесенні Президентові України подання про призначення судді на посаду виключно з таких підстав, які вона визначає, керуючись власною оцінкою обставин, пов'язаних із кандидатом на посаду судді, та його особистих якостей:

а) наявність обґрунтованого сумніву щодо відповідності кандидата критерію доброчесності чи професійної етики або інші обставини, які можуть негативно вплинути на суспільну довіру до судової влади у зв'язку з таким призначенням;

б) порушення визначеного законом порядку призначення на посаду судді;

2) у разі відмови у внесенні Президентові України подання про призначення судді на посаду Вища рада юстиції ухвалює вмотивоване рішення, яке може бути оскаржено у порядку, встановленому процесуальним законом;

3) рішення Вищої ради юстиції про відмову у внесенні Президентові України подання про призначення судді на посаду може бути оскаржено та скасовано виключно з таких підстав:

а) склад Вищої ради юстиції, який ухвалив відповідне рішення, не мав повноважень його ухвалювати;

б) рішення не підписано членом Вищої ради юстиції, який брав участь у його ухваленні;

в) рішення не містить посилання на визначені законом підстави відмови у внесенні Президентові України подання про призначення судді на посаду або мотивів, з яких Вища рада юстиції прийшла до відповідних висновків;

4) рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України оскаржуються відповідно до статті 88 цього Закону.

Президент України
П. ПОРОШЕНКО.

м. Київ, 2 червня 2016 року. № 1402-VIII.

Потенціал слугуватиме співпраці

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Крім того, за інформацією прес-служби українського Президента, співрозмовники обговорили широке коло питань двосторонньої взаємодії в економічній, енергетичній, транспортній та сільськогосподарській сферах.

Також у рамках офіційного візиту Президента України до Баку відбулася зустріч зі Спікером Міллі Меджлісу (Парламенту) Азербайджану Октаєм Асадовим.

О. Асадов акцентував увагу на важливості двосторонніх відносин країн. «Дуже задоволений, що в обох парламентах є групи дружби, від яких багато що залежить, особливо інтенсивність розвитку міжпарламентських взаємин», — цитує Спікера прес-служба П. Порошенка. Голова Міллі Меджлісу наголосив, що Азербайджан підтримує незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Крім того, П. Порошенко в Баку поклав квіти до пам'ятника Тарасу Шевченку та зустрівся з українською громадою Азербайджану **(на знімку)**. Глава держави розповів українцям про результати переговорів. Зокрема, він повідомив, що в ході перемовин з азербайджанським колегою Ільхамом Алієвим було домовлено про нарощування товарообігу між країнами.

Президент також відзначив гостинність Баку й азербайджанського народу та добре ставлення до українців. У цьому контексті він зауважив, що робитиме все можливе для того, щоб українська громада Азербайджану почувалися захищеною.

Також глава нашої держави в Баку відвідав Меморіальний комплекс Алея шехідів, де вшанував пам'ять патріотів азербайджанського народу.

За інформацією прес-служби Президента України підготувала Юлія ЯЩУК.

Фото Михайла ПАЛІНЧАКА (прес-служба Президента України).

Форум АСЕМ — за партнерство та взаємодію

Хвилиною мовчання за загиблими в Ніцці почався у столиці Монголії Улан-Баторі XI Саміт країн Азії та Європи(АСЕМ). «Наші серця — із сім'ями жертв, з усіма французами та урядом», — заявив голова Європейської Ради Дональд Туск, виступаючи на цьому форумі.

До складу міжнародної організації АСЕМ, яка створена 1996 року як майданчик діалогу та співробітництва двох континентів, входять 53 країни, на долю яких припадає половина світової торгівлі та світового валового продукту. На нинішньому саміті присутні президенти, прем'єр-міністри та керівники зовнішньополітичних відомств країн-учасниць. Європейські структури представляють голова Євроради Дональд Туск та голова Єврокомісії Жан-Клод Юнкер.

На саміті АСЕМ передбачається обговорити питання співпраці в подоланні наслідків світової фінансово-економічної кризи, боротьби з тероризмом, енергобезпеки, кліматичних змін, екології, ключові проблеми регіонального співробітництва тощо. Нинішній саміт — ювілейний, адже на ньому відзначатиметься 20-річчя створення організації.

Перемовини триватимуть два дні. Першого дня на пленарному засіданні, присвяченому зміцненню партнерства країн АСЕМ, у дискусії взяли участь голова Єврокомісії Жан-Клод Юнкер, прем'єр Держради КНР Лі Кецян, федеральний канцлер Німеччини Ангела Меркель, прем'єр-міністр Японії Шіндзо Абе та інші керівники держав та відомств.

16 липня учасники зустрічі обговорюватимуть актуальні міжнародні та регіональні питання в контексті зміцнення взаємодії у рамках АСЕМ.

На форумах «Європа-Азія» відкрито обговорюються актуальні проблеми і відбуваються гострі дискусії. Наприклад, перед відльотом в Улан-Батор прем'єр Японії Шіндзо Абе заявив агентству Kyodo, що він звернеться до учасників саміту з посланням про боротьбу з тероризмом. Після трагічного вбивства заручників у Бангладеш, Японія вважає це питання одним із найголовніших у співпраці країн. Крім того, Абе вирішив закликати Китай поважати рішення арбітражного суду в Гаазі, який не визнав прав Піднебесної на більшу частину Південно-Китайського моря. Цілком на боці міжнародного суду є Філіппіни, які закликали учасників саміту обговорити на засіданнях питання дотримання міжнародних прав.

Реакція Пекіна передбачувана: прем'єр Держради КНР Лі Кецян вважає, що саміт — не місце для обговорення постанови суду, а питання про Південно-Китайське море має вирішуватися шляхом переговорів тільки зацікавлених сторін.

Президент Південної Кореї Пак Кин Хе заявила агентству «Ренхап», що вона закличе учасників форуму посилити тиск на Північну Корею, аби та відмовилася від ядерних амбіцій.

На полях саміту канцлер Німеччини Ангела Меркель зустрілася з прем'єром Росії Дмитром Медведєвим. Головною темою стала ситуація на Донбасі та виконання Мінських домовленостей. Агентство dpa Меркель зазначила, що «сторони висловили відданість їх виконанню».

Питання міграції та миру в гарячих точках планети торкалися у своїх виступах європейські лідери.

За підсумками роботи передбачається ухвалити Улан-Баторську декларацію «Азія-Європа на рубежі третього тисячоліття» та Заяву головуючої країни про підсумки роботи саміту, оцінки ситуації в світі та орієнтири співробітництва в найближчі роки.

Саміти відбуваються кожні два роки — почергово в європейській та азійській країнах.

Ніна БАЛИКОВА.

Найстрашніша трагедія за всю історію Ніцци

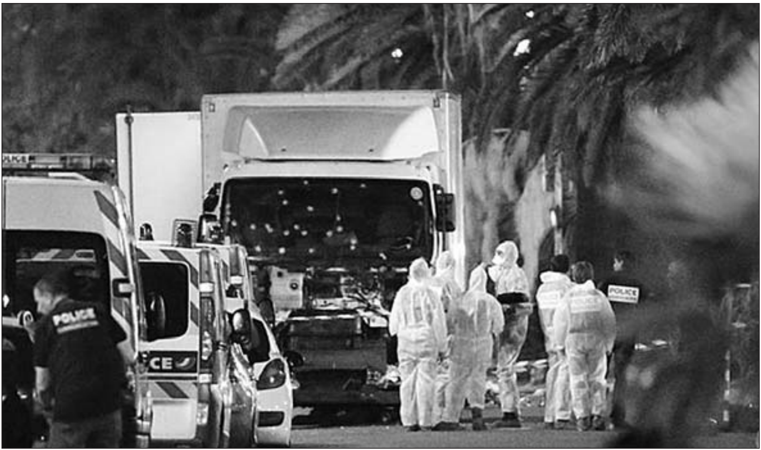
У французькій Ніцці пізно ввечері в четвер сталася жахлива атака. Як повідомляє DW, на популярній Англійській набережній городяни відзначали національне свято — День взяття Бастилії. Близько 22.30, невдовзі після феєрверка, коли святкування наближалося до завершення, на натовп людей із західного напрямку почала насуватися велика біла вантажівка. На набережній у той час було багато людей з дітьми, зокрема з дитячими візочкам.

Автомобіль спочатку їхав повільно і навіть зміг проминути щонайменше одну патрульну машину поліцейських, однак у правоохоронців це не викликало підозри, повідомляє німецьке видання Bild. Наблизившись до набережної, водій натиснув на газ — і вантажівка на повній швидкості врізалася у натовп. Не пізніше як через 10 секунд почулася стрілянина, багато пострілів було спрямовано в лобове скло кабіни вантажівки — поліція застрелила нападника. Як повідомляє агенція AFP з посиланням на джерела серед слідчих, водій вантажівки сам відкрив вогонь, перш ніж його застрелила поліція.

За словами очевидців, водій «виляв» по набережній майже два кілометри, намагаючись вбити якомога більше людей, пише The Guardian. Учора місцеве видання Nice Matin повідомило, що ним виявився 31-річний місцевий житель туніського походження. В автомобілі **(на знімку)** було виявлено вогнепальну зброю та гранати.

Президент Франції Франсуа Олланд назвав атаку «терористичним нападом». Він оголосив, що запроваджений після листопадових атак режим надзвичайного стану, який влада збиралася скасувати до кінця липня, продовжать ще на три місяці. «Не можна заперечувати, що напад у Ніцці пов'язаний із тероризмом», — заявив Франсуа Олланд у телезверненні, з яким він виступив у ніч на п'ятницю.

За даними МВС Франції, кількість жертв атаки становила щонайменше 84 особи, серед яких багато дітей, 18 постраждалих перебувають у критичному стані. Понад 100 людей зазнали значних травм та поранень.

Мер Ніцци Крістіан Естрозі назвав атаку найгіршою трагедією за всю історію міста. Президент США Барак Обама уже засудив напад та направив команду для допомоги в розслідуванні. Атаку також засудили міністр закордонних справ Великої Британії Борис Джонсон та президент Ради ЄС Дональд Туск.

У п'ятницю у Франції приспустили прапори, а в Ніцці скасували фестиваль джазу.

Українці теж співчувають постраждалим і родичам загиблих у французькому теракті і на знак солідарності учора приносили квіти та свічки до посольства Франції у Києві.

В українському зовнішньополітичному відомстві повідомили, що, за попередньою інформацією, серед загиблих під час теракту в Ніцці є один українець та ще двоє — поранено.

За інформацією ЗМІ підготувала Юлія КІНЗЕРСЬКА.

Фото European Front, Twitter.

ПЛАНЕТА

На Хорватію чекають дострокові парламентські вибори

У п'ятницю було достроково розпущено парламент Хорватії восьмого скликання. Як повідомив хорватський інформаційний портал tportal.hr, тепер парламентські вибори в країні мають бути проведені в межах від 30 до 60 днів. Найвірогідніше, президент Хорватії Грабар-Кітарович призначить їх на 11 вересня цього року.

Очікується, що її рішення набуде чинності 1 серпня. А до 15 серпня всі політичні партії та коаліції, які боротимуться за місця у новому складі парламенту, повинні подати до Національної виборчої комісії свої списки кандидатів. Після цього в країні офіційно стартує виборча кампанія, яка завершиться за день до виборів.

Олександр БІЛИК.

Не хочеш святкувати — плати штраф

У середу й четвер Чорногорія відзначала одне з головних своїх національних свят — День державності. В історії цієї балканської країни 13 липня воістину стало щасливим. Цього дня в 1878 році на Берлінському конгресі Чорногорія була визнана самостійною державою, у 1941 році — народ Чорногорії почав повстання проти італійських окупантів, які вторглися в країну у квітні того самого року. Тому 13 липня й було обрано датою національного свята, яке відзначається два дні.

До речі, Чорногорія — одна з небагатьох країн світу, де заборонено працювати без особливої необхідності в ці два святкові дні липня. На тих, хто проявляє неповагу до свята, чекає серйозний штраф — до 20 тисяч євро. А коли якійсь фірмі необхідно, щоб її працівники вийшли на роботу в ці дні, то вона має отримати спеціальний дозвіл влади на це.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

До Румунії «завезли» вірус Зіка

Міністерство охорони здоров'я Румунії офіційно повідомило, що в країні з'явився перший заражений небезпечним вірусом Зіка. 27-річна жінка «завезла» його з острова Мартиніка, розташованого в Карибському морі. Хвору одразу ізолювали й інтенсивно лікують. Головний лікар клініки, куди її помістили, заявив, що протягом тижня вірус має зникнути із крові пацієнтки.

Міністерство заспокоїло громадян країни, що поширення захворювання практично нульове.

Вірус Зіка — це флавівірус, що переноситься комарами. Його вперше знайшли в 1947 році в Уганді в макак. А в 1952 році вірус був виявлений у людей в Уганді та Танзанії. Спалахи хвороби, спричиненої ним, реєструвалися в Африці, Північній і Південній Америці, Азії та Тихоокеанському регіоні. А зараз він поширений у Бразилії, де через епідемію навіть була оголошена надзвичайна ситуація.

Олександр ВЛАДИМИРОВ.

Комітет Конгресу США схвалив законопроект про посилення санкцій проти РФ

Оздоровниці Херсонщини почали приймати на відпочинок дітей учасників АТО та загиблих українських бійців з Донеччини та Луганщини. Першими в дитячий центр «Дивосвіт» Каланчацького району прибули 48 хлопців та дівчат зі Сватового та Сєвєродонецька. Згодом чекають ще 150 школярів, *інформує наш власкор Сергій Яновський*

Жителька села Літки Лугинського району Житомирщини Марія Лукиша відзначила 90–літній ювілей. З привітаннями та подарунками до неї завітали голова райдержадміністрації Василь Чиж (праворуч) та голова ветеранської організації Микола Кухарець, *повідомляє наш власкор Оксана Лук'яненко*

Спека лише поширюватиметься. А з нею — і ризики для здоров'я

У найближчий період синоптики прогнозують в Україні переважно спекотну і суху погоду, опади можливі лише на заході нашої країни. І якщо для одних — це прекрасна нагода насолодитися теплом, то для інших — це ризиковано для здоров'я. Найбільше страждають жителі великих міст, де багато діоксиду азоту, оксиду вуглецю та інших шкідливих речовин. У таку погоду різко збільшується кількість звернень по медичну допомогу — особливо ризикують люди із зайвою вагою, а також ті, хто має захворювання серцево-судинної системи. Тож, аби не сталося біди, варто дослухатися до простих порад.

* Якщо перебуваєте в будівлі, ліпше бути на першому поверсі. Холодні маси повітря важчі за гарячі — саме тому в підвалах завжди прохолодно.

* Намагайтеся взагалі не виходити на вулицю в період з 11:00 і до 17:00, адже саме на цей час припадає пік сонячної активності.

* Багато хто намагається одягнути на себе якомога менше одягу, аж до того, що залишається в одній нижній білизні. Так, в задушливому приміщенні це спрацює, проте на сонці краще бути в одязі з тонкої тканини, який закриває тіло повністю. Її потрібно підбирати в світлих тонах.

* Часто в спеку виникає бажання пити холодну воду, але слід уникати цього — незважаючи на те, що холодна вода дає короткочасний освіжаючий ефект. Вона притупляє відчуття спраги за об'єктивної потреби організму в додатковій воді, але до того змушує організм почати витрачати ресурси для зігрівання води в шлунку. Отже, вам стане ще спекотніше. Пийте мінеральну або столову воду кімнатної температури, теплий чай, квас, різні соки. Добре в спеку допомагають фрукти та овочі.

* Алкогольні напої в спеку протипоказані. Для виведення етилового спирту з організму витрачається велика кількість води — а в спеку це, як ми знаємо, важко для організму само по собі. Тому навіть при нормальному самопочутті збільшується ризик теплових ударів і непритомності від зневоднення. Алкоголь в сумі зі спекою також здатний з більшою ймовірністю, ніж кожен із цих чинників окремо, призводити до аритмій, інфарктів і інсультів.

* Прийміть прохолодний душ або сходіть скупатися на пляж. Якщо такої можливості немає, то оберніть шию вологим рушником.

* Менше користуйтеся косметикою — у спеку вона сильно закупорює пори і тим самим призводить до зневоднення.

* Не кидайтеся в крайнощі і не пересиджуйте під кондиціонером — різкі перепади температур призводять до застуди і пневмонії. Ідеальна температура приміщення — від 23 до 26°С. Якщо ж у вас немає кондиціонера — можете поставити ємність із льодом під потоком повітря з вентилятора.

* На період високих температур потрібно знизити споживання жирної і солоної їжі — все це теж виводить воду з організму. Слідкуйте за свіжістю продуктів, оскільки спека створює сприятливі умови для розвитку шкідливих мікроорганізмів.

* Ще одна порада — одягайте головні убори. Вони красиві і врятують голову від теплового удару.

* У спеку відмовтеся від занять спортом і підвищених фізичних навантажень, якщо ви займаєтеся спортом — виконуйте вправи рано вранці або ввечері. Фізичні навантаження в спекотну погоду призводять до додаткового зневоднення, створюють велике навантаження на серце.

Отже, якою б сильною не була спека, дотримуйтеся цих простих порад, і ніяке сонце вам не зашкодить.

Марина КРИВДА.

Фото Петра МЕЛЬНИКА.

Щоб відпочивали безпечно

Виїзний брифінг-практикум на тему: «Безпека відпочинку на водоймах» провели рятувальники на міському пляжі на березі р. Інгул в межах міста Кропивницький **(на знімку)**. Бійці відділення водолазно-рятувальної групи ДСНС та спеціалісти бригади Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф на практиці показали, як врятувати людину на воді та надати їй першу невідкладну допомогу.

Крім подібних заходів, у регіоні також здійснюються щотижневі рейдові перевірки місць масового відпочинку біля водойм області, під час яких проводиться масово-роз'яснювальна робота з громадянами щодо дотримання правил безпеки на воді, **інформує наш власкор Петро МЕЛЬНИК.**

* * *

Через спеку на Дніпропетровщині встановлено найвищий, п`ятий клас пожежної небезпеки, тож розпалювати вогнища в лісі суворо заборонено. Доступ автівкам до лісових масивів перекрито на майже 300 дорогах, зазначають в управлінні цивільного захисту ОДА. Цьогоріч в області зафіксовано 11 лісових пожеж, горіло на площі 2,5 га, **повідомляє наш кореспондент Галина НЕРЕТІНА.**

Почесних городян побільшало

Звання «Почесний громадянин міста Коломиї» присвоєно трьом його мешканцям рішенням сесії міськради. Серед відзначених Інна Оробець — пауерліфтингка, яка понад 25 років виступає у складі збірної України, багаторазова чемпіонка й рекордсменка світу, Європи та України, суддя міжнародної категорії.

Як тренер вона підготувала одного чемпіона світу, двох чемпіонів Європи серед молоді, призера чемпіонату Європи серед дорослих спортсменів. Степан Андріїшин — краєзнавець, депутат міської ради першого демократичного скликання, один із засновників товариства «Поступ», автор багатьох статей, досліджень, книжок про історію Коломиї. Іван Монолатій — багатолітній працівник музею історії міста, академік Академії наук вищої школи України, доктор філософії Українського вільного університету в Мюнхені, професор Прикарпатського національного університету, доктор політичних наук. Написав і впорядкував багато книжок, досліджень, статей на тему минулого Коломиї та її культури, **повідомляє наш івано-франківський власкор Галина БРУХАЛЬ**.

***

У Кам'янці-Подільському дітям почесних громадян виплачують грошову допомогу. Для цього місцеві депутати виділили із бюджету 42 тис. грн. У місті діє спеціальна програма, яка передбачає до настання повноліття виплату раз у рік трьох тисяч гривень дітям, чиї батьки, відзначені цим званням, померли, **передає наш хмельницький власкор Ірина КОЗАК**.

Молитимуться за благополуччя країни

Сьогодні, в суботу 16 липня, в Бердичеві починаються врочистості Матері Божої Бердичівської. На площі перед монастирем Босих Кармелітів о 16-й годині привітають паломників з усієї України, які добралися до Санктуарію пішки чи на велосипедах. Святу ходу деякі групи розпочали ще за тиждень до того. Після привітання паломників, а їх тисячі, розпочнеться Служба Божа.

Серед подій, запланованих на неділю, привітання всіх єпископів на площі Св. Йоана Павла II. Потім біля монастиря Босих Кармелітів відбудеться головна урочиста літургія. У заходах візьмуть участь римо-католицькі єпископи та священики з усієї України, представники державної влади та дипломатичного корпусу, також очікуються єпископи з Польщі, Франції, Молдови. Високі гості разом із паломниками з усієї України та бердичівлянами особливо молитимуть Матір Божу про мир в Україні. Цьогорічне святкування — особливе. Орден Босих Кармелітів відзначає 25-річчя повернення в Україну і 25-річчя повернення йому костелу.

Оксана ЛУК'ЯНЕНКО.
Житомирська область.

ФОТОФАКТ

Поблизу Львова українсько-польська археологічна експедиція виявила сенсаційну знахідку — поселення трипільців, що змінює наявні уявлення про географію поширення цієї культури.

Фото УНІАН.

КАЛЕЙДОСКОП ВІСТЕЙ

Не забули і про старих людей

Чергову поїздку в Луганську та Донецьку області здійснив волонтерський центр «Серце патріота». Основний вантаж сформований на замовлення бійців АТО: це запасні частини, інструменти, аптечки, ліхтарики, продукти харчування, літній одяг. Окрім цього, волонтери доставлять на схід країни гуманітарний вантаж соціально незахищеним верствам населення: памперси, милиці, інвалідні візки тощо, які будуть передані будинкам престарілих і госпіталям. Це допомога від українсько-німецької спілки «Серце для України».

До формування вантажу долучилися колективи ПАТ «Теремно Хліб», кафе «Фарт» і «Базилік». Сільради Горохівського та Ківерцівського районів передали бійцям продукти.

Максим СОЛОНЕНКО.
Волинська область.

Військовий літак загорівся на злеті

Пожежа сталася під час проведення планового польоту на Старокостянтинівському військовому аеродромі на Хмельниччині. Військовий літак СУ-25 загорівся під час злету. Льотчик встиг катапультуватись. **Як повідомив керівник прес-центру Повітряних Сил ЗСУ полковник Роман Юрчило**, льотчик діяв професійно, йому вдалось спрямувати машину в безпечне місце. Пожежу локалізували. Медики вважають, що стан здоров'я пілота задовільний. Працює спеціальна комісія, що розслідує причини загоряння.

Ірина КОЗАК.
Хмельницька область.

ЦИФРА

На 36,9 %

порівняно з аналогічним періодом минулого року зросли надходження до місцевих бюджетів Закарпаття за перше півріччя. Мобілізовано понад 128 млн. грн. єдиного податку. 97,5 млн. грн. надійшло від фізичних осіб- підприємців та 30,5 млн. грн. — від юридичних осіб.

Василь НИТКА.

Для школярів дешевше

Депутати Львівської міської ради ухвалили рішення, що проїзд для учнів коштуватиме на 50 відсотків дешевше — дві гривні. Але тільки з понеділка по п'ятницю протягом навчального року та на автобусних маршрутах загального користування. **Як повідомляє пресслужба міськради**, перевізників зобов'язали розмістити інформацію про вартість проїзду для дітей шкільного віку у салонах автобусів.

Христина ГОРОБЕЦЬ.
Львів.

Замість землі даватимуть квартири

Кількість учасників АТО в Сумах наближається до двох тисяч. Земельних ділянок для них всіх явно не вистачить. Тож в обласному центрі вирішили будувати багатоповерхівки та виділяти в них захисникам Вітчизни квартири. Міський голова Сум Олександр Лисенко вважає, що протягом десяти років усі учасники АТО будуть забезпечені житлом. Для втілення проекту в життя планують використати дві земельні ділянки загальною площею понад 26 га. Щороку на будівництво житла для учасників війни на Донбасі із міського бюджету виділятимуть 20 млн. грн. Сумчани сподіваються, що їхню ініціативу також підтримають у Києві.

Володимир ЧЕРНОВ.
Сумська область.

Будівництво нового корвета «Вінниця» завершують на Чорноморському суднобудівному заводі в Миколаєві (Віктор СКРИПНИК)

Під вогнем супротивника — мирні мешканці

За минулу добу (дані на 15.07) у районі проведення антитерористичної операції російські окупаційні війська 64 рази відкривали вогонь по українських позиціях, повідомляє прес-центр АТО. «На маріупольському напрямку під вогонь забороненої Мінськими угодами 152 мм артилерії потрапили українські опорні пункти в Мар'їнці та Красногорівці. Також у Красногорівці ворог застосував 122 мм самохідні установки. З 120 мм мінометів ворог гатив по Широкиному і Мар'їнці. Міномети калібром 82 мм супротивник застосовував у Водяному, Лебединському і Березовому», — йдеться у повідомленні.

Супротивник не припиняє збройні провокації і на донецькому напрямку — найспекотніше в районі Авдіївки. На Луганщині гібридні формування вели і прицільний, і хаотичний вогонь по Новоолександрівці та Новозванівці. А вночі масовано обстріляли з гранатометів різних типів, великокаліберних кулеметів і стрілецької зброї Станицю Луганську, повідомляє прес-служба Луганської обласної ВЦА. Терористи намагалися вцілити по контрольно-пропускному пункту, пішохідному мосту і житловому масиву. У результаті пошкоджено будинок на вулиці Ломоносова і газогін низького тиску.

Також учора бойовики обстріляли житлові райони в селищі Водяне Донецької області (сектор «Маріуполь»). За словами прес-офіцера сектору Віталія Кирилова, у селищі зруйновано три будинки мирних мешканців. На щастя, ніхто не постраждав.

Тим часом Росія продовжує завозити до донбаського «військторгу» військову техніку й боєприпаси. З території Російської Федерації до Іловайська і Харцизька надійшли залізничні ешелони з озброєнням, танками, бойовими машинами піхоти. Про це повідомляє пресслужба Головного управління розвідки МО України.

Зокрема, за даними розвідки, в Іловайськ привезли два танки Т-72, дві бойові машини піхоти БМП-2, дві бойові машини 122 мм РСЗВ «Град», п'ять цистерн із паливно-мастильними матеріалами (250 тонн). До Харцизька приїхало сім цистерн з паливно-мастильними матеріалами (350 тонн), три вагони з боєприпасами.

За даними ГУР, російсько-терористичні війська здійснюють підготовку до активізації бойових дій у районі так званої Світлодарської дуги. Зафіксовано переміщення колон військової техніки в напрямку Дебальцевого і Горлівки. Рух ворожої техніки помічено в районі Ясинуватої, Макіївки. Здійснюються маневри мотострілецьких і підрозділів проросійських формувань і на луганському напрямку.

ФОТОФАКТ

Посол Держави Кувейт в Україні Юсеф Аль-Габанді з першою збіркою творів Т. Г. Шевченка в перекладі арабською мовою під час урочистої церемонії презентації книги, яка відбулася у фойє МЗС України.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Більше фото тут — www.golos.com.ua

ВІЛ-інфікованих лікуватимуть в онлайн-режимі

На Полтавщині запровадили єдину електронну систему моніторингу поширення ВІЛ-інфекції.

Тепер люди з цією недугою матимуть електронні медичні картки. Інформацію до них заносять за допомогою спеціальної комп'ютерної програми, що гарантує повну конфіденційність. Медики, які працюватимуть з нею, пройшли відповідне навчання. В області новація з'явилася завдяки матеріальній підтримці благодійної організації «Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ». В облаштування 75 робочих місць комп'ютерами та програмним забезпеченням і підготовку спеціалістів благодійники інвестували майже півтора мільйона гривень.

Фахівці, які вже працюють за цією програмою у тестовому режимі, відзначають її очевидні переваги. Якщо раніше ведення паперової документації забирало багато часу, то сьогодні на це потрібні лічені хвилини. Поліпшується і якість надання медичних послуг. Надто з огляду на те, що за допомогою електронної картки пацієнти можуть записуватися на прийом до лікаря, контролювати його дії, відстежувати залишки медпрепаратів, терміни їхньої придатності. Медики також оперативніше фіксуватимуть зміни стану здоров'я хворого й реагуватимуть на них вчасно.

Василь НЕЇЖМАК.

Полтавська область.

АНТИКОРУПЦІЯ

Взяла хабар на очах у підлеглих

Під час проведення спільної операції управління захисту економіки Департаменту захисту економіки Нацполіції, управління СБУ та прокуратури Луганської області затримано керівника районної податкової інспекції. Чиновниця вимагала неправомірну вигоду від керівників комерційної структури за невтручання податківців у їхню підприємницьку діяльність. Причому своїм цинізмом вразила навіть оперативників та слідчих прокуратури. Жінка отримувала хабар у своєму робочому кабінеті в присутності підлеглих, не приховуючи намірів. У поле зору правоохоронців зловмисниця потрапила через те, що в Сєвєродонецьку вона організувала справжню фінансову піраміду з вимагання хабарів, користуючись підтримкою працівників внутрішньої безпеки ДФС та керівництва фіскальної служби області. Під час здійснення слідчих дій у посадової особи фіскальної служби вилучено предмет хабара — 25 тис. гривень.

Павло ВОРОНЦОВ.

Луганська область.

Відкрили кримінальне провадження

На Прикарпатті затримали чергового поліцейського-хабарника. Співробітники СБУ викрили на зловживанні старшого інспектора Тисменицького відділу поліції області. Капітан вимагав 6 тис. грн. у місцевого мешканця за видачу дозвільної документації на травматичну зброю. Співробітники спецслужби спільно з військовою прокуратурою та внутрішньою безпекою поліції затримали хабарника під час отримання частини суми. Відкрито кримінальне провадження, тривають невідкладні слідчі дії.

Галина БРУХАЛЬ.

Івано-Франківська область.

Пропонують фіксувати недобросовісних учасників торгів

Доповнити систему електронних торгів ProZorro програмою з фіксації і запам'ятовування недобросовісних учасників торгів і постачальників пропонує Вінницька облдержадміністрація після пілотної роботи системи у регіоні у тестовому режимі.

Протягом шести місяців на тендерних закупівлях на Вінниччині вдалося заощадити 7,5 мільйона гривень. За цей час було проведено 1200 тендерів та здійснено закупівель на загальну суму 45 млн. гривень. «Економія коштів сягнула 17 відсотків від суми, витраченої на закупівлю товарів і робіт бюджетними організаціями, — уточнив директор департаменту фінансів Вінницької ОДА Микола Копачевський. — Водночас неодноразово стикалися з безвідповідальними учасниками торгів, які намагаються обдурити замовника. Тому пропонуємо доповнити систему програмою, яка б запам'ятовувала таких, щоб надалі не мати з ними справу».

Ще одна проблема — не завжди набирається для участі у торгах потрібна кількість постачальників товарів. Потрібно ширше й активніше інформувати потенційних учасників. З цією метою, за словами Миколи Копачевського, в області створять сектор супроводу державних закупівель. Крім інформації сторін про торги, він здійснюватиме юридичний супровід, якщо виникатиме така необхідність.

Віктор СКРИПНИК.

Вінницька область.

Рівненські медики вивчають англійську

Упродовж трьох місяців лікарі та адмінперсонал Рівненського обласного клінічного лікувально-діагностичного центру ім. В. Поліщука здобували знання з іноземної мови. За словами головного лікаря Романа Шустика **(на знімку)**, який і сам отримав відповідний сертифікат, нині без знань англійської складно працювати і з пацієнтами, і з медичним обладнанням та літературою.

— Центр, у якому ми проходили навчання, дав можливість отримати той мінімум, який дає змогу спілкуватися з пацієнтами та здобувати необхідну для професійного збагачення інформацію англійською з першоджерел. Нині надзвичайно складно впроваджувати нові методики без знань іноземної, та й останнім часом зросла кількість пацієнтів з різних країн. Можна сміливо говорити про розвиток «медичного» туризму. Обладнання у нас — іноземне, лікарі — професіонали, а обстеження коштує в рази дешевше, ніж за кордоном, — зазначив Роман Шустик.

Олександра ЮРКОВА.

Рівне.

Фото надано автором.

Нова підстанція збалансувала енергосистему регіону

На Херсонщині нарешті збалансували внутрішню енергосистему, завершивши будівництво підстанції «Нова».

Після відключення ЛЕП «Каховка-Титан», що подавала колись електроенергію до Криму, у частково зав'язаних на ній Чаплинському та Каланчацькому районах області одразу виник дефіцит у багато тисяч кіловат для роботи електронасосів 21 насосної станції. А вони подавали воду на зрошення понад двадцяти тисяч гектарів сільськогосподарських угідь, зокрема й рисових плантацій. Аби уникнути аварійних відключень у часи пікового навантаження, енергетики збудували альтернативну підстанцію біля села Кайрка у Каланчацькому районі.

Це було непросто: лише трансформатор для «Нової» важив п'ятдесят тонн. А його потрібно було не тільки транспортувати поганими дорогами, а й змонтувати фактично на голому місці. Та все вдалося: підстанція вже постачає енергію на об'єкти Держводагентства. І дуже вчасно: у спеку розбір води на зрошення значно збільшився, відтак, і насосні станції працюють із повною віддачею.

Сергій ЯНОВСЬКИЙ.

Херсонська область.

Піротехніки підняли з дна Айдару арсенал

Мешканці села Денежникове Новоайдарського району звернулися до піротехніків з проханням почистити акваторію ріки Айдар. За інформацією населення, на дні можуть лежати боєприпаси. На зазначене місце виїхала оперативна група, яка підтвердила, що ділянку водойми необхідно розмінувати.

Усього із дна підняли майже 90 гранат, підривники, запалювальні трубки, гранатомет РПГ, запали, понад 2,6 тис. штук патронів різного калібру. Як зазначають у Головному управлінні ДСНС у Луганській області, роботи продовжуватимуть до повного очищення акваторії.

До речі, на території області нині працюють п'ять піротехнічних груп ДСНС і 12 одиниць техніки. З початку року ці групи обстежили 444 га місцевості і знищили 8544 вибухонебезпечні предмети.

Вл. інф.

Фото прес-служби ГУ ДСНС у Луганській області.

Закон України

Про внесення змін до додатка № 3 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік»

Верховна Рада України **постановляє**:

1. Внести зміни до додатка № 3 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 5, ст. 54, № 17, ст. 189, № 24, ст. 489, № 26, ст. 518) згідно з додатком до цього Закону.

2. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Президент України П. ПОРОШЕНКО.

м. Київ, 7 липня 2016 року. № 1441-VIII.

(Додаток див. на сайті www.golos.com.ua)

Закон України

Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік»

Верховна Рада України **постановляє**:

1. Внести до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 5, ст. 54, № 17, ст. 189, № 24, ст. 489, № 26, ст. 518; із змінами, внесеними Законом України від 7 липня 2016 року № 1441-VIII) такі зміни:

1) у статті 1:

в абзаці другому цифри «601.838.695», «569.485.679,3» замінити відповідно цифрами «601.866.450,8», «569.513.435,1»;

в абзаці третьому цифри «674.491.066,9», «640.262.575,1» замінити відповідно цифрами «674.518.822,7», «640.290.330,9»;

2) внести зміни до додатків № 1 та № 3 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» відповідно до додатків № 1 та № 2 до цього Закону.

2. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Президент України П. ПОРОШЕНКО.

м. Київ, 12 липня 2016 року.
№ 1456-VIII.

(Додаток див. на сайті www.golos.com.ua)

Постанова Верховної Ради України

Про внесення змін до розділу I додатка до Постанови Верховної Ради України «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2016 році»

Верховна Рада України **постановляє**:

1. Розділ I додатка до Постанови Верховної Ради України «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2016 році» (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 8, ст. 83, № 16, ст. 184, № 17, ст. 195) доповнити відповідно до хронологічного порядку новими абзацами такого змісту:

«925 років з часу заснування міста Дрогобича (1091);

600 років з часу першої писемної згадки про місто Чуднів (1416)».

2. Ця Постанова набирає чинності з дня її прийняття.

Голова Верховної Ради України А. ПАРУБІЙ.

м. Київ, 12 липня 2016 року.
№ 1458-VIII.

Постанова Верховної Ради України

Про проведення парламентських слухань на тему: «Державні гарантії соціального захисту учасників антитерористичної операції, Революції Гідності та членів їхніх родин: стан і перспективи»

Верховна Рада України **постановляє**:

1. Провести 19 жовтня 2016 року в залі пленарних засідань Верховної Ради України парламентські слухання на тему: «Державні гарантії соціального захисту учасників антитерористичної операції, Революції Гідності та членів їхніх родин: стан і перспективи».

2. Кабінету Міністрів України до 30 вересня 2016 року підготувати та подати до Верховної Ради України тиражовані для народних депутатів України інформаційно-аналітичні матеріали з питання парламентських слухань, пропозиції до проекту рекомендацій парламентських слухань та визначити доповідача із зазначеного питання.

3. Комітету Верховної Ради України у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та людей з інвалідністю, Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони, Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення здійснити необхідні заходи щодо організаційного та методичного забезпечення проведення парламентських слухань та внести проект їх рекомендацій.

4. Запросити для участі в парламентських слуханнях представників центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, профільних міжнародних організацій, наукових установ.

5. Національній телекомпанії України та Національній радіокомпанії України за участю Інформаційного управління Апарату Верховної Ради України забезпечити в установленому порядку пряму трансляцію парламентських слухань на Першому загальнонаціональному каналі Національної телекомпанії України та Першому загальнонаціональному каналі Національної радіокомпанії України.

6. Управлінню справами Апарату Верховної Ради України забезпечити фінансування витрат, необхідних для організації і проведення зазначених парламентських слухань та видання їх матеріалів Видавництвом Верховної Ради України.

7. Ця Постанова набирає чинності з дня її прийняття.

Голова Верховної Ради України А. ПАРУБІЙ.

м. Київ, 14 липня 2016 року.
№ 1470-VIII.

Постанова Центральної виборчої комісії

Про оголошення попередження кандидатам у народні депутати України, зареєстрованим в одномандатних виборчих округах № 23, 27, 85, 114, 151, 183, 206 на проміжних виборах народних депутатів України 17 липня 2016 року

Відповідно до частини першої статті 48 Закону України «Про вибори народних депутатів України» (далі - Закон) кандидат у народні депутати України в одномандатному виборчому окрузі зобов'язаний відкрити рахунок свого виборчого фонду не пізніш як на десятий день з дня його реєстрації Центральною виборчою комісією.

Кандидатами в народні депутати України, зареєстрованими в одномандатних виборчих округах № 23, 27, 85, 114, 151, 183, 206 на проміжних виборах народних депутатів України 17 липня 2016 року, зазначеними в додатку, у встановлені частиною першою статті 48 Закону терміни рахунки виборчих фондів не відкрито.

Згідно з пунктом 6 частини другої статті 61 Закону в разі порушення кандидатом у народні депутати України в одномандатному виборчому окрузі термінів відкриття рахунку свого виборчого фонду йому оголошується попередження.

Рішення про попередження окремому кандидату в народні депутати України приймає Центральна виборча комісія (частина перша статті 61 Закону).

Частиною четвертою статті 61 Закону передбачено, що попередження, зазначене у частині першій вказаної статті, оприлюднюється Центральною виборчою комісією у загальнодержавних засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії.

Враховуючи викладене, згідно з пунктом 1 частини другої статті 30, частиною першою статті 48, частиною дев'ятою статті 50, частиною першою, пунктом 6 частини другої, частиною четвертою статті 61, статтею 106 Закону України «Про вибори народних депутатів України», керуючись статтями 11 - 13, пунктами 1, 5, 17 статті 19 Закону України «Про Центральну виборчу комісію», Центральна виборча комісія **постановляє**:

1. Оголосити попередження за порушення термінів відкриття рахунків виборчих фондів кандидатам у народні депутати України, зареєстрованим на проміжних виборах народних депутатів України 17 липня 2016 року, зазначеним у додатку.

2. Копії цієї постанови надіслати кандидатам у народні депутати України, вказаним у додатку.

3. Цю постанову оприлюднити в газетах «Голос України», «Урядовий кур'єр» та на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії.

Голова Центральної виборчої комісії М. ОХЕНДОВСЬКИЙ.

14 липня 2016 року. № 312.

Додаток до постанови Центральної виборчої комісії від 14 липня 2016 року № 312

Перелік кандидатів у народні депутати України, зареєстрованих в одномандатних виборчих округах № 23, 27, 85, 114, 151, 183, 206 на проміжних виборах народних депутатів України 17 липня 2016 року, яким оголошено попередження

Волинська область
одномандатний виборчий округ № 23

Богун Максим Валерійович,
Демчук Володимир Григорович,
Кононович Олександр Адамович,
Малькова Валентина Миколаївна,
Орел Олександр Миколайович.

Дніпропетровська область
одномандатний виборчий округ № 27

Балахнін Анатолій Юрійович,
Більцан Костянтин Миколайович,
Бондаренко Віталій Петрович,
Євтушенко Юрій Вікторович,
Єпіфанцева Світлана Володимирівна,
Зіненко Роман Анатолійович,
Карамушка Максим Олегович,
Краснов Вячеслав Ігорович,
Краснов Загід Володимирович,
Краснов Загід Станіславович,
Мироненко Олександр Євгенович,
Момот Олександр Вадимович,
Момот Олександр Володимирович,
Ричкова Валентина Василівна,
Ричкова Тетяна Володимирівна,
Ричкова Тетяна Петрівна,
Садковський Дмитро Михайлович,
Сірий Олександр Станіславович,
Сітніков Віталій Вадимович,
Соловйова Анна Олександрівна,
Тихонов Сергій Віталійович,
Томчук Оксана Валеріївна,
Томчук Оксана Григорівна,
Томчук Оксана Іванівна,
Тютєрєва Вікторія Ігорівна,
Удод Євген Олександрович,
Циркін Ігор Миколайович.

Івано-Франківська область
одномандатний виборчий округ № 85

Добровольська Ганна Володимирівна,
Дорош Мар'ян Іванович,
Дяченко Сергій Федорович,
Казакова Оксана Олександрівна,
Кривошея Ірина Василівна,
Крилишин Юрій Володимирович,
Кухар Олена Валеріївна,
Левченко Ганна Володимирівна,
Міллер Емілія Іллівна,
Мірошник Сергій Борисович,
Опалінський Юрій Володимирович,
Орєхова Валентина Іванівна,
Підопригора Вадим Віталійович,
Платонов Павло Михайлович,
Сачко Олександр Миколайович,
Сорока Оксана Михайлівна,
Струць Тетяна Дорошівна,
Черненко Роман Юрійович,
Шутова Марина Аркадіївна,
Яровата Анжела Валентинівна.

Луганська область
одномандатний виборчий округ № 114

Ахмедова-Цалко Юлія Серанівна,
Бердніков Андрій Валерійович,
Берендєєв Іван Вікторович,
Блінов Андрій Юрійович,
Боклагов Костянтин Віталійович,
Большак Алла Володимирівна,
Босов Олексій Петрович,
Боченко Сергій Вікторович,
Величко Анатолій Володимирович,
Воропаєв Олександр Геннадійович,
Галицький Роман Іванович,
Гладирєва Людмила Олександрівна,
Глухова Наталія Миколаївна,
Горовенко Олександр Анатолійович,
Денищенко Денис Вікторович,
Драпак Віталій Олександрович,
Єфрємов Антон Олександрович,
Жарков Михайло Вікторович,
Зубовський В'ячеслав Володимирович,
Ільченко Костянтин Григорійович,
Казаков Сергій Вікторович,
Каленюк Сергій Іванович,
Калюжна Ольга Миколаївна,
Карпінський Денис Олегович,
Клименко Дмитро Володимирович,
Ковальов Станіслав Олександрович,
Козак Євгенія Олександрівна,
Козиряцький Олександр Володимирович,
Кондратюк Юрій Олександрович,
Кочарян Тігран Рафікович,
Крамаренко Анатолій Олександрович,
Курамшина Надія Маріусівна,
Курудз Богдан Михайлович,
Кусова Раїса Іванівна,
Ленда Тарас Миколайович,
Лєбєдєв Руслан Анатолійович,
Лінський Микола Васильович,
Ліщинський Віктор Станіславович,
Мар'їн Юрій Якович,
Мар'їна Надія Миколаївна,
Маряничева Тетяна Олександрівна,
Матвієнко Лілія Миколаївна,
Мельник Андрій Вікторович,
Мельник Ніна Миколаївна,
Мельник Світлана Вікторівна,
Назаренко Георгій Станіславович,
Наумчук Ярослав Володимирович,
Нескородєва Надія Костянтинівна,
Нєскородєв Роман Вікторович,
Орєхов Віктор Іванович,
Осада Вячеслав Григорович,
Павлишин Надія Ігорівна,
Павлюк Юлія Валеріївна,
Петраченкова Наталія Михайлівна,
Петренко Олександр Анатолійович,
Плугіна Євгенія Павлівна,
Побєдоносцева Алла Сергіївна,
Попов Кирило Миколайович,
Радневич Любов Іванівна,
Резніченко Ярослав Анатолійович,
Рибалко Альона Сергіївна,
Ромкіна Світлана Володимирівна,
Ружина Олена Віталіївна,
Сасін Георгій Володимирович,
Серебреннікова Олена Олександрівна,
Сєвост'янова Любов Іванівна,
Степанюк Володимир Іванович,
Таранова Олександра Леонтіївна,
Тасюк Микола Валерійович,
Толмачов Антон Ігорович,
Толстоухова Наталія Вікторівна,
Тремполець Іванна Іванівна,
Трунова Марина Петрівна,
Харківська Світлана Миколаївна,
Хижняк Ілля Андрійович,
Хітько Ірина Сергіївна,
Шарко Людмила Миколаївна,
Шевченко Олексій Андрійович,
Ширков Микола Олексійович,
Ширкова Наталія Анатоліївна,
Шокодько Микола Гаврилович,
Якимчук Ірина Володимирівна,
Ярошенко Галина Вікторівна,
Ярошенко Світлана Миколаївна,
Ятчук Олександр Сергійович.

Полтавська область
одномандатний виборчий округ № 151

Азізов Сергій Семенович,
Боклан Анна Павлівна,
Боченко Віталій Вікторович,
Бражник Дмитро Євгенович,
Ващенко Софія Миколаївна,
Вознюк Андрій Віталійович,
Дмитренко Григорій Миколайович,
Жалдак Олександр Панасович,
Завадський Андрій Олександрович,
Звізло Максим Романович,
Казаков Віктор Ларіонович,
Каленюк Анна Сергіївна,
Камінський Микита Анатолійович,
Ковальчук Василь Григорович,
Кривошеєнко Богдан Валерійович,
Лінська Олена Петрівна,
Мельник Віктор Іванович,
Носихін Олександр Миколайович,
Паламар Ірина Євгенівна,
Пасічник Андрій Костянтинович,
Рева Віктор Петрович,
Таранов Дмитро Валерійович,
Толстоухов Сергій Вікторович,
Чиридник Юрій Анатолійович,
Чиркова Тетяна Вадимівна,
Шутов Володимир Сергійович.

Херсонська область
одномандатний виборчий округ № 183

Бословяк Михайло Олександрович,
Лежавська Алла Йосипівна,
Линик Сергій Анатолійович,
Миколаєнко Володимир Володимирович,
Перепелиця Анатолій Іванович,
Плугатарьов Віталій Анатолійович,
Редько Олена Геннадіївна,
Середа Анна Олександрівна,
Труш Тетяна Петрівна.

Чернігівська область
одномандатний виборчий округ № 206

Берендєєв Ігор Вікторович,
Блауш Дмитро Станіславович,
Большак Сергій Іванович,
Боченко Неля Анатоліївна,
Вашека Ірина Іванівна,
Волошин Ігор Миколайович,
Воропаєва Ірина Анатоліївна,
Гоголь Андрій Сергійович,
Давидчук Юрій Володимирович,
Дворенков Станіслав Костянтинович,
Джура Олександр Олександрович,
Добровольський Володимир Анатолійович,
Дубіль Валерій Володимирович,
Єрмаков Олександр Юрійович,
Єфремова Марія Іванівна,
Звізло Софія Степанівна,
Казакова Катерина Іванівна,
Камінська Каріна Ігорівна,
Кипиченко Леонід Михайлович,
Кирилюк Світлана Олегівна,
Коваленко Богдана Леонідівна,
Коробов Іван Вікторович,
Кривов'яз Оксана Анатоліївна,
Кривошея Богдан Леонідович,
Курінний Кирило Анатолійович,
Кухар Едуард Володимирович,
Левченко Олексій Валентинович,
Лежавська Яна Геннадіївна,
Лобода Павло Андрійович,
Маслієва Аліна Вікторівна,
Микитась Євгеній Вікторович,
Назаренко Ірина Іванівна,
Орєхов Дмитро Вікторович,
Павлюк Віталій Вікторович,
Падєєв Станіслав Володимирович,
Петренко Олена Петрівна,
Плугіна Олена Олександрівна,
Плюта Станіслав Володимирович,
Попова Наталія Володимирівна,
Пузак Андрій Геннадійович,
Савченко Ірина Миколаївна,
Сергеєв Єгор Аркадійович,
Сукаленко Тетяна Олексіївна,
Тереховська Марина Анатоліївна,
Тімош Віталій Вікторович,
Толочко Світлана Сергіївна,
Федорова Валерія Олександрівна,
Чепурний Василь Федорович,
Черненко Валентина Анатоліївна,
Шаповалов Сергій Валерійович,
Шевель Олександр Андрійович.

Секретар Центральної виборчої комісії Т. ЛУКАШ.

Завтра — День працівників металургійної та гірничодобувної промисловості

Мелодія для скрипки і конвертера

Гаряче дихання печі, гуркіт ковша із рідким металом перетворилися на «акомпанемент» для виступу муніципального камерного оркестру «Ренесанс» та рок-групи «Blood» просто в конвертерному цеху Маріупольського металургійного комбінату імені Ілліча холдингу «Метінвест» наприкінці травня цього року** (на знімку). **Працівники стали очевидцями рідкісної акції: зйомок музичного відеокліпа. Автори ідеї пояснюють: прагнули, аби світ почув звуки індустріального міста, народжені самим життям. Судячи з кількості переглядів відеокліпа, ідея припала до душі багатьом.

«Ми прагнули розкрити душу нашого індустріального міста. Живемо тут і хотіли показати те, що справді є унікальним для Маріуполя, в тому числі металургійне виробництво», — пояснив один із авторів, керівник каналу «Маріупольське ТБ» Костянтин Коломоєць.

Завтра у працівників вогняної професії — свято. Продовжуючи паралелі з оркестром, можна сказати так: від злагодженої «гри» українських металургів та їхніх суміжників залежить «лейтмотив» економіки всієї країни. Цей день — привід поговорити про ключову роль галузі в експортному потенціалі України. Але це — й розмова про сьогоднішні проблеми, які переживають підприємства. Зокрема, на «самопочутті» сильно позначається тарифна політика держави на енергоносії: підвищення тарифів на газ, на електроенергію. Плюс брак металобрухту, який тисячами тонн вивозиться за кордон, замість того, щоб бути використаним для виробництва вітчизняних чавуну і сталі. Плюс високі портові збори та залізничні тарифи.

Із позитивних зрушень останніх років — підприємства галузі почали приділяти набагато більше уваги екологічним проектам, а також тісніше працювати з громадськістю. «На сьогодні лише на комбінаті імені Ілліча реалізовано та перебувають у стадії реалізації 17 екологічних проектів. Це 85 відсотків від усіх заходів, запланованих програмою охорони навколишнього середовища Маріуполя», — відзначив генеральний директор металургійного комбінату Юрій Зінченко.

Два металургійні комбінати продовжують грати ключову роль у житті Маріуполя. Тільки торік соціальні інвестиції Метінвеста в розвиток приморського міста становили майже 90 мільйонів гривень.

Леонід ВАСИЛЕНКО, Ліна КУЩ.

Фото Євгена НОСЕНКА.

Шанують людей вогняної професії

У неділю в Запоріжжі, як і в інших металургійних містах України, відзначатимуть День металурга і гірника. Підприємства галузі забезпечують достойне життя (включаючи й членів сімей) щонайменше ста тисяч запоріжців. Середня зарплата на комбінатах і заводах металургії Запоріжжя коливається в межах 7—10 тисяч гривень.

Стратегічне перехрестя

Як розповів голова обкому профспілки металургів та гірників Валерій Сєров, очолювана ним організація об'єднує майже 37 тисяч осіб. Це приблизно 94 відсотки від штатної чисельності працівників гірничо-металургійної галузі Запорізької області. Левова частка підприємств останньої розташована саме у Запоріжжі. Адже саме згадане місто, яке ще в 1923 році ледь налічувало 40 тисяч жителів, було обране як майбутній потужний промисловий майданчик на півшляху із Донбасу в Кривбас.

Уже в 1939 році населення міста зросло до 300 тисяч осіб. Бурхливий розвиток місцевого проммайданчика, зростання населення спричинили подальші, переважно екологічні, проблеми Запоріжжя.

Не вижити, а жити!

Серед гігантів індустрії, які, без перебільшення, кують славу Запоріжжя, передусім як міста металургів — комбінат «Запоріжсталь», завод «Дніпроспецсталь», Запорізький алюмінієвий (ЗАлК) та Запорізький титаномагнієвий комбінати (ЗТМК), Запорізький залізорудний комбінат (с. Мала Білозірка Василівського району), Запорізький завод феросплавів (ЗЗФ), «Запоріжкокс» та «Запоріжвогнетрив», «Укрграфіт».

Звичайно, проблем у сучасних металургів більш ніж достатньо. Зважаючи, що щонайменше чотири із перелічених підприємств електрометалургії критично залежать від хронічно задраних догори тарифів, то все це переживається не так просто. Особливо на ЗЗФ, частка електроенергії на якому становить до 60% собівартості. Станом на 24 червня найбільша заборгованість за електроенергію (300 мільйонів гривень) — у ЗТМК.

Стосовно ЗАлКу, то після його реприватизації у 2015 році поки що не вдалося налагодити хоча б роботу лінії алюмінієвої «катанки». Попередній власник тут «постарався на славу»: підприємство у період багаторічної судової тяганини різали на метал у цілодобовому режимі. Пуск згаданої лінії перенесено з 1 липня на серпень нинішнього року. Нині з шести тисяч працюючих колись на Запорізькому алюмінієвому комбінаті (він майже чотирнадцять років — після бездарно проведеної приватизації, перебував у власності головного конкурента — російського РУСАЛу), лишилося трохи більше 200 осіб персоналу. Не рахуючи охорони... І ще: на думку фахівців, без серйозного інвестора, який справді збирається відновити на ЗАлКу виробництво первинного алюмінію, силуміну, кремнію та глинозему, нічого зі згаданого тут уже ніколи не з'явиться.

Практично увесь запорізький металургійний проммайданчик потерпає від відсутності внутрішнього ринку. Мова про нього ведеться з кінця 1990-х років, а віз і нині там. А в останні два роки у місті всіх дивує майже відсутність замовлень від «Укроборонпрому». Особливо на монополісті в рамках СНД з випуску зброєвої сталі — заводі «Дніпроспецсталь». Мабуть, «оборонпромівці» обходяться дерев'яними зразками зброї?

До речі, війна додала металургам чимало проблем, особливо зважаючи на той згаданий шлях із Донбасу на Кривбас. Втім, чорна металургія їх уже майже подолала. У вкрай важкому становищі опинився «Укрграфіт» — у минулому Дніпровський електродний завод. Його частково і сировина, і споживач тепер за лінією фронту. Знадобилися титанічні зусилля колективу і менеджменту підприємства, аби налагодити нову логістику, освоїти нові види продукції, аби вижити і давати зарплату понад двом тисячам працюючих. Із цим завданням, отримавши кредит ЄБРР, на «Укрграфіті» впоралися.

Усі підприємства галузі потерпають і від перебоїв із поверненням ПДВ. Цікаво, що затримки з останнім підозріло часто збігаються із негайними вимогами електроенергетиків розрахуватися вже з ними сьогодні і зараз...

На кожному заводі та комбінаті підписані колективні угоди, які, окрім відносно високої за українськими і запорізькими мірками зарплати, передбачають цілу низку соціальних гарантій («соцпакети») та постійне поліпшення умов праці. Зразком такого документа лишається «соцпакет феросплавника». За відомостями профспілок, після дворічного простою частини потужностей (а протягом трьох місяців — і повної зупинки ЗЗФ) дія частини статей згаданого документа була призупинена. Втім, тепер соцпакет відновлено у повному обсязі.

Проте, «комунізм» на одному, окремо взятому, підприємстві не збудуєш. Це, як ніде, розуміють на «Запоріжсталі». Підприємство традиційно підтримує науково-культурну інфраструктуру міста. Окрім того, щорічно тут визначають переможців конкурсу соціально-культурних проектів. За умовою, «Запоріжсталь» оплачує тільки вартість конкретних робіт та матеріалів для їхньої реалізації, решта — внесок авторів проекту. І ще: можливо, хтось це вже забув, але сучасна перлина Запоріжжя туристичного — Історико-архітектурний комплекс «Запорозька Січ» Національного заповідника Хортиця починався із «запоріжсталівських» трьох мільйонів гривень.

Леонід СОСНИЦЬКИЙ.

Запоріжжя.

На знімку: Олександр Басараб, горновий доменної печі №3 «Запоріжсталі».

Фото прес-служби ПАТ «Запоріжсталь».

Основа економіки регіону

День металурга і гірника для Дніпропетровщини завжди був святом знаковим, адже основа економіки області — це передусім гірничо-металургійний комплекс. Як зазначають фахівці, він також залишається базовим елементом вітчизняної економіки, основним донором бюджету. Більш як половина всіх працюючих у промисловості регіону зайняті на підприємствах ГМК.

Базу становлять 28 підприємств, сфера діяльності яких — від видобутку і переробки залізорудної сировини, виробництва коксу і феросплавів до виплавки чавуну, сталі, виробництва прокату й метизів.

Про вагу галузі в житті регіону свідчить і той факт, що всі підприємства гірничо-металургійного комплексу є містоутворюючими, розташовані в обласному центрі, Кривому Розі, Кам'янському (Дніпродзержинськ), Новомосковську, Вільногірську, Нікополі, Марганці, Покрові (Орджонікідзе).

Станом на 1 червня цього року кількість працівників галузі в області становила понад 151 тис. осіб (52% всіх працюючих у промисловості Дніпропетровщини). Зокрема, у металургійному виробництві зайнято більш як 74 тис. людей. Середня заробітна плата у добувній промисловості становить 7684 грн. (128,7% до середнього рівня заробітної плати по промисловості), у виробництві коксу — 6521 грн. (109,2%), у металургійному виробництві — 6932 грн. (116,1%).

Щодо показників виробництва, то відповідно до статистичних даних, за п'ять місяців 2016-го індекс промислової продукції порівняно з минулим роком у добувній промисловості становив 99,1% (по Україні — 102,4%), у виробництві коксу — 97,6% (по країні — 121,1%), металургійному виробництві — 105,1% (по країні — 110,7%).

Зокрема, у цей проміжок часу збільшилось виробництво агломерату — на 10,5% до відповідного періоду минулого року, чавуну — на 9,8%, сталі — на 7,2%, прокату — на 12,9%, труб — на 0,2%.

Обсяги реалізації промислової продукції по підприємствах ГМК за п'ять місяців цього року становлять 72,0 млрд. грн. Це — 58,9% до всієї реалізованої продукції в області та 33,9% — від загальнодержавних обсягів.

Галина НЕРЕТІНА.

Дніпропетровська область.

СПОРТ

Андрій Шевченко — новий наставник збірної України!

Футбол. Учора в Києві відбулося засідання виконкому ФФУ. На ньому новим тренером збірної України одностайно обрано 39-річного Андрія Шевченка — у минулому нападника київського «Динамо», «Мілана» (Італія), «Челсі» (Англія) та української національної команди. Останнє місце роботи Андрія Миколайовича — збірна України, асистент тренера.

Шевченку в роботі допомагатимуть італійці Мауро Тассотті й Андреа Малдера іспанець Рауль Рiанчо. А Мирон Маркевич — новий голова комітету національних збірних.

«Шахтар» зіграє зі швейцарцями

У третьому кваліфікаційному раунді Ліги чемпіонів донецький «Шахтар» зіграє з швейцарським клубом «Янг Бойз» (Берн). Такий результат жеребкування, котре відбулося вчора в Ньоні (Швейцарія).

Матчі відбудуться 26/27 липня та 2/3 серпня. Перша зустріч «гірників» із бернцями буде в Україні.

Визначили лауреатів попереднього сезону!

Представники клубів Прем'єр-ліги назвали свої варіанти найкращих у традиційних номінаціях. А в цілому вимальовувалася ось така картина.

Найкращий тренер Ліги Парі-Матч сезону 2015/16. 1. Сергій Ребров («Динамо», Київ). 2. Мірча Луческу («Шахтар», Донецьк). 3. Мирон Маркевич («Дніпро»).

Найкращий гравець. 1. Андрій Ярмоленко («Динамо»). 2. Марлос («Шахтар»). 3. Алекс Тейшейра («Шахтар»).

Найкращий воротар. 1. Андрій П'ятов («Шахтар»). 2. Микита Шевченко («Зоря», Луганськ). 3. Олександр Шовковський («Динамо»).

Найкращий арбітр. 1. Анатолій Абдула (Харків). 2. Олександр Іванов (Макіївка). 3. Юрій Можаровський (Львів).

Найкращий молодий гравець (відкриття) сезону 2015/16. 1. Віктор Коваленко («Шахтар»). 2. Іван Петряк («Зоря»). 3. Валерій Лучкевич («Дніпро»).

Серед лауреатів також є переможці у двох номінаціях, де голосування не знадобилося, бо трійки названо з урахуванням статистичних показників.

Найкращий бомбардир. 1. Алекс Тейшейра («Шахтар») — 22 м'ячі. 2. Пилип Будківський («Зоря») — 14. 3. Андрій Ярмоленко («Динамо») — 13.

Найдисциплінованіший гравець (зіграв найбільше зустрічей і не заробив жодної жовтої картки). 1. Віталій Пономар («Олександрія») — зіграв 25 матчів, провів на полі 2096 хвилин. 2. Марлос («Шахтар») — 24 матчі, 1385 хвилин. 3. Олег Гусєв («Динамо») — 24 матчі, 1325 хвилин.

Названо дати і час

Дирекція Прем'єр-Ліги затвердила дати проведення і час початку матчів 2-го туру чемпіонату країни.

30 липня (субота). 17:00. «Волинь» (Луцьк) — «Олімпік» (Донецьк). 19:30. «Чорноморець» (Одеса) — «Шахтар» (Донецьк). 19:30. «Зірка» (Кропивницький) — «Зоря» (Луганськ).

31 липня (неділя). 17:00. «Дніпро» — «Сталь» (Кам'янське). 19:30. «Карпати» (Львів) — «Динамо» (Київ). 19:30. «Олександрія» — «Ворскла» (Полтава).

Повернули Коваля

Київське «Динамо» повернуло Максима Коваля в заявку на сезон 2016/2017. Спочатку 23-річний воротар був присутній у списку, а потім... зник.

Нагадаємо, що в динамівському реєстрі, як і раніше, відсутній півоборонець Олег Гусєв, котрий досі не підписав новий контракт з клубом. А от воротар Олександр Рибка готовий залишити київський клуб.

17 липня о 19.00 в столичному музеї «Золоті ворота» відбудеться концерт гурту «Хорея Козацька» (лідер і соліст — Тарас Компаніченко)

18 липня виповнюється 80 років від дня народження Юрія ІЛЛЄНКА (1936—2010) — українського кінооператора, кінорежисера та письменника

Земля і Космос Івана–Валентина Задорожного

Не кожне місто з населенням 7,5 тисячі осіб може похвалитися музеєм образотворчого мистецтва. У Ржищеві такий музей є, і носить він ім'я видатного земляка — художника-монументаліста Івана-Валентина Задорожного.

Постать цього митця, який народився і похований у Ржищеві, ще не до кінця вивчена та оцінена. Парадокс: творчість художника, який на картинах часто зображав звичайних селян, їхній побут, тепер порівнюють із Космосом — неосяжним та загадковим. Про це йшлося під час заходів з нагоди 95-річчя з дня народження Задорожного, які відбулися в його рідному місті.

— Батько осиротів, коли йому виповнилося сім місяців, і виростав практично на вулиці. Дуже любив землю. Пригадую, як він ходив дивитися на неї рано навесні, коли вона ще не вкрита, парує. Робив замальовки, етюди. Так само приваблювала його осіння земля. Для мене батько — це величезна брила, дорогоцінна жила, яка постійно заглиблюється, — зізналася донька художника Наталія **(на знімку на 1-й стор)**.

— Це була не людина, а вся безмежність. Усім цікавився, і все в ньому було красиво, зосереджено, виважено, — каже дружина художника Надія Яківна. — Зробив серію язичницьких богів, через яких мав багато неприємностей. У творчості постійно наздоганяв сам себе. Міг серед ночі схопитися й робити ескізи. Коли зайнявся художнім склом — їздив на завод, розпитував технологію про фарбоване скло. Брав у них порошок, варив удома, всі руки попечені були.

Співрозмовниця поділилася з «Голосом України» спогадами про те, як звичайні сільські дядьки та тітки позували Задорожному під час створення полотен. У Балико-Щучинці Кагарлицького району, де мешкала родина, художника любили, пишалися ним, але робота «моделями» видавалася дуже важкою для селян.

— Сільські люди не звикли позувати, це багато часу забирає. Поки чоловік малював, я відволікала «моделей» розмовами. Розпитувала про їхнє життя, про війну. Страшні речі вони розповідали. У цих місцях у Другу світову був Букринський плацдарм. В ополчення забрали дітей, 16-річних хлопців, і старих дідів. У свитках, валянках. А в німців — і кулемети, і гармати, і танки. Розповідала одна селянка, як після бою жінки ходили вночі з ліхтарем на поле бою, шукали своїх синів, племінників.

За мотивами тієї розповіді Іван-Валентин Задорожний створив картину «Матері»: чотири жіночі постаті вдивляються в морок, намагаючись відшукати серед полеглих своїх рідних. Копія полотна є в музеї образотворчого мистецтва у Ржищеві. Оригінал — у Росії, куди були відправлені щонайменше десять робіт талановитого українця. Про долю цих картин нічого не відомо. Щодо серії язичницьких богів — то вони свого часу прикрашали одну із зал готелю «Інтурист» у столиці. Після зміни власника закладу у 90-х роках минулого століття роботи просто викинули, і лише кілька картин друзям художника вдалося врятувати. Досі не видано художній альбом із повним зібранням творів лауреата Шевченківської премії.

Творчий шлях Івана-Валентина Задорожного чітко поділений навпіл. Перша половина — успіх, визнання, виставки, нагороди. Друга — скрута, тавро «націоналіста», заборона виставляти свої картини. Посмертно — Державна премія імені Шевченка за серію робіт 1964—1988 років. Про митця згадували його рідні, колеги по творчому цеху, земляки. До речі, син Богдан — також художник із виразним авторським стилем.

Мистецтвознавці зазначають: парадокс творчого сплеску в українському живописі 1960—1970-х років, до якого належать і роботи Задорожного, досі не розкрито. Як могли в умовах соціалістичної системи народитися такі образи й форми, які ламали всі стереотипи?

На піку творчого життя художник різко змінив стиль — у бік монументалізму — і наказав винести на смітник усі власні ескізи доби реалізму. «Я просила, благала: дайте, візьму, заховаю, виберу найкраще... А він усе одно викидає», — каже дружина Надія Яківна. Задорожний не хотів, щоб навіть вдалі ескізи тягнули його в минуле. Доля митця, його творчий спадок — це ще один пласт у культурному нашаруванні цих давніх місць, які стануть дедалі привабливішими для туристів.

Ліна КУЩ.
Фото автора.

Народний художник України Володимир Прядка під час заходів з нагоди 95-річчя з дня народження Івана-Валентина Задорожного.

ПРЯМА МОВА

Василь Андріяшко, кандидат мистецтвознавства, завідувач кафедри художнього текстилю й моделювання костюма Київського державного інституту декоративно–прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука:

— Іван-Валентин Задорожний — художник-універсал, який на високому рівні опанував усі техніки монументального мистецтва. Мав сильний характер і за натурою був нонконформіст. Завжди йшов усупереч системі. Різав правду-матку. За це його поважали навіть недруги. Його виступи були справжньою школою для молодих художників.

Нашу пісню слухав королівський палац

Переможцем IV Міжнародного фестивалю хорової музики ім. Гавриїла Музическу, що відбувся у румунському місті Яси, став учнівський хор «Гармонія» Вінницької дитячої школи мистецтв.

Юні вінничани, на думку журі, виконали хорові твори відомих українських та зарубіжних композиторів краще від своїх ровесників із Румунії, Болгарії, Молдови та Італії. Як повідомила керівник хору «Гармонія» Тетяна Гордієнко, українському колективу з міста над Бугом надали почесне право відкрити творче змагання. Заспів виявився вдалим. У номінації «Музичні ліцеї» вінничани отримали другу премію.

— Першу премію журі не присудило жодному колективу, тому нас усі називали переможцями, — уточнила Тетяна Гордієнко.

Гала-концерт переможців фестивалю відбувся просто неба, на галявині біля стін румунської пам'ятки архітектури — королівського палацу, що розташований у самому центрі міста Яси і є його незмінним символом. Як і під час фестивалю, «Гармонію» глядачі сприйняли на ура. Крім керівника колективу, значна заслуга у його успішному виступі й концертмейстера Катерини Мельник.

Віктор СКРИПНИК.
Вінниця.

На знімку: хор «Гармонія» виступає під час гала-концерту біля королівського палацу у Ясах.
Фото надано автором.

Чесна розповідь акторів про те, яким вони бачать світ

Документальну виставу-кабаре «Байки Сєвєра», презентовану Луганським обласним академічним українським музично-драматичним театром у Сєвєродонецьку, автори визначили так: це чесна розповідь чотирьох акторів-переселенців про те, яким вони бачать цей світ і яким хочуть, щоб він був. Це розмова з глядачем про паралельні світи героїв, дитячі мрії та спроби знайти своє місце в світі.

Історія розгортається на тлі подій останніх років і життя в прифронтовій зоні. І війна, і окупована частина Донбасу мають цілком реальний вигляд. За сюжетом герої вистави протягом двох років неоголошеної війни неодноразово потрапляли в ситуації, коли доводилося робити складний вибір. Наприклад, брати участь у референдумі чи проігнорувати його? Як зберегти стосунки з батьками, які категорично підтримують «русскую весну», і не поступитися своїми принципами заради найрідніших тобі людей? Ці питання з документальною точністю виринають у мозаїці яскравих номерів у казковому кабаре й апелюють до політичної сатири. Двоє героїв із Сєвєродонецька, ще двоє з Луганська і Криму — їм усім важко. Вони згадують, мріють і живуть.

Це перша експериментальна вистава в репертуарі Луганського музично-драматичного театру. Ідея постановки за такою темою виникла рік тому в Сєвєродонецьку. Тоді голова правління об'єднання «VladOpera» (Німеччина) і організатор театрального фестивалю про війну, людей і суспільство Петер Шварц познайомився з роботою команди «Української нової драми». Це молодий театральних рух, що виник в Україні в 2010-му на противагу консервативному театральному середовищу, в якому, на думку фахівців, уже понад двадцять років не відбувається істотних змін. Отже, основна ознака п'єс «Української нової драми» — це їхнє безпосереднє співвідношення з реальністю та соціальна орієнтованість. Починаючи з подій Революції Гідності, коли учасниками театрального руху було створено виставу «Щоденники Майдану», українська нова драма продовжує цикл документальних вистав про актуальні події і війну на сході України. «Байки Сєвєра» — одна з них.

Проект реалізовано за підтримки Гете-Інституту в Україні і спрямовано на створення моста між східними регіонами України, всією країною і Європою.

Павло ВОРОНЦОВ.
Луганська область.

На знімку: сцена із вистави.
Фото Михайла БУБЛИКА.

Як могли в умовах соціалістичної системи народитися такі образи й форми, які ламали всі стереотипи?

Навіть липневі зливи не гасять напруження у прикордонних Ветлах

Проблеми, які виникли у зв'язку з демаркацією кордону між Україною і Республікою Білорусь, обговорили на міжвідомчій нараді, що відбулася 12 липня в селі Ветли Любешівського району, а також 14 липня — на сесії Волинської обласної ради.

Гострі питання із залу.

А вогнище недовіри підпалили необачні лісоруби

Йдеться про незаконну вирубку на українській території білорусами 139 дерев саме під час визначення нового кордону. Місцева громада вимагає негайно припинити будь-які демаркаційні роботи на цій ділянці, допоки не будуть вирішені всі спірні питання.

Селян обурює і той факт, що частина їхніх земель, де вони мали сінокоси, сільгоспугіддя, опиниться по той бік кордону. Аби внести ясність у це питання і хоч певною мірою зняти напруження, 12 липня в місцевому Будинку культури провели зустріч селян із головою обласної ради Ігорем Палицею та народним депутатом Тарасом Батенком.

Як вважає колишній багаторічний лісничий Білоозерського лісництва Парфентій Ткачук, кордон проходив по південній бровці Жирівського каналу, а не як тепер — безіменним каналом, розташованим у глибині української території. Канал багато десятиліть тому, вважає ветеран, прорив Камінь-Каширський держлісгосп. Так це чи ні — має згодом з'ясувати спеціальна комісія.

Довідково

Демаркація кордонів (лат. demarcatio — розмежування) — проведення лінії державного кордону на місцевості з позначенням його спеціальними прикордонними знаками.

Білоруси споруджують сховище для... української води

Турбує селян і проблема розширення самого Жирівського каналу (він, як і Білоозерський, витікає з озера Білого), а також спорудження в його гирлі водосховища площею 669 гектарів, глибина якого подекуди сягатиме 14 метрів. Через це вже зараз, нарікають селяни, у Ветлах, які розташовані нижче по течії від водозабору, Прип'ятю фактично не можна проплисти човном. Ріка швидко деградує.

Ігор Палиця закликає присутніх до зваженості та розсудливості.

Високим гостям важко було вгамувати пристрасті, які вирували у переповненому залі. І лише їхні запевнення, що докладуть усіх зусиль, аби не віддати жодного метра української землі, трохи заспокоїло присутніх. Звертаючись до селян, Ігор Палиця і Тарас Батенко закликали їх не чинити незаконних дій, не намагатися власноруч «вирішити» питання кордону.

Факт

Озеро Біле розташоване неподалік села Невір Любешівського району. Площа 700 гектарів. Максимальна глибина — 13,5 метра. Озеро розташоване і на території України, і на території Республіки Білорусь. Воно є регулятором Дніпро-Бузького каналу.

Рубіж був, але умовний

Така сама напружена атмосфера панувала і в місцевій школі, де згодом відбулася ініційована Тарасом Батенком міжвідомча нарада. Люди обурені, що на їхні численні звернення отримують від влади лише відписки. Цього разу з представниками громади зустрілися держслужбовці, які певною мірою можуть вплинути на ситуацію. Окрім уже згаданих Ігоря Палиці та Тараса Батенка у Ветли прибули в. о. начальника відділу правового оформлення державного кордону Міністерства закордонних справ України Сергій Бобошко, помічник голови Держприкордонслужби Сергій Вороний, начальник відділу демаркації та делімітації Департаменту топографо-геодезичної і картографічної діяльності Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру Микола Кузів, заступник директора Науково-дослідного інституту геодезії і картографії Іван Заєць, начальник відділу енергозбереження, механізації та охорони праці Державного водного агентства України Ігор Сірий, начальник Волинського обласного управління водних ресурсів Ростислав Кравчук.

Після довгих дебатів учасники наради дійшли висновку про необхідність створення спеціальної комісії при Верховній Раді, яка б вивчила питання делімітації та демаркації українсько-білоруського кордону.

Довідково

Делімітація кордонів (лат. delimitatio — встановлення меж) — визначення загального положення і напрямів державного кордону між суміжними державами шляхом переговорів.

Варто нагадати, що в грудні 1992 року Прем'єр-міністр України Леонід Кучма підписав з Республікою Білорусь угоду «Про співробітництво з прикордонних і митних питань, а також безвізового перетинання кордону». Трохи згодом, за рішенням урядів обох держав, було створено спільну комісію щодо делімітації державного кордону. Завершення процесу делімітації відбулося 12 травня 1997 року підписанням угоди «Про державний кордон».

Максим СОЛОНЕНКО.

Луцьк — Ветли.

Фото автора.

ВІДХОДИ — В ДОХОДИ

Фінські інвестори сміттєпереробного заводу заручилися підтримкою обласної влади

Фінська фірма «Еколоджікал Систем Солюшнс» будує сміттєпереробний завод у райцентрі Тячів. Це її перший проект в Україні. І якщо буде вдалим, кажуть представники компанії Пенті Патосалмі та Тімо Койвумакі, то аналогічні підприємства побудують і в інших регіонах України.

Завод за новітніми технологіями займатиметься глибокою переробкою сміття з отриманням теплової енергії. Землю для будівництва виділено на околиці Тячева, на діючому сміттєзвалищі. Нині тривають передпроектні роботи.

За словами інвесторів, до трагічних подій на Грибовицькому сміттєзвалищі вони намагалися реалізувати свій проект у 94 містах України в різних регіонах, однак отримали сприяння лише в Тячеві.

Голова Закарпатської ОДА Геннадій Москаль, який зустрівся з фінськими підприємцями в Ужгороді разом з тячівським міським головою Іваном Ковачем, запевнив інвесторів у повній підтримці обласної влади: жодних перешкод бути не може.

Підприємство, яке перероблятиме сміття з усього Тячівського району, де проживає понад 170 тисяч мешканців, планують запустити в першому кварталі 2018 року.

Василь НИТКА.

Закарпатська область.

Італійці допомагають боротися за чисте довкілля

Проект з управління побутовими відходами реалізують на Вінниччині за фінансової підтримки МЗС Італії. Грант на його проведення виграла Вінницька облрада.

Протягом двох днів італійські фахівці навчали керівників органів місцевого самоврядування області методів правильного поводження з відходами, а також спільно обговорювали можливі варіанти їх утилізації. Представники італійських компаній, а також екологи перед початком тренінгу побували на полігоні, куди вивозять відходи. Схвально відгукнулися про відбір метану, його спалювання і перетворення на електричну енергію, яка надходить до загальної мережі.

Крім керівників територіальних громад, участь у заняттях взяли екологи й комунальники — загалом 90 осіб.

«Дуже важливо забезпечити переробку відходів, як це робиться у цивілізованих країнах», — наголосив голова Вінницької облради Анатолій Олійник. Він нагадав, що згідно з законом заборонено захоронення неперероблених відходів. Така норма набирає чинності з 1 січня 2018 року.

— Ми зацікавлені в тому, щоб несанкціоновані сміттєзвалища, які є у кожному населеному пункті області, були закриті та рекультивовані, — зазначив під час виступу на тренінгу перший заступник голови Вінницької облдержадміністрації Андрій Гижко. — Адже вони не відповідають санітарно-гігієнічним нормам, тим само завдають великої шкоди довкіллю. Натомість варто побудувати в кожному районі один сучасний полігон, який обслуговуватиме всі сільські ради.

Віктор СКРИПНИК.

Вінницька область.

Доки димітимуть «лісові крематорії»?

ПРОБЛЕМА

Останнім часом на Житомирщині процвітає бізнес, який швидко нарощує потужності, — випалювання деревного вугілля. Прибуток від цього становить майже 300(!) відсотків. Страждають зелені насадження, які безбожно вирізають місцеві мешканці, отримуючи за це копійки на прожиття. До того ж почали хворіти люди...

Про цю проблему «Голос України» вже писав. Чергову скаргу на роботу таких деревних «бочок» почув із вуст першого заступника голови Лугинської райдержадміністрації Олени Ренкас. Вона розповіла, що тут уже втомилися боротися з власниками «лісових крематоріїв». А люди просто задихаються від диму.

— На території району діють вісім підприємств, — повідомила Олена Іванівна. — Власники «бочок» — зі столиці та обласного центру. Працюють тут майже 80 осіб. Переважна більшість робітників влаштовані нелегально. Від цього не отримують нічого ні районний бюджет, ні працівники, котрі не мають повного соціального пакета. Переробляють переважно дуб, граб, березу. Найприкріше, що і в законодавчому просторі реальних факторів впливу на таких ділків немає, адже нині діє мораторій на перевірки. Тому й листування райдержадміністрації з різними інстанціями щодо впорядкування діяльності таких «бочок» триває надто довго. Воюють з такими підприємцями й місцеві правоохоронці, лісівники, громадські активісти. Тим часом деякі з таких спритників їздять з автоматами Калашникова. Нещодавно навіть спалили автомобіль одного з лісників району... Люди пишуть скарги, нагадують, що використання неліцензованого устаткування (металевих бочок) призводить до викидів в атмосферу шкідливих речовин (оксидів натрію та сірки, суспендованих твердих частинок, різних смол тощо), які негативно впливають на здоров'я людей. Там, де громади активні, такому бізнесу вдається поставити заслін. Не дозволили люди розпочати таке виробництво у селах Будо-Літки, Осни та Червона Волока.

Такий вигляд має підприємство з випалювання деревного вугілля, коли не димить.

А от на околиці села Бовсуни є дві такі точки. Місцеві мешканці неодноразово зверталися до керівників району та народного депутата України Володимира Арешонкова з вимогою припинити незаконну роботу на території їхньої територіальної громади. Секретар Бовсунівської сільської ради Валерій Бех розповів, що селяни вимагають демонтувати «бочки» і вивезти їх. Проти діяльності таких підприємств у Бовсунах виступає і настоятель місцевої Свято-Васильївської церкви отець Володимир.

Громадський активіст із села Запілля Анатолій Мельник повідомив, що в їхньому селі, де проживають 230 мешканців, з яких 60 діти, на території колишньої ферми працюють 12 «бочок», від яких — суцільний дим. Анатолію Мельнику, за його словами, неодноразово погрожували по телефону, отруїли його собаку-вівчарку. Пропонували навіть гроші, щоб не протистояв їхній незаконній діяльності.

Начальник Лугинського відділення Коростенського відділу поліції ГУ НП майор поліції Сергій Приходько поінформував, що на діяльність таких підприємств справді надходять скарги мешканців району. З минулого літа розпочато п'ять кримінальних проваджень, але довелося їх закрити: підприємці зуміли довести, що нібито всі дерева селяни вирізають на розпайованих полях і продають їм, а за це покарання не передбачено. Території, де розміщені «бочки», — приватні.

* * *

Увірвався терпець і мешканцям села Червоні Хатки Романівського району, бо твердили: через ті «бочки», що їх підприємець встановив на території у два гектари, почали масово хворіти люди. Вони двічі провели акції протесту. І свого домоглися. Підприємець повністю згорнув виробництво.

Богдан ЛІСОВСЬКИЙ.

Житомирська область.

Фото автора.

Одіозне кафе на першому поверсі столичного Будинку профспілок закриють, надбудови знесуть

Будинок профспілок знову в епіцентрі уваги киян. Із фронтального боку споруди столична влада встановила огорожу й оголосила про підготовчий етап знесення незаконно надбудованих поверхів.

Річ у тім, що підрядник, який узявся відновити Будинок профспілок після пожежі, що бушувала тут у дні Революції Гідності, не тільки проводив ремонтні роботи, а й самовільно надбудував ще й два поверхи зверху.

— Столична влада починає демонтаж незаконної надбудови на Будинку профспілок, — заявив на своєму офіційному сайті міський голова Києва Віталій Кличко. — Департамент благоустрою вже встановив огорожу, за якою почнуться роботи. Незаконну надбудову буде знесено.

Як написав на своїй сторінці у Фейсбуку народний депутат України й радник керівника Києва з питань благоустрою Дмитро Білоцерковець, цей процес включає обмеження доступу в будинок, підготовку майданчика під доступ будівельної техніки й закриття на першому поверсі кафе.

Однак не знесення незаконних поверхів, а саме припинення діяльності розважального закладу й стало причиною масової бійки між його прибічниками й противниками минулого четверга. Огорожу, встановлену комунальниками, було зламано, а між протестувальниками виникла сутичка. Тут уже довелося втрутитися вартовим порядку (**на знімку**), яких викликала охорона кафе. У підсумку, як повідомляє Нацполіція Києва, сімнадцять найбільш активних учасників конфлікту затримали до встановлення особи.

Нагадаємо, що з осені 2015 року це вже третя точка громадського харчування, яка орендує приміщення в будинку на Хрещатику, що належить профспілкам. Перші дві під тиском громадськості закрили. Однак на початку квітня тут знову влаштувалося чергове кафе. Кияни вважають блюзнірством у місці, де загинули захисники Революції Гідності, розміщувати розважальні заклади, тож стали апелювати до керівництва столиці з вимогою це заборонити.

Тоді Віталій Кличко заявив, що Будинок профспілок не є комунальною власністю міста. Тому ніяких дозволів на кафейну діяльність київська адміністрація не давала.

— А якщо немає дозволу, ми звертаємося в правоохоронні органі, щоб вони відреагували, — анонсував навесні Віталій Кличко.

І тільки тепер, після того, як місто виграло справи у всіх судових інстанціях проти неправомірних дій забудовника, КМДА вдалася до активних дій. А оскільки будинок досі не здали в експлуатацію, то й відкрите тут одіозне кафе також виявилося поза законом...

Влад СЕМЕНЧУК.

Фото В'ячеслава РАТИНСЬКОГО (УНІАН).

ОГОЛОШЕННЯ

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб повідомляє:

Продовжено строк тимчасової адміністрації у ПАТ КБ "ЄВРОБАНК" з 17.07.2016 до 16.08.2016 включно та повноваження уповноваженої особи Фонду на здійснення тимчасової адміністрації у ПАТ КБ "ЄВРОБАНК" Кононця В.В. з 17.07.2016 до 16.08.2016 включно.

Продовжено строк тимчасової адміністрації у ПАТ "КЛАСИКБАНК" з 15.07.2016 до 14.08.2016 включно та повноваження уповноваженої особи Фонду на здійснення тимчасової адміністрації у ПАТ "КЛАСИКБАНК" Северина Ю.П. з 15.07.2016 до 14.08.2016 включно.

0 800 308 108; www.fg.gov.ua.

Втрачене посвідчення провідного спеціаліста Апеляційного суду міста Києва № 796/140 **вважати недійсним.**

Посвідчення ветерана ДКВС серія УВН № 1648 на ім'я Подзігун Валентина Миколаївна **вважати недійсним.**

Оголошення
про проведення відкритих торгів (аукціону) з продажу активів ПАТ "ЛЕГБАНК" на електронному торговому майданчику Товарна Біржа "Українська міжрегіональна спеціалізована"

Номер лоту:	211401-211403
Коротка назва лоту:	Право вимоги за кредитними договорами
Місце проведення аукціону:	**www.trade.uisce.com.ua**
Дата проведення аукціону:	12.08.2016 року
Час проведення аукціону:	11 год. 00 хв. - 12 год. 00 хв
Детальна інформація по лоту (параметри, забезпечення, початкова ціна, правила участі в аукціоні):	http://www.fg.gov.ua/not-paying/liquidation/28-legbank/4958-1208

КОЛЕКТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "Полтавський м'ясокомбінат" (код ЄДРПОУ 00424214), зареєстроване розпорядженням Виконавчого комітету Полтавської міської ради народних депутатів № 380 від 21.06.1996 року, що знаходиться за адресою: 36014, Полтавська область, м. Полтава, вул. Харчовиків, 6, повідомляє про свою реорганізацію шляхом виділу з нього нової юридичної особи у формі Товариства з обмеженою відповідальністю "Полтавський м'ясокомбінат".

Рішення про реорганізацію прийняте загальними зборами членів Колективного підприємства (протокол № 1 від 07.07.2016). Виконання функцій з реорганізації покладено на комісію з реорганізації, голова комісії - Вельбой Юлія Павлівна.

Претензії кредиторів приймаються за адресою: 36014, Полтавська область, м. Полтава, вул. Харчовиків, 6, протягом двох місяців з моменту публікації повідомлення про реорганізацію.

Телефон для довідок: (0532) 7-33-33.

Уповноважена особа Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на ліквідацію ПАТ "КБ "НАДРА" оголошує перші відкриті торги (аукціон) 22.08.2016 року з продажу на електронному торговому майданчику ТОВ "ПРОФЕСІОНАЛ" на www.aykcion.com.ua активів, що обліковуються на балансі банку

№ лоту	Найменування активу	Опис	Початкова ціна лоту, грн.*	Гарантійний внесок, грн. (в розмірі 10%)
1555	Нежитлове приміщення	Хмельницька обл., м. Нетішин, проспект Незалежності, 9/39,загальною площею56.2кв.м	646 800,00	64 680,00
1556	Нежитлове приміщення	Дніпропетровська обл., м. Першотравенськ, вул. Жовтнева, 16/41,загальною площею 86.7кв.м	613 800,00	61 380,00
1557	Машино-місце № 107 у паркінгу	За адресою: м. Київ,Шевченківський район,вул. Дегтярівська 25-А ,7,5 кв.м	126 000,00	12 600,00
1558	Машино-місце № 108 у паркінгу	За адресою: м. Київ,Шевченківський район,вул. Дегтярівська 25-А ,7,6кв.м	127 692,00	12 769,20
1559	Машино-місце № 132 у паркінгу	За адресою: м. Київ,Шевченківський район,вул. Дегтярівська 25-А ,10,2кв.м	171 372,00	17 137,20
1560	Машино-місце № 132а у паркінгу	За адресою: м. Київ,Шевченківський район,вул. Дегтярівська 25-А ,13,5кв.м	226 824,00	22 682,40
1561	Машино-місце № 341 у паркінгу	За адресою: м. Київ,Шевченківський район,вул. Дегтярівська 25-А ,9,4кв.м	157 932,00	15 793,20
1562	Машино-місце № 342 у паркінгу	За адресою: м. Київ,Шевченківський район,вул. Дегтярівська 25-А ,9,7кв.м	162 972,00	16 297,20

Лот виставляється для продажу на відкритих торгах (аукціоні) в електронній формі за початковою ціною, Лоти № 1555-1562 виставляються до продажу на перші торги.

Аукціон проводиться відповідно до Правил проведення аукціонів в електронній формі з продажу активів банків, щодо яких Фондом гарантування вкладів фізичних осіб прийнято рішення про здійснення процедури ліквідації, та Регламенту організації та проведення торгів на електронному майданчику ТОВ "ПРОФЕСІОНАЛ". Переможець аукціону зобов'язаний сплатити ТОВ "ПРОФЕСІОНАЛ" винагороду за проведення аукціону. Порядок прийняття участі в аукціоні в електронній формі та детальна інформація щодо лотів розміщені на веб-сайті Виконавця: www.aykcion.com.ua.

Аукціон відбудеться за наявності не менше двох учасників та здійснення ними не менше однієї ставки.

Час проведення відкритих торгів (аукціону) у формі електронних торгів: 22.08.2016 року з 11:00:00 до 12:00:00.

Місце проведення відкритих торгів (аукціону): (www.aykcion.com.ua)

Кінцевий строк прийняття заявок на участь в аукціоні в системі електронних торгів: 18.08.2016 року до 17:00:00.

Час завершення електронних торгів (аукціону) продовжується щоразу на 10 хвилин, з часу внесення пропозиції учасником про ціну, у випадку, якщо учасником було внесено пропозицію щодо вартості активів менше, як за 5 хвилин до закінчення електронних торгів (аукціону), і так доти, доки не буде визначено учасника, що запропонував найвищу ціну за лот.

Детальні умови проведення відкритих торгів (аукціону), умови участі, розмір винагороди організатора аукціону та порядок її сплати, порядок ознайомлення з майном розміщено на веб-сайті Організатора: www.aykcion.com.ua

Розмір реєстраційного внеску становить: 51 грн. 00 коп. (п'ятдесят одна гривня 00 копійок) без ПДВ.

Розмір гарантійного внеску - 10% від початкової ціни лоту.

Крок аукціону -1 % від початкової ціни лоту.

Реєстраційні та гарантійні внески учасники аукціону вносять на поточний рахунок ТОВ "ПРОФЕСІОНАЛ" № 26003010012978 у ПАТ "ВТБ Банк" м. Київ, МФО 321767, код за ЄДРПОУ 30761636.

Переможець аукціону повинен підписати протокол аукціону, провести повний розрахунок з продавцем протягом 10 (десяти) робочих днів з дня наступного після закінчення аукціону та підписати договір купівлі - продажу придбаного майна. Усі витрати, пов'язані з нотаріальним посвідченням договору купівлі - продажу нерухомого майна та його державною реєстрацією - покладаються на покупця - переможця аукціону. Банківські реквізити продавця: р. № 32079102601026 в Національному банку України у м. Києві, МФО 300001, код ЄДРПОУ 20025456.

Ознайомитись з активами, що пропонуються до продажу на аукціоні, можна за їх місцезнаходженням щодня, крім вихідних днів, з 10.00 до 16.00 за попереднім записом. За більш детальною інформацією та з приводу огляду активів звертатись до ПАТ "КБ "НАДРА" за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, буд. 15, в робочі дні з 10.00 до 15.00 за попереднім записом по телефону : +38(044) 364-00-66; +38(044) 364 00 67.

Організатор відкритих торгів (аукціону) в електронній формі: ТОВ "ПРОФЕСІОНАЛ" 61037, Харківська обл., м. Харків, вул. Плеханівська, 126/1 офіс 17. Офіс працює щоденно крім вихідних з 09.00 до 18.00, тел. (050) 532-01-85; (067) 162-73-05.

Прийом заяв та реєстрація на участь в відкритих торгах (аукціоні) проводиться на веб-сайті Організатора: www.aykcion.com.ua починаючи з дня оприлюднення цього оголошення.

Детальна інформація по лоту (параметри, забезпечення, початкова ціна, правила участі в аукціоні) розміщено на сайті ФГВФО: http://www.fg.gov.ua

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб повідомляє:

відповідно до рішення Правління НБУ від 12.07.2016 № 124-рш виконавчою дирекцією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі - Фонд) прийнято рішення від 12.07.2016 №1213 "Про початок процедури ліквідації ПАТ "БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ" та делегування повноважень ліквідатора банку", згідно з яким було розпочато процедуру ліквідації ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ" (далі - ПАТ "БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ") з 13.07.2016 до 12.07.2018 включно, призначено уповноваженою особою Фонду та делеговано всі повноваження ліквідатора ПАТ "БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ" Ірклієнку Ю.П. строком на два роки з 13.07.2016 до 12.07.2018 включно.

Реквізити ПАТ "БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ": код ЄДРПОУ 38619024, МФО 380935, місцезнаходження: пров. Рильський, буд. 10-12/3, м. Київ, 01001.

Вимоги кредиторів прийматимуться протягом 30 днів з дня опублікування даного оголошення у газеті "Голос України" за адресою: пров. Рильський, буд. 10-12/3, м. Київ, 01001.

Для отримання коштів вкладники ПАТ "БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ" з 15.07.2016 до 26.08.2016 включно, залежно від місця реєстрації проживання за паспортом, вказаному під час укладання договору банківського вкладу/рахунку з ПАТ "БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ", можуть звертатись з паспортом та ідентифікаційним номером до установ банків-агентів Фонду: ПАТ "АЛЬФА БАНК"; ПАТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"; ПАТ "КРЕДОБАНК"; ПАТ "ПУМБ"; ПАТ КБ "ПРАВЕКС-БАНК"; АТ "ТАСКОМБАНК". www.fg.gov.ua. **0 800 308 108.**

ТОВ "лайфселл", що надає послуги рухомого (мобільного) зв'язку під торговою маркою lifecell, повідомляє про такі зміни:

1) Починаючи з 28.07.2016 року обслуговування індивідуальних абонентів на умовах тарифних планів "ДСС безлімітний" та "Platinum 500" припиняється. З 28.07.2016 року обслуговування індивідуальних абонентів, що користувались зазначеними тарифними планами, буде продовжено на умовах тарифного плану "Premium" з пакетом послуг "Premium". Зазначеним абонентам, що обслуговувались на тарифних планах "ДСС безлімітний" та "Platinum 500", надається можливість з 20.07.2016 по 04.08.2016 року включно без додаткової оплати здійснити міграцію на інший тарифний план lifecell, доступний для підключення протягом зазначеного строку.

2) Починаючи з 28.07.2016 року обслуговування абонентів на умовах тарифного плану "Platinum 699" припиняється. З 28.07.2016 року обслуговування абонентів, що користувались зазначеним тарифним планом, буде продовжено на умовах тарифного плану "Premium" з пакетом послуг "Premium Exclusive". Абонентам, що обслуговувались на тарифному плані "Platinum 699", надається можливість з 20.07.2016 по 04.08.2016 року включно без додаткової оплати здійснити міграцію на інший тарифний план lifecell, доступний для підключення протягом зазначеного строку.

3) Починаючи з 25.07.2016 не активовані до цієї дати початкові пакети з тарифними планами "life:) communicator", "Смартфон+", "Все включено+", "Все включено", "Все включено Ultra", "Шалений день+", "3G+ Шалений день", "3G Гаджет", "Шалений день класичний 2016", "Шалений день 2016", "Шалений день+ класичний", "Шалений день Безліміт 2016", "life:) 25", "Львівський life:)", "Вільний life:) Максимум Захід", "Вільний life:) Захід", "Вільний максимум", "Міжнародний life:) 2014" з усіма пакетами послуг та/або особливими пропозиціями активуватимуться на умовах тарифного плану "Смарт+" з пакетом послуг М.

4) Починаючи з 26.07.2016 не активовані до цієї дати початкові пакети з тарифним планом "3G+ Шалений день Ultra", "life:) Online" з усіма пакетами послуг та/або особливими пропозиціями активуватимуться на умовах тарифного плану "Смарт+" з пакетом послуг М.

5) Починаючи з 27.07.2016 не активовані до цієї дати початкові пакети з тарифними планами "Вільний life:) 2016", "life:) без поповнень" з усіма пакетами послуг та/або особливими пропозиціями активуватимуться на умовах тарифного плану "Смарт+" з пакетом послуг М.

6) Починаючи з 28.07.2016 не активовані до цієї дати початкові пакети з тарифними планами "Вільний лайф:) Super", "Просто дешевше Super", "Міжнародний life:) 2012 класичний" з усіма пакетами послуг та/або особливими пропозиціями активуватимуться на умовах тарифного плану "Смарт+" з пакетом послуг М.

7) Починаючи з 29.07.2016 не активовані до цієї дати початкові пакети з тарифними планами "Вільний life:) Максимум Без поповнень класичний", "Єдиний", "Вільний retro", "Міжнародний life:) 2011", "Знову дешевше", "Турист 2011", "Турист 2013 класичний", "Турист 2012" з усіма пакетами послуг та/або особливими пропозиціями активуватимуться на умовах тарифного плану "Смарт+" з пакетом послуг М.

8) Починаючи з 30.07.2016 не активовані до цієї дати початкові пакети з тарифними планами "life:) Закордон", "Travel life:)" з усіма пакетами послуг та/або особливими пропозиціями активуватимуться на умовах тарифного плану "Смарт+" з пакетом послуг М.

Детальна інформація про тарифи, умови користування послугами: lifecell.com.ua, 0 800 20 5433 (безкоштовно зі стаціонарних телефонів у межах України), 5433 (безкоштовно у мережі lifecell), у пунктах продажу lifecell. ТОВ "лайфселл", 03110, м. Київ, вул. Солом'янська, 11, літера "А".

Реклама в газеті «Голос України» — тел. 453-44-56, факс 449-85-62

Запрошення до участі в конкурсних торгах

Дата: 30 червня 2016 рік
Позика No: 8391-UA та TF017112
ЗУТ No: KRD-IFB-07

1. Україна отримала фінансування від Міжнародного Банку реконструкції та розвитку (МБРР) в різній валюті за рахунок коштів Проекту розвитку міської інфраструктури - 2 (PMI-2). Передбачається, що частина коштів цієї позики буде використана для здійснення правомочних платежів за контрактом для Реконструкції каналізаційних насосних станцій в місті Кіровограді.

2. Обласне комунальне виробниче підприємство "Дніпро-Кіровоград" теперішнім запрошує правомочних учасників торгів представити запечатані конкурсні пропозиції для будівництва та завершення реконструкції каналізаційних насосних станцій ("Установки"). Міжнародні конкурсні торги будуть проводитися відповідно до Банківської процедури Одноступеневих конкурсних торгів. Конкурсні торги будуть проводитись згідно з процедурами міжнародних конкурсних торгів, описаних в Посібнику Світового Банку: закупівлі товарів, робіт та неконсультаційних послуг позичальниками Світового банку у рамках позик МБРР та кредитів і грантів МАР, від січня 2011 року, переглянутий в липні 2014 року, виправлення ("Посібник по закупівлям"), та є відкритими для всіх правомочних учасників, які визначені в Посібнику по закупівлям. Крім того, будь ласка, зверніться до параграфів 1.6 та 1.7, які визначають політику Світового Банку щодо конфлікту інтересів.

Кваліфікаційні вимоги до Учасників торгів, включаючи учасників спільних підприємств, суб-підрядників та виробників:

Середній річний обіг: Мінімальний середній річний обіг шість мільйонів доларів США (US$ 6 000 000) вирахуваний як сукупні гарантійні платежі, отримані для дійсних контрактів або завершених на протязі останніх п'яти (5) років до кінцевої дати подання конкурсних пропозицій.

Загальний досвід: Досвід у контрактах з проектування, постачання та монтажу у ролі основного підрядника, учасника СП, суб-підрядника або керуючого підрядника протягом принаймні останніх шести (6) років, починаючи з 1го січня 2010 року.

Спеціальний досвід: Мінімальна кількість схожих контрактів, зазначених нижче, які повинні бути успішно та по суті завершені у ролі основного підрядника, учасника спільного підприємства, керуючого підрядника чи суб-підрядника між 1им січнем 2010 року та кінцевою датою подання конкурсної пропозиції:

I) Два (2) контракти, кожен з мінімальною вартістю US $ чотири (4) мільйони; або II) Один (1) контракт з мінімальною вартістю US $ вісім (8) мільйонів.

Схожість повинна основуватися на фізичному розмірі, комплектації, методах/технології чи інших характеристиках, які описані в Розділі VI, Вимоги Замовника. Завершення по суті повинно основуватися на 80% або більше робіт, завершених за контрактом.

Для контрактів, за якими Учасник торгів брав участь в якості учасника спільного підприємства або суб-підрядника, лише частка Учасника торгів, за вартістю, буде рахуватися такою, що відповідає цій вимозі. У випадку СП, вартість контрактів, завершених його учасниками не повинна об'єднуватися відповідає вимозі мінімальної вартості одного контракту. Замість цього, кожен контракт виконаний кожним учасником повинен відповідати мінімальній вартості єдиного контракту, що вимагається для єдиного підприємства. Для визначення, чи відповідає СП вимозі загальної кількості контрактів, лише кількість контрактів, завершених усіма учасниками, кожен з вартістю рівною чи більшою ніж мінімальна вартість, яка вимагається бути досягнутою.

Фінансові ресурси: Учасник торгів повинен продемонструвати доступ до або наявність фінансових ресурсів: ліквідні активи, невитрачені реальні активи, кредитні лінії та інші фінансові кошти відмінні від будь-яких інших авансових платежів за контрактами для досягнення:
(і) наступної вимоги грошового потоку: вісімсот тисяч доларів США (US$ 800 000); та
(іі) загальні вимоги грошових коштів за цим контрактом і його поточних зобов'язань.

Історія невиконання контрактів: Учасник торгів повинен надати повну інформацію про усі існуючі та минулі невиконання контрактів та арбітражі через виконанні контракти або контракти, які в процесі за останні три (3) роки.

Персонал: Учасник торгів повинен продемонструвати, що він матиме штатний персонал для ключових позицій, які відповідають наступним вимогам:

No.	Позиція	Загальний досвід виконання аналогічних робіт (роки)	Досвід виконання аналогічних робіт (роки)
1	Менеджер контракту	15	10
2	Керівник механічно-монтажних робіт	10	6
3	Керівник будівельних робіт	10	6
4	Керівник електричних, установчих та автоматичних робіт	10	6

Обладнання: Учасник торгів повинен продемонструвати, що буде мати доступ до ключового обладнання Підрядника, перерахованого далі:

No.	Тип обладнання та характеристики	Мінімальна кількість, яка вимагається
1	Автокран з вантажопідйомністю до 15т	1
2	Самосвал з вантажопідйомністю не менше 10 т	1
3	Бортові вантажівки з вантажопідйомністю не менше 10 т	1

Пільги для вітчизняних товарів та/або підрядників не будуть застосовуватися.

Додаткові деталі надаються в Документації конкурсних торгів.

Пільги для вітчизняних учасників торгів не застосовуються. Додаткова інформація надана в Документації конкурсних торгів.

3. Зацікавлені правомочні учасники торгів можуть отримати додаткову інформацію від Обласного комунального виробничого підприємства "Дніпро-Кіровоград", Роман Кравченко, e-mail: invest@dnipro-kirovograd.com.ua та ознайомитися з документацією конкурсних торгів в офісі протягом робочих годин з 08:00 до 17:00 за місцевим часом за вказаною нижче адресою (1).

4. Повний пакет Документації конкурсних торгів на англійській мові може бути придбаний зацікавленими учасниками торгів після того, як вони направлять письмову заявку за вказаною адресою та оплатять невідшкодований комісійний внесок у розмірі UAH 6 000 (шість тисяч українських гривень) або USD $250 (двісті п'ятдесят доларів США). Оплату слід провести шляхом банківського переказу на вказаний нижче рахунок. Документація буде відправлена авіапоштою при доставці за кордон і звичайною поштою чи кур'єром в разі доставки по території України, або ж документацію можна отримати, звернувшись безпосередньо за нижчевказаною адресою (1).

5. Положення, що містяться в Інструкціях для Учасників торгів та в Загальних умовах Контракту є положеннями Банківської Стандартної документації конкурсних торгів: Закупівля Проектування, постачання та монтажу Установки, переглянута у квітні, 2015 року.

6. Конкурсні пропозиції повинні надійти за нижче вказаною адресою (1) на або до 12:00 за місцевим, 19 серпня 2016 року та повинні супроводжуватися заставним забезпеченням у розмірі сто двадцять тисяч доларів США (US$ 120 000) або його еквівалент у конвертованій валюті. Пропозиції в електронному вигляді не дозволяються. Запізнілі конкурсні пропозиції будуть відхилені.

7. Конкурсні пропозиції будуть розкриті у присутності представників учасників торгів, які виявлять бажання взяти у цьому участь о 12:00 за місцевим часом, 19 серпня 2016 року за адресою (2), яка зазначена нижче.

8. Адреси вказані вище:

Адреса (1):
Обласне комунальне виробниче підприємство "Дніпро-Кіровоград"
До уваги: Роман Кравченко, Керівник групи впровадження
Адреса: вулиця Соборна, 19-а
Поверх/Номер кабінету: 3-й поверх, Кабінет групи впровадження, № 319
Місто: Кіровоград
Поштовий індекс: 25009
Країна: Україна
Телефон: +38 (050) 457 02 23;
Номер факсу: +38 0522 33 07 94
Адреса електронної пошти: invest@dnipro-kirovograd.com.ua

Адреса (2):
Обласне комунальне виробниче підприємство "Дніпро-Кіровоград"
Адреса: вулиця Соборна, 19-а
Поверх/Номер кабінету: 2-й поверх, Конференц зал, № 201
Місто: Кіровоград
Поштовий індекс: 25009
Країна: Україна

Банківські реквізити Покупця для оплат в UAH та USD:
Рахунок підприємства в банку для доларів США (US$): 26002052910295
Номер рахунку для української гривні (UAH): 26009057001180
Назва банку: Приватбанк, Дніпропетровськ, Україна
SWIFT Код: PBANUA2X
МФО: 323583
ЄДРПОУ: 03346822
IBAN Код: UA813235830000026002052910295

Банки-кореспонденти (Посередники)

Валюта	Банк	SWIFT код	Кореспондентський рахунок банка Покупця
USD	JP Morgan Chase Bank, Нью-Йорк, США	CHASUS33	001-1-000080
USD	Deutsche Bank Trust Company Americas, Нью-Йорк, США	BKTRUS33	04182358

Invitation for Bids

Date: June 30, 2016
Loan No: 8391-UA and TF017112
IFB No: KRD-IFB-07

1. Ukraine has received a loan from the International Bank for Reconstruction and Development (IBRD) in various currencies towards the cost of Second Urban Infrastructure Project (UIP2). It is intended that part of the proceeds of this loan will be applied to eligible payments under the contract for Reconstruction of Wastewater Pump Stations in the city of Kirovohrad.

2. Regional Utility Production Company "Dnipro-Kirovohrad" now invites sealed bids from eligible bidders for the construction and completion of reconstruction of wastewater pump stations ("the Facilities"). International competitive bidding will conducted in accordance with the Bank's Single-Stage Bidding Procedure. Bidding will be conducted through the International Competitive Bidding procedures as specified in the World Bank's Guidelines: Procurement of Goods, Works and Non-Consulting Services under IBRD Loans and IDA Credits& Grants by World Bank Borrowers, dated January 2011 as revised through July 2014 Corrigenda ("Procurement Guidelines"), and is open to all eligible bidders as defined in the Procurement Guidelines. In addition, please refer to paragraphs 1.6 and 1.7 setting forth the World Bank's policy on conflict of interest.

Qualification requirements for Bidders, including members of joint ventures, subcontractors and manufacturers:

Average Annual Turnover: Minimum average annual turnover of six million US dollars (US$ 6 000 000) calculated as total certified payments received for contracts in progress or completed, within the last five (5) years prior to the deadline for bid submission.

General Experience: Experience under design, supply and Installation contracts in the role of prime contractor, JV member, sub-contractor, or management contractor for at least the last six (6) years, starting 1st January 2010.

Specific Experience: A minimum number of similar contracts specified below that have been satisfactorily and substantially completed as a prime contractor, joint venture member, management contractor or sub-contractor between 1st January 2010 and bid submission deadline:

I) Two (2) contracts each of minimum value US $ four (4) million; or II) One (1) contract of minimum value US $ Eight (8) million.

The similarity shall be based on the physical size, complexity, methods/technology or other characteristics as described in Section VI, Employer's Requirements. Substantial completion shall be based on 80% or more works completed under the contract

For contracts under which the Bidder participated as a joint venture member or sub-contractor, only the Bidder's share, by value, shall be considered to meet this requirement. In the case of JV, the value of contracts completed by its members shall not be aggregated to determine whether the requirement of the minimum value of a single contract has been met. Instead, each contract performed by each member shall satisfy the minimum value of a single contract as required for single entity. In determining whether the JV meets the requirement of total number of contracts, only the number of contracts completed by all members each of value equal or more than the minimum value required shall be aggregated.

Financial resources: The Bidder must demonstrate access to, or availability of, financial resources such as liquid assets, unencumbered real assets, lines of credit, and other financial means, other than any contractual advance payments to meet:
(i) the following cash-flow requirement: eight hundred thousand US dollars (US$ 800 000); and
(ii) the overall cash flow requirements for this contract and its current commitments.

Litigation History: A Bidder shall provide complete information on all the current and past litigations or arbitrations due to the contracts performed or contracts in progress for the last three (3) years.

Personnel: The Bidder must demonstrate that it will have the personnel for the key positions that meet the following requirements:

No.	Position	Total Work Similar Experience (years)	In Similar Works Experience (years)
1	Contract Manager	15	10
2	Mechanical Installation Works Superintendant	10	6
3	Civil Works Superintendant	10	6
4	Electrical, Instrumentation and Automation Works Superintendant	10	6

Equipment: The Bidder must demonstrate that it will have access to the key Contractor's equipment listed hereafter:

No.	Equipment Type and Characteristics	Minimum Number required
1	Truck crane with the load-carrying capacity to 15t	1
2	Dumping trucks with the load-carrying capacity not less than 10 t	1
3	High-sided trucks with the load-carrying capacity not less than 10 t	1

Margin of preference for domestic goods and/or contractors shall not be applied.
Additional details are provided in the Bidding Documents.

A margin of preference shall not be applied. Additional details are provided in the Bidding Documents.

3. Interested eligible bidders may obtain further information from Regional Utility Production Company "Dnipro-Kirovohrad", Roman Kravchenko, e-mail: invest@dnipro-kirovograd.com.ua and inspect the bidding documents at the office of during office hours from 08:00 a.m. to 05:00 p.m. local time at the address (1) given below.

4. A complete set of bidding documents in English language may be purchased by interested bidders on the submission of a written application to the above and upon payment of a non-refundable fee of UAH 6 000 (six thousand Ukrainian Hryvnia) or USD $250 (two hundred fifty US dollars). The method of payment will be banking transfer to the account indicated below. The document will be sent by airmail for overseas delivery and surface mail or courier for local inland delivery or can be picked from the address (1) below.

5. The provisions in the Instructions to Bidders and in the General Conditions of Contract are the provisions of the Bank Standard Bidding Documents for Procurement of Plant Design, Supply, and Installation, revised April 2015.

6. Bids must be delivered to the address (1) below on or before 12:00 noon local time on August 19, 2016 and must be accompanied by a security of one hundred and twenty thousand dollars US (US$ 120 000) or its equivalent in a convertible currency. Electronic bids are not permitted. Late bids will be rejected.

7. Bids will be opened in the presence of bidders' representatives who choose to attend at 12:00 noon local time on August 19, 2016 at the address (2), stated below.

8. The addresses referred to above are:

Address (1):
Regional Utility Production Company "Dnipro-Kirovohrad"
Attention: Mr. Roman Kravchenko, Head of Task Team
Street Address: 19-a Soborna Street
Floor/Room number: 3rd Floor, Room of Task Team for Implementation, No.319
City: Kirovohrad
ZIP Code: 25009
Country: Ukraine
Telephone: +38 (050) 457 02 23;
Facsimile number: +38 0522 33 07 94
Electronic mail address: invest@dnipro-kirovograd.com.ua

Address (2):
Regional Utility Production Company "Dnipro-Kirovohrad"
Street Address: 19-a Soborna Street
Floor/Room number: 2nd Floor, Conference Hall, Room No. 201
City: Kirovohrad
ZIP Code: 25009
Country: Ukraine

Banking details of the Purchaser for payments in UAH and USD:
Account No. for dollars (US$): 26002052910295
Account No. for Ukrainian Hryvnia (UAH): 26009057001180
Name of the Bank: Privatbank, Dnipropetrovsk, Ukraine
SWIFT Code: PBANUA2X
MFO: 323583
EDRPOU: 03346822
IBAN Code: UA813235830000026002052910295

Currency	Bank	SWIFT code	Correspondent account of the Purchaser's bank
USD	JP Morgan Chase Bank, New York, USA	CHASUS33	001-1-000080
USD	Deutsche Bank Trust Company Americas, New York, USA	BKTRUS33	04182358

КУРІНЬ

№№ 132-133 (6386-6387) СУБОТА, 16 ЛИПНЯ 2016

Сьогодні в Україні мінлива хмарність, на заході грозові дощі, місцями гради і шквали 15—20 м/с, у Карпатському регіоні місцями сильні дощі. Вітер змінних напрямків, 5—10 м/с. Температура вночі 18—23 тепла, у західних областях — 11—17, на узбережжі морів — до 26 градусів. Удень 27—33 вище нуля, на заході — 21—27, у південному і східному регіонах — 34—39 градусів зі знаком плюс

ЦЬОГО ДНЯ, 16 ЛИПНЯ

1917. Центральна Рада ухвалила «Статут вищого управління України» — основу Конституції, яка базувалася на принципах автономного устрою, і подала його на затвердження тимчасового уряду. **1937.** Народилася Ада Роговцева — відома українська акторка театру та кіно, народна артистка УРСР, народна артистка СРСР, Герой України (2007). **1990.** Верховна Рада УРСР ухвалила «Декларацію про державний суверенітет України». **1993.** Засновано Волинський державний університет імені Лесі Українки на базі Луцького педагогічного інституту. **1991.** Народився Сергій Гончаренко — молодший сержант Збройних Сил України. Нагороджений орденом «За мужність» ІІІ ступеня (2014, посмертно).

«Бога — нєт! Но ви дєржітєсь!»

— Друг мій Онуфрій, я хотів поцікавитися, як іде наш процес?..
— Святійший Кирило, все — слава Богу, слава вам, слава Володимиру Володимировичу!..
— Тихіше, тихіше... адже нас можуть слухати... Бачу, мало вас там у колонах, може, наших прочан надіслати?..
— Тільки не Гіркіна! Він усе зіпсує, поведе паству не на Київ, а на... Слов'янськ...
— Тоді... Бабай...
— Упаси, Господь! А можна... делегувати... Дмитра Анатолійовича Медведєва? Він гарний мав би вигляд із корогвою... Жириновського...
— Я... із самим Володимиром Володимировичем подивлюся його графік,.. хоча це хороший варіант... Тільки вам особисто доведеться наглядати за ним... а то бовкне, прости, Господи... «Бога — нєт! Но ви дєржітєсь!»

Фото facebook.com.ua

ТЕЗИ Й АНТИТЕЗИ

☞ *Філософія і поезія бідують, бо вимагають найменших матеріальних витрат.*
☞ *Смітить народ — слід в історії залишає.*
☞ *Поет має бути бездарним, щоб славити свою епоху.*
☞ *Закон — дишло та ще й порушує Конституцію і правила вуличного руху...*
☞ *Найбезпечніше зміцнювати оборону країни під час найбільшої дружби між народами.*
☞ *Начальство краде — підлеглим приклад подає. Тому народ і партія єдині!..*
☞ *Найчастіше соратники зраджують собі й іншим на нещастя.*

Володимир ГОЛОБОРОДЬКО.

КОРОТКО І ЯСНО

☞ ***Тобі сумно? Самотньо? Нічим зайнятися? Прийди до мене, зроби мої уроки!***

***

☞ ***Дипломат — це людина, яка в хутряному салоні зможе переконати дружину, що шубка її повнить.***

***

☞ ***Хлопчик, якого всиновили барани, успішно адаптувався в сучасному українському суспільстві.***

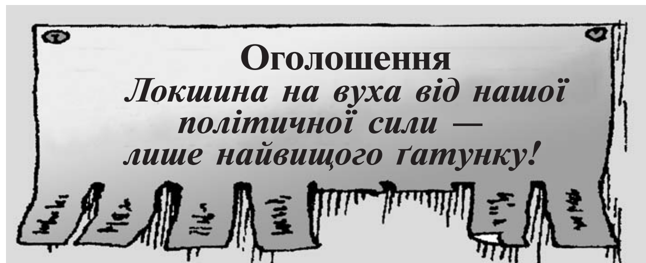
***

☞ ***У жодному разі не лягайте спати з образою в серці. Сидіть і розробляйте план помсти.***

***

☞ ***Запис у медичній картці: «Психічних захворювань немає. Просто дурень».***

Збирав Ярослав БОРСУК.

ВІРШИКИ

* * *

Матеріалів опір знову
Учить нікому не запізно,
Щоб знать,
що голову дубову
Не візьме логіка залізна...

* * *

Пластичних операцій
нині бум —
Людина хоче запозичить
лоску.
Та не спасе тебе,
якщо ти ні бум-бум
Підтяжка звивин
головного мозку.

* * *

З Дня незалежності
усі ці довгі літа
Стосунки пристрасно
з'ясовує еліта.
Все сперечається,
хто Авель, а хто Каїн,
І хто у нашому дурдомі
все ж хазяїн.

* * *

Де людині розумній хоч
плач, а хоч вий,
Там, де губиться
дурнів обчислення,
Можуть просто
придумати злочин такий —
Перевищення
швидкості мислення.

Борис РЕВЧУН.

ДОШКА ПОШАНИ

Смикни за кільце...

Юлія Марушевська, очільник Одеської митниці (подала в суд на Р. Насірова, що той із порушеннями проводить конкурс на посади керівників митних постів Одещини):

— ДФС, усупереч закону, буде надсилати нам своїх «парашутистів» на митницю...

Від чергового:

— Так, Гройсман наказав Насірову... за три місяці змінити ситуацію на митниці! Термін завершується, машиною, поїздом не встигають, одна надія — парашути... (в сенсі, смикни за кільце — митниця й відкриється)...

«Проработать»... керченський міст

Ігор Плотницький, глава «ЛНР»:

— Керченський міст, ви знаєте, будується, там якраз будзагони Росії працюють... Я профспілкам казав: ви «проработайте» це питання, якщо треба, виймемо на Крим, і тих, кого ви справді вважаєте найкращими, зберіть таких людей, які і підроблять, і водночас зможуть показати «ЛНР» на цьому будівництві...

Від чергового:

— Класна ідея, «лучшіє» в «ЛНР» — це артилеристи! Вони не лише керченський міст, будь-яку «стройку века» в пух і прах рознесуть... (у сенсі, бий своїх, щоб фашисти боялися)...

Прокурори... наступають?

Юрій Луценко, Генеральний прокурор України:

— Безумовно, прокурор має спочатку показати свою декларацію, а потім наступати на інших...

Від чергового:

— А перед наступом прокурор... порахує свої діаманти і скаже: немає дурних, треба бігти першим... Подалі від своїх декларацій, поближче до Лазурного узбережжя, до Піскуна....

Путін — партньор... Олланда

Франсуа Олланд, Президент Франції:

— Для Франції Росія не ворог, не загроза... Росія — партнер, який, правда, може іноді — і ми це бачили в Україні — використати силу, яку ми засудили, коли вона анексувала Крим...

Від чергового:

— І тому, з огляду на партнерство, ми й перейменовуємо... міст Олександра III в Парижі просто на міст Путіна,.. а якби не анексія Криму — був би міст Путіна I...

Душ... Шойгу

Дмитро Тришкін, начальник управління санаторно-курортного забезпечення Міністерства оборони РФ:

— Замість поїздок за кордон росіяни відпочиватимуть у військових санаторіях...

Від чергового:

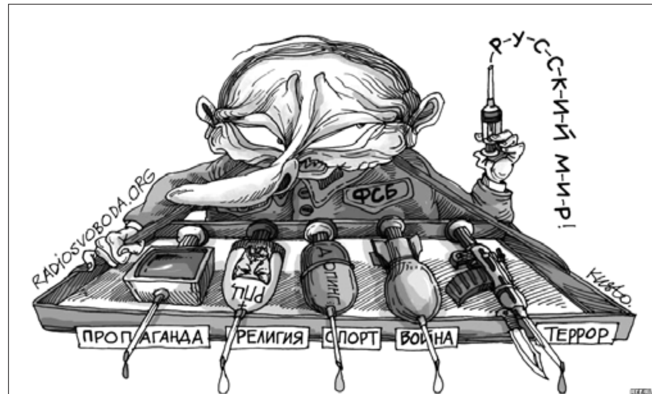
— Ні, ну чого ж не відпочити, коли там на озброєнні суперсучасні SPA-послуги:
** омолодження у кріогенній камері... (балістичної ракети «Булава»);*
** пілінг ніг «Акулою»... (важким ракетним крейсером стратегічного призначення проекту 941УМ)*
** фосфорне обгортання вкупі з... душем Шойгу;*
** ванни для ароматерапії... (псковська онуча-5, 6, 7).*
Про всілякі масажі взагалі мовчу:
** бурятський масаж кругом із бубоном;*
** мотузковий масаж Жириновського;*
** масаж гарячим камінням... від систем на вибір: («Буратіно», «Васильок, «Піон», «Акація» і т. д. і т. п.)*
І все це щастя — від Калінграда і до Курил за російські рублі!

В Італії... х#йло дощитиме?..

Регіональна рада італійської провінції Тоскана, слідом за Ломбардією, одноголосно підтримала резолюцію до уряду Італії скасувати санкції проти Росії. Документ закликає уряд: «...Продовжувати забезпечувати відданість діалогу та міжнародній співпраці, щоб будувати мости, а не стіни...».

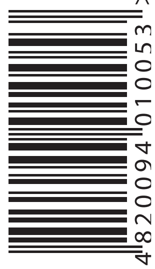
Від чергового:

— І з цих дивних мостів... х#йло й дзюритиме на голови європейців! А допече... простата, замість себе з розстебнутими ширінками пошле цілу дивізію... «зелених тосканчиків»... Невже й тоді в Італії скажуть, що Тоскану й Ломбардію заливає дощами?..

Мал. Олексія КУСТОВСЬКОГО, Миколи КАПУСТИ, Вадима СИМИНОГИ.

Чергував по «Куреню» Віталій СУДДЯ.

Над номером працювали: Ліна КУЩ, Алла ДОДАТКО, Віктор БОНДАР.

Редколегія: Леонід **БРОВЧЕНКО,** Анатолій **ГОРЛОВ,** Сергій **ДЕМСЬКИЙ**, Віталій **ЖЕЖЕРА,** Іван **ІЛЛЯШ,** Світлана **ПИСАРЕНКО,** Віталій **СУДДЯ.**

Головний редактор Анатолій ГОРЛОВ.

▸ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
▸ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
▸ Направлення матеріалів для друку в газеті є наданням згоди автора на обробку його персональних даних.
▸ Рукописів не повертаємо.
▸ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
▸ При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.
(р) Платні матеріали.

Засновник — Верховна Рада України
Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання—КВ № 1 від 26.05.1994 р.
Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Передплатні індекси та передплатна ціна на 2016 рік
Для фізичних осіб:
40224 — 20 грн. на місяць (5-разовий: вівторок — субота);
08775 — 16 грн. на місяць (3-разовий: вівторок, четвер, п'ятниця).
Для підприємств і організацій:
60955 — 50 грн. на місяць (5-разовий: вівторок — субота).
Ціна в роздрібній мережі — договірна.

Загальний тираж 60000.

Друк:
ТОВ «Мега-Поліграф», 04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14, тел. (044) 581-68-15 www.mega-poligraf.kiev.ua
Зам. 48648
Макет, верстка — редакція газети «Голос України».
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

☎ **ТЕЛЕФОНИ:**
для довідок — 503-68-72;
телефакс — 234-72-54;
відділ реклами — 449-72-53, 453-44-56;
телефакс — 449-85-62.

E-mail: mail@golos.com.ua — **загальний**
reklama@golos.com.ua — **відділ реклами**
let@golos.com.ua — **відділ листів**
foto@golos.com.ua — **відділ ілюстрацій**
Сайт — www.golos.com.ua

4 820094 010053 >